
PONTANI
OPERA
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
ALDINI
I
3
41

Ex Libris Ioannis Nencini
1872

PONTANI OPERA.

Vrania, siue de Stellis	libri	quinq;
Meteororum	liber	unus.
De hortis Hesperidum	libri	duo.
Lepidina, siue pastorales pompæ septem. Item Meliseus, Mæon, Acon.		
Hendecasyllaborum	libri	duo.
Tumulorum	liber	unus.
Neniæ		duodecim.
Epigrammata		duodecim.

Quæ uero in toto opere habeantur, in indice, qui secunda pagina incipit, licet uidere.

AL DVS

ALD. IO. COLLAVRIO CAESARIS AB EPISTOLIS. S.

Frequens est apud græcos prouerbiũ Collauri officiosiss. χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον, quod est latine, Manus manũ lauat, & digitus digitum. Quoniam tu plurimum fauisti nobis apud Maximilianum Cæsarem pro Academia constituẽda, cum Ioannes Fruticenus eruditus iuuenis istic meo nomine accurate rem literariam procuraret, et (qui tuus est amor in literatos uiros, & doctrinas) assidue faues, meas esse parteis duxi, ut quo possem modo, gratum mihi extitisse officiũ tuum cognosceres. Nam etsi nihil est adhuc factum, tamen quod & tu, & Matthæus Longius uiri doctiss. ac integerrimi Cæsaris à secretis ad me scripsistis, tum uero Cæsar ipse benignissimis literis significauit, futurum tua opera, tuo studio facile spero, præsertimq; cum rex natus ad commune bonum id maxime cupiat, ut quemadmodum est armorum, ita & bonarum literarum sit decus, et gloria. Quare Iouiani Pontani poemata, quæ & meo, & doctorum omnium iudicio, cum antiquis certãt, sub tuo nomine publicamus, tibiq; muneri mittimus. Delectabit te (scio) non mediocriter Vrania, cum & ortus, & occasus syderum leges, Solisq;, ac Lunæ prognostica, & pleraq; alia lectu dignissima. Delectabunt meteora, cum nubium, uentorũm, pluuiarum, grandinum, maris procellarum, terræ motuum, atq; id genus plurium causas leges. Delectabunt horti Hesperidum citriorum, & citrorũ cultu peruario, præterea Macronis & Lepidinæ rusticæ, dulcesq; confabulationes, et cætera omnia Pontani nostri docta, culta, elegantia, uaria, copiosa, & plena ingenio. Vale.

INDEX EORVM QVAE HOC PONTANI LIBRO HABENTVR.

Quæ in primo Vraniæ libro.

Quæ in secundo Vraniæ libro.

Quæ in tertio Vraniæ libro.

Quae in quarto Vraniae libro.

Quæ in quinto Vraniæ libro.

Quæ in Meteororum libro.

Quæ in primo libro de hortis Hesperidum.

Quæ in secundo libro de hortis Hesperidum.

Quæ in Lepidina.

Quæ in primo hendecasyllaborum libro.

Quæ in secundo libro Hendecasyllaborum.

Quae in tumulorum libro.

Quæ in Nenijs.

Quæ in Epigrammatis.

IAMBICI.

Studiosis adolescentibus.

Denuo Iouiani Pontani poemata in gratiã uestram edimus adolescentes ornatissimi. quod opus eò diligentius recognouimus, quod id uobis, qui suauioribus musis oblectari soletis, non solum ad percipiendam cœlestium planetarũ rationem utile fore putamus, sed etiam ad cognoscenda poeticæ facultatis lumina. quæ quidem unus ille (ut opinio mea fert) ex recentioribus optime à Virgilio & mutuatus est, & in his libris expressit, Quare uos tam elegantis ingenij fœtus & accipite libenter, & legite diligenter. Valete feliciter.

IOANNIS IOVIANI PONTANI ad Lucium Franciscum filium Vrania, siue de Stellis liber primus.

q

Vi cœlo radient ignes, quæ sydera mundo
Labantur tacito, Stellis qbus emicet ingens
Signifer, utq; suos peragant errantia cursus,
Vnde hominũ genus, et pecudes, unde æquor, et auræ
Concipiunt motus proprios, unde optima tellus
Educat uarios non uno è semine fœtus,
Et rerum euentus manant, seriesq; futuri,
Dic Dea, quæ nomen cœlo deducis ab ipso
Vranie, dic Musa Iouis clarissima proles,
Et tecum castæ ueniant ad uota Sorores.
Dum canitis, resonatq; cauis in uallibus Echo,
Ipse legam lauriq; comas, ederamq; uirentem,
Ipse aras statuam uiridi de cæspite, & umbras
Lustrabo, tumuloq; feram solennia dona
Dilecti uatis, uiridi quem monte sepultum
Parthenope, liquidamq; colit Sebetos ad undam.
Ipse chori pater, ac princeps, & carminis autor
Phœbe adsis, noctisq; decus Latonia uirgo,
Diq;, deæq; omnes, quorum sub numine cœlum est,
Tuq; adeo comes Aonidum, dux optima uatum
Alma Venus (teneros nati sat lusimus ignes)
Dum cœli errantes ignes, dum sydus amatum,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit orbis,

D um canimus quæ signa tibi, quod pareat astrum,
D iua faue, & niueis felix allabere cycnis.
O mihi si charites spirent, si blanda canentis
G ratia mopsopio contingat labra liquore.
T u uero nate ingentem accingere ad orsus,
E t mecum illustres cœli spatiare per oras.
N anq; aderit tibi Mercurius, cui cœlifer Atlas
E st auus, & notas puerum puer instruet artes.

DE LVNA.

Prima deûm terras glaciali sydere circum
L una meat, cœlumq; suo terit ultima curru,
D ux clara in tenebris, alienæ obnoxia flammæ,
A emula fraternis radijs, & solis ab ore
O ra fouens, quantumq; ab Apollinis igne recedit,
H oc magis ipsa suum fundit mortalibus ignem.
C ornibus auratis primum, mox fronte refulget
I am media medium cœli dimensa uolumen.
A tq; hinc obliquos uultus, turgentiaq; ora
N octe refert, tandemq; uago digressa meatu
E xurgit Solem contra, plenoq; coruscam
O rbe comam, & fuluo totum caput explicat auro.
S eptima quin etiam ut cœlo concessit ab alto
M ole grauis, septem ore uices, septem ore figuras
M utat agens circum, & paruum conuertitur annū.
H inc mare quod magnum terras complectitur imas,
H inc uariat rerum species, quæq; humida ponti
S tagna colunt, errantq; suis animalia syluis,
A emula crescenti reparant à lumine uires,
E t multo in primis implentur corpora succo.
M ox ubi decreuere ignes, decrescit & humor

I lle quidem, exhaustoq; uices a` lumine pensat,
P aulatim & uacuæ lassantur sanguine uenæ.
Q uod uarij maris accessus, uarijq; recessus
O stendunt, quod frondosis in collibus arbos,
Q uodq; salutiferæ succis felicibus herbæ.
Q uam multos etiam furijs hinc sæpe uidemus
V exari, sortemq; animo indignamur acerbam.
S æpe etiam morbo, aut dira languentia peste
C orpora decubuisse ad humum, sterniq; sepulchro.
Q uid quod materies, uiridiq; e` monte recisæ
A ere trabes, multaq; comam turbata ruina
F raxinus, ioniumq; abies uisura profundum,
A nte diem effoetæ senserunt damna senectæ,
E xaustasq; situ uires, ac robora clament,
C urua senescentis Lunæ ni cornua seruet
A gricola, ingenti dum uellit ab arbore uallum,
E t percussa graui resonant nemora alta bipenni.

DE PROGNOSTICIS LVNAE.

Hæc eadem aerias arceis, iunonia regna,
T emperat, idq; licet certis cognoscere signis.
N anq; ubi prima nouos remeando colligit ignes,
F ratris ab amplexu rediens, si nubila frontem
O cculuit, cornu per cœlum inuecta retuso,
P roh quantum nimbi terris, pelagoq; paratur.
Q uanti etiam sese uersent per inania uenti,
S i rutilo tum forte comam uelarit amictu,
O raq; dispersis suffuderit ignea flammis.
Q uarta dies sine nube, sine pluuiaq;, notoq;
S pondet ad extremum constanti fœdere mensem,
S i nitidis nocturna genis, si fronte serena

I ncedit cœlo, & puro sese exerit ortu.
I psa eadem, arctoo rigeat si tempora cornu,
T ristis ab arctoo uentos tibi nuntiet axe.
A st alia de parte trucem tibi suscitet austrum,
T ristis ab austrino rigeat si tempora cornu.
H unc tamen ante diem si nulla effulserit, heu tum,
H eu male iactatas defenderit ancora naues,
N i labor, & placidi susurrit dextera Phorci.
Quid dicam cum plena oculis rutilantibus, aut cum
N igra genas duplici circum caput abdidit orbe
H orrida nocte sua? Di longe auertite iniquum
I mbremq;, pluuiamq;, & agentes æquora uentos.
C uius ut acceptæ uires, & cognitus usus,
T empla Deæ statuere, sacrosq; ex ordine ritus,
D iscerptumq; uiri corpus, laniataq; membra,
E t multum lachrymis perfusos coniugis artus
F inxit Niliacæ tellus addicta iuuencæ,
E t querulas sistra incussum percussit ad aras.
H inc etiam graij uates Aetneia furta,
E t raptus siculæ toties fleuere puellæ.
I nferniq; Iouis thalamos, lamentaq; matris
F unereæ, erratasq; diu terrasq;, salumq;,
V mbrarumq; domos, & sole carentia regna.

DE MERCVRIO.

Proximus at spatijs, & longe gressibus impar
A ccelerat Maia genitus, celer ille deorum
N untius, auratis nectens talaria plantis.
H ic rapidum propter solem sua plaustra reflectens
N unc matutinos agili temone iugales
E xagitat, pelagiq; cauo caput exerit alueo.

N unc atlantiacæ matris memor, hesperidumq́;
R ura uidere parans, fuluumq́; in frondibus aurum
S erus obit, sero flauum lauit æquore crinem,
E t sero herculeas linquit post terga columnas.
S ed siue immissis solem præcurrit habenis,
S eu sequitur, uictusq́; terit spatia ultima metæ,
N on ipse ingenteis oras, non liber apertas
A udet adire uias cœli, titania tantum
I mperia, & solis timet abscessisse quadrigis.
Ergo ubi ternonasq́; plagas, ternonaq; mundi
D imensus spatia, & curru dat lora secundo,
S istit equos. mox cœptum iter, ac uestigia rursum
N ota legit, nunc ipse humilem demissus in austrum,
N unc boreã, et summas pennis petit arduus arctos,
E t quoniam uolucri rapitur sub sydera lapsu,
A c nunc hos innisus equis, nunc conuenit illos,
A ut Iouis exquirens monitus, & mitia iussa,
C onsilia aut senioris aui, uiolentaq́ue Martis
I mperia, & motos sublata pace tumultus,
H inc pedibus nectit pennas, hinc iussa deorum
N untius exequitur uario Cyllenius astro,
I tq́;, reditq́; uiam toties, mandataq; portat.
N anq; ubi deliacasq́; rotas, thymbræaq; propter
S igna, & apollineos iusta comes astitit axes,
T um uates responsa canit, tum pronus haruspex
E xta notat, tunc & liquidas intentus in auras
O scinus explorat cantus, & præpetis alas.
At si nocturnam Phœben, rorantiaq; astra
E t niueæ tetigit secreta cubilia Lunæ,
A gnouitq́; deæ uultum, & mandata recepit,

N ec mora, digrediens monstratas excitat artes,
D educit pelago classem, secat æquora cursu,
I gnotosq; tenet portus, iam merce sabæa
N auem onerat, redit & tyrio spectabilis ostro.
H inc & Mercurio nomen Romane dedisti,
Quēq; et Arabs, quēq; et Babylon Stilbonta uocasset.
A st ubi summotasq; domos, & frigida adiuit
T ecta senis, solioq; nepos acceptus auito est,
T um succos meditatur, & idæam Panaceam,
D ictamumq; legit. tum uulnera siccat, & udo
V nguine lenit agens, adhibetq; ad munera cantus,
T unc uero strepitus armorum, atq; horrida bella,
A tq; enses, ac tela placent, tum uiuere rapto,
E t prædas agere, & discindere mœnibus urbes
G audet, & effuso cædem ingeminare cruore,
Belligeri cum forte ducis se ad signa recepit,
E t galea abscondit crines, & pectora ferro
I nclusit, lateriq; auratum accinxit & ensem,
F ert leges, ac iura fori, pacisq; quietos
I mponit mores, mandataq; publica defert,
S i iubeat genitor, cui ciuica munera curæ,
E t patres legere, & sanctum instituisse senatum.
A t si candenteis humeros, & eburnea colla
E xeruit, placidoq; simul Cytherea petiuit
A mplexu, madidoq; recens é crine fluentem
S tillauit rorem, blandosq; afflauit amores,
N on ipse machiæ memor, aut fera uincla puellæ
E xoluit, tristiq; obducit lumina somno
C ustodis monstri, aut torpentis ad hostia Lethes
T raducit miseros per opaca silentia manes,

S ed resides cantus in uertice cyllenæo,
F ormosæ ludunt ubi festa ad carmina nymphæ,
P ersonat, & tenueis moderatur pollice chordas,
A c non cedenteis queritur tam crescere curas.
V ritur, & placidum cantando nutrit amorem.
I pse canit, teneræ cantus risere Napeæ.

DE VENERE.

Hinc felix regio, mundiq; beatior ora,
Q uam lusus habitant molles, ubi segnis amorum
M ilitia in uacuas exercet uulnera mentes.
V er alit æternos flores, passimq; uagantes
I ncustoditæ ludunt per gramina nymphæ.
O cia cantantes mulcent ignaua camœnæ.
H as inter succincta sinus, redimita papillas,
E t roseum spirans fragranti uertice odorem,
E rrat nuda genu per florida prata uoluptas:
C ui uolitant flaui per candida colla capilli,
A d frontem aurato religat quas fibula nexu.
L ætatur dea, lætanti risusq;, iociq;
A ssiliunt, somniq; leues, & mollior aura.
H inc passim liquidi ambrosiæ rorantur honores.
S tillat acidalius late liquor. At uaga nantum
L udit aquis, mistum pueri, nudæq; puellæ
G rata cohors Veneri, chorus & genialis amorum.
T um uideas amne in medio rutilare fauillas
M aterna face quas iocus hinc, ast inde Cupido
E xcussit. caluere undæ, caluere natantes.
A fflatu. media uehitur lasciuia cymba,
H ortaturq;, monetq; habiles agitare lacertos.
H ic aliquis puer enando dum brachia iactat

I niecitq; manum sociæ furtimq; papillis
I nseruit, tener ora rubor per grata cucurrit.
H ic aliqua adnanti puero dum brachia miscet,
M iscuit & femori femur, & simul oscula iunxit.
I nterdum se tota cohors in flumine mersat.
N on obstat pudor audaci, aut lux ipsa pudenti.
L uditur, & placidis immurmurat unda susurris.
E mergit mox, & campis se fundit apricis,
D ona legens selecta manu, ac redolentibus hortis.
E rranteis sequitur florum dea, coniugis auræ
F lant super, & liquidis distillat odoribus æther.
Has horas, atq; hæc gnidiæ loca læta uolucres
P eruolitant circum, & paphij uectantur olores,
N uminis idalij currumq;, rotasq; uolanteis
Qui subeunt, molliq; ferunt per inania lapsu.
H is Cytherea suum posuit pulcherrima sydus,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit aer,
E t dulceis in corde agitant animantia motus.
I psa refulgenteis auro interplexa capillos
A uroræ è thalamis, radiorumq; æmula solis
L ucem aperit, reseratq; diem mortalibus almum.
I nterdum rapidis Phœbi deserta quadrigis
E uocat oceano noctem surgentibus astris,
A dmonet & placidi per amica silentia somni.
V erum ita digressusq; suos, sua tempora pensat,
E t sinuosa means niueis secat æthera cycnis,
V t solem petat, ad solem uestigia flectat.
I psa quidem cœli undecies ubi quina peregit
M omenta, Eoo seu cum nitet aurea mundo,
O ceani hesperias seu cum declinat in undas.

I psa umbrã in tenebris obtendit ut æmula Phœbes,
I pſa die radios oſtentat ut æmula Solis,
E t lucem terris, & cœlo lumina præbet,
T antos læta ſuo de ſydere fundit honores.
H æc decus, hæc ipſa eſt hominumq;, deũq; uoluptas,
Q ua ſine nil iucundum animis, nil dulce fatendum.

DE SOLE.

At medios cœli tractus, medij ætheris oram
F ons lucis Sol auricomus, Sol igneus ambit,
S ol, qui terrarum flammis opera omnia luſtrat.
I pſe idem ſuperũm princeps, ductorq; choreæ,
A d cuius numeros & Di moueantur, & orbis
A ccipiat leges, præſcriptaq; fœdera ſeruet,
A gnoſcant aure imperium, maria alta tremiſcant,
A udiat & longe tellus fatalia iuſſa.
A tq; hunc, nequà opere in tanto decor ullus abeſſet,
P ræfecit luci rerum pater, ipſe nitentes
S pargeret ut radios, ipſe ut luſtraret olympum,
E t terras ſimul, & magnas liquidi aeris oras,
V nde dies, quiq; in ſua terga reuoluitur annus,
A tq; æui ſimulacra fluunt, & tempus, & ætas.
H inc uer purpureum ueſtit florentia prata.
S piceaq; hinc campis flaueſcit meſſis, & ægrum
L enitura animum, ac dulcem inductura ſoporem
D iſtendit uacuas pinguis uindemia cellas,
E t glacialis hyems reſolutis ebria curis
A nte focum molli ſolatur frigora baccho.
H asq; uices pater ille deũm uoluentibus annis
E ſſe dedit, quas ipſa æterno fœdere ſeruant
T am certos elementa ſimul retinentia nexus.

DE ANNORVM Varietate.

Atq; alij (horrendum) qua brachia pandit iniqua
P arte poli, chelasq; audacius exerit ingens
S corpius, hinc anni primos duxere meatus,
E t primam fecere uiam, cum partibus æquis
D imidium luci, atq; umbris Sol diuidit orbem,
A c noctem paribus suspendit Libra diebus.
Ast alij sæuæ post horrida frigora brumæ
C um premit auratos nephelæi uelleris artus
P hœbus, & imbriferum rediit uer, omnia quando
A lma parit tellus, quando omnis germinat arbos,
C um uiret omne nemus, resonant cum frondea rura
C oncentu uolucrum uario, pecudesq;, feræq;
E xultant lætæ in Venerem, ac tritonia monstra
I gnibus incaluere, acer furit ardor, ut ipse
H orreat indomitas Proteus contingere Phocas.
At misera in scopulis, soloq; in littore questus
A lcyone ingeminat, uocesq; effundit inaneis
M ulta querens, exosa diem, nomenq; mariti
S eruat amis, Ceyca uocans, Ceyca requirens,
(Ah miseram) rapidas repetens Ceyca per undas.
N ec uero non è summo quoq; culmine cancri,
Q ua regnat calor ipse, & equos Sol sistit anhelos,
E xtremum inuisens Ararimq;, atq; ultima Thyles
L ittora, carceribus positis exordia prima
H inc anni fecere, alacresq; egere quadrigas.
A t Numa frigoribus sub iniquum tempus, ubi ingens
D eclinat cœlum, & gelidum Sol ægocerontá
P ronus obit, pronoq; petit spatia ultima cursu,
Q ui fessos instauret equos. Hinc uiribus auctus

D eserit antipodum sedes, digressus & austro
I n boream obuertit sinuoso calle, diemq́;
A uget, & obscuras nocti iam surripit umbras,
I nsudatq́; sequens cliuo, atq́; assurgit in auras.
Has igitur solis metas, hæc tempora seruans
E geria monstrante, suum traduxit in annum,
V t quæ prima noui repararet tempora cursus
P rincipia, hæc spatijs sua sortiretur oberrans
A nnus, & ad solem firmaret signa cadentem.
S ed phœben, phœbesq́; rotas, & plaustra secutus
F raternum impleuit germanæ mensibus annum.
At Cæsar solemq́; sequi, solemq́; tueri,
E t solem lucisq́; auctorem dicere, & anni,
S olis & ad metam totas effundere habenas,
I n lustrumq́; superuacuas concurrere parteis
I ussit, & hoc latios inscribi nomine fastos.
Dicendum & uarijs fuerit qui gentibus annus,
A egypti primum ueteres fecere bimenstrem:
M oxq́; quatergeminis compleruut mensibus, inde
P er bissena pari duxerunt sydera tractu
A rcades: at noster quot tempora continet annus,
A nnorum numero censebant Arcades, ante
I am geniti, quàm Luna suos ostenderit ignes,
T antus honos, tanta est antiquæ gloria genti.
H is totidem adiunxere animis & Acarnanes altis,
T utati ferro patriam, mox funere in ipso
C oniecere animas, & honesta morte suorum.
I taliæ licet antiquos euoluere fastos.
N anq́; alium primo Romæ nascentis in ortu
I nstituit pater, & gyro breuiore coëgit.

Promouit spatium Numa. Nec Laurentibus idem,
Idem erat Albanis. Alium qui Tyburis arua,
Quiq; Ferentina Cererem metit incola falce,
Et tenuere suis, habuereq; in urbibus orbem.

DE SOLIS PROGNOSTICIS.

Ille etiam uentos, tempestatesq; futuras,
Atq; imbreis, æstusq; graueis, & frigora monstrat.
Nanq; ubi cæruleo rapidum petit æquore cœlum
Exoriens, aperitq; diem natalibus undis,
Si nigram obscuro faciem uariauerit ortu
Concauus, inq; atram condentur lumina nubem,
Et pelago, & terris uiolentior incubat eurus,
Turbatasq; amnis in pontum deuehet undas.
Quin etiam ut nullæ densentur in aere nubes,
Si tamen aut hebetes radij torpere uidentur,
Aut si plus nimio torrens incanduit ardor,
Collige uenturos imbreis. At pallida quando
Aurora oceano caput exerit, horridáue inter
Nubila, diuersis rumpit sol partibus, & nunc
Obliquos effert radios, nunc pallidus ore
Delituit nimboso, (heu) rupto fœdere cœlum
In terras ruet, & sæuum per inane rotatæ
Præcipitent nimborum acies, quæ grandine mistæ
Arboribus stragemq; dabunt, & uitibus almis,
Vix ouium ut clausos defendant culmina fœtus.
Nō mihi tū non claustra boū'ue, armenta'ue equarū
Ducenda à stabulis, non me extra tecta domorum
Ducet iter. Seruanda dies, quam rite serenam
Spondeat, oceani seras cum lucidus undas

I ntrarit, non nube comam, non turbidus ora,
S ed qualem hesperio Tethys suspirat in antro.
Q uod si tum quoq; nigranti uelatus amictu
O ciderit, siue ipse suo quanquam emicat ore,
S i tamen aut atras nubes raptauerit, aut si
P alleat, & maculæ fundant sese undiq; nigræ,
V enturam expectes pluuiam. non te optima fallent
I ndicia, & multis nota experientia seclis.
V idi ego cum rutilos aurora immitteret ortus,
I gneus aut roseo se tingeret æquore titan,
V entorum ingentes sudum per inane cateruas.
V idi & cum rutilus maculis inspergitur ignis,
P ræcipitem iactari undosa ad littora nauem
A missis fluitantem armis, ac dura gementem
V erbera, & effracto nudatam lintea malo.
N ulla salus, spes nulla uiris. in uota, precesq;
V ertuntur. uacat ars. miseræ exoptantur arenæ,
E t dulcis terræ exortes tanguntur amore,
T anta mole ruunt immissis imbribus euri.
Deniq; cum rebus causas, cum semina causis
S ufficiat grauido fœcundans uiscera partu,
N ec quicquam sine sole nouas in luminis auras
P rodierit, pater ipse hominum, pater ipse animantū
Q uæcunq; aut uiridi nemorum pascuntur in umbra,
C æruleos'ue secant latices, aut aera carpunt.
H inc bissena deo soluebant uota quotannis
P hœboq;, & Nomio, Lycioq;, patriq; Lyæo,
E t quibus ad lucos, quibus in solennibus aris
N ominibus uenerata deum officiosa uetustas,
D elion, ac Clarium, nec ficto nomine Osyrim,

C onfecit certis uel qui pythona sagittis
S anguine fœdantem terras, uirusq; uomentem.
P lurima quæ ueteres graiûm cecinere poetæ.

CVR Apollo dicatur Pythonem occidisse.

Nanq; ubi se informis rerum, atq; incondita moles
D igerit, in'q; suas abeunt elementa figuras,
T um tellus grauis imbre, et adhuc stagnātibus aruis
F umida, anhela uagos tollebat ad æthera tortus
I nuoluens cœlum nube, & caligine opaca.
H ic ille immanis Python, immania cuius
C orpora, iam'q; deos, & diuûm tecta petebant,
I psum etiam inuasura Iouem, cum Delius arcum
I ntendens tulit acer opem. nanq; agmine facto
E mittens rapidas torrenti è sydere flammas
I n gremium matris luctantem, & acerba tuentem
I ntorsit. stetit ille tremens tum colla reuinctum
C entum implexa modis, centum religata catenis
A d manes imos, atq; intima tartara traxit
V ictor, & obscura cœlum caligine soluit.
H ic Python, hæc tela dei, Victoriaq; hæc est.

CVR Apollo, & Diana Latonæ filij.

Latonæ gemini partus, bina edita Delo
P ignora, nunc quæ sint, paucis (aduerte) docebo.
L atonam graij terram dixere poetæ,
L atonam dixere solum. Latonia tellus
O mnia progenuit, mater diuûm'q;, hominum'q;.
A tq; ubi se in proprias cœpere elementa figuras
I nduere, optatum'q; locum, & data munia obire,
I psa quidem medio mansit, sed mole liquenti
I nstabilis'q;, etiam'q; tremens, quādo æquora non dū

I n certas ierant sedes, sed corpore misto
P ugnarent, & adhuc nullo sub fœdere pontus,
T erraq; se duris urgerent legibus, ut iam
V nda solum traheret, tellus maria alta teneret,
P aulatim calor ille (deus) cedentibus undis
T elluri sese insinuat, gremioq; receptus,
F elicem partu genitricem impleuit, & inde
D i geniti Phœbusq; potens, Hecateq; triformis
E mergunt. Illa acta polo interiore resedit
H orridior, glaciem spirans, & degener ore
F œmineo, minus atq; habilem sortita calorem.
A t Phœbo natura mares animosq;, uigoremq;
A ddiderat. Volat acer equis, atq; æthera carpit
I am mediū. Stetit hinc superū longo agmine cinctus,
E t pharetra in signis humeros, & crinibus aureis.

CVR DICANTVR DELO GENITI.

Hos Delo genitos magna, magni æquoris oris
C rediderant, Delo excelsa, cui uertice summo
S plendet apex, quoties cœlo Latonia Luna
E xoritur, uisitq; suum Sol aureus orbem.
F luctibus hinc rapidis, tremuloq; emergere ponto
C redebant, uastoq; maris delabier alueo,
I ndulgente suis Delo cunabula natis.
Quin etiam ogygijs olim cum mersa sub undis
P aulatim exerceret tellus caput, oceanusq;
I n sua iura, suos fessus concederet æstus,
E t tandem emicuit stellanti lumine cœlum.
T um prima ex undis, uastoq; è gurgite Delos
P rosiluit. Fulsere apices, & uertice Cynthus

L ucifero, qua parte dies surgebat, & altum
S ol oriens, curru'q;, & equis insignis obibat.

CVR PASTORES, IANVS, PHOEBVS, APOLLO.

Hunc & pastorem conuerso nomine dicunt,
Q uod pascat quicquid sub cœli nascitur oris,
Q uod'q; fores nascentũ aperit, quod claustra relaxat
G ignentum, teneros'q; educit in aera fœtus.
H inc Iano nomen fecere, hinc nomina Phœbo
I psa dedit species, nitido'q; in corpore fulgor.
I dem quod uolucres neruo stridente sagittas
T orqueat, & certo desigat uulnera iactu,
Morbos'q;, illuuiem'q; ferens, hinc notus Apollo.

CVR SOL, LIBER, HERCVLES, OSYRIS, LYCIVS.

Q uod solus cœlo apparet fulgentibus astris,
S olus & immenso late loca lumine lustrat,
H inc Solem dixere patrem lucis'q;, die'q;.
S ponte etiam immissis cœlo quia fertur habenis,
L iber. At herculeo lætus cognomine, quando
Discutit aerias nubes, lucem'q; ministrat
A eris ipse decus, decus, & sua gloria cœli.
Q uin & threicius diuino carmine uates
H unc nitidum Phaneta uocat, quod surgat eoo
O rbe recens, quod mane nouos instauret & ortus.
I nde etiam auricomũ ægyptus ueneratur Osyrim,
A egyptus, cui cura deum, quod lumina mille,
M ille micent oculis passim radiantibus ignes.

Lyncæa

L yncea quin etiam quod uis populantibus umbras
L uminibus, quodq; & radijs fugat humida paſſim,
T erreſtreisq; abigit fumos, & nubila differt.
V t lupus inſidias meditatus, paſcua circum
I nſectatur oueis rabie ferus, & ferus armis,
P ertentatq; aditum, & ſeptis ſeſe arduus infert,
D entibus infrendens, & morſu exaſperat iras.
H inc Lycius ſibi nata deus cognomina fecit.

DE MERCVRIO, ET ARGO.

Quin & Mercurium mutato nomine dicunt
A rgum ſomnifero uictum ſtrauiſſe caduceo
I nſomnem, centumq; oculos, ac lumina centum
P andentem, & niueæ ſeruantem paſcua vaccæ.
A rgus enim cœlum eſt. vigilantia lumina flammæ
A etheriæ, & uario labentia ſydera mundo,
Quæ paſſim multa ſubluſtris noctis in umbra
C ollucent, ſed mox Phœbo exoriente perempta,
T orpent luce noua, & candenti lampade uicta
E moriuntur, & obſcuro conduntur olympo.

DE ADONIDE, ET VENERE.

Nec deploratum Veneri linquamus Adonim,
V enantem quem durus aper ſub dente peredit.
N on illum fontes, nec amici flumina Nili
I nfletum uoluere. Nouus dolor attigit amneis.
S eptem illi totis ripa latuere diebus,
E t ſeptem plenis ſpumanti margine ripis
E xiluere, cauo digreſſi fluminis alueo,
S tragem agris, ſtragem & pecori, ſtragemq; colonis

C um ferrent, miseri tantum mors angit amici.
B alsama te, & myrrhæ, te cedrus fleuit Adoni,
T e lauri strata per humum luxere corona.
T er myrtus conata sequi miserabile funus,
T er radice retenta sua est. Ter brachia flexit,
T er frustra lentos conata est flectere ramos.
I psa Venus, postquam lachrymæ effluxere, genisq;
D efecit liquor, & capiti coma longa reuulsa est,
T er mensem exanimis iacuit. Vix deniq; quarto
L ucem hausit, uultus & adhuc suspirat amatos.
T erra etenim Solem queritur deserta cadentem,
I nuidit quem tristis hyems, cui sæuior apri
H orret cana gelu facies, cui plurimus imber
C rine madet, gemmos & cum male concutit armos,
D iglomeratq; niues, & grandine uerberat auras.
N am cum Sol rebus præsit pater ipse creandis,
V t sese ad manes brumæ sub frigora transfert,
T um tellus uidua sulcos oblimat in aluo,
A c ueluti uirgo absenti cum sola marito
S uspirat sterilem lecto traducere uitam,
I llius expectans complexus anxia caros.
E rgo ubi Sol imo uictor conuertit ab austro,
T um grauidos aperitq; sinus, & cæca relaxat
S piramenta, nouas ueniat qua succus in herbas,
E t tandem complexa suum lætatur Adonim.

DE HEBONE DEO.

At quam Sebethi fontes, quam cærula lambit
P. hormelle, quæq; & musas colit, ociaq; ornat
P ieridum, & magni tumulo tegit ossa Maronis

P arthenope, regum domus, & decus ipsa uirorum,
C lara armis, clara ingenijs, & fortibus ausis,
H æc annis florentem, oculisq;, & crine decentem
H ebonem uenerata suos ritus, patriumq;
I nstituit morem, & sacris iam rite peractis
V rbs Hebona salutat, agriq; Hebôna frequentant,
H ebona & referunt simul antra, et littora, et amnes.
H ic etenim florem ætatis, roburq; iuuentæ,
E t speciem deus, & formæ dat habere decorem,
O raq;, luminaq;, & moderantes corpora sensus.
S ed prius herculei torrentia sydera monstri
S olstitio uicina domus, locaq; edita cœli
D iffundent terris hyemem glacialibus euris,
A nte & conspicui summo de cardine mundi
F laua lycaonio surget Pallantias axe,
A tq; diem auerso subteruehet auster olympo,
S tabunt & cœli septem labentia signa,
Q uàm fando, patremq; hominum, regemq; deorum
L audibus aut meritis tollã, aut æquem ipse canendo.
Q uem centum celebrant aræ, quem nomina centum,
V t siquis iubare exorto phœbeia demens
A usit obire oculis ora, atq; haurire uidendo,
I llicet ecce illi torpescunt lumina, & ipsa
C aligant in luce oculi tum tempora circum
O ffundit sese nubes, & fumida oberrans
C aligo, ac nigræ cœlum eripuere tenebræ.
V sq; adeo nec fas oculis comprendere cuiquam,
N ec fando terræ decus, & decus ætheris alti
V nde sibi proprias ducunt animalia uitas,
V nde trahunt nostræ cœlestia semina mentes,

Q uo sine nec spirat quicq̃, nec nascitur usquam,
N ec color ullus erat rebus, tenebrisq; malignis
E t cœlum, & terras nox circunfusa tenebat.

DE MARTE.

Et iam intacta mei superat pars maxima cœpti,
A c mentem calor instigat. Iuuat alta uagari
S ydera, & immenso propius succedere cœlo.
M agnum opus, & iam signa dei fulgentia terrent,
A rmorumq; haurit strepitus, clangorq; tubarum.
I pse deus rapidis insistens pronus habenis
T ela manu quatit insultans, acerq; cruento
O re tonat. pellunt agili temone iugales
E xanguis metus, atq; tremor. tum ferreus ora
T error, sanguineumq; pauor quatit ante flagellum.
I lle quidem diuis iam formidabilis ipsis.
S ed mihi digna uiro, atq; animi sibi conscia uirtus
S uadet, iter, penitusq; aditus intrare repostos.
H anc non terrisono prosternere fulmine Cyclops,
N on facibus crimen ipsa feris implexa Megæra,
N ec uis ulla queat stygijs emersa tenebris.
I lli ferratum galea caput, inclyta bellis
A tq; Deûm fato maior prudentia seruat.
A t Clypeo indomitum munit constantia pectus.
S tant adamante togæ, totosq; infusa per artus
T emperies ualida sese metitur in hasta.
A nte uigor mentem hortaturq;, animosq; uiriles
A ere ciens magno laudum succendit Amore.
H ac duce Iunonis odijs iactatus iniquæ
A mphitryoniades, tot monstra ingentia uictor

F udit humi. Non hunc liuentibus obsitus umbris
C ocytos, non sparsa nouem per iugera monstrum,
A ut impacatæ deterruit incola Lernæ,
Q uo minus infernosq; lacus, & opaca uideret
T artara, captiuum & supera ad conuexa referret
I pse canem. Q uin astrigerum subnixus olympum,
L abenteisq; domos diuûm ceruice refulsit.
E t dubitem mente hæc complecti, & pandere dictis?
Efferus has habitat sedeis deus. huic comes hæret
E t bellum, belliq; parens discordia, & iræ,
I niustum, insidiæq;, & pallida tabe cruenta
C ædes, inq; suum rabies armata cruorem.
I pse enses, ac tela inter, radiosq; rotarum
V ersatus ferrum exercetq;, aptatq; ferendo,
E xacuitq; mares animos, & suscitat ira
I mplacidus. Martem hinc ueteres dixere latini.
H unc Iunone satum nullo Ioue, patreq; nullo
O lenijs conceptum herbis per cresia rura,
E ductumq; Hebri ripis rodopeia ad antra
C rediderant, animi indomitũ, aduersumq; Mineruæ.
S cilicet ætherio mens est de fomite. At artus
C orporeos, molem discordi è semine cretam
I uno agitat. Ciet hæc turbato in pectore uersans
S anguinis ingenteis æstus, & colligit iras.
V nde auidus belli furor, atq; insania ferri
P ræcipitant. Iacet ingenti ceu pressa ruina
M ens super, at rapidus feruet sub pectore Mauors.
H inc quondam magni tellus Iouis insula Crete
I onij Crete pelagi decus, inclyta bellis,
C lara uiris, capere arma, & acutum cingere ferrum

P rima dedit, curuoq́; & spicula tendere cornu.
P ost Thraces coluere, ferum genus, aspera duro
T erra solo, gens ipsa iugis assueta niuosis,
E t prædas agitare, & opimo uiuere rapto.
H oc etiam genitore satus Romanus, & ipse
I n patrium decus, & belli sese extulit arteis,
T ransgressus Latij fineis, transgressus & alpeis,
O ceano stetit, & Bactris sera intulit arma,
A tq; Indis, post edomiti septem hostia Nili,
A tq; triumphatos non uno ex orbe Britanos.
S ed quanq̃ imperij impatiens, & pectore sæuus
I ndomito, ac ruptis præceps rapiatur habenis,
I pse tamen solium Solis ueneratus, adacto
C urru sistit hanelus equos. mox lora remenso
C ontorquet spatio, non ante ad munera recto
C onuertens cursu, q̃ princeps, duxq́; deûm Sol
I usserit, illum adeo timet, obseruatq́; tuendo.

DE IOVE.

Iuppiter hinc solio longe spectandus ab alto
E xerit os placidum terris, & fulgidus aureo
S ydere, felices mortalibus explicat igneis.
H inc ego, si qua fides astris, aut si quid ab alto
A ethere cognatum nostris in mentibus hæret,
C rediderim fas, ac leges, & iura, piumq́;,
E t rectum manare, & amicæ fœdera pacis.
C rediderim insonteis scelerum, experteisq́; malorũ
M ortaleis agere, & felicibus addere seclis
S ecula, perpetuumq́; annos extendere in æuum.
T anta Iouis placidi clementia, ni malus atro
S ydere torpenteis Saturnus funderet igneis,

F underet & lethi causam infelicis, & omne
M orborum genus, & miseræ mala plurima uitæ.
I uppiter inde pater cunctorum autorq; bonorum.

IOVEM HABITVM PRO DEO, PRO AETHERE, PRO AERE.

Quin uarios etiam ipsa Ioues commenta uetustas.
I uppiter omnipotens, rerum qui summa potestas,
T u rerum sator, & diuûm pater, atq; hominũ rex.
A b Ioue principium generis. Iouis omnia plena.
I lle colit terras. Illi sunt omnia curæ.
H inc tot sacra deo, fumantiaq; exta ferebant,
H inc capitolinæ dominator Iuppiter arcis,
T otq; triumphanteis uidit de rupe Quirinos
S anguine tingenteis aram, & candente iuuenco.
Quin etiam rapido qui turbine uertitur æther
I gnibus incandens, quiq; aëra lustrat opacum
P ro Ioue respersas sensit sibi frugibus aras.
H inc tener ille calor, tepidæq; ex ignibus auræ,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit orbis,
C onceptosq; fouent turgentia semina foetus,
D ictus ob hæc late in gremium descendere amatæ
C oniugis, & placidam amplexu captare quietem.
A eris ipse etiam campos tenet, unde per auras
F ulmineo inuehitur curru, quo maximus Atlas
I ntremuit. Tonuere poli, atq; exterrita pressit
C orda uirûm pauor exanguis. Ruit arduus acta
V entorum mole, ac rutilantia fulmina torquens
A lta petit, uallesq; cauas in nocte profunda
I nuoluit, nigra & coelum caligine condit.

Tum pluuia, & largis exundant imbribus amnes,
Subiectiq; natant campi. crepitantia grando
Tecta ferit. Dirum lapides uertuntur in imbrem
Infandi. Prostrata iacent armenta per agros,
Spiranteisq; uident natos stagnantibus aruis.
Mox uno immersa exitio, cum montibus altis
It torrens, præcepsq; insano uortice torquet
Obuia, & obstanteis annoso robore syluas.
Implumeisq; auium nidos cum matribus ipsis
Proruit, inuoluitq; ferarum horrentia lustra.
Ipse autem sulco insudans dum insistit arator
Auulsus stiua, immensum per inane rotatur
Turbine iactatus uolucri, & nigrante procella.
Illumq; & miseros sub adunco uomere tauros,
In latus aduersi montis iacit, & prærupta
Valle uiatorem resupino corpore uoluit
Præcipitem, & latis excindit mœnibus urbeis.
Nec minus interea uentis maria acta tumescunt.
Assurgunt undæ, & montes uoluuntur aquarum
Aequati cœlo, fluctuq; exterrita rauco
Saxa sonant. Ecce abruptis assultibus æstus
Incumbit pelago, atq; ingenti uortice nauem
Infligit scopulo agglomerans, & littora complet
Funeribus miserorum, atro aut ter gurgite tortam
Haurit hians, operitq; cauo mox æquore pontus.

VNDE NATA SVPERSTITIO.

Qualia dum attonitæ mentes mirantur, et horror
Corda quatit, certæ nec cognita causa ruinæ
Inuenit metus ipse Iouem, cui fulmina dextræ

A ssignant, ac tela nigris humentia nimbis,
E t cœlo resonante leues per inania currus
H as iras Iouis esse canit longæuus aruspex.
A duersi non æqua dei portenta sacerdos
T errificat. dira ingeminat per pectora curas
R elligio, illa quidem magnorum causa malorum.
C æduntur lectæ passim de more bidentes,
E t cadit ante aras infelix uictima taurus.
D iscurrunt trepidæ per templa adolentia matres,
M atres, atq; uiri. Tum longa in ueste Dialis,
T hura tenens ferit exta Ioui, flammisq́; per aras
E xquirit ueniam, & summissa uoce precatur,
I pse nouem castis repetens stata sacra diebus.
A rtibus his metus ille deum percreuit, & error
I nuasit miseras sub honesto nomine genteis.
Quid uexare deos frustra iuuat? Ordine certo
F ert natura uices, labuntur & ordine certo
S ydera, tam uarios rerum parientia casus.
I lla suos peragunt cursus, seruantq́; tenorem
S orte datum. Parent illis elementa, fidemq́;
I mperij mutare timent. Sic omnis ab alto
N atura est. sequitur leges quas scripserit æther.
I pse deus læto spectat mortalia uultu.

DE SATVRNO.

Vltima sorte senex loca possidet. Vltimus auras
A mbit, & æterno contristat frigore terras.
N igra seni facies, tardus gradus, horrida barba,
E t cani crines, & membra effœta senecta.
I ngenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus

Consilijs, constansq; animi, prudensq; futuri.
Hic olim, ut fama est, regnis expulsus olympi
Post uarios tandem casus cœliq;, marisq;
Littore in hesperio thusci prope Thybridis amnem
Consedit, laribus tum primum acceptus amicis.
Hic regem æquæuum, residemq; ad munia gentem
Arbuteo auertit uictu. Tum uomere tauros
Subiungens, docuit tellurem inuertere, & aruis
Semina committi, quæ mox iam uere peracto
Stringeret, & fragili contunderet arida culmo.
Quin etiam scrobibus uites, sua munera primus
Committens, curuaq; premens iam falce nouellas,
Lenæos latices, ignotaq; pocula monstrat,
Dispersosq; uocat populos, ac mœnia ponit.
Hinc Latium latitante deo, hinc Saturnia tellus
Dicta uiris. Deus hinc latijs, deus additur aris
Vitisator, curuam seruans sub imagine falcem.
Mos erat antiquo in Latio, ac Laurentibus aruis
Qui meritis patriam, inuentisq; auxere per arteis,
Atq; acuere suos ad publica munera sensus,
Vtile commenti in medium, & noua commoda uitæ,
In numerumq; referre deûm, atq; hos addere tẽplis,
Vt Ianum, Faunosq;, ut quem pollentibus herbis
Fecit auem, & uarijs pinxit dea Dædala pennis.
Vt geminos etiam Pilumnia numina fratres,
Vt cuius famulata domus pinaria sacris,
Et carmentali tribuit quæ nomina portæ.
Purpura quin etiam ad summos ubi uenit honores,
Ambitioq; caput cœlo intulit, hinc Hadrianos,
Et Neruas, hinc Cæsareæ tot numina gentis,

Et coluere quidem, & templis posuere dicatis.
Heu rerum ignaræ mentes, ignaraq; ueri
Pectora, quid simulachra iuuant? Quid luce carentũ
Corpora, & incensis pacem tot poscere ab aris?
Vnus enim sator est rerum, qui cuncta gubernat,
Quem'q; oculis neq; cernere erit, neq; tangere palmis,
Sed tantum mente inuenias. nanq; arduus imas
Despectat nubeis, & cœli culmina pressat,
Cuncta regens. nam cuncta tulit, longe optimus autor
Perfectorum operum, & rerũ causa una bonarum.
Hunc neq; marmoreis nitentia templa columnis,
Non auri pretiosus honos, non indica concha,
Nec quæ Phidiaco spirant simulachra metallo,
Aut tauri ante arasfusi ceruice cruores,
Sed precibus ieiuna pijs, & conscia recti
Mens placare queat facilem, paruo'q; uolentem
Munere, si qua pij summittunt thura Sabæi.
Sed nos incertum spatijs dum currimus æquor,
Longius euehimur uento rapiente per altum.
Iam portus capere optatos, & cedere fessum
Aura iubet, littus'q; sinum conuertere ad ipsum,
Syderaq; alta sequi, certos'q; intendere cursus.
Prima igitur niueis Phœbe Latonia bigis
Inuehitur. Posthinc ales Cyllenius altis
Excurrit spatijs, iustaq; Erycina canoras
Iungit aues, cui blanda comes fert lora uoluptas,
Diuinum stillans rorem, ambrosiam'q; capillis.
Quadriiugis hinc uectus equis Sol igneus ambit,
Quem procul insequitur rutilanti sydere Mauors.
Post felix cœli sydus Iouis emicat ignis.

Vltimus extremo torpet Saturnus in orbe.
Hic propè ter denis mundum uertentibus annis
Ambit, & in parteis quas liquerat ante reuertens,
Percurrit tardis cœli momenta quadrigis
Pallidus, ac duros affert mortalibus annos.
Clara Ioui facies, ac luminæ sydus amico,
Bissenisq; annis bissena relabitur astra.
Bis Cererem legit messor, bis Vinitor uuas,
Dum bis sex rutilus percurrit sydera Mauors,
Mauors arma ferens, & tristia crimina belli,
Thymbræas pauloante rotas, Venus aurea metam
Attingit, cupidas acuens in pectore curas,
Siue diem læto secum fert roscida uultu,
Seu noctem hesperijs decedens suscitat undis,
Hanc curru properante celer Cyllenius anteit
Ipse quidem ad causas, et linguæ promptior arma.
Terdenas iter assuetum Latonia nocteis,
Nocteis, atq; dies, & mensem peruigil errat,
Dum solem rursum assequitur, nouaq; astruit orsa.
Oceanum interea alternos auctura per æstus,
Visura & blando crescentia semina uultu.
Sed quanq̃ properare uiam iuuat, ipsa relicto
Aethere (cogit amor) per amica deuia Latmi
Furtim saxa petit complexus inter amatos
Attrectare suis tenerum Endymiona lacertis,
Non tamen ausa uiri mollem turbare quietem.

LVNAM EX SE NON LVCERE.

Sed quanq̃ uario fulgent quæ sydera mundo,
Quæsitum est, num luce quidẽ Phaethontide fulgent,

An proprios natura illis indulserit igneis,
Non dubium quin Luna notho splendore per auras
Aptetur, minuatq; sequens, fugiensq; rependat
Luminis alternos haustus, fraternaq; rursus
Ora fouens, nullos terris diffundat honores,
At procul è regione means, tum deniq; toto
Ore uomit flammas, & luce refulget honora.

LVNAM SEMPER MEDIAM LVCERE.

Et quanq̃ uarias mutat tamen una figuras,
Non unquam medio magis, aut minus emicat orbe.
Nam cum desertas amisso lumine terras
Nulla fouet, tum plena dijs, cœloq; ministrat,
Tum quoq; prætumido suspectat sydera uultu,
Cum noua curuatos reparando colligit igneis.
Sydera dum, terrasq; æquata fronte tuetur,
Orbe micat medio, mox curuo sydera cornu
Suspiciens, tumido spectat mortalia uultu.
Tum nullis cœlum radijs, nullo ore tuetur,
Plena ferit tremulis cum stagna liquentia flammis
Hinc superis, cœloq; datur quod demitur orbi.
Ergo aliena fouens inopaco lumina semper
Corpore Phœbea nusquam de lampade fulget
Corpore non medio, non plena lucida fronte.
Sed specie tamen alterna, ni forte sub umbram
Inciderit terræ, atq; hinc luce laboret adempta.

CVR LVNAE PROPRIVM LVMEN NON SIT TRIBVTVM.

Quæ quoniam uolucri fertur sub sydera lapsu,

A estiui tam sæpe premens caua tergora cancri,
N imbosum tam sæpe etiam delata sub austrum,
I ncandens tam sæpe æstas, ac frigida bruma
I nstaret, sortita suum si Luna calorem,
P roxima natiuis succenderet ignibus arua,
A ut longinqua neget proprium procul acta uigorē.
V nde maris certi accessus, totidem'q; recessus?
V nde & perpetuo manantia flumina cursu?
A ut alimenta trahant gignentia? Quæ pater ipse
P rospiciens, Lunam obscura ferrugine tinxit
C æruleos moderantem æstus, liquentia'q; arua.

DE LVNAE MACVLIS.

Quin etiam licet atra genas, & opaca per ora
P allor eat, tamen interior qua cogitur orbis,
D ensa situ magis, & scabra rubigine sordet.
E rgo et cum solem aduersum se agit undiq;, et ipsum
I mpleuit radians Phœbei luminis orbem,
Qua squalet parte, atq; horret caligine, densas
O bducit maculas, & se sua reddit imago.
A erea qualis ubi clypei fulgentis ab ipso
S ole repercussa est, aurato fluctuat orbe
C lara aciem flammis, & luce corusca decora.
V erum siqua tamen nitido super ære resedit
S cabra situ, turpis'q; atra rubigine labes,
S tat maculis obducta aciem, stat squalida uultum,
N on Phœbi radijs, non ulli peruia flammæ.

CVR STELLAE SCINTILLENT, PLANETAE VERO MINIME.

Præterea cur sola acies immota deorum
Cernitur? obtutuq; hæret defixa sub ipso?
Cum tot, & illa quidem sidentia signa, micanti
Scintillent radio, tremulusq; internatet ardor?
Scilicet alta illis regio, sedesq; repostæ.
Quo postquam aduenit defesso lumine uisus,
Defessus tremit ipse, tamen tremere ipsa uidentur
Astra, micant radij, sed lumina nostra tremiscunt.
At contra uicina deûm statio, ardua quanquam,
Prospectu facilis tamen atq; immota tuenti.
Quo penetrans stat certa loco, insistitq; uidendo
Nostra acies, fixisq; oculis immobilis hæret.

DE MOTV IGNEM EXCITARI.

Plumbea si acta manu balearis pondera fundæ
Concipiunt malegratum ignem flammisq; liquescũt,
Si ferro præfixa, & neruo impulsa sagitta
Aëra per uacuum, ignescitq;, ardetq; uolando,
Quid mirum, circunfusus si candeat aer
Percitus æterno motu, atq; urgentibus astris?

QVIBVS È PRINCIPIIS CONSTENT STELLAE.

Principijs uero ex illis constare uidentur
Sydera, & ætherium inde olim traxisse uigorem,
Qua uolitant, rapidaq; polum uertigine lustrant,
Et celeri biiugum cursu uectantur equorum.
Quæ postquam facili perfecit singula nutu
Ille opifex rerum, & mundi inuiolabilis autor
Concilium uocat, & superos arcessit olympo.

DEORVM CONCILIVM.

Est procul immensi regio late ardua mundi
N on homini explorata, humano aut cognita sensu.
H ic sedes augusta Dei, siquando uocatis
D at leges superis, aut publica munera tractat.
I n medio sedet ipse. astat Sapientia dextra,
L eua Amor, & solio resident tria numina in uno.
S ub pedibus natura potens, tempus'q;, locus'q;
E t uarians fortuna, atq; immutabilis ordo.
I nde alij proceres, & conuenientia late
N umina, & incessu iam tum grauiore notatus
A egocerontei referens spoglia inclyta monstri
S aturnus gratam senior iuxta astitit urnam,
S aturnus, cui cana coma, cui sordida uestis,
Quē iuxta pharetram incinctus, uolucres'q; sagittas
L ætus achemenio consedit Iuppiter arcu,
S quamea cui geminis horrescunt baltea monstris.
H inc Mauors rigido crispans hastilia ferro,
S uspendit'q; nepam galea, cono'q; minantem
L ibrat agens chelas. Tum cornibus acer aduncis
A sperat, & clypeo pugnas meditatur aheno.
E xcussat'q; aries caput, & pede proterit auras.
T um uoce, & cithara gratus, nitida'q; iuuenta,
H orridus idem etiam pharetra, spolio'q; leonis
P hœbus adest, Phœbi'q; comes lux aurea, cuius
M unere, non tenebras superi, non nubila norunt.
A t Venus auratis humeros armata sagittis,
C andentem'q; manum flammis, licet editus esset

Nondum amor, urenteis iam tum meditatur amores,
Iam tum ſollicitis animos incendere curis.
Atq; illi uario radiabat candida limbo
Veſtis, & in molli ſurgebant lilia prato,
Et quot uere nouo tellus parit alma colores,
Inter quos tenerum niueo candore iuuencum
Vrit amor, nunc ille notos, atq; aera captans,
Heu male dilectos queritur deſertus amores
Nunc mœret uiridi infelix proiectus in herba,
Interdum ingenti frondoſa per auia ſaltu
Proripitur, ſequiturq; inuentam fortis amicam
Iam uictor, mox uictus, et exſpes. hinc latet antro
Abditus, & miſeras rumpunt ſpelæa querelas.
Ipſa autem media diuorum in parte reſedit,
Autumnus paribus, qua tempora diuidit horis.
Virginis hinc facie inſignis, flauoq; capillo
Mercurius, geminæ nectunt talaria plantæ.
Ipſe puer lætus ſtudio, & puerilibus annis,
Ac tandem rapidis uelox Latonia bigis
Alba genas, niueæq; nitens in uellere lanæ,
Candida ſubrutilis redimita monilia cancris.
Ergo ubi conuenere animisq;, opibusq; parati,
Quales iuſſi aderant, intentiq; agmine longo
Expectant ſignum, atq; alacres præcepta capeſſunt.
Tum genitor ſolio placidus ſic cœpit ab alto.
Cuncta equidem ò ſuperi, placuit quæcũq; creaui,
Sic uolui, nec nos unquam feciſſe pigebit.
Autorem illa ſuum referunt, nec defuit illis
Ipſe opifex. operi decor, & præſtantia iuncta eſt.

E st rebus sua cuiq; fides, est & locus. ignem,
E t terras ieci primordia, quae tamen inter
A eris immensos campos, neptuniaq; arua,
Q uod sibi perpetui constaret machina mundi
C ongessi, mundumq; aequa compage ligaui
N exibus alternis, & amico singula uinclo.
V os autem coeli meliore in parte locaui,
A etheriumq; dedi insontes habitare recessum.
N am quanq̃ geniti, & coeptis mortalibus orti,
N ascendiq; uices, & iam reuocabilis ordo
O bsistunt, at nostra illis pollentior est uis
N on rerum causis, non ulli obnoxia fato.
N unc igitur, quae certa manet sententia menti
A ccipite, & quae sit reliquis mihi cura creandis.
A bsoluenda quidem Mundi inferioris imago,
Q uando etiam generis rerum tria semina restant,
N ec manibus tractare deûm mortalia fas est.
Q uare agite, & celeres quãprimum ascendite currus
A ggressi mortale opus, & genus omne animantum,
A erias celebrate plagas, ferite aequoris undas,
T ellurisq; sinus grauidos, ut nequa peracto
P ars operi, aut rebus desit pater ipse creandis.
I n primis teretes hominum fingentibus artus
A rtificem nauare operam, tum condere membra
C ura sit, aetherios diuini seminis haustus
A pta haurire, animos coelesti e fomite ductos.
H i fundare urbes populis, hi ponere iura,
A ddere & imperio fasces, dare nomina rebus
A ssuescant, rectumq; sequi, atq; offerre periclis,
E t pugnare malis, & honesto uiuere parto,

A tq; inopes rerum casus superare ferendo,
D um fluidum soluetur opus, dum carcere laxo
I ussi sydereas cœli reuocentur ad arceis.
I nterea altrices operas, uictum'q; uolentes
F undite, & ingenteis animos accendite laudi,
R ectorem ut noscant superûm, patriam'q; requirant,
E t genus, & cœli sursum templa ardua cernant,
A utoris'q; sui memores iustum'q;, pium'q;
S eruent, & placidos discant non temnere diuos.
S ic placitum, sic nostra fluant certo ordine fata.
D ixit, & ingentem nutu concussit olympum.

GENERATIO RERVM INFERIORVM.

Illi præcipites liquidum circum æthera lapsi,
I ussa obeunt, uerrunt'q; rotis properantibus auras.
N ec mora, uestiri colles, & roscida prata,
I nnari'q; aer pennis, atq; æquora caudis
Q uadrupedum & resonare graui sola concita cornu
F agiferæ uiridante iugo, uiridantibus alpeis
V allibus, & uiridante cacumine Caucasus ingens
L ætatur, furtis olim doliturus iniquis.
I llicet ecce caput uiridi circundat amictu
A etna giganteæ doliturа incendia pugnæ.
I llicet umbrosis uestita est uallibus Ida,
I da grauis Troiæ deploratura ruinas.
F rondet Athos, frondet'q; iugis in manibus Oeta
H erculeum uisura rogum, creber'q; Erymanthus
I licibus, longa'q; coma spectabilis Hæmus.
O stentat Rhodope comitanteis Orphea syluas,

Orphea, mulcentem tigreis, & carmine lyncas,
Sed non fœmineos moderantem uoce tumultus.
Mænalio stupet in saltu dum increscere cornum,
Non sensit quercu sese frondere Lycæus.
Gargano in magno, in nimbifero Apennino
Dum crescunt tiliæ, atq; orni, dum uertice Pindi
Surgit acer, pinu interea se sulleuat alta
Pelion, & late pelago sua signa minatur.
Iam uideas canentem oleis frondere Taburnum,
Asinios simul & colleis, Clitunniaq; arua,
Iam'q; cybelæis undare, & Dindima syluis.
Pampinea caput Aenariæ, biiugis'q; Vesæuus
Fronde tegunt, tegit & piceæ se Sila sub umbra,
Ac buxo uarius nectit sibi serta Cytorus.
Proueniunt late campis cœlestia dona,
Plurima nux, & pruna rubentia, & aurea ramis
Mala, & odoratis non indecor Arbutus hortis.
Ingenteis patulæ ramos, ingentia sursum
Brachia porrigere, ac radice in tartara ferri,
Et Cerasi, Palmæ'q;, & Lotos amica Lyæo,
Atq; in sanguineam Morus post uersa figuram,
Cœpere, & mensis Sorbus placitura secundis.
Erumpunt'q; solo biferæ, atq; Cydonia canis
Frondibus, erumpunt sudanti Balsama ligno,
Puniceaq;, & fragili nitens in stipite præcox,
Ac de textilibus pendentia Citria ramis,
Citria quæ semper (uisu mirabile) uernum
Spirant flore decus, semper'q; nitentia gratis
Floribus, ac fœtu, æterna'q; uirentia fronde
Citria Amalphæis latebra haud incōmoda nymphis.

C œpere & uirides mirari flumina ripas.
C anentes Vfens salices, & flauus arena
P opuleas Thybris frondes, quiq; æquora findit
G allica, quondam etiã lachrymas Phaetontis amati
E ridanus misturus aquis. miratur & alnum
N ar præceps, frondentem Alnum miratur & ipse
C œruleus Liris, tum cinctus arundine crinem
V ulturnus, flammasq; deû m sensurus Enipeus.
S ensit odoratos indus subclescere ramos
C œruleo cum gange, cauo & caput extulit antro.
S ensit thuriferum late nemus altus Hydaspes,
E t sua oronteæ senserunt Cynnama ripæ.
D um Tagus aurifluo uectatur gurgite, & undis
I n mare rumpit Anas sullato lumine uterq;
P yrenes scopulis uiridantia robora late
P rospiciunt uariare comas, admotaq; cœlo
I am nemora, & densas per saxa rigentia taxos.
E œ sub hæc uaria sese Tagus integit umbra,
I pse & Anas uiridi ripas uestitus amictu,
F rondenti uehitur per flumina summa phaselo.
H aud illi inuidit Sicoris ue, aut cultor Hiberus
G entis iulææ. quin qua uagis æquora findit,
H ic choreas agit, & præcinctus arundine frontem
G audet agros, gaudet lenæo palmite terram
H esperiam frondere, & alescere uitibus Vlmos
Q uid frondes Penee nouas mirare? quid umbras,
E t lauros? uisure deum per pascua lætas
D ucere oues, miserosq; caua testudine amores
S olantem, teq;, & Daphnen per prata uocantem,
V isure & patrijs natum frondescere ripis,

T endentemq́; manus, & flumina nota precantem,
C andida dum ſubitus ſerpit per pectora cortex,
(A h miſeram) & uiridẽ ducunt dũ membra rigorẽ.
I nterea colles florere, uireſcere ualles
I ncipiunt, late & folijs molleſcere rura.
V er halat, zephyris mulcent ſpirantibus auræ,
C loris odorato deuecta per aëra curru,
L ætata & uarias nemorum increbeſcere frondeis,
S pargit humi uarios, fertur quacunq;, colores,
Q uáq; mouet greſſus, ſurgunt Violæq;, Roſæq;
C oritijq́; Croci, atq; immortales Amaranthi,
C andida nec niueis ceſſura Liguſtra pruinis.
I pſæ etiam Charites ſocio ſimul agmine fundunt
C ertatim illa Thymum, Roremq́;, et molle Cyperon,
H æc Caſias, Caltasq́; hæc & uacinia nigra,
N arciſſi & lachrymas, Hyacinthi et nobile gramẽ,
E t Thymbrã, et quot nũc tellus fert Dædala flores.
I pſe Deus læto ſpectat ſua munera uultu.
Tum maris horriſoni fluctus, liquentiaq; arua
N eptunni pecus, & ſquamoſo corpore piſces
I nſiliunt. Alij ſcopulos, & littora paſſim
C urua petunt, Alij pelagusq́;, atq; ima profundi,
A ut tendunt ſcythici mæotica ad hoſtia Ponti,
I nfidum genus in fraudem, prædamq́; paratum.
E rranteis paſſim, & nullo cuſtode uaganteis
C æruleus longe Nereus uidet, aduocat udum
P rothea, qui ſocias acies, ſocia agmina iungat.
E t ſtatuit paſtorem. Illi data ſigna ſequuntur,
I pſe agit erranteis ad pabula, & ipſe reducit
I nde domum. clarum è ſpecula dat bucina ſignũ.

Aëra quin etiam pictæ petiere uolucres
A rmatæ acuruis rostris, atq; unguibus uncis.
I psæ iter intendunt pennis, & cantibus auras
D emulcent, tectæ nemorum uariantibus umbris.
N ullæ illis certæ sedes, connubia certis
T emporibus, tunc tecta locant, tunc figere nidos
C ura subit. mox oua fouent, ac pignora curant,
A tq; edunt teneros plumoso corpore fœtus,
O ptatasq́; ferunt aut ore, aut unguibus escas.
F atidicos auium cantus, alasq́; futuri
P ræsagas dixere, neq; aut sine numine diuum
T endere iter pennis, læua, dextrá ue ferantur,
A ut canere, & uarias é ramis edere uoces
N octurnas, seu de tectis ululare querelas.
Cernere erat, longum in campis depascier agmen
Q uadrupedum, sociosq́; greges in pascua ferri.
V nà ingens bos, unà ariesq́; & setiger hircus
C ornibus armati frontem, & pede fortior ibat
A cer equus, iam tum insidias, & dura timentes
A rma lupi, & rabiem sæuorum, irasq́; leonum.
D iscordes brutorum animæ, atq; auersa uoluntas,
D iscordi quoniam fuerint é semine creta.
H inc pars indulgent herbis per pascua læta,
A ut latis quærunt syluis dodonida quercum.
P ars altis in speluncis per deuia lustra
I nuigilat partu, & prædas agit ore cruento.
P ars repit terræ occultis armata uenenis.
P arcendi studium nullum, nec cura futuri.
S ola hyem metuens latebroso pumice condit
T riticeos populata hominum formica labores.

I dem amor, atq; apibus eadem experientia parcis.
S ed nec agros populare palā, aut incumbere furtis,
C um iuuet è proprio uitam tolerare labore.
I ustitiam norunt solæ, & seruare pudorem.
A equales cunctis operæ, studiumq; parandi.
M ane nouos adeunt flores examine denso,
C ælestemq; legunt rorem, atq; in tecta reportant.
M ox uacuis stypant cellis, ut nectare largo
I gnauas ducant hyemes, & frigora temnant.
Q uinetiam tempestates, & sydera norunt,
A rmatæq; repentinas uicere procellas
P endentis saxi molem ad caua crura ferendo,
V sq; adeo referunt diuinum à stirpe uigorem.
H as pater è summi despectans uertice Olympi,
M iratur tenueis animas conamine tanto,
N unc fundare urbeis, aditus, ac mœnia late
M unire, & multo portas custode tueri.
N unc aliam natis patriam monstrare parandam,
I mmuneis operum reges dare iura uocatis
I n populis, illos iandudum astare silenteis.

DE HOMINE.

V ltimus erupit grauida tellure creatus
S pe puer ingenti sed corpore debilis ipso,
N udus, inops, quem dura solo suscepit egestas,
E ductum folijs herbarum, & cortice crudo,
A ut corno, aut si quam dederat Dodona glandem.
M ox umbras nemorum captare, aut sicubi montis
E xesi specus. hic æstus, & frigora primum
V itare, & subita se à tempestate tueri

M onstrauit, tectum stipulis, cannaq; palustri.
S emina quin etiam sicis hærentia culmis
H erbarum passim lecta, & seruata per annum
C ondere poma, nucesq; hyemi signare repostas
F ormica monstrante, cauis dum condit in antris.
I psa dies, multusq; labor docuere colendo
N aturam in melius formare, & peruigil usus.

IGNIS INVENTIO.

Ecce autem è medijs terræ fornacibus ignis,
S iue ille excussus cœlo pugnantibus euris,
S eu silicis uenis manus extudit, arida circùm
C orripuit fomenta, leuiq; impulsus ab aura
S uccensos ramos flamma crepitante cremauit,
E t lux frondosa nemorum diffulsit in umbra.
E xtimuit primo flammas ignobile uulgus.
P ost ubi subsedere ignes, & fulgidus ardor,
C ognitus & tandem diuini muneris usus,
E xcipitur dextra fumanti stipite carbo,
I nferturq; focis, tenebras, & frigora noctis
Q ui foueant, calidisq; assent & uiscera prunis.
P aulatim quoq; diuersos idem ignis in usus
T ransfertur, donec liquidum explorare metallum
C ogitur, atq; nouis ferrum expumare caminis.
H inc marræ, curuusq; bidens, & uomer aduncus,
Q ueis terram uertêre, atq; edomuere colendo.
H inc falces curuæ, atq; ærata fronte secures,
R obora queis, tiliæq; leues, & fraxinus ingens
E xcisæ, primas domibus fecere columnas,
E t statuere nigris angusta mapalia tectis

E x illo cœtus'q; hominum, atq; frequentia cœpit.
V rbibus hinc positis statuunt connubia, & æquas
D escribunt leges, & dijs sua templa dicarunt.
M ille artes, rerum'q; dehinc commenta bonarum
C reuere, & laudum accessit generosa cupido.
S ulcatum mare nauigijs, & sydera cœlo
Q uæsita, expressum'q; cauis è montibus aurum.
T um rerum causæ inuentæ, tum copia fandi
E xtulit os, mouit'q; foro popularia bella.
T um canere Heroum laudes, & fortia facta
P ierides cœpere, æternum'q; addere carmen
L audibus, æternam'q; in secula condere famam.

IO. IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD L. FRANCISCVM FILIVM LIBER. II.

n Vnc age syderibus quæ sit natura mouendis
Nate hauri, cœliq; situm Patre sub duce nosce,
Et quis cuiq; locus. neq; enim pars ista docenti
Ignota est, nec Musa nouum instaurare laborem
Fessa negat. Da thura Puer, tumulumq; parentis
Sparge rosa. Vos Minciadæ, Vos o mihi manes
Este boni, fluat ut liquidis e fontibus unda,
Grataq; uicinis spiret de uallibus aura.

DE MOTV COELI ET PLANETARVM.

Principio cœlum, ac cœli pars extima circum
Sponte sua uehitur, primo'q; oriente profecta,
Oceani hesperios amnes, solem'q; cadentem
Tendit agens. Hinc præcipiti uertigine mersa
Eoos rursum nabathæaq; regna reuisit.
Quam contra obliquo surgunt pugnantia nisu
Astra deúm, uarijs'q; agitant sub legibus orbem.
Ac licet ingenti retrorsum agitata ferantur
Turbine, & aduerso trudantur uicta repulsu,
Non oblita sui tamen obliquantia tendunt
Aduersum, tandem'q; rotis uictricibus acta
Contingunt propriam certo post tempore metam,

DE STELLIS.

N on ne uides Lunam ut quarto ſeſe extulit ortu
O ceano properare? dehinc ubi ſeptima cœlum
L uſtrarit, uadentem alti per culmina mundi?
D onec ab eoo uictrix effulſit olympo
P lena animis, plena & radijs, atq; æmula ſolis.
N ec uero errantumq́; acies, & ſparſa deorum
A gmina, conſtanti peragunt ſua munera curſu,
S ed nunc promptis incedunt greſſibus, & nunc
V erſa pedem referunt, modo declinantia in auſtrum,
E t modo hyperboream curſu ſurgentia in arcton.
I n medio Sol ipſe deos moderatur, & æquis
P aſſibus incedens fluitantia tempora penſat,
D iſponitq́; uices rerum, nectitq́; futura.

DE ZODIACO.

Hæc plaga circuitusq́; ingens, flexusq́; deorum
B iſſenas patet in parteis, ac tramite lato
O bliquat ſeſe in Libyen, unde horrida bruma
A duentat. ſecat hinc medium curuatus Olympum
Qua de parte nouum ſpirat uer, Inde uolutus
I n Boream, unde æſtas flauentia demetit arua,
C onuertit rurſum in medium ſinuatus Olympum
A utumnus, paribus qua tempora diuidit horis.
H inc iterum in Libyæ ſitientis flectit arenas.
A t hunc obliquis circundare flexibus orbem
I uſſerat ille hominum, diuûmq́; æterna poteſtas,
Quo uariæ rerum ſpecies, quo tempora rebus
C erta forent, obſtringat hyems, uer ſtricta relaxet.
C oncoquat Autumnus quod & ante coegerat æſtas.
Quin & biſſenis paſſim uariata figuris

S igna uehit, pictoq; micat zona aurea textu,
Z ona Iouis monimentũ ingens. Hæc munere quondã
V raniæ pater ipse dedit, quo tempore leges
P onebat superis, arcanaq; iura ferebat.
T um natam dictis, ac munera laudibus ornat,
M ulta docens. Splendent latis noua cingula bullis
F ulua auro, nitida argento, ac radiantia gemmis.
I lla patris monitis, & tanto munere læta
I ncedit cœlo, ostantans memorabile donum.
E cce uidet fortunam unà, atq; urgentia fata
P er uarias errare domos, nullumq; tenere
C erta locum, sperniq; patrem, ac mandata tonantis.
I llicet explicuit zonam, atq; innexuit arcte.
F ataq;, fortunamq; & nodo inclusit aheno.
I nde manent infixa locis, quæ balteus ambit
S ignifer, & stabili custodit fibula nexu.

DE ARIETE.

Primus ab æquali surgit nepheleius ortu,
O stentatq; auratum Aries de corpore uillum.
I ngenti late tergo, atq; ingentibus armis,
I n pedibusq; micant ignes. micat igneus ore
F ulgor, & ardenti meditatur prælia fronte
B ellator quadrupes. Stant fuluo armata metallo
C ornua, & Hellææ apparent uestigia dextræ.
V ectabat Phryxumq; unà, Phryxiq; sororem,
I nsignisq; auro, & uillis maria alta secabat.
A urea per fluctus splendebat lana tumentes,
C æruleaq; aurato rutilabant æquora cirro.
R adebant niueas undosa uolumina plantas.

I lla timens, udo plantas subducit ab æstu
A ura leuẽs, leuis ipsa sinus implebat. At illi
P ectora candenteis nudant exerta papillas.
D umq; Aries sese attollit, dum subijcit undis,
N unc mutat uarios infelix ore colores,
N unc effusa comas miseræ succurrite clamat
N ereides, siqua est pietas, si numina possunt
V estra aliquid cohibete undas, & porgite dextram.
C lamorem excepere Deæ. Tum candida Drymo,
E t faciem miserata, & primos uirginis annos,
L abentiq; manum insinuans comitatur euntem,
A c placido sermone leuat. Mox cærula Tyro,
F lauaq; Laodice. Panopeaq;, Cymothoeq;
E t Tysbe, & niueo conspecta Peloris amictu,
P uniceoq; sinu Xantho, exertisq; papillis
N isæe, longaq; coma spectabilis Atte,
A tteq;, Opisq;, Orithyiaq;, Thespioq;
E t niueis Galatea genis, Arethusa lacertis,
S altantes circumsistunt, & cantibus auras
P ermulcent. At blanda Hyale non lumina torquet
A puero, Phryxiq; oculis immobilis hæret,
P ertrectatq; sinum, & pietatis imagine iungit
O scula, marmoreaq; onerat ceruice lacertos.
V ritur, & medijs feruet malesana sub undis.
H is ducibus spumosa aries freta celsus obibat
C orniger ipse auro, & gemino uectore superbus.
A t mater læta è cœlo prospectat eunteis,
Q uã tamen & monstra oceani, & fraus insita ponto
S ollicitant natis metuentem. ea nube propinqua
A uxilium parat, & casus timet usq; futuros.

E cce ingens undante salo late obuia celsum
F ocat caput, totaq; extans ceruice, per aurasq;
H uc illuc oculos uertens attollit, & ipsum
O re uomens pelagus, fluctus ad sydera iactat.
S pumescunt auræ, pontusq; dehiscere uisus,
E t lux nimbosa undarum nigrescit in umbra.
O bstupuit subito monstro, atq; horrentibus undis
A ssuetus terræ quadrupes, pauitansq;, tremensq;
O buertit sese in gyrum, mox rursus in altum
P rouehitur. Rursum ante oculos sese obijcit atrox
B elua, & inmani fera guttura pandit hiatu.
I lle iterum in gyrũ insinuans, et ab æquore tractus
A ffligit scopulo latus, atq; exterrita uirgo
E xcutitur dorso exanimis, quam sedula nymphe
S ulleuat, & dictis pauitantem hortatur. ibi amens
A pprendit cornu dextra, tenuitq; prehensum.
Q uoq; æstus magis ingeminat, tanto arctius illi
N ititur; & geminis innodat cornua palmis.
T er fluctus cauti illisit, ter cornibus hærens
S ubstitit, ac ter nisa manu se à caute recepit.
V iribus hinc defecta suis, excussaq; cornu
L abitur, & surdas fluitans deplorat ad undas.
N ec reuocata potest miseræ dare brachia mater,
E xceptamq; sinu Drymo, ac solata dolentem,
I n uitreas defert sedes, ubi molliter udæ
N ereides ducunt choreas, pars fila remissis
D educunt digitis, tenui pars pectine telas,
A ut picturatas uariat sub tegmine uestes
O ceano magno, & Cyaneo Euxino.
H anc post uitignæ spatiantem littore Naxi,

C arpentem uarios operosa inserta colores,
N ereus impleuit, quo partu Paeona magnum
P rogenuit, latas Ister cui subdidit urbes.
Q uin formae ob meritum regno donauit aquarum,
V nde hodie rapidus nomen tenet Hellespontus,
N on ingrata quidem miserae solatia matri.
A t postquam aurato ditatum est uellere Colchos,
Q uadrupedemq́; suum coelo Mars intulit alto,
A c superi & formam, & monimenta ingentia facti
M irantur, sed & ante alias miratur Apollo
T ergaq;, ceruicemq́;, & pectora lata, pedesq́;
A urigeros, stupet in primis ingentia fronti
C ornua, quis pueros pelago indignante tulisset.
T um placido Iouis assensu fulgentibus astris
I llustrat. micuit stellato uellere dorsum
L anigerum. micuere aures, ceruixq́;, pedesq́;
V nguifidi, ac rutilo scintillat lumine cauda,
V enterq́;, & caput igniferis sub cornibus ardens.
Q uaq́; manus tenerae cornu strinxere puellae,
H ac geminum accendit candenti lampade sydus,
A tq; annus aperire uiam per secula iussit.
I pse nouis laetus stellis, & uellere diues,
H oc solium sibi constituit, quo rite quotannis
D um rerum generi, atq; hominum, dum cōsulit orbi,
E t dicit leges naturae, & iura recludit.
H aec sedes, haec est generosi regia Martis.
H inc pugnator equos, armatq; in praelia dextram.
I pse Aries quanq̃ stabulis assuetus, & herbae,
S ectaturq́; uagi pastoris in agmine signum,
N on minus ingentes animos, ac regia iussa

Praese fert,

Præſefert, camposq́; audax inſultat aperto
Bellator, cornuq́; ferox defertur in hoſtem,
Duraq; ſub molli meditatur prælia lana.
Sic Mauors iubet armipotens, princepsq́; deûm Sol.
Hinc quibus effulſit naſcentibus aureus Helles
Corniger, & primo radiarunt uellera cœlo,
Hos animi uigor inſignes, hos libera corda
Audaces reddunt effando, & recta monentes.
Imperioſa uiris maieſtas. hi ſua plebi
Deſcribunt iura, & populo dominantur, & urbi,
Quiq; ipſi norit parere, & ducere, & alta
Ceruice excuſſiſſe iugum, atq; odiſſe nocentes.
Inconſtans uitæ tenor, & mutabile pectus,
Elatum tamen, at cupidum rectiq;, probiq;
Quod facile ingentes uerſent iræq;, minæq;.
Ergo & contemplare oculis, metitor & alto
Vadentes cœlo dominos ſigniq;, lociq;,
Et ſolij, & cui terna uenit per ſigna poteſtas.
Hi tibi naturæ leges, præſcriptaq; ſigni
Oſtendent, quodq; ingenium, & uis inſita cordi,
Quidq; Aries oriente loco, præſtetq;, negetq;.
Te cœli rimantem oras, & fata domorum,
Natalemq; locum ſigni ſurgentis, & ortus
Luciferos, licet uſq; deos, licet uſq; deorum
Conſilia explorare, ſitum, ingeniumq; locorum,
Vnde fluant & opes, unde auxiliumq; fauor ue,
Vnde & honos uenit, aut rurſum indignatio, & iræ
Damnaq;, & inſtantes inſigni clade ruinæ.
Portendant quæ læta domus, quæ triſtæ minentur,
Quæ teneat loca ſorte, quibus dominetur in oris

R egnator, quæ uis aliorum ex ordine regum.
Q uo rerum pateat status, & sors ipsa futuri,
E t quid quodq; ferat signum'ue, locus'ue, deus'ue.
  Hoc surgente aliquis ueniens ad munera uitæ,
I ngenteis nunc diuitias cumulabit, opumq;
A ffluet undanti riuo, nunc rursus in arctam
P auperiem coniectus, inopsq; arentibus undis
V ix sedare sitim poterit. nam syderis huius
E st mutare uices, alternaq; fata referre.
I pse uides nunc lanifico pendentia uillo
T erga ouis, ac ditem felici uellere lanam,
N unc tonsos errare greges, ac tergore nudo
S picula per syluas fugitare sequentis Asyli.
A t mihi nascenti sub eodem sydere mater
N on fratres fœcunda dedit, nec germine ab uno
P assa est germanos natura adolescere ramos,
S ed fandi libertatem, arbitriumq; loquendi
A ddidit, & dictis uireis, & pondera rebus.
O quoties sterilemq; fidem, ingratosq; labores
C onqueror, & quod nulla meis bene gratia factis
R espondet, sine fruge operam, ac sine munere finem.
Q uod si forte nouas ueniens quis lucis in auras
L anigerum medio fulgentem in culmine cœli
A spiciat, non illi aditus, non limina regum
C laudentur. primosq; inter proceresq;, patresq;
D iuersans, hinc diuitias, hinc commoda uitæ,
H inc fasces, notos atq; assectetur honores.
N on illum tamen aut animi generosa cupido,
A ut recti mens certa sibi tutabitur, ut non
P auperiem, tenueisq; lares suspiret, & idem

L ætetur diteis mutata sorte penateis,
A lternetq; uices rursum, ac referatur eodem.
A t si præcipitem occasu, atq; Atlantis in undis
M ergentem aspiciat, iam tandem cana senectus
F elicem agnoscat, placidaq; in sede quietum,
D e thalamo tamen, aut thalami consorte querentem.
I nterea magnis iactatum sæpe periclis
E xternas urbeis, peregrinaq; tecta petentem,
D esertis errare locis fata aspra iubebunt.
A st ubi sese imo acclinans torquebit olympo,
E rrores passim uarios, ac tristia flenti
F ata feret, caræq; obitum consortis, acerbumq;
A ut nati funus, languenti aut corpore morbos.
Q uin in amicitias magnorum, aulasq; uirorum
I nsinuans, nunc tollit humo, statuitq; sedentem
I n solio, nunc rursus humi prosternit, & inde
E uehit ad solitos sullato uertice honores,
L ætitiam & mœstis, requiemq; laboribus affert.
H æc aries, hæc lanificum denuntiat astrum.
Hoc olim dominante noui sub origine mundi,
E t felix ætas, & libera secla fuere.
N on hominum certæ sedes, non ulla deorum
F ormido. natura illis tectumq;, laremq;
P ræbebat. quà se Oceano nox acta ferebat,
C arpebant fessi somnos, & membra locabant,
A ut antro tecti, aut nemorum frondentibus umbris.
A t postquam Sol nigranteis discusserat umbras,
M irati lucem horriferam, & uaga lumina Phœbi,
I llum oculis, illum ore obeunt. lætum inde canebant
P æana, auricomumq; deum clamore ferebant.

E rrantes impune greges per pascua læta
C ernere erat. commune solum, communia Tellus
I gnauis alimenta dabat. Tum pocula riui,
E t passim uiuis lapsi de fontibus amnes.
N on ullæ rerum curæ, manuum'ue labores,
O mnibus una quies, & amor simul omnibus idem,
C ommunes'q; tori, & dulces circum ubera nati.
P er saltus, & opaca loca, umbrosos'q; recessus
L udebant mistæ pueris impune puellæ.
O cia mulcebant Venerem, atq; ignauia deses.
P rogenies sic aucta hominum, atq; increbruit orbis
G entibus, ac mutare habitum natura coacta est.
I nsurgebat enim tergo properantibus astris
T aurus, & ingenti auersum se mole ferebat,
M ugitu horrificans cœlum, et capite obuia quassans,
I pse atrox, tamen assuetus tolerare magistrum,
E t perferre iugum, atq; oneri insudare trahendo.

DE TAVRO.

Hoc igitur regnante uiri didicere colendo
D ura pati, uersare solum, ac proscindere rastris
A equora, & assiduo manuum'q;, operum'q; labore
Q uærere præsidium uitæ, atq; agrestibus armis.
Q uod uero Tauri meritum, quæ causa tonantem
M ouerit, ut cœlo impositum, stellis'q; micantem
P ræficeret ueris foribus, zephyros'q; cientem
I usserit æthereo renouare elementa uigore,
Q uo natura nouos passim suspiret amores,
V os o uos Charites iuuet immemorata referre,
E t mecum occultas signorum expromere causas.

Squalebat manuum attritu defecta iuuentus,
V rgebat labor, ac iussu Iouis acris egestas
A cta Erebo, miseriq; senes, fessæq; puellæ
N on ultra tolerare famem, aut subsistere marris,
A ut poterant miseræ sufferre incommoda uitæ.
I nq; dies magis, atq; magis miseranda uideri
S ors hominum. quantumq; labor cumulabat, eò illa
A crius instabat. deerant quoq; plura paratis.
Sed non ulterius passa est industria questus
H umanos. ea præsidium commenta per artem
S uccurrit populis, & iniquo ex hoste recepit.
H anc olim genitam labor, atq; immitis egestas
E xpulerant tecto infantem. Non territa uirgo
P er campos errare, hominumq; uidere labores,
M etiri casus inops dum singula lustrat,
P erquiritq; oculis, multumq; in corde uolutat,
A duertit niueum procul à genitrice iuuencum
E rrantem, cui cornigeris in frontibus aurum
F ulgebat, stellatum aurum, cui sydera tergo
S cintillant, iam tum cœlo qui dignus haberi
P osset, ut ætherios olim uenturus ad axes.
H uic dea nunc uirides ramos, & gramina lecta
P orrigit, inuitatq; manu, nunc tempora blandis
P ertrectat digitis, atq; ora rigentia mulcet.
N unc frontem uarijs redimitum floribus ornat,
A c picturatis intexens cornua sertis,
M ollibus hirsutas uerbis blanditur ad aures.
I lle autem teneræ correptus amore puellæ,
M unc decumbit humi, uertitq; ad munera frontem
D emissa ceruice, alte & suspiria ducens,

M ugit, & ipse suas solatur murmure curas.
N unc hæret, pendet'q; oculis ludentis, & ipso
L asciuit gressu exiliens, gestit'q; per herbas.
I nsequitur simul, & niueis per gramina plantis
I nsultat uirgo, & gressum mox sistit. at ille
I nsilit, & pedibus ceruicem innectere tentat.
N ympha procũ aspernata fugit'q;, & lenta moratur,
E t nudata genu, risu'q; inuitat amantem.
I lle autem blando componens murmura questu,
A ffingit teneros motus, & fronte coruscat.
H os inter lusus uirgo innodauit amantem
C ornibus, & duplici aduoluit funabula nexu.
N ympha trahit, sequitur'q; uolens, & lætus amator,
A c nigrum sponte admirans defertur in antrum.
H unc postquã socium'q; operum, assuetum'q; labori,
E t domita ceruice iugum, ac tolerare magistrum
A gnouit Dea, tum fessos miserata parentes,
A c mortale genus tauro donauit, & artem
I ungendi'q; bouis docet, ac telluris arandæ,
E t quis cuiq; loco cultus, quæ'q; hora serendi.
V omeris hæc, curui'q; usum monstrauit aratri,
E t uersare solum, & currus agitare sonanteis.
M unere quo genus acre hominum squalore leuatum
E xercet rura, & terræ dat iura subactæ
A uxilio bouis, atq; usum mox uertit in artem.
Forte hominũ insuetas arteis, studium'q; nouandæ
T elluris, iunctos'q; boues, flauentiaq; arua
I uppiter è summi admirans spectabat olympi
C ulmine, & humanos hæc ipsa ad munera sensus.
A stabat Venus, astabat Latonia uirgo,

V traq; in aſtrigerum conuerſæ lumina Taurum.
T um Venus. Et meritis, ſtellato & tergore dignum
H aud pater ipſe nouo cœli dignaris honore?
H is Dictynna preces, precibus ſimul oſcula iungit,
Q uæ natam deceant, & ſint optata parenti.
A rriſit pater, & cœlo plaudente locauit.
V t cœlo ſtetit, attonitus nouitate locorum,
H uc, illuc oculos uertit, ſociumq́; requirens
A ſſuetorum operum, & tanquam ſubiturus aratrũ
V ertit ad argolicos horrentia cornua fratres,
A c terræ memor, & ſyluas, & paſcua nota
S uſpirat. Tum blanda Venus, tum Delia Virgo
C ertatim obijciunt cytiſos, caſiamq́; recentem.
Q uæq; & luciferi paſcuntur gramina Solis
Q uadrupedes. Ille ambroſiæ per pabula ſucum
S enſit, & ætherium ſtillantia gramina rorem.
M ox qua lunatæ ſtant horrida cornua fronti,
E t qua demiſſo pendent palearia mento,
A tq; ubi durato proſciſſa eſt ungula cornu,
Q uaq́; genu, quaq́; & ceruix, & pectus, & armi,
S pinaq;, & ingenti curuant ſeſe ilia tractu,
A ccendit Cytherea igneis, atq; innuba Phœbe,
E ffulſitq́; nouis Taurus ſpectabilis aſtris.
R egaleis addit ſtellas, ac regia iura
I uppiter, & raro Taurum inſigniuit honore
P arcarum memor. hoc etenim iactante per undas
E diderant fore, uti Tyrio de littore uectam
E uropam, idæas uictor deferret ad urbeis.
M ugiuit deus in Tauro, freta nauit adulter,
(Q uis credat?) ſtetit in ſtabulis ad pabula uinctus,

T antum amor, & teneræ potuit noua forma puellæ.
Nunc age naturam Tauro quam Delia Virgo
I ndiderit, quam cœruleo de gurgite creta,
E xpediam tibi Nate, atq; hæc quoq; percipe dicta
N ate patris, Nate & canæ spes blanda senectæ.
P rincipio Cytherea domum, dulcesq; recessus,
A t Phœbe solium, soliiq; insignæ superbum
I n Tauro posuere. illic nam regia iura
E xercent, sociaq; tenent ditione tribunal.
H inc amor, hinc studium formæ, citharæq; sonantis,
H inc choreæ, cantusq; placent, pexusq; capillus,
E xcultiq; sinus, & multum lauta supellex.
A duectusq; aliunde odor, aßyriiq; liquores,
M unditiæq;, iociq;, & quidquid blanda uoluptas
S uadet, & ornatis rorantia pocula mensis.
H inc etiam hortorum cultus, & cura serendæ
A rboris, hinc deflexa comis in mille figuras
M yrteta, inq; nouam crescentia atria formam,
C ultaq; per uarias genialis Amaracus artes.
Nec uero exoriens Taurus, non ipse labores
N ascenti accumulat, primoq; in tempore partas
P erdit opes. sed mox & mollia tempora, & ipsos
S uccessus rerum amplificat, semperq; iacentem
S ternit humi, si quis contra insurrexerit hostem.
I dem diuitias, atq; ornamenta secundæ
F ortunæ dabit, è medio si culmine cœli
N ascentem aspiciat. non illi munera regum
D eficient, non è sacris compendia templis,
P ublicaue aßuetæ commissa negocia curæ.
N on tamen intacti thalami, non florida coniux

Continget, sed anus, sed cui seruilia uincla,
Aut occultus amans, & non sine labe iuuenta,
Tristior, ut fessas eat ipse hymenæus ad aras
Taurus ab occasu, pronoq; à cardine mundi
Et partas labefactat opes, & rursus easdem
Instaurat, patrioq; hæredem sistit in ære,
Peruincitq; inimicum odium, ac male conterit hostē.
Quin etiam rapidos flammarum exuscitat æstus
Ex oculis, parat atq; oculis immite uenenum
In dulcem Veneris rorem, atq; in pocula amantum.
Ast imo positus cœlo, atq; in parte profunda
Aetheris, unde nouum sese conuertit ad ortum,
Plurima felici promittit sydere nato.
Ille inter proceres, atq; intra lumina regum
Versatus, longaq; fide spectatus in aula,
Magnarum curas rerum, ac molimina magna
Suscipiet, credentur opes, credetur & amplæ
Summa domus, claris & famam extendet in actis.
Tantus inest Tauro uigor, & uis cornibus aureis.

DE GEMINIS.

Hunc post Tyndaridæ concordia pectora fratres
Virtute illati cœlo, atq; insignibus actis,
Quos pater æterno meritos donauit honore.
At tu, cui secreta poli, cuiq; abdita rerum
Vraniæ sunt nota, ad quas numerosa uetustas
Vix penetrat, pande antiqui memorabile facti
Et decus, & pretium. nam te quoq; syderis huius
Tangit honos, tangunt cari monumenta mariti,
Coniugis & meritis, æternæ & consule famæ.

V iderat è summa cœli Cyllenius arce
P aulatim coijsse homines, & condere tecta,
P artiri medios signato limite campos,
E t quantum primis solers industria cœptis
A ddiderat. Placuit mutato corpore terras
V isere, & agresteis hominum cognoscere mores,
O cyor ac zephyris cœlo delabitur alto,
E t stetit in duplices aptata ueste gemellos,
D iscat ut hic, doceat facundo pectore ut alter.
I pse ferens, ille accipiens præcepta magistri
T raxit in exemplum mortalia pectora, donec
L egitimi accessit studium, rectiq;, boniq;,
V iuendiq; uiam ratio, ac doctrina parauit.
H inc artes creuere bonæ, succreuit & usus
L audatorum operum. Fando commercia primum
I nuenta. hinc pretium, duplicandi & cura peculi.
C reueruntq; & opes, & opum comes apta supellex.
A tq; his excoluit studijs Cyllenius orbem.
I pse etiam numeros, & rerum pondera, & usum
M ensuræ docuit, fandi quoq; tradidit artem,
A tq; animi concepta nouis depromere signis
I nstituit, scriptis & commendare tabellis.
M oribus his exculta hominum præcordia, duros
M utarunt sensus, & ab agri munere, ad arteis
I ngenium uertere nouas. Tum magnus haberi
M ercurius. tum cœlicolæ mortalia corda
A ssensu laudare uno, stirpemq; deorum
E sse hominem, genus & cœlo deducere ab ipso,
T antum animo, tantum ingenio, ac ratione ualerent.
I n primis pater omnipotens mortalibus orsis

O bstupuit. Videt Ingenteis assurgere turres,
A equari quoq; tecta polo uidet aurea templa,
O rnatusq; deûm uarios uidet oppida, & arces
C ollibus impositas. Tum sic effatus, ut omnes
C œlicolæ annuerent, cœlo testanda sereno
C ylleni monimenta. illum tot adire labores,
T ot mandata deûm, tamen & uoluisse relicto
A ethere per terras suscepta parte magistri
E xuere agresteis hominum de pectore mores,
H umanumq; genus cultas efferre per arteis,
V nde & honos superis, & uictima creuerit aris.
T um pater in geminas distincto sydere formas
S ignauit cœlo, facinus memorabile, & astris
I ndidit æternis, celsaq; in parte locauit.
H is capita effulgent stellis, humeriq;, manusq;,
Q uaq; lacertoso curuantur brachia nodo,
G enuaq; summotiq; pedes, sed parte sinistra
I rradiat quo uix cœlo splendentius, astrum,
V nde per obliquum Sol iam declinat olympum.
H ic sedem, patriamq; domum, dulcesq; penates
I pse sibi statuit uolucer Cyllenius. hic se
E xercet, proprias & signo accommodat arteis.
N am rerum occultas causas, arcanaq; sacra
R imantur, uerbisq; modos & carmina neruis
A diungunt, pretio aut capti fora multa frequentant,
A ut ueterum monimenta docent, & scripta uirorũ,
A ut operam impendunt linguis interprete cura,
E t decus, & quicquid monstrat sapientia, norunt
C œlestes gemini, concordi fœdere iuncti.
V nde sub exortum, primaq; in parte locati,

N on nullos natis ineunte ætate labores
P rotendunt, tamen haud illis pia cura parentum
D efuerit, seu blandus amor. cœlestibus inde
A rtibus imbutos decorant, iunguntq; fideli
P rincipibus studio, & dominis placuisse laborant.
A t media de parte poli atq; è culmine summo
P romittunt faciles olim nascentibus annos.
H os fandi decus insignes, hos delphica laurus
I llustreis reddit populis, his insula sacris
A ssurgit ueneranda comis, capitiq; tiaras
H inc sibi diuitias, hinc ornamenta benignæ
F ortunæ, accumulant, auro hinc laquearia fulgent.
H os merces peregrina, aut testamenta beatos,
P ræclaræ ue artes, aut uirtus rara, deûm'ue
R elligio efficiunt. nam uirginis astra per ortum
S ufficiunt geminis uires, & robora præstant.
A t cum præcipitem occasum, cauaq; antra subibunt
O ceani, dias ueniunt, qui lucis in auras,
H i perferre malum, & duros tolerare labores,
D amnaq;, & aduersos constanti pectore casus
A ssuescent, celare odium, ac simulare parati.
N on his aut studium recti, aut sapientia deerit,
I ngenij ue fauor, docti seu pectoris artes.
S uccessus sed opum seri, primaq; senecta
S uscipient tardos cara cum prole nepotes.
D ant imo positi morbosq;, ægrumq; laborem,
A ut uitium occultum, aut secreta in parte dolores,
E ripiunt & opes paratas, censumq; paternum.
P ost tamen uberiore manu cum fœnore magno
I ngeminant & opes, & lucra ignota reponunt,

Suppeditent unde & multis alimenta ministris.
Hos felix, fatoq; tamen cogente senectus
Ah procul à patria externis tumulabit in oris.

DE CANCRO.

Hac etiam de parte, imoq; è cardine surgens,
Si testudineus moueat sua brachia Cancer,
Humidaq; impressis figat uestigia plantis,
Plurima diuino promittit munere natis.
Illis diuitiæ ingentes, & copia rerum
Vndabit uariarum, & latis prædia campis
Sufficient lætam cererem, bacchumq; fluentem.
Illis nobilitas, & claris infula uittis
Conferet insignes titulos, magnoq; fauore
Decernit statuas, fastisq; insignibus ornat.
Annuerit placido facilis si Iuppiter ore,
Sed iuuat intonsus crinis, promissaq; barba,
Atq; inter titulos sordenti stamine uestis.
Quin etiam insidias cognati, & sanguinis iram
Nuntiat, aduersosq; inimica mente propinquos,
Quos & ab occasu grauiori concitat ira.
Tum uero felix multa cum laude senectus
Continget, tunc clarus honor præstantibus actis.
Cum medio posuit cœlo uestigia, & equor
Despiciens bibulis tantundem distat arenis,
In mare qua Ganges, et qua Tagus aureus intrat.
Ac ueluti lento sensim per littora passu
It Cancer, tardusq; graui sub mole laborat,
Paulatim sic diuitias, sic lentus honores
Accumulat, donec grauidos complerit aceruos.

V ix tamen ut gemino fœcundet uiscera partu.
E xoriens placidos mores, animúq; quietum
I ngenium, & solers mentis promittit acumen
N ascenti, tamen ut facile indignatio, & iræ
E xagitent, facile iratos componat ut æstus
M ollibus officijs, ac miti pectore natus.
I pse acer uitiorum ultor, cum fronte seuera
I urgator scelerum, atq; ad publica munera uersus
P ræsidia inde domus, & uictus quæret honestos,
E t tamen indigna decumbet morte peremptus,
A ut grauibus capitur morbis, aut lumine mœsto
S pectabit raptos non uno funere fratres.
Hoc astro post Tyndaridas subeunte, per æquor
M ortales fecere uiam, primúq; reperta
V ix ausi tentare caua uada fluminis alno.
M ox usus, post & præceps audacia textis
I n mare nauigijs remo descendit adacto,
P aulatim & pelago se credidit. inde per altum
I gnotos portus, peregrinaq; regna petiuit.
H inc merces, & longinquis commercia terris,
H inc uesper nouit quicquid cælarat eous.
E ridano Nilus subuenit, & Abdua Nilo,
V t quæ deficerent, summi ferit omnia Nereus
V elifer, & fuluum ratibus deuexerit aurum
T ritonum chorus, ac uersis per marmora tonsis
D iuitiæ narint hominum, terræq;, mariśq;
C anceris imperio, atq; undæ dominantibus astris.
Vos o Nereides decus æquoris, & mea sæpe
S erta, meos flores ad littora nota petistis,
E t nituere comis argentea lilia uestris,

A enario quæ rure legens, quæ colle beato
P arthenopes, mistaq; rosa, blandisq; hyacinthis
I pse dedi, castis multo cum thure sacellis,
E t sparsi largo supplex crateras Iaccho,
N ec mea uicinæ siluerunt carmina rupes.
V os precor o pelagi placidissima numina, causas
T entati maris, & primos expromite motus
I rarum Iouis, & raptum inter sydera Cancrum.
Assuerant Dryades uulgo, assueuere Napææ
S yluarum, nemorumq; umbra, riuisq; relictis
I mpune optatos per littora ducere somnos.
H ic choreas agitare, hic grato mista susurro
I nter sese aperire animi secreta latentis.
H ic lusus, hic delicias, geniumq; colebant,
E t nulla resides ducebant ocia cura.
A duertit pastor liquidi maris, & modo summis
E scopulis, modo se strata ostentabat ab alga,
N unc summo labens innabat littore, & udis
C ærula per liquidum findebat marmora palmis,
I nterdumq; alto exiliens clamore uocabat
A rmentum, & toto cogebat ab æquore monstra,
O stentans pecus indomitũ, & stabula abdita Nerei.
I pse ingens baculo innisus cum crine madenti
S tillabat madidos per membra rigentia fluctus,
V ersabatq; dolos animo, & suspiria ducens
V ritur, ac tacitis succendit pectora flammis,
A ssiduusq; oculos mœrensq; ad littora torquet.
O quoties uiridi crinem circundatus alga
T entauit faciles aditus per carmina. at illæ
L onga per occultos petierunt auia calles,

Et sibi consuluere fuga Magis incitus heros,
Conuertit solitas fœcundum pectus ad artes.
Et cum se in uarias mutasset sæpe figuras,
Ac nulla posset Dryadum ratione potiri,
Adnauit terræ Cancri sub imagine tectus,
Littoribus celer obrepens. Vagus inde per herbam
Miscetur Nymphis, uiolas ut forte legebant
Certatim, & passis nectebant serta capillis
Candida purpureo uariantes colla hyacinto.
Vt Dryades uidere ferum mansuescere in herba,
Non ausæ tractare tamen gratantur eunti,
Et plaudunt socio curuanti brachia motu,
Molliaq; adductis tondenti gramina malis.
Ille ut se gratum agnouit, placidasq; Napæas
Ridere intonsi carpentem pascua campi
Octipedem Maris, in salsos se rettulit æstus
Molliter, obliquoq; gradu caua brachia flectit.
Ac nequa rediens non ora, oculosq; iocantum
Spectet, & ut placido risu, ac sermone fruatur,
Versa retro tenuit curuo uestigia gressu,
Intrat & in pontum mutato corpore Proteus.
Artibus his terræ obuersans, nec cognitus ulli,
Vt quam secreto capientem littore somnos,
Aut uda solam spatiantem uidit arena,
In propriam uersus repetito corpore formam,
Comprimit, optato & fruitur malesanus amore.
Sic matrem nitidi Almonis, septemq; sorores.
Vfentis, sic Vmbronis tria pignora, centumq;
Eridani, totidem & Nili, neptesq; Timaui
Tergeminas, neptem & Xanthi, neptemq; fefellit
Vulturni,

V ulturni, qua non oculis, non ulla papillis
G ratior, aut posito tantum placitura capillo.
Q uin etiam demens Phœben tentauit, ut illa
E urotæ nitidos curabat in amne capillos,
E t uim passa foret monstri, ni strenua uultus
I n Lunam conuersa foret, ni cornua toruæ
A ptasset fronti, & nube oblituisset opaca.
A tq; illum iam complexus, iam furta parantem
S uspendit geminis pauitantem cornibus, & mox
S ublatum cœlo longe intulit. ipse nigrantes
I actatus supra nubes, implorat amicum
N erea, sed surdis obsistunt uocibus auræ.
H inc præceps iterum, atq; iterum per inane rotatur:
M ox pelago absorptus, tantum ferit ima profundi,
Q uantum nubiferas fuerat sublatus ad auras.
D issiliunt undæ, & spumosum incanduit æquor,
Q ua cecidit, tumuitq; intorto gurgite uortex
C æruleus, nigramq; alte uomit æstus arenam.
A t uirgo celeri ad superos regressa uolatu
S icut erat laniata comas, discissaq; pallam
I mpleuit cœlum gemitu, quo celsa tonantis
I ntonuit domus, & foribus se pandit apertis.
V t medio sedere foro, & res cognita diuis,
I ndignum clamant facinus, monstra æquoris ausa
D ianam tentare? mouet reuerentia diuæ
A stantis, mouet ipse locus, uiolentaq; Protei
I n Venerem rabies, & quod neptunia regna
N on ultra toleranda. illum nec sorte secunda
C ontentum, terris inhiare, & poscere Olympum.
T um pater omnipotens solio ter surgit ab alto

T er tacet, iratusq; nouem de parte sinistra
C œrula fulminibus percussit regna trisulcis.
I ntremuit Nereus. At territa numina ponti
O ceano oblituere imo, ac timuere profundo,
N e caua sulfureis arderent æquora flammis.
A t decimo Cancrum octipedem per littora curua
E rrantem, sed adhuc meditantem furta per herbas,
A c natam flaui captantem ad saxa Lycormæ
E xanimat. dura crepuerunt fragmina testa
H uc illuc disiecta, & fumo indensuit aer,
Quæ collecta pater cœlo intulit, ac monimentum
E sse dedit scelerum maris, infelicis & ausi,
A c summo posuit cœlo testantia crimen.
O re ignes, pedibusq; ignes, & pectore, & ipso
F ragmine succendit, sed hebenti lumine quosdam,
N on aliter, q̃ quos pudeat commissa fateri.
Quin etiam ignauos testa cælauit asellos,
E t statuit præsepe, & nube infecit opaca,
I nfamemq; notam dorso signauit inusto.
V tq; recens facinus memori per secula pœna
N otescat, maneantq; audacis præmia culpæ,
P erpetuis signata notis, uerrenda carinis
P ermisit maria, & remis freta salsa cienda,
I mperiumq; uiris ponti dedit, edomitoq;
A equore, per fluctus sinuoso currere uelo,
N eptunum & tonsis laniare, & scindere rostris,
E dictumq; ingens tabula signauit eburna,
Quod notum populis demissus ab æthere fecit
P rognatus Maia, & terræ tenuere uerentes.
T um probra obiecit monstro, mutumq;, salaxq;,

E t natum turbis, uariosq́; agitare tumultus,
I ncola non constans, pelagi non aduena terræ
I ncertus, sed aquæ rerum, terræq́; uorator
A ssiduus, gaudens longarum errore uiarum.
A uratum posthinc solium testudine summa
A ffixit geminis subnixum utrinq; columnis.
A tq; hic bissenis æuo manantibus annis
D at iura & spolijs gaudens exultat opimis,
S olennesq́; agitat ludos, & uina coronat.
A t Phœbus patris edicto permotus, & ira
G ermanæ et lachrymis, et q̄d Maris æquora mõstrũ
N utrirent, sensu latices infecit amaro,
D ecreuitq́; super cancri caua terga quotannis
Q uadriiuges agitare suos, & inurere flammis
I nfelix testum, & siccata caloribus ora.
I psa autem pelago pœnas has dixit, ut omni
T empore per numeros alterno fluctuet æstu.
N ec mora, nec requies sit certa fluentibus undis.
Q uin dorso super, & fallacis corpore signi
A dmouit biiuges, atq; ad præsepia iunxit,
E t stabulum fessis statuit de more, sibiq;
A tria perpetuum posuit testantia factum.

DE LEONE.

Quæ frater iuxta assistens, dum tecta sororis
C ontinuare parat, tectis discrimine nullo
S edulus in ualido posuit sua signa Leone,
E t struxit nitidis ornata palatia gemmis
C onsilio patris. hic thalamos, hic atria centum,
H ic tercentenis inclusit lumina portis.

A rgento radiant postes, adamante columnæ
S tant circum, et fuluum splẽdet laquearibus aur.
Qui tantas habeant sedes, quæ numina portis
A ssideant, unde & Lybicus Leo uenit ad astra,
D icite Pierides. nam uos & carmina Phœbi
E xcipitis, uos & choreas agitatis in aula,
E t secreta dei solæ nouistis, & artes.
Fata domum, ac decreta, loci penetralia seruant,
E t rerum series, æui'q; senilis imago,
T emporaq;, & longis ætas incana capillis,
I mperium'q;, & opes, & regno accommoda uirtus,
E t pia relligio cinctis ad tempora uittis
A nte fores, ipsis'q; in postibus, aurea seruat
A urora, illustris'q; dies, & mobilis annus,
H oraq; non certis nectens modo facta futuris.
T um species rerum, ac generum numerosa propago,
E t color, & claro radians lux aurea curru,
Nec non ante nigris fugiens nox atra quadrigis,
I pse autem Leo sydereas perlatus ad arces,
N on ut fama refert, magno qđ ab Hercule uictus
F œdarit calido sitientia rura cruore,
G raiaq; nec fuluos tellus parit ipsa Leones,
S ed Libyæ crudele solum, quæ uicta calore
I nsignem Phœbo pauit generosa leonem,
A dmouit'q; aris, tinxit'q; in sanguine cultrum,
E t solata sitim misero requieuit ab æstu.
T ranslatum cœlo Pæan, miratur & ora,
I ngentes'q; humeros, & lumina torua, iubas'q;.
O bstupuit'q; armis, fixit'q; in pectora uultum,
A c memor armorum uates, cladis'q; futuræ

T errigenum, latos iam tum meditatur, & ungueis
I nduere, & uillosa albis cum dentibus ora,
P orphyrion qbus, et ferratum absumpsit Ophelten.
T um Iouis ante pedes diuorum astante corona
C onstituit. placuit superûm inter signa referre
C onsensu magno, & nomen retinere Leonis.
N ec mora sydereis accensa est bellua flammis.
E ffulget stellis caput, & micat aurea ceruix
I gnibus, effulget claro spina ardua dorso,
I liaq;, incuruiq; pedes, & cauda, genuq;,
P ræradiatq; nouo pectus regale sub astro,
A tq; insigne decus toto se uellere fundit.
R egius hinc illi uenit uigor, imperijq;
C ura ingens, summiq; loci ambitiosa cupido.
E rgo cui primæ radiabit lucis in ortu,
N otus erit. feret hic celebris præconia famæ,
F ascibus atq; operam dabit, atq; inhiabit honori,
Q uæret opes, proprio semper tamen ipse labore.
S pelunca fremit in magna, dominatur in altis
M ontibus, æthiopumq; fremunt deserta Leonem,
Q uærendo tamen insudat per deuia pastu.
A t cui de summo nascenti fulget Olympo,
P erferet ille graueis forti cum corde dolores,
P ost tamen aut domini pergrata potentia ditem
E fficit, aut si qua est domino cognata potestas,
V nde etiam caris alimenta ministret amicis.
D ucit ab occasu litem, iratosq; propinquos
E fficit, & multos aduersum concitat hostes,
I urgiaq;, indignumq; torum, moresq; sinistros
C oniugis, & nullo thalamos dignatur honore.

A ſtima de parte dabit cenſum'q;,bonas'q;
D iuitias,dabit & tabulas,ſcribetur & hæres,
P artaq; felici ſeruat patrimonia cura.
S ole igitur dominante,ſimul dominante Leone,
R elligio caput exeruit per templa,per aras.
M ulti inter diuos, cœli'q; in ſede locati.
C aſta ſacerdotes cecinerunt ſcripta per orbem,
A c pietas non ficta uiam affectauit olympo.
T unc etiam imperij creuit generoſa cupido
I n populis,creuit quoq; iuſta licentia regni,
S anctaq; maieſtas dicta eſt,ſanctus'q; ſenatus,
A c ſummo patiens uirtus conceſſit honori,
N obilitas'q; etiam duris quæſita ſub armis.
P ugnatum eſt.uicto uictor præſcripſit,& acti
I n prædam populi,cecidere ſub enſibus urbes,
I uſtitia & poſitis uenit captiua ſub haſtis.

DE VIRGINE.

Ocia mox,& delicias,unguenta,roſas'q;
M onſtrauit Virgo,ſunt hæ nam Virginis artes,
I ntonuit'q; foro eloquium,lætum'q; theatris
A urea penſilibus diffudit tibia carmen,
E t muſæ inſolitos ſonuere ad pulpita cantus.
O rnatus etiam acceſſit tam diſcolor uſus,
P ercurrit'q; auri uilloſum bractea textum,
E t pictura nouo fulſit uariata decore.
T um magicæ cœpere artes,ſtudium'q; futuri
C rebruit,& ſacris admota ſilentibus ora,
S ydera & ipſa nouo paulatim cognita ſenſu,

I n numerosq́; redacta suos, omnisq́; locorum
F ortuna, & certi signata potentia fati.
Quæ Dea per populos multum uersata docebat,
F ama refer. tibi gesta hominum, tibi facta deorum
N osse datum: tu nam fatorum euenta per urbes
D iuulgans reuocas in lucem obscura, & honorem
D ans claris, facta extollis, fingisq́; futura.
E rgo agedum, quibus officijs, quo munere terras
O rnauit Virgo, cur cœlum illata petiuit
P ræsidio alarum, & nitidis mox fulserit astris.
A n'ne deûm proles, hominum'ne? an mista propago?
C erta parens Isæa fuit, qua nulla per orbem
D octior iratos animi componere motus
I ncertus pater, à populo sed cognitus Etheus.
I llam Mercurius docuit, quo tempore genteis
I mbuerit sacris, quibus & deducere Olympo
C œlicolas, poteratq́; Erebo subducere maneis.
D octrinæ pretium amplexus, repetitaq; lecto
G audia, post decimo enitens Isætida mense
C elat adulterium, commisto utroq; parentum
N omine, cumq́; humeris alas insignia patris
R edderet, has tacita uellebat sedula dextra
D octa parens, nudamq́; oculis non obtulit ullis.
E rgo Mercurius natæ memor, artibus illam
I nstruit, & docili componit pectora cura,
C onstituitq́; animum, & cœlesti robore firmat.
T um donat serto insignem, cui sydera circum
C lara nouem, totidemq́; micant per sydera gemmæ.
V t Virgo capiti imposuit uenerabile donum,
H ausit diuinas arteis, didicitq́; ferendo,

Quæ pater impressis signauerat omnia gemmis.
Nec mora, per'q; urbis, & compita nota uiarum
Affatur populos socialis munera uitæ
Præcipiens, animum'q; docens formare colendo
Iustitiam, & mites usu componere mores.
Illa etiam in templis diuorum arcana monebat
Munera prima hominum, & sacris iam rite peractis
Placari humanis cœlestia numina donis,
Quæ patriæ sint iura, etiam quæ iura parentum,
Coniugij'q; fides, lecti & concordia uincla.
Vidisset domito terram proscindere tauro
Agricolam, quæ sint sua tempora monstrat arandi.
Errabant pecudes, pecudum docet illa magistros,
Cunctaq; diuino præscribit munere uirgo,
Donec eam syluas moderantem, & saxa trahentem
Venator captus forma, & iuuenilibus annis,
Inuadit ferro demens haurire paratus,
Ni secum socio iungat sua membra cubili.
Extimuit uirgo, & leuibus se substulit alis,
Intentam'q; fugæ sinuoso pallia limbo
Implicitant. sequitur furiata mente satelles,
Et iam iam geminis apprensat syrmata palmis.
Accurrit pater, ut cœlo properabat ab alto,
Et natam amplexu fouet, ac super æthera secum
Deuehit, & læto statuit noua sydera mundo.
Illum autem minitantem oculis, ac torua tuentem
Ter baculo deus ipse cauum per tempus adacto
Percussit. riguere artus, frigus'q; per imum
Pectus ijt, calor in uentos, & uita recessit.
Mox ungues, digiti'q; solo radicibus actis

M æserunt, subijt'q; locum cutis horrida cortex.
I n ramos abiere manus, curui'q; lacerti,
I n frondem coma, fit reliquo de corpore lignum,
I n sentes'q; rigent sparsæ per corpora setæ.
N ec mora, iam spinis horret rubus asper acutis.
S alue uirginibus cœli decus addita, cuius
V ocibus æterni patuerunt abdita mundi.
T u genus humanum instituis, tu munera uitæ
D istinguis, salue innumeras ueneranda per aras.
S parge rosam, da thura puer, linguis'q; fauete,
A nnua dum patrio persoluit carmine uates.
S acra senex, castus'q; ascendit templa sacerdos.
T u uero mihi care, oculis age suspice cœlum
N ate, uides qua parte ingens sese exerit astrum.
V irginis hæc dextra est cerealia munera libans.
E t qua tam claro candescit lumine sydus
A la deæ, qua se uiolento ex hoste recepit.
Q ua'q; sub obscuris pallescunt ignibus astra.
I lla quidem extremæ sinuosa uolumina pallæ.
N on humeros pater ipse (igneis hos aspice nate)
N on caput, ingressus'q; pedum, non brachia liquit
I ntestata. micant cœlo spectanda sereno
S ydera, & ardenti scintillant lumina flamma,
Q uæ tibi nascenti cunabula prima dedere.
H æc quanq̃ duros ineunte ætate labores
P ortendunt, tamen in melius conuersa, beatæ
C ana senectutis promittunt tempora natis,
Q uos aut sacra deum, & pendentibus infula uittis,
I ngenio aut partim decus, ac præstantia linguæ,
A rtibus aut varijs excultum pectus honestat,

M aiorum aut tabulæ, aut merces peregrina beabũt.
H is amor, his studium recti, & uetus illa priorum
S implicitas, his cara fides, pectusq; deorum
P ræsidio innitens, ac nota penatibus ora.
H inc illis responsa deûm, atq; insomnia ueris
S emper imaginibus, uenerandaq; sortibus antra
I n dubijs reddunt uigilata oracula rebus.
T u uero mihi care puer (per sydera testor,
Q uæ tibi uel magnos non inficiantur honores)
I llecebris ne dede animum, neu deside somno
O cia corrumpant mentem, procul effuge, & arteis,
Q uas Virgo teneris molles meditatur ab annis.
P ost etenim in duros conuertet pectora mores,
E t præcepta dabit uitæ, & bene consulet annis.
H æc fasces, hæc diuitias è culmine fulgens,
H æc populis dat iura, & magnis præficit actis,
E t tamen ingratos queritur persæpe ministros,
D iuitias quibus, aut primos concessit honores.
H oc & ab oceano queritur, sed candida coniux
S olatur faciles curas, & brachia collo
I mplicitans, prolem optatam, carosq; nepotes,
O sculaq; incuruæ promittit blanda senectæ.
A tq; utinam non hæc leuior, non ille nepotum
V ulnus, & extincti suspiret funera nati,
D epositumq; senex mutam deploret ad urnam,
E t frustra uarijs exornet busta coronis
D ona ferens aduecta arabo, ac bene olentibus indis,
I mprudens, qui non & amatæ coniugis atrum
F unusq;, & thalamos uideat sine honore relictos.
H unc labor, hunc et cura premet iuuenilibus annis,

H uic & felicem præstabunt fata senectam,
Q uem læta ex imo Virgo spectarit olympo,
O rnatumq; animi donis, & mercibus amplis.
H æc dea dat curas animis, dat & utile pectus
C onsilijs, dat secretas exquirere causas.
M oliturq; nouas arteis, mentemq; deorum
E xplorat, dubijs quærens oracula rebus,
N il intentatum ingenio, nil linquit inausum,
Q uod natura tegat, tegat & uis insita fato.
S ic illam pater instituit, quo tempore cœlo
T ranstulit, & tectumq; unà, soliumq; locauit.

DE LIBRA.

Hanc iuxta Cytherea tenens nitidissima tecta
S tat foribus radians auro gradibusq; sub ipsis.
S parsa nitent uarijs argentea limina pomis.
V eris opes pendent tectis, circumq;, supraq;
E xplicat ipse suas merces autumnus, & alte
S uccincta incedit nudis uindemia plantis,
A c noua calcatis despumant prœla racemis.
N ec uero Dea cœlicolis prælata puellis
I psa suas non culta domos, non aurea sedes
I nuisit, non lauta dapes, & uina quotannis,
R usticaq; hic positis statuit conuiuia mensis
A utumni memor, insolitasq; ad plectra choreas
I nstaurat, mox & mensæ placitura secundæ
S eligit è plenis bene olentia poma canistris,
Q uis onerat formosa toros, & odoribus afflat.
C ausa latet, memini. Sed me per curua uagantem

L ittora Caietæ, qua Formius aurifer amnis
I n mare se uoluit, uiridis'q; in margine ripæ
A urea fragranti spirant redolentia flore
C itria, & albenti miscet se laurus oliuæ,
E t myrtus complexa maris nitet æmula rorem,
I llic siue ea Nereidum fuit una sororum,
S eu Siren, quæ finitimis uersatur in antris,
A udisse intonsa modulantem carmen in umbra,
C antanti uitrea socias plausisse sub unda,
L ittoraq; arguti referentia murmuris auras.
D amnabat Venerem Iuno, damnabat & ipse
P alladis armisonæ chorus, inuiolataq; Deli
V irgo, quod aurato postq̃ lux addita Tauro,
F ulsisset'q; astris, tantum illi florea rura,
E t tantum curæ pratensia dona fuissent.
I llam inter frondes, inter uernantia prata
D esidias agitare, atq; ocia ducere inertem,
N on fructus, non poma daret de pinguibus hortis,
S ed solum studio delectaretur inani,
M unditijs operosa, & inerti segnis in umbra.
S ubrisit dea cœruleis generata sub undis,
A c niueis delapsa polo per inania cycnis
C ulta sinum, grauidos autumni uenit ad hortos.
A ffuit intranti Deus. At nitidissima cultu
I llecœbris'q; armata, senem'q; amplexa fatigat,
N ec precibus contenta, etiam blanda oscula iungit,
V t sibi de nitidis liceat pendentia ramis
C arpere poma manu, & croceas de uitibus uuas.
I lle ut se dignum amplexu, sensit'q; per ora
O ra deæ, ac tener ille calor per membra cucurrit,

N il o nil dea non nostros lectura per hortos
C arpe, tuum quodcunq; uides, quodcunq; repostis
P endet in arboribus. facilis dea tum dedit illi
T ractandam quæ de geminis erat una papillis
R orata ambrosiæ succo, ac redolentibus auris,
A ttactu'q; hausit Deus immortale uenenum,
C onfestim'q; imis defluxit ad ossa medullis.
T um sponte arboribus ceciderunt poma recussis
I n gremium delapsa deæ, quæcunq; uel ortus,
Q uæ'q; uel occasus, uel quæ creat humidus auster.
Q uin famulam (famulæ fuerat Pometia nomen)
H is onerat, iunctos'q; iterum conscendit olores.
V t cœlo stetit, exposuit'q; hortensia dona,
I nuidere deæ: risit Vulcania coniux,
Q uoq; mage inuidiam moueat, librantibus illa
L ancibus imponit, famulæ & uenalia tradit.
C œlicolæ risere astum, magno'q; fauore
C onueniunt, fuluis & mutant poma talentis.
A t memor antiqui furti rhodopeius heros
D um simulat legere è multis fragrantia mala,
C andentis dextræ articulos, summam'q; sinistram
F urtiuus tetigit. rubuit Venus aurea. at illi
D ecidit è manibus pretium, & suspiria mouit
E xanimis. ciet extinctas noua flamma fauillas.
Q uo'q; dolus lateat, ad auum conuersa racemos
O btulit, impleuit'q; sinum senis. ille renidens
E xcepit neptem amplexu, & blanda oscula iunxit.
A t Veneris teneras pupugit barba aspera malas.
Q uæ postq̃ diuorum oculos impleuit, & amnes
E misit late fluidos Leneidos undæ,

D ecreuit testatum astris insigne trophæum,
E t longa egregium facinus producere fama,
A ffigens cœlo famulam, cum'q; ignibus aureis
I ncendens trutinam, trutinæ'q; uolubilis hastam.
T alia cantabat memorans ad littora Siren.
Hoc igitur signo genitos primum æqua, probum'q;
D electant, liquor, atq; olei, & Baccheia merces,
P ræcipites sed liuor agit. tum pondera tractant,
A nnonam'q;, unguentaq;, & æquis corbibus instant,
S ed uariat fortuna suis mutabilis alis,
E t molles animum mores & auara cupido
I nficiunt. Igitur Libra fulgente per ortum
I n lucem quicunq; uenit, non ille deorum
C ontemptor, non recta animi sententia mentem
D eseret, aut raris exurgens gloria factis.
A t uitæ tenor inconstans, morbus'q;, labos'q;,
T urbabunt & multa nouis discrimina rebus.
H unc lites, atq; immeritis certamina causis,
H unc aduersa fori uexabunt arma. sed ipse
I nuictus feret, ac multo se robore firmat.
Q uem tamen amissis prosternent funera natis.
A t cum se summo librarint æthere chelæ,
F elices dant euentus, dant prospera rerum
S ubsidia. & quoties aliquid fortuna malignum
V exerit, instaurant alieno funere damnum,
A ut ex alterius iactura, aut forte latenti
T hesauro. sed nec pietas, cultus'q; deorum
D efuerit nato, quibus annua uota per aras
P ersoluat rite incolumis. nec carmina deerunt
C ulta, nec aurato resonans caua tibia buxo.

Hunc dulcis lepor, & grato facundia gestu
Adiuuat, & blanda comitatur gratia lingua.
Quod si nimboso occasu, atq; Atlantis ab hortis
In mare præcipitent, dant publica munera natis,
Et regum insinuant domibus. mutabilis aura
Hos manet, & nigris post albos urna lapillis,
Vt neq; constanti perstet fortuna tenore.
Ex imo censum patrium, proauisq; paratas
Perdunt diuitias, nulloq; in munere primos
Constituunt, uerum post damna, grauesq; labores
Lucra parant, atq; è tabulis secreta ministrant,
Et longa tandem consumant fata senecta.
Nec cineri extremum muto inficiantur honorem
Nochipares chelæ. quibus aurea cypria quondam
Constituitq; & auo solium, & sibi tecta parauit,
Adiecitq; hortos quorum Pometia curam
Fida gerit, dominæq; suæ pomaria seruat.

DE SCORPIO.

Quis deus, aut quænam fati sententia coelo
Transtulit infelix monstrum, quæ causa tonantem
Mouit, ut acceptumq; polo, stellisq; micantem
Sit passus terrere fera sub imagine mundum
Scorpion, & toto uirus dispergere olympo,
Nec uos compellare ausim Permesides undas
Quæ colitis, nec quæ Vati sacra numina adestis.
Virginei non oris opus. Martisq; furorem
Quis diuum non pertimeat? cui pectora ferro
Tecta rigent, semperq; ferus lateri hæreat ensis
Ferrato, cui sanguinea manus horreat hasta,

O raq; flammiuoma rutilent afflata chimæra.
V os precor, ò uos quæ terris insomnia noctu
L uce polo secreta hominum, secreta deorum
V ulgatis (uestrum hoc opus, atq; hæc munera uestra)
P andite per tenebras causam, cur pessima cœlo
B ellua constiterit, cur tetro armata ueneno
A fflarit superos. neq; enim mauortia tela
H orretis tenues umbræ, & sine corpore sensus,
N ec testes uobis ulli referentibus assunt.
S parsa papauereis rorabunt atria succis,
E t nulla excludet somnos patefacta fenestra.
S ic ego sopitam sic somnia fantur ad aurem.
Arderet misero Veneris cum captus amore
A c tantum dominæ imperium Mars ipse timeret,
C essisset studium armorum, fera bella quiessent,
P ro lituis Citharæ, pro telis plectra iuuarent,
A c solæ Veneris torquerent pectora curæ,
P omiferam dominæ ante domum, myrtetaq; culta
S uspendit clypeum, ac tentoria fixit inermis.
I pse deos, ipse heroas, suspectaq; ponti
N umina, riualisq; timet cocytidas umbras.
I n primis facie insignes, nitidaq; iuuenta
P astorem Penee tuum, Atlantisq; nepotem,
N eu dulcis citharæ studium, neu carmina longe
P ræferrent. dolor ingeminat, quod uterq; pharetram
E xerceat, quod tantum alter uirtute palæstræ
P olleat. hæc miseris urebant pectora curis.
Q uid non cogit amor? furtim deus æthere ab alto
L abitur, obscuras ciconum & peruenit ad horas,
I gnotusq; premit uirosæ littora ponti.

Hic

Hic legit quidquid ualles, & prata ueneni,
Quidquid habent colles, aconitaq; plurima carpsit,
Quæ contusa simul, geminoq; intersita saxo
Defodit, clypeumq; super, super indidit arma.
Nec multum post effluxit, cum prodijt ingens
E saxis fera, prouerrens & littora cauda,
Et cœlum fœdans squalore, & numina flatu,
Vt iam cœlicolæ mortalia fata timerent.
Sensit & ipsa malum formæ sibi conscia, cultrix
Idalij, summoq; super de culmine tecti,
(Ne tanti noua causa mali ferretur) ibi omnem
Ambrosiæ uim diffudit, sparsitq; per auras
Diuini roris succum, extinxitq; uenenum.
Tum superi fremere in Martem, accusare tonantem,
Præcipitem quod non cœlo iecisset ab alto,
Aptabatq; pater telum, uetuere sorores
Fatorum memores, quod prælia sæua Gigantum
Huius ope extinguēda forēt, quod brachia monstri,
Et caudæ telum lethale, quod ora ueneno
Armata indueret Mauors, quibus inclytus armis
Sterneret anguipedes diuerso uulnere fratres.
Iuppiter attonitum ad sese uocat, & lethæi
Gurgitis admonuit. Tum Mars iraq;, metuq;
Instinctus cauda apprensum, deciesq; rotatum
Aera per uacuum patrijs allisit in aruis
Nigrantem. trahit icta graui de uerbere hiatum
Terra tremens, patuere imi claustra abdita auerni.
Obriguit nepa, datq; atrum de gutture uirus,
Mox repit terræ insinuans, cauaq; antra secuta,
Succeditq; Erebo, stygioq; in littore sistens,

I nfecitq; & aquas tabo, & foedauit arenas,
A t manes trepido fugere in tartara cursu.
H inc deus admonitu parcarum, & sorte futura
B ellorum monstri effigiem, atq; horrentia membra
A rmauit flammis, acuitq; in uulnera caudam,
O raq;, pectoraq;, & minitantem incendia uentrem.
H aec ait, & madidis somnus se substulit alis.
P ermansit signo uirus, quod pectora longe
N atorum referunt. hinc his periuria cordi,
E t fraus, insidiaeq;, & amor sceleratus habendi,
A rmatumq; dolo facinus, tinctiq; ueneno
C rateres, carmenq; nocens, uisq; insita ferri,
E t scelerum longe infamis per corda libido.
A t quibus in primo nascentibus affuit ortu,
N on his dexteritas rerum, non mentis acumen
D efuerit, uerum ira ingens, & pectoris aestus,
E t uarij exagitant motus, multumq; fatigant
A duersa, & tamen hos felicia fata, potensq;
E uentus manet, ac sobolis iucunda propago.
A tq; utinam non & patria tellure relicta
E xternas quaerant urbes, non prima sepulchro
P ignora dent, non ob ueteres certamen amicos,
D amnaq;, & immensos subeant quandoq; labores.
N am cum de summo nascentibus affuit orbe,
D issiciles animi mores, sed fortia praestat
P ectora, sed magno claros extollit honore
E x humili persaepe loco, dominiq; potentis
S ullevat officio. Tamen & consortis acerbum
F unus, & indignos affert de prole dolores,
N ec patitur certa errantem consistere terra.

E fferet uxorem optatam, primosq; hymenæos
L ugebit, cui maurysio de littore caudam
V ibrarit nepa fatiferum iaculata uenenum.
N on tamen ingenio deses, non pectore segnis
I pse geret magna commissa negocia cura.
D ecumbet terra ignota, cœloq; alieno,
E t cadet infelix uiolenta cæde peremptus,
S iue repente ruens fato rapietur acerbo,
Quanq̃ prima gerens, & magna negocia primus
E x imo cui sorte loco se Scorpius offert
A rmatum, ipse ima minitans fera uulnera cauda,
F raude potens, nitensq; astu, dominoq; superbus,
Quando etiam socio iunxit sua tecta sub antro.

DE SAGITTARIO.

Dic o dic age sancte senex, dic maxime Chiron.
N am te fama tenet stellis radiare sub istis,
D ic age quæ te causa polo, quis ue indidit astris,
A n ne alius tanti lætetur munere signi.
S ic ego, sic placido cœpit pater optimus ore,
E ducens antro caput, & nitido igne coruscans.
S aturnus pater, at genitrix mihi Philliris, una
N ympharum, quæ nimbosis in montibus herbas
C arpebat, succosq; premens miscebat, & ægris
A rte sua præstabat opem, quo munere patrem
T raxit in amplexus, quamuis formosa, nec ulli
C ederet aut facie, aut longis spectanda capillis.
C umq; hominũ thalamos fugeret, ui cõprimit illam
C lausus equo deus. hinc partem prognatus equinam,
Qua genuit refero. matris pars rettulit ora.

H æc puerum instituit cithara, docuitq; per artem
C ogere sub numerum uerba, atq; innectere chordis.
P ost etiam succos herbarum, usumq; medendi,
E t curare manu uulnus, cantuq; leuare.
S æpe etiam Aonides fusæ cum matre per herbas,
D iuinos lusere modos. hæ carmina nobis
M onstrarunt, hæ cœlicolas placare colendo,
E t sedare animos, & uincere dura ferendo.
N ec uero pater accessit, cum fortior ætas
A biecit nati curam, nam uiuere parco
M onstrauit, rectiq; uiam, sortisq; futuræ
A dmonuit memorem, præsentem expendere casum,
I ustitiamq; sequi, & grata pietate parentes.
H æc seruans alios monui, in primisq; deorum
I pse memor, sacro mortalia pectora cultu
F ormaui, & castas respersi frugibus aras,
I nde deos mihi concilians. Diuertit ad antrum
S æpe meum Clarius uates, auiumq; uolatus,
E t uoces didici, quid ue exta trementia ueri
P ortendant, feriat neruo quo missa sagitta
C erta modo, didiciq; uias, cœliq; meatus
H ospite Mercurio. quin & monimenta reliquit
D igna deo, plectrum auratum, citharamq; sonantē,
C ui septem geminæ radiant per tympana chordæ.
I psa ebore intertexta, auroq; interlita, cælat
C ustodis monstri languentia lumina, uirgæ
A ttactu. redit in propriam Io uersa figuram.
T alia narrabat senior, subitoq; retexens
A uratam clamydem, sunt hæc sua præmia laudi,
H oc inquit meritum uirtutis, & exerit arcum

Insignem stellis, claramq; sub aere sagittam,
Insignemq; manum, cubitumq; insignibus astris,
Et caput, & fuluo radiatum sydere pectus,
Genuaq;, tergoraq;, & fulgenti uellere caudam.
Moxq; subit postrema dies, atq; ultima uitae
Hora mihi. finisq; aderat iam certa senectae.
Sicut eram, pater omnipotens circundedit actum
Candenti nube & sullatum ad sydera uexit.
Astra micant. candet nubes circundata membris.
Aetasq; in uiridem mutata est cana iuuentam.
Quin & concilio fratrem, numeroq; deorum
Iuppiter optasset, ni pars obstaret equina,
Quod simplex natura deûm. tamen aurea iunxit
Tecta meis. iuncta est & fratris regia fratri.
Hoc olim signum, ac minitantem uulnera cornu
Semihominem, coeli praesertim hac parte locauit
Iuppiter, ut uidit tetra mauortia cauda
Monstra polo furere, & stellas foedare ueneno.
Armauitq; manum neruo, celeremq; sagittam
Addidit, immanemq; feram, caudamq; rotantem
Sectari iussit telo, atq; infigere costas,
Siqua unquam positis assisset bellua claustris.
Hinc primum coelo admotus, flammisq; coruscat
Centaurus post hac etiam me parte recepit
Fraternae pietas curae, meritumq; laborum.
Quin etiam precibus matris, studioq; sororum
Aonidum, cantata etiam ob certamina diuûm,
Resq; hominum bello illustres, & fortia facta,
Virtutesq;, laboresq;, & decora ampla uirorum
Aurato in coelum curru, atq; in nube serena

S ustulit, & mecum hoc templo sacrauit Homerum,
P ræstantemq; tuba, & uincentem carmine cycnos,
A c matrem insigni referentem uoce camœnam.
A ccepi uatem hospitio lætusq;, libensq;
C antorem ueteris belli, ac pugnacis Achillei,
Q uem puerum cithara institui, docuiq; uel arcum
L unare, ac pugnare pede, aut certare quadrigis,
E xtinctum hic cecinit, cantuq; ad sydera uexit.
P ost Veneris nati precibus, meritoq; fauore
A eneæ indigetis, magnoq; instante Quirino
I nsignitum astris, fulgentem in nube Maronem
I uppiter his tectis, nostraq; in sede locauit.
H ic ubi bissenis circum redeuntibus annis,
I nstituitq; dapes pater, & carchesia libat
T itanum pugnæ memor. hi certamina uoce
I ngeminant. plausu resonant caua tecta sonoro.
M irantur superi Vates, & carmina totis
A uribus arripiunt. tacito tum corde Meletes
L ætatur, tacito lætatur pectore felix
M incius, & liquidis irrorant atria lymphis,
P oculaq; effusis tergunt argentea riuis.
N e uero nostri patria ignoretur Homeri,
V ergilij aut iaceant proprio sine honore parentes,
I lli Aon patria est. genitum mons suscipit antro,
E ducens nemore in lauri, dulciq; liquore
C astaliæ, alternoq; sinu fouere sorores
P ierides, cantuq; leuem induxere soporem.
M incius hũc genuit conceptum ex Andide Nympha,
Q uam Phœbe sociam, atq; anguis de uulnere tardam
C ommendat Mantoi, furtim sed cærulus amnis

L anguentem, & sola tacitus sub rupe iacentem
I mpleuit. postq̃ ex utero iam prodijt infans,
Q uo partus lateat, denso pater ipse salicto
O ccultans (ut forte locis habitabat in illis)
P ignora sollicitæ commendat cara Melissæ.
H æc natum gremio excipiens, flauentia mella
I nstillat puero, & dulci rore illinit ora.
I lle foui ducens tenerum de nectare succum
P aulatim somno capitur, circumq́; frequentes
O ra uagantur apes, lectumq́; è flore liquorem
I ntingunt labris, & rore madentia fingunt.
A tq; hunc cærulei nantem ad uada nota parentis
N ereides (nam forte Pado procul æquore nabant)
I nspectum rapuere. aderat tum candida Siren,
Q uæ uocis merito, & blandæ modulamine linguæ,
F ormosum dono puerum tulit. inde per altum,
S ullatumq́; humeris ponto plaudente ferebat,
L ittora finitimo repetens coniuncta Veseuo.
H æc puerum instituit cantu, ac mox capta pudore,
A rsit, & assuetis fouit male sana sub antris
P arthenias iuueni nomen de uirgine mansit.
N ec temere huic signo tantum tribuisset honoris
I uppiter, iratus ni contra tela gigantum
C entaurum indueret. nanq; arcu corpora læto
A nguipedum bissena dedit, bissenaq; equinis
C alcibus, & toto uictor discurrit olympo.
H inc etiam natura Iouis sub sydere mansit,
N am recti studium, atq; animi præstantia magni,
E t fratrum commendat amor, uisq; insita cordi
D ulcis amicitiæ. stimulat generosa cupido

N ominis, ac pretium famæ, & certamen honoris,
A rcitenens quos ipse suo tutabitur ortu.
I udicijs idem insignes, opibusq;, operaq;,
Q ui prodesse uelint alijs, qui uincere norint
C ertantes, quiq; & lucris amissa repensent
R ursus, & aduerso fato dispersa reponant.
Nate uides quid certa fides, quid docta senectus
P romittant. meruit cœlum, noua sydera Chiron
E ffulsit, certantq; deo cœnante poetæ
I n laudes, diq; ingenijs præstantibus assunt.
F ata hominũ, cœliq; situm, et sua numina monstrãt.
N anq; heros sæpe andæus simcentida diuam
I nuisens, thalamo geniali exceptus, & aula,
C olloquio fruitur dominæ, Charitumq; choreis
I mmistus canit Aeneam, tum sedula mater
I ncingitq; comam, frondenti & tempora myrto,
I nuitatq; hortis, ubi mollis amaracus illum
F loribus, & dulci spirans complectitur umbra.
I nde sinum pomis onerat Pometia & ipse
A utumnus spolijs ramorum, & fructibus implet,
A mbrosiæq; fluunt per prata uirentia riui.
I am primo quoties cœlo fulgentia Chiron
O ra effert, quicunq; nouas in luminis auras
P rodierit, quantum ille maris? quot flumina obibit?
Q uæ terræ errantem excipient, quos uiderit hostes?
E t tamen insperata etiam patrimonia adibit?
P ublicaq; inspecta geret ipse negocia cura,
I ngenio bonus, atq; artes instructus honestas.
E rrores etiam uarios, hostemq; potentem
I ndicat, insidiasq;, & multa pericula, cœlo

S i medio aspiciat, patrimonia perdit, & idem
R estituens aliena dabit, studioq; fideli
I ungit amicitias, conceptaq; fœdera seruat.
E xercens habile ingeniū, & mentem aptat agendo.
S æua tamen pueri tela, immanemq; pharetram
I rati ciet, atq; incensos uentilat igneis,
P erq; oculos placidum demittit ad ossa uenenum,
I ncolet externas urbeis, peregrinaq; tecta
I actatus fato tandem patriamq;, suosq;
I nuiset diuûm ipse memor. Sed pectora curæ
E xagitant, & sæpe dolor per corda recursat.
S entiet iratos hostes, cladisq; suorum
E xitij aut fratrum, magni seu causa pericli,
I lle quidem occiduo Chiron cui mergitur astro,
H unc cœli fauor arridens, hominumq; fauorem
C oncilians statuit templis, & præficit aris,
I ngenijq; bonis, atq; artibus ornat honestis,
C ui fauet ex imo senior Centaurus olympo.
Q uin dulcis natorum amor, & iucunda propago
F elicem efficiunt. nam quamuis pignora prima
E fferat, optata rursum noua gaudia prole
S uscipiet. cumulabit opes pietate suorum,
D ebeat ut caris censum, & bona parta propinquis.
M ulta etiam in superos pietate utetur, & aris
P lurima pro meritis persoluet uota, benignos
T hure deos ueneratus, & igne calentibus extis.
Hoc signo sese cœlum regione sub ima
Præcipitat, mergitq; cauo nox atra profundo,
H ybernumq; latet cæcæ caliginis antrum.
V ltimaq; obliqui squalet procul orbita mundi.

Quo postq̃ Sol præcipiti uertigine mersus
D eclives impegit equos, languens'q;, madens'q;
D efessus curru, & longarum errore uiarum
S istit iter, prona'q; caput ceruice reclinans
D emersos spectare locos timet, inde supinos
A ttollens oculos, elato lumine cliuum
I ngentem late cliuum timet, & suspirans
S uscepti queritur tantum superesse laboris.
R ursus ut æstiuum cliuo rediturus ad axem,
H inc lassos instaurat equos, & firmat euntes.
N os quoq; defessos operum, rari'q; laboris
H ortatur Sol ipse operis dux, sistere currum,
E t iuga fumanti taurorum demere collo.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM LIBER TERTIVS.

Vae noua bonus annus eat. iam suspice nate
I Rorantes Phaetontis equos. en aurea cano
Purpureos aurora sinus de gurgite tollit.
C arminis hæc nostri fuerit dux. sic tibi coniux
P erstet in amplexu placido, uiridemq; iuuentam
I nduat, & sit nulla tuis iniuria tedis.
S ic nati sacros manes, sic Memnonis umbram
A les ab antiquo celebret ueneratæ sepulchro.
P ande uiam qua Solis equi, quaq; orbita currus
L uciferi assurgit. tibi enim, tibi credita primæ
C ura foris. tu mane nouos ad frena iugales
E xagitas, lucemq; cauis e postibus effers,
V nde dies toto passim diffunditur orbe.
Bruma tibi ueteris finem, nascentis & anni
P rincipium dux certa dabit, quo tempore Phœbus
V ltima Centauri peragrat momenta biformis.
M ox celeres impellit equos in cornua, queis se
A rmatum ingentis cliui de lumine primo
A egoceros offert. hæc incunabula Solis,
S urgentisq; anni prima est infantia, dum se
I nduit in uires paulatim firmus adultas,
P hryxeiq; premit radiantia uellera monstri,

E t lucem, noctemq; pari discriminat hora.
A tq; hinc digrediens animis iuuenilibus usus
I nsultat cœlo, spatijsq; ingentibus actis
V ix aliquid tenebris linquit, fessosq; iugales
S istit, ab æstifero spargens incendia cancro.
H inc sensim lux surripitur, tenebrisq; malignis
C edit fessa dies, tamen ut consistere contra
A udeat, impressis figens uestigia Chelis.
S ed mox prona fugit, uiolenti excussa ruina,
E xuperantq; hyemes, passimq; horrentibus umbris
S qualescit cœli facies, cum luce repulsa
I ngeminat nigras nox importuna tenebras,
E t cadit infelix æuo uariabilis annus.
I pse tamen redit in gyrum, uireisq; resumit
I mpiger, æterno semper remeabilis ortu.
H inc mortale genus passim cadit usq; resurgens
P er species tamen, atq; æuo reparabile durat.

DE CAPRICORNO.

Principium Capricorne tibi debetur & anni.
P er te nanq; hominum generi lux optima surgit.
P er te Sol terris iteratos suscitat ortus,
A nnuaq; ingenti parat incunabula mundo,
L ætaturq; nouo surgens infantia cœlo.
T e uero horrendum cornu, caudaq; minacem,
P ræfecit cœli foribus prudentia diuûm,
I anitor & fato positus magna hostia seruas
P arcarum monitu. Nanq; olim astante deorum
C oncilio, legesq; orbi dicente senatu
T alia constanti cecinerunt uoce sorores

F ata colo, rerum ac seriem quæ pollice ducunt.
C œlicolæ seruate fores, uigilesq́; locate
L iminibus. furit iratis noua bellua terris
F œdare afflatu cœlum, atq; irrumpere olympo,
A c thalamis reptare deûm, & sparsisse ueneno.
I am postes, atroxq́; irrumpit limina Phyton,
S parsaq; torpenti liuescunt hostia tabo.
I am manus anguipedum cœloq́; irata iuuentus
I nsultat portis, iamq; ex adamante securim
P orphyrios quatit, & postes diffringit apertos,
I mmittitq́; acies Briareus, atq; agmina densat.
H as uoces, fusæq́; comæ, lachrymæq́; sequuntur.
A ttoniti fatis superi in discrimine tanto
D iuersas agitant uariato pectore curas.
A c tandem è multis una hæc sententia sedit,
C urarent, seniorq́; pater Saturnus ab æuo
I am sapiens, Marsq́; armipotens cui pectora bello
A ssuerant, nequid portis fraudumúe maliúe
A cideret, nequa cœlo uis extera obesset.
C ustodes lecti foribus tentoria figunt,
C astra locant, uigilemq́; suum in statione recensent.
M ulta quoq; inter se uaria ratione uolutant.
D um senior custodem erebi, tripliceḿq; latratum
C ommemorat, placuit cœli quoq; limina monstro
H orrifico armare, & terrorem adiungere claustris,
A c subito in Libyes fixerunt lumina terris.
E cce uident Nomadum in cãpis tritonida ad undam
E rrantem, ac gemino cornu capita hirta ferentem
S quamosaq́; feram cauda, atq; horrentibus armis,
S ulcantemq; arua, et pedibus iuga celsa prementem.

I lliæt accitam cœlo, flammis'q; micantem
P ræficiunt foribus, radijs'q; ardentibus armant,
L iminaq; ignito uallant sibi credita monstro.
C ui nares efflant candenti è sydere flammas,
E t caput & ceruix geminatis ignibus ardent,
C ornuaq; hirsuta spargunt incendia fronte,
C ui pectus radiat flammis, uenter'q;, pedes'q;
E t clara innumeris scintillant terga fauillis.
A ccendit'q; globos flammarum in uulnera cauda,
Qua quondam Cœum implicitum, decies'q; rotatum
A mbustum flammis, & tinctum membra ueneno
I n mare prouoluit, Cœo'q; ruente fauillas
C ontraxere auræ, incensus'q; incanduit aer,
V nde hodie ueteris remanent uestigia flammæ
N ubibus in medijs, quoties aut fulgurat aer,
I gnea'ue ætherios percurrit Linea tractus.
N ec uero non & pelagus qua corruit ardens
A nguipes obstrepuit flammis, strinxit'q; fauillas,
I ntortum'q; hausit fumanti gurgite monstrum.
H orruit Oceanus uisum, obriguit'q; capillis.
S pumeus e'q; humeris tremulo delapsus amictus.
M ox ira accensus fumantem, æstus'q; uomentem
P ercussit sæuo lacerum sub corda tridenti
V ulnere, quo (nanq; hæc inerat uis insita telo)
I n squamas abijt cutis, atq; è corpore tanto
P rodijt immanis scopuloso tergore Pristis.
A st umbra infelix erebum'q;, & opaca subiuit
T artara, ferratas'q; domos. Ibi uincta catenis,
A mbeso'q; trahens adamantina uincula collo,
F ert montem fumantem humeris, raptat'q; caminos.

H inc igitur Sol ipse uias orditur, & aequis
P assibus incedens, medio se temperat orbe,
N on leuum, dextrum'ue petens latus. Annuus inde
H uc redit, assuetum'q; iter, assuetos'q; labores
I nstaurat, portis'q; nouus bipatentibus exit,
V ictrices'q; rotas cliuo summittit anhelo.
Hoc igitur signo genitos, curae'q;, labores'q;,
E xercent, cultus'q; soli, terrae'q; domandae.
H os dulces uerborum aurae, teneri'q; lepores
D electant. sed multo tamen mendacia uanos
E fficiunt, neq; enim dictis constantia perstat.
Q uin etiam foedi mores, urens'q; libido
S ollicitat cupidas mentes, studium'q; nocendi.
N am quibus in primo surgens apparuit ortu,
H is superat res ampla domi, sed sponte per orbem
V isendi studio allecti, peregre'q; uagantur.
H is amor in teneras succendens corda puellas,
S ubijcit imperijs dominae. Verum arida postq̃
D esaeuit sitis, & longe exatiata libido est,
S ectantur'q; odijs, & iniqua uoce lacessunt.
D egener his animus. Sed mens famulata deorum
O bsequijs, precibus'q; aras, ac templa fatigat,
V erum instructa dolis, fraudem'q; in corde uolutans.
I ngratis'q; operas ipsi, & benefacta locabunt.
A t famae pretium nobis, & gloria creuit,
Q uod medio fulsit radians Capricornus olympo.
H inc etiam secreta poli, atq; occulta deorum
P anduntur, uarijs'q; manent accommoda rebus
P ectora, & ingenio quaesitum nomen ab ipso est.
H inc multis alimenta damus, nostro'q; fouemus

P ræsidio,& magnis primi quoq; præsumus actis,
E t primi ueterum colimus monimenta uirorum.
Pronus ab oceano mentis portendit acumen,
I ngeniumq; capax,& uestigantia longe
C orda,sed occultos languenti in parte dolores
C orporis,aut animi uarios denuntiat æstus,
C riminaq;,insidiasq;,grauiq; pericula damno.
E quibus emergit tandem,placideq; quiescit.
Sede iacens ima patrimonia uertit,opesq;
A lternat patrias,proprijs quas uiribus inde
C olligit,& diti peragit sua fata senecta,
A c sibi uel natos alienæ stirpis adoptat,
A ut prolem ignoto genitam de semine tollit.
A tq; hæc hyberno præstat Capricornus ab antro.

DE AQVARIO.

Hinc tener humenteis resupinat Aquarius urnas,
A c(mirum dictu) riuos è sydere fundit,
I pse puer(sic fama refert)gratusq; tonanti
M armorea miscet rorantia pocula dextra,
A tq; deos rara trahit ad spectacula forma,
I nsignisq; auro,stellisq; micantibus ardens.
N anq; comam geminis circum caput implicat astris,
E t latos humeros duplicato sydere,& ambas
I nsignitq; manus, niueamq; ad pectora mammam,
A tq; utrunq; genu,cubitumq; utrunq;,pedesq;.
N ec non & lumbo,nec non & crure refulget
S ydereus puer,& roseus per membra coruscat
F ulgor,& auratis scintillant ignibus artus.
Quin dextra, leuaq; hinc illinc stellifer amnis

Labitur,

L abitur,& fuluo radiat fluor aureus imbri,
I nœnsasq; uehit sinuosum flumen arenas.
C uius ad exortum primoq; à fonte renidet
S tella micans,unde irriguus deuoluitur amnis,
M uscosumq; patet pictæ testudinis antrum,
N aiadum thalami,dulcesq; ad furta latebræ.
I n primis habitat mollis lasciuia tectis
N uda genu,petisq; oculis inuitat amantes,
E t præfert niueas rosea ceruice papillas.
S ic uobis Nymphæ æternum sit ludere in antro,
N aiades Nymphæ,sic ipsa ad gaudia certus
A ssit amans,stetq; intacto sub fœdere lectus,
E t primi semper maneant in amore calores,
D icite(nam memorare iuuat)quæ syderis huius
C ausa,quid æterni manent de sydere fontes,
Q uo mecum uestri maneant cum carmine honores.
Hoc signo statuit portas natura secundas
A etheris,& cœli posuit simul altera claustra
A duersus rapidum Pythona,irasq; gigantum.
P ræficit his famulum egregium Saturnus , et ambas
S eruantem portas tuta statione locauit.
I lle ut erat cura uigilanti,& uiribus amplis,
P ræmunit fossa uallos,& flumina fossæ
A ddit,& immittit uiolenti gurgitis amnes.
T entantes igitur muros,& mœnia longo
A riete quassantes,& ui rapida arma mouentes
A nguipedes, cœloq; faces inferre parantes
D iluuio immersit iuuenis. Nanq; aggere rupto
F ossarum immisit rapido torrente fluentum
V ndiuagum,quo late ingens sub uertice torto

A bsumpta est legio, & rutila natat agmen in unda.
A tq; ibi tum in geminos diducens se ipsa rotatus,
A ltera spumosum Alphestem, fluctus'q; uomentem
A era per uacuum nimbo comitante per auras
P raecipitat. Ruit ille, ruens atq; imbribus auras
I mbuit infectas, pluuiosum atq; aera nimbis,
V nde aeterna manent imo uestigia coelo,
I mbris'q;, & pluuiae, & torquentis fulmina nimbi.
A fflictus tandem scopulosis montibus, ingens
I ngentem late sonitum dedit. inde liquescens,
S oluitur in latices, generosis'q; amnibus auctus
E ridanus, flauis in pontum rumpit arenis.
A lphestis'q; alpes traxere à nomine nomen.
A ltera praecipitem Minanta per aera obustum
F ulminibus iacit. Hic obliquo tramite raptus
C oncipit humentes austros, quibus actus & ipse
A ethiopum per summa iugis inflixit acutis.
Q ua iacuit, uomit is largos de pectore fluctus.
T abescunt & mox artus, ac margine longo
N ilus it, ignotas noto uix fonte per urbes,
I ntrat & ionium septeno gurgite pontum.
H is actis, postq̃ coelo pax parta, tonantem
A dmonuit decoris tanti, gratus'q; senatus
D ecreuit meritis factum illustrare trophaeis.
E ffulsit stellis iuuenis, diffulsit & amnis
C onspicuus, facinus'q; manet regalibus astris
P erpetuum, et magni celebratum est nomen Aquari.
V nde deûm sibi praesidium discrimine in arcto,
Q uanq̃ nulla hominum superat spes, alite dextro
S entiet, ac magnum diuina sorte periclum

Peruadet quicunq; oriens orientis Aquari
Felices radios, & amicos uiderit igneis.
Ille bonas arteis solers tractabit, opesq;
Inde parans dabit & multis alimenta ministris,
Et multos parto pascet, magnoq; fauore
Iunget amicitias primorum ex urbe uirorum.
Munera quin etiam scriptis commissa tabellis
Siue deûm in templis, & sacra negocia curans
Sentiet inuidiæ uulnus, liuentiaq; arma.
Perdet opes. parta amittet, quæ uiribus usus,
Ingeniiq; bonis facili ratione repenset.
Qui si de medio nascentem aspexerit orbe,
Fuderit & liquidos amneis de culmine summo,
Diuitiæ undabunt illi, rerumq; paratus,
Affluet & multa quæsita pecunia cura,
Publica dum tractat, peragitq; negocia solers
Propter aquã, studet aut rebus non segnis aquosis,
Regibus aut placet, aut dominantum limina seruat.
Sed nec certa fides undis, & flumina sæpe
Finitimos populantur agros, egressaq; ripis
Dant stragem, & miseri frustrantur uota coloni,
Dum sata præcipitemq; trahũt spem gentis, et anni,
Fert & opes, adimitq; datas atlantide ab unda
Lucraq;, damnaq; mutato de sydere præbet.
Atq; utinam quæcunq; illi sua contigit uxor
Seu uidua, & primi thalamos defuncta mariti,
Seu uirgo furtim illecebras quæ nouit amantum,
Siue anus, & penso quæ dudum assueuit herili,
Concordeis agitet tedas, seruetq; pudorem.
Nil illi gratum à socijs, gratumue ab amicis

S peretur, sterilem ipse fidem, frustraq́; dolebit,
S iquem deuexo nascentem uidit ab orbe
I dæus puer, & liuenti infecerit amne.
H inc fluuios, & stagna timens, non æquora tentet,
T yrrenó ue ausit sese committere fluctu.
I nuidia iuuenem infecit Saturnus, ut olim
D eformem se æuo atq; effœtum uiribus, & iam
I nualidumq́; artus, & squalida membra rigentem,
A st illum facie insignem, & florente iuuenta,
A c uidit placidis ætatem ducere curis,
C aptantemq́; umbras, et agentē ad plectra choreas.
H inc signo mansit liuor, quem pectora longe
N atorum referunt. manserunt ocia, inersq́;
M ollicies, animusq́; ignaua degener umbra,
Q uod signo Cytherea dedit. nam sedula crinem
D um lauat, Eridaniq́; caput deperctit ad undam,
H anc grauior dictisq́; senex incensus amaris
A ccusat, quod nulla coli, quod sola decoris
C ura sit, atq; uni tantum placuisse laboret
P ascenti niueas propè Nili flumina uaccas.
T ristius hoc Veneri nil unquam contigit, & se
S urripiens, irata comam dispersit, & amne
I n medio iecit strophium, & cum pectine gemmas,
A urea queis nitidum religabat fronte capillum.
A tq; ait hæc. Q uantum ille senex durusq́;, rigensq́;,
Q uantum tristitiæ simulato in pectore cælat,
M ollescant magis hoc illis sensusq́;, animiq́;,
I nq́; uiri speciem referant sine honore puellam,
Q uicunq; hoc geniti signo se hoc amne lauabunt.
D ixit, & in geminos flexit uestigia pisces.

DE PISCIBVS.

Excepere deam famuli, ac lenire dolentem
Contendunt. Simo cœpit sic alter ab ore.
Tempore quo genita es, conchaq; imposta nitenti,
Nos Paphon, & caræ prouectam ad littora Cypri
Detulimus, salsos & iuncti enauimus amnes
Cœrula uerrentes sinuatis æquora caudis.
Interea nos ipsa manu mulcere, iugalesq;
Appellare tuos, nobis & amaracon ipsa
Porrigere, & blandum ambrosiæ instillare liquorē.
Quin etiam mutis uoces, & uerba dedisti
Reddere, & ingentem fando lenire laborem.
Ipsa loquebaris, tumidi subsidere montes,
A tergo spirare auræ, atq; impellere fluctus.
Crispabat tibi tum molles leuis aura capillos.
Illi perq; humeros uolitant, perq; ora recurrunt.
Colligis ipsa leui digito, ad frontemq; reponis.
Tum passim læti ex oculis spirantur honores,
Scintillantq; genis ignes, tremulumq; per æquor
Irradiat niueo fusus de pectore candor,
Cœrulaq; undifluæ ludunt sub stagna papillæ.
Visendi studio incinctæ funduntur ab antris
Nereides. Stupet hæc teretes mirata lacertos,
Illa manum insignem digitis, pars oscula. at omnes
Torpescunt, placidos flectis cum lenis ocellos.
Occurrunt huc tritonum chorus omnis, & omnis
Aequoreus grex, excultum dum sedula carmen
Concinis, argutæq; fauent concentibus auræ.
Cantantem taciti excipiunt stupefacta iuuentus.

I mmotosq́; tenent modulata ad carmina uultus,
M ox incensa oculis, roseisq́; incensa labellis
C oncipiunt flammas uenis, certantq́; canenti
O scula quis rapiat primus, quis pectora tractet.
R isisti, teneraq́; manu iaculata sagittam
C ertanteis fixisti, atq; ipso uulnere transfers
C onceptum in Nymphas iuuenili ardore furorem.
I llicet inuadunt socias, fusiq́; per æquor
I lle suam rapit, illa suum complexa, per undas
L udit, & argutis resonant uada salsa cachinnis.
I psa inter medios ueheris placidissima lusus.
T hracius hæc. udo Notius sic subdidit ore.
Ipsa memor dea cum tenerum nilotide in herba
P astorem ad lusus, & munera grata petebas.
N os te per proni deuectam fluminis undas
T ollimus, & nota lætantem sistimus umbra.
I psa memor tibi cum ripa ulteriore lauanti
I nsperatum adeo iuuenem, totiesq́; uocatum
A ttulimus iaculo insignem, atq; è cæde madentem,
A uulsumq́; apri caput à ceruice ferentem.
I s te improuisam amplexu donauit, & apro,
O sculaq; in roseis fixit male sana labellis.
E xanimus cadis. exanimem fouet arctius, oriq́;,
A mbrosiæ inspirans auram, & de pectore florem
I dalium reuocat, reuocataq; pectore blando
E xcipis, & mollem amplexu dum nectis amantem,
H uc illuc cupida ex oculis incendia iactas,
Queis passim toto caluerunt flumine pisces,
A rsit & ipse imo septemplex gurgite Nilus,
A c Nymphæ insolitos antris sensere calores.

M ox & acidalio lauisti rore madentem.
A c uiola super instratum, roseóq; cubili,
T ecum sublata duxisti ad gaudia ueste,
C andidaq; assueta nituerunt membra sub umbra,
M urmuraq; insonuere. sopor mox iunxit amanteis.
N ec non ipsa animo repetens conuiuia magni
O ceani, mensásq; paratas littore hibero
S cis dea cœruleas nobiscum nasse per undas
T yrrheno in magno, & tartessiaco secessu,
D um tecum diuûm accessit genitórq;, tuúsq;.
I psa etenim complexa patrem piseide terra
(Nanq; aderas cum lecta domu pelopea iuuentus
C ertabat, plausúq; Helis, ripǽq; sonabant
A lphei, bimarísq; Isthmos, uicinaq; ponti
L ittora) Tum complexa patrem, supplexq́; rogabas,
L inqueret aerios tractus, axémq; tonantem,
E t tecum biiugo sulcaret cœrula pisce.
A nnuit is, placidúsq; suæ dedit oscula natæ.
E rgo ubi ad hesperios superato marmore portus
V enimus, auriferíq; Tagi nos regia cœpit,
N ereidum chorus hic omnis, uiridísq; iuuentus
O ceani, madidíq; amnes, tacitúsq; senatus
A stitit. ipse parens undarum, & rector aquarum
T er dominum ueneratus. ibi clamore salutant
C ertatim populi, atq; imo plebs acta profundo,
B uccinaq; insonuit, rauco & tuba concaua cantu,
Q uo sonitu superi acciti dum forte morantur,
A pproperant mensæ appositæ. Sedet autor olympi
I n medio. accumbunt alij certo ordine reges.
L uxuriantq; dapes, & uina liquentia rorant.

N aides his centum incinctæ, totidemq́; ministrant
N ereides. uacuis sunt muta silentia in antris.
A t postquam summotæ epulæ, mensáq; secunda
L uditur, ipsa patri pomum, & carchesia libas.
L ibantis conuiuæ oculos, atq; oscula, & ipsos
C andentis dextræ articulos, limbumq́; fluentem
M irantur. Calices Marti cecidere remissi,
D um stupet, inq́; genis hærentia lumina figit.
I nducis mox & choreas, medijsq́; choreis
A ura leuem tunicam suræ subduxit. Ibi ille
E nituit plantæ decor, atq; argentea nudi
F orma pedis, fulsitq́; genu pars prima nitentis,
Q ualis nocturna fulget tuus hesper in umbra.
D um tenuem plantæ acclinans inducis amictum,
A c femori pudibunda times, saliere papillæ
P ectore de niueo, ac rarum decus aera lustrans
P ræstrinxit spectantum oculos, texitq́; ruborem,
Q ui tibi per niueos furtim surrepserat artus.
H ic finis choreis. Citharam mox aurea sumis,
I nsigne & plectrum gemmis, chordasq́; sonanteis
I psa leui digito sensim tangisq́;, premisq́;,
A c uocem neruis, digitis quoq; carmina nectis
E modulans. Siluere auræ, siluistis & undæ,
V enistisq́; aliâs immotæ ad carmina cautes.
I am sopor inductus cantu compresserat ipsos
C onuiuas. Tum docta lyram, tum fila recurris,
A tq; abigis uolucres varianti pollice somnos.
T um natam pater amplectens his uocibus infit.
C onsensu superûm summo, æquoreiq; senatus
D ebetur formæ pretium, & decus omne, tibiq́;

C oncedant & Nereides, concedat & æqua
P allas, & ipsa meo ponit quæ membra cubili,
V na interq; deas, & formosissima nymphas.
E cce tibi, citharaq; potens, duxq; ipse choreis
C oncedit Phœbus, citharam quoq; tradit habendam,
I ntextamq; auro, & daphneide fronde uirentem.
E cce tibi faciles cedunt in carmine musæ,
E t tua frondenti circundant tempora myrto,
V na & forma, una & choreis, & carmine princeps
E t mihi felices inter carissima natas.
L audantem plausu excepit Mars. Inde secuti
H eroes. resono assensu uacua antra resultant,
A c nomen Veneris referunt ad sydera uoces.
H is tum mulcebat dominam zephyritida piscis.
Hos igitur pater omnipotens, postq̃ æquora rursum
S ulcauit, stetit & pisceo in littore uictor,
C ommotus precibus natæ, meritisq; natantum
I mmisit cœlo, stellisq; ardentibus aptos
I ussit in ætherio geminos splendere recessu,
L udenteisq; polum obuersis innare figuris.
I nde manet studium natis peregrina uidendi,
L ittoraq;, urbesq;, & longinquas noscere terras.
H inc uariat mens, atq; anceps in corde uoluntas,
E t non una quidem dubijs sententia rebus,
A ssuetosq; malo dulci post aura recessu
E xcipit, & placidi componunt pectora mores.
H is generis fœcundus amor, stimulansq; libido,
A c resides animi, mollesq; ad pocula lusus
I ngeminant & læta canens ad uina puella
E xcitat unanimes concordi fœdere somnos.

I lli autem dorso, & pinnis, & tergore toto,
O req;, caudaq; inspersis simul ignibus ardent
S ed sinuosa breui diducit linea tractu,
A lter ut in boream surgat, cadat alter in austrum.
I psa quidem triplici flexu, triplicesq; per igneis
F ulget, & hinc claro nexum ligat æthera nodo.
Ille igitur, quem cœruleo de gurgite pisces
N ascentem aspiciunt, cœloq; tuentur eoo,
M ultum urbeis petet ignotas, longumq; uagatus
N otescet peregre externis nouus aduena terris.
Q uin etiam ingenioq; ualens, & pectore plenus
M unera tractabit solers, quibus inde peractis
A d maiora gradu properabit munia certo
C ertus amicitijs, cognato & sanguine certus,
V lciscensq; hostem facile, atq; ex ordine felix.
A t cui de medio squamosis culmine nantes
A lludent caudis, illum sua flumina noscent,
V icinæq; urbes pelago, censumq; alienis
Q ui paret ex opibus, multa & patrimonia gaza
D iues agri, diues pecoris, neq; finibus unis
Q ui ferat, ut duplici forsan dominetur in aula
I mperitans, geminasq; potens moderetur et urbeis.
A st hunc pomicolæ Hesperides si gurgite auito
A ccipiant, udoq; lauent simul æquore pisces,
E xternæ noscent urbes, peregrinaq; tecta
P ræstantem ingenio, & facilem bene rebus agendis.
Q uin etiam Veneres, & gratia magna sequetur,
O bsequio ut multi passim famulentur amico.
N ec uero non ille suis accommodus actis,
C iuibus aut notus, aut fido pectore clarus,

A ut cuius certæ credantur munera curæ,
Q uem celeres imo pisces tueantur olympo,
N ec non & thalamum auersans, læsosq; hymenæos
A uset, meritoq; illi damnabitur uxor,
N i felix placido faueat saturnius astro,
S pondeat & gratos blanda cum coniuge mores.
Hoc igitur te nate iterumq;, iterumq; monebo,
O bserues semper signi qua parte tyrannus
F elix ue, infelix ue suo circumuolet axe,
S tet ne, ruat ne cadẽs, summo aut dominetur in orbe,
E t quo quisq; modo iuuet, aduersetur & heros,
H ospite quo laribus ne sit ipse acceptus amicis.
H is etenim uariant uires, & fata locorum,
C ertior aut certis perstat sententia dictis.
A tq; hæc te toto iubeo perquirere cælo,
Q uidquid agas, quæcunq; tibi sint fata canenda.

DE NODO.

Hoc signo, solisq; uiarum, atq; ambitus anni
C lauditur, idq; suo testantur sydera Nodo,
F ulgentis clypei in morem, quo colchica frontem
E xercet, cornuq; ferox insultat adunco
B ellua, & aurati surgunt in prælia uilli.
H oc quondam clypeo diuum se astante corona
Q uadrupedi Mars obiecit. quo percitus ille,
C ollegit sese in uireis, mox terq;, quaterq;
I nsiliit. Sonuere auræ. Tum fulgidus umbo
E uomit late flammam, & lux ignea fulsit.
O ctauo Mars excussus de uerbere pallens,
I ncumbitq; genu, & uix pectore sistit anhelo.

A t quadrupes cædens, ſeſe'q; in uulnera firmans
C onſiſtit, toto'q; oculos umbone pererrat.
S ublatus mox & ſaltu ſuper aera ducto
I niecit ſeſe totum in clypeum'q;, deum'q;,
E xcutitur'q; genu deus, atq; in terga reuerſus
L abitur, & ſuperas plantas diuerberat auras,
P roſtratus'q; ſolo dolet, ac noua prælia damnat.
R iſerunt ſuperi, & plauſum caua tecta dedere.
M ox clypeum illuſtrant aſtris, monimentaq; læto
A ffigunt cœlo, æternam teſtantia pugnam.
T alibus, atq; alijs nitet intertexta figuris
Z ona Iouis, Zona aurato circumlita textu,
F ataq;, fortunam'q; ſuis quæ temperat aſtris.
Nunc agite o faciles mecum quæ rura Napææ
I ncolitis, quæ frondoſis in collibus hortos
A ſſeritis, colitis'q; uagos per deuia fontes,
N unc agite o raram inſigni de flore coronam
T examus, myrto'q; nouos iungamus honores,
Quo tumulum, et magni ueneremur templa Maronis.
S parge roſam, larga'q; manu fundamus odores,
P lacemus'q; uiri manes, umbram'q; ſilentem.
S aluete o cineres ſacri, longum'q; ſub urna
V er ſpiret, tepidæ'q; hyemes, & mollior æſtas.
I ncreſcant tumulo lauri, ac bene conſita myrtus.
S ponte ſua maris, & rores noua mella miniſtrent,
E t nymphæ arguta carmen modulentur auena.
V os manes mihi felices & adeſte uocanti,
E t mihi quod reliquum cœli, quó ue orbe uagandum
P andite, fatorum'q; uias, & operta monete,
A c toto rerum ſeriem deducite cœlo.

S emper flore nouo, semper uenerabimur aris.
A udiuit pater, & tota se sustulit urna,
E t mihi certa suo fulserunt sydera mundo,
Quáq; arctos riget, & qua se tegit humidus auster.
Ergo age care puer, roseo primum aspice ab ortu.
N ox fauet, oceanóq; suo uaga sydera surgunt,
E xertatq; Aries caput, & fera cornua quassans
I ncipit in gelidos sese obiectare triones.
I llinc aurata nitet olim texta figura
N auis, & ipsa suo spumescunt cœrula fluctu.
A urea materies, & clauo nexilis aureo.
I psa quidem memor auectæ de Colchide pellis
Quadrupedem obseruat, uersáq; in uellera puppi
P rora latet, malóq; suis spectabilis astris
P rospectat ditem felici uellere lanam,
Quam cœlo pater impositam regnare per undas
I ussit, & esse polo uoluit, quo nostra moueret
P ectora sulcandóq; mari, remisq; agitandis,
M ercibus & peregre per littora curua petendis.
E rgo cui primo nauis sese obtulit ortu
I n lucem uenienti, hunc æquora salsa magistrum
A gnoscent. reget ipse manu, clauumq; tenebit,
T yphin & insana referet speculator in unda.
I pse gubernator sic se Palinurus agebat
E xplorans uentos, atq; auribus aera captans.
T alis & à capreis uilloso intectus amictu
V ela dat, obliquatq; sinus, & colligit euros.
A st ubi se oceano immersat, si frigida cani
S tella senis radios impegit forte nocenteis,
I llos euboicæ cautes, dirusq; Caphareus

E xpectant. illos nigrantibus acta procellis
H aurit hyems, latus aut scopulo diffringit acuto.
H oc te nate docens iterumq́; iterumq́; monebo.
V ita tibi, motusq́; animi quærendus ab ortu,
V nde etiam toto lux ipsa effunditur orbe.
S urgit ab occasu mors importuna maligno,
Q ua tenebræ, qua nox nigrantibus aduolat alis.
E rgo animum quod constituit, quod continet artus
S ydus ab exortu, mutato fœdere rursum
P erdit, ab occiduo si telum emiserit orbe.

DE ORIONE.

Insequitur post Orion, quem rettulit astris
V enandi studium, atq; actarum in tela ferarum.
I pse ensem auratum incinctus uenabula gestat,
S ollicitusq́; animi mentem, dubiusq́; fatigat.
E t parat in saltus iam iam se inferre repostos,
G enuaq;, brachiaq; exertans, & pectore anhelus.
V nde & quem primo nascentem aspexit eoo,
I lle pedum cursu insignisq́;, & corporis ipsa
M obilitate uigens, habiles se exercet in artus,
I lle animi dubius, & mentis percitus œstro
T urbatis agitur stimulis. uexatq́; flagello
C ura recens, mutatq́; locos, inceptaq;, & æger
P rincipis ipse aulas, & limina nota frequentat,
D iscursatq́; foro, & populos rumoribus implet.
P ronus ab oceano, uitreisq; Atlantis ab undis
E xercet mentem curis, uersatq́; agitando
H uc illuc, trepidos reuocans in corda tumultus.
M unera quin etiam populi dum tractat, & absens

O rator peragit magni mandata senatus,
I nfelix procul à patria, carisq; propinquis
D ecumbet moriens. Tamen hæc solatia secum
H aud ingrata feret, paruaq; relatus in urna
C ondetur populi lachrymis, positusq; sepulchro
O rnatur titulis, nomenq; refertur in actis.
A nte rogum flet mœsta parens confecta senecta,
I nijcit & canos tonso de uertice crines.
A t coniux contusa genas, discissa capillum
I nfelix coniux, cœlum & crudelia damnat
S ydera, seq; rogos super iniectura iugales
L abitur exanimis. uix fessi à morte parentes,
A ut reuocant gemini qui flent circum ubera nati.

DE AVRIGA.

Hinc feruens Auriga uago sese exerit axe,
N ec sine re nomen traxit. Si fabula cœlum
O rnauit, tamen ipsa usum commenta sequuntur.
H uic currus, huic arma placent, iunctiq; iugales,
Q ueis alphea secus labatur flumina uictor.
Q ualis erichthonius currus, & quatuor ausus
I ungere equos, rapidisq; rotis insistere uictor.
Q ualis & Automedon currus moderatur Achilli,
Q uiq; etiam medijs domitor trux audet in aruis
S istere equum, et grauibus ceruicẽ onerare capistris,
C ogere mox domitum, & strictis agitare lupatis,
N unc curuo obliquans gyro, nunc uerbere torto
I mpellens. secat ille auras, atq; aera campo
P eruolitans. dorso interea desultor equino
A dstratus, torquet celerem post terga sagittam,

M ox hastam terræ accliuis leuat, & iacit. Inde
D esilit alterius dorso leuis, alteriusq;
P ressat equi costas, & latos perforat armos.
N unc humilis, nunc elato se pectore tollens,
N unc ceruice super, duplici, modo tergore fusus
H ac illuc agitat cursum, & ciet agmina dextra.
A t cum præcipiti occasu, rapidisq; sub undis
M ergitur, incanamq; uidet per marmora Tethyn,
I nfelix tunc exitium meditatur, & axe
E xcusso, rapit auulsos de corpore truncos,
A c circum iliacos lacerum trahit Hectora muros,
A ut parat immani fatum crudele ruina
F ulminis aerij, Capaneus ut turribus altis
I gne Iouis ruit, atq; ustus descendit ad umbras.
I nfami nunc supplicio suspendit, & arctis
F aucibus elisos agitanti uentilat aura.
C oniugis ut laqueo infelix sub nocte pependit
A ndreas, quanquam italicis rex magnus in oris.
H æc & deteriora ferox auriga minatur,
C um male felici occumbens radiatur ab astro.

DE HEDIS.

Hac etiam de parte astris fulgentibus Hedi
A ttollunt caput, & cœlo spatiantur aperto.
T um molles agitant lusus, fusiq; per herbas
I nsultant folijs, ac torua fronte minaces
P rætentant pugnas. tamen illis mollia cordi,
I mbellesq; agitat tantum lasciuia sensus.
P romittunt igitur duros à fronte Catones
N ascentes Hedi. turpi sed inertia mentem
O ccupat, & molles languent in pectore curæ.

Triste

T riste supercilium, molli sed degener umbra
E st animus luxu languens, & deside somno.
F rons ficta, obscœni mores, petulansq; libido,
A rmorum & deses fuga, nobiliumq; laborum.
H inc mortem sibi consciscunt. Infamis & umbra
E rrat lethæos non transmittenda per amnes.
S ic errant miseri manes, atq; umbra Neronis.
S ic Otho, quiq; in se ferrum strinxere nefandum,
E t mille errabunt annos sua corpora circum.
N ec uero non argutis in uallibus Hedos
F istula delectat uacui pastoris in umbra.
A grestem hinc tenui musam meditatur auena
F ormosam resonare docens Amarillida syluas
T ityrus, & siquem olenio de sydere fratres
N ascentem blando calami dignantur honore,
V t quondam tereti Damon inuisus oliuæ,
C oniugis indigno queritur deceptus amore,
Q uosq; refert siculus felici carmine pastor
M ulcentes cantu pecudes, & arundine syluas,
D um stupet, & subitis caput exerit Aetna fauillis.
H is, cantu commota, imoq; Arethusa profundo
E mergens, udaq; comam circundata ab alga,
I ntexitq; apio sertum, ac uiridante Cypero.
A st alijs malesanus amor noua crimina suasit,
I ussit & è proprio dextram fœdare cruore.
S ubstrinxit laqueo collum, atq; ad limen amatæ
I phis Anaxaretes immania fata peregit,
A c misera ante diem zona crudeliter usa
P hyllis ab intonso pendet rhodopeia trunco,
T antum mollicies Hedorum, & sydera possunt

In scelus. At positi Oceano, atq; cadentibus astris
Saturnus si forte minax aspexerit, ipso
Infelix infans partu morietur, ut ægram
Vix ope nisa sua seruet Lucina parentem.
Cædetur miser ante aras, & uictima cultrum
Imbuet, & fuso placabit sanguine diuos,
Si Mars forte suum præsens uibrauerit ensem,
Nec Iouis, aut Veneris felix eat obuius ignis.

DE HYADIBVS.

Mox Hyadum chorus eois emerget ab undis
Fratris Hyæ, quas perpetuus dolor indidit astris,
Vnde illis nisi triste nihil. non corda quietem,
Non animi faciles somnos, non membra soporem
Accipiunt, & cura nouos parat usq; labores,
Queis chorus hic ipso nascentibus astitit ortu.
Hos tumidos populi fauor, & plaudentia rostra
Sollicitant. serere arma inter plebemq;, patresq;
Est amor, & positos rursum instaurare tumultus,
Ciuilesq; manus armare, & stringere ferrum,
Tantum seditio placet. Atq; hæc pascit auentes.
Quid Gracchos tibi commemorem, aut ciuilia bella?
Non deerit populo luctus, forá ue ipsa quiescent
Turbinibus, quoties urbis moderentur habenas,
Quos Hyades passo mœstæ uidere capillo
Nascentes. Ipsæ oceano capita alta ferentes
Dantq; locum Tauro, uicinaq; tempora miscent.
Inde gregis felix studium, atq; armenta sequuntur
Errantes. Lætus canit ad mulctralia pastor.
Illos exitium infelix, uiolentaq; fata

E xpectant, raptos artus, laniataq; membra,
A uulsumq́; caput ceruici, humerosq́;, manusq́;,
B rachiaq;, excisosq́; pedes in frusta, femurq́;,
C ordaq;, uisceraq;, atq; ipsis cum pectora costis,
D iffert armato plebes excita tumultu,
V t nulla miseri manes claudantur in urna,
N ec certum uolitet circum leuis umbra sepulchrum,
C um tristes amne hesperio lauere sorores,
D iffusasq́; comas, sitienti & gutture collum
I mmersere undis, quem aut mauortius heros
I nnatet, aut nigri inficiat cum tabe ueneni
S aturnus liuenti oculo, liuentibus urnis.

DE CAPRA.

P ost hinc et pecus olenium, et Iouis inclyta nutrix
I psa suos offert radios, nec longius hedos
I nsultare solo patitur sine matre uagantes.
S ollicitæ natorum amor, ac noua cura recursat,
T um metus, et quæ sunt timidæ præsagia matri.
H inc ingens formido, & consternantia longe
C onsilia, incursansq́; tremor per membra, per artus
O ccupat, et leuibus mens ipsa exterrita causis
D iffingitq́;, auditq; graueis instare tumultus,
S citaturq́; nouas res, & sectatur easdem,
Q uem tenera oleniæ lactarint ubera capræ.
A st obiens, & cum hesperio se gurgite tingit,
R ustica nascenti dat prædia, (rura capellæ
N anq; colunt) dat opes, atq; ipso in littore partas
N aufragiis, procul aut ripis fluuialibus actas.
I lla colit ripas, gaudent et flumina ripis,

R elligio sed spreta Deûm, uiolataq; templa
I nfamant, aris pollutaq; dextera sacris.

SITVM STELLARVM MVTARI PRO TEMPORIBVS.

Hos aries secum socios ad munera quondam
N aturæ ducebat, & una ad signa uocabat,
V na etiam egressi castris in bella ruebant.
P ost uero cœli ratio, flexusq; uiarum
M utati. Variant ortus, spatiumq; locorum
A dextra, leuaq;, nec uno sydera tractu
V ertuntur, semperq; aliquid mutatur in annis.
I ncerti fines, certus sed uoluitur ordo.
S ic uariant & fata. manet uis lubrica fati.
H inc nunc Tyndaridis comes additus, æquore tollit
S ydereas Auriga rotas. Quatit aureus ensem
O rion, præfertq; Ioui stellantia nutrix
V bera, & olenios carissima pignora fratres.
Quin & carpathio monstro leuis adnatat argo,
S uspiratq; petitam euris, atq; æquore prædam
P hasiaci senis, horrescitq; incendia late.
Quæ Leo deq; iubis ferus, & de pectore fundit.

DE PLEIADIBVS.

Iamq; oculis noua lux offert se nate uidendam.
F allor, an illa parens magni cyllenia partus?
N unc sydus, circumq; aliæ ex Atlante sorores
P leioneq; micant? Quas & præstantia formæ,
E t diuorum amor, & clari decora alta parentis
N obilitant cœlo, referuntq; in crinibus aurum

M iratæ uiridi quondam splendescere ramo.
O blectant & adhuc artes, studiumq; colendi
O ris, & antiqui reuocantur pectore sensus,
E t curæ molles, & gratæ pocula mensæ,
L uxusq;, illecebræq;, & olentia tempora sertis.
H os nati mores referunt, quibus aurea crinem
F ibula subnectit, roseo quibus enitet ore
P urpura, quæsitusq; decor, similisq; puellæ
C ultus, & aßyriam redolent lita pectora myrram.
N yrea sic perhibent, & amatum à uate Batillum
P ictum oculis, fusumq; coma, roseumq; labellis.
V ina placent, hilaresq; ioci, & petulantia linguæ,
M ordacesq; sales, intinctaq; uerba ueneno
S emper amant, & cura nouos exuscitat ignes,
A c domito regnat uictrix in corde libido.
N ec minus ambitio tenet, & certamen honorum.
P œniteat generis tamen, & se Cenea malint,
A ut in fœmineam penitus transire figuram.
H æc loca custodesq; atlantidas arboris auri
L una colit, memor & fuluis pendentia ramis
F ulgerent quæ poma, quibusq; è frondibus ardens
B ractea perstreperet, roseasq; incenderet auras.
E xoritur quoties niueas complexa sorores
I llustreis reddit natos, magnoq; fauore
N obilitat. cui si felicibus incola montis
T arpeij, ac iuga summa tenens creteidos Idæ
I gnibus astiterit, mauortia signa secuti
I mplebunt ualidas numeroso milite turmas,
M ultaq; felici committent prælia dextra
D uctores auro insignes, ostroq; decori.

M ulta mari quoq; bella gerent, ac cæde rubentem
N erea, spumanteis uidebunt sanguine fluctus,
A rmaq;, remigiumq́;, agitataq; transtra per undas,
L ittoreq; impositis statuent monimenta trophæis.
F elices, si non irato principe tandem
A ccipiant iugulo gladium, aut ceruice securim,
V mbraq; lethæos fleat indignata per amneis
D eseruisse solo lacerum, & sine nomine truncum.
Hæc eadem exoriens, densisq́; inserta choreis
P leiadum, si Saturni mala uulnera sensit,
I psa quidem luce exhausta, ac uix cornibus extans
H eu sortem miserandam, & non superabile fatum,
C apti oculis lucem in tenebris sine lumine ducent,
V t Thamyræ inuideant. Et enim solatia uicto
P ierides, quodq́; & uinci fuit usq; decorum
P astorem à musis, tamen illi fistula collo
S emp adest, Thamyrãq; greges, Thamyrãq; sequũtur
P astores, Thamyram syluæ, collesq́; resultant,
E t sine qua nullum carmen sonat, Anthida reddunt.
A nthida, qua non Idæo sub uertice ad umbram
T exuit, aut calathos, aut serta decentius ulla,
S iue aris, siue hæc cupido uariaret amanti.
S iquis in occasu tristeis, cœloq́; cadenti
P leiades uideat, uiolataq; poma querentis
A lcidæ claua, & spoliatos frugibus hortos,
I nfestetq́; malum sydus, radijq; nocentes
P ercutiant, ille ionium ne nauita pontum,
A egæumq́ ue secet, Tyrrheno aut lintea pandat,
N on ille Eridano uelum, Tyberiq́; per æstum
E xplicet, aut fluuios remo petat impiger altos,

N e latus affligat scopulo, uictus'q; procellis
N aufraget, & sparsa moriens tumuletur ab alga.
S in felix simul, infelix'q; aspexerit astrum,
I lle inter cyathos positus, pateram'q; coronans
D ecumbet leni somno, uino'q; sepultus,
P urpureo'ue toro recubans, & uirginis arcto
F usus in amplexu, dum mollia gaudia carpit,
E t Venus ex imis stillat resoluta medullis,
I llius in roseis linquet sua fata labellis.
E t mors ipsa quidem placidæ cognata quieti.

DE VNGVLA TAVRI.

Nec uero non & cœlo sata semina cernes
P icturæ uariantis, opus'q; quod extulit olim
P raxiteles, tabulis'q; suis insignis Apelles,
R estituit'q; noua nuper quod Iocthus arte,
I octhus illustrans Arnum, Florentiaq; arua.
N am cui nascenti sese exerit ungula Tauri
P urpureo ex oriente, & candida fulserit illi
C ynthia, Tarpeius'q; pater, facilis'q; Dione
A ddiderint socium coniuncta mente fauorem,
H ic Venerem nudam, ac madidantem rore capillos
E xprimet, & ueros facibus succenderit igneis.
H ic Thetidem fluctus scindentem, auras'q; cientem
C rinibus, & nunc subductis ex æquore mammis
E xtantem, & sparsis rorantem pectora guttis,
N unc mento tenus intectam referentibus undis
C andorem, & uitreo fluitantia membra sub amne,
P inxerit, ut uiui spirent in imagine sensus,
A tq; oculos uanæ trahat ad spectacula formæ,

T antum arte, tantum ingenio, digitisq; ualebit.
At quando hostileis radios de parte nocenti
Vtraq; stella nocens iaculabitur, omnis & inde
Concessit fauor, hic media gladiator arena
Ad pugnam sese instituet felicibus armis,
Victricesq; manus gladio pugnator & hasta
Cladibus in mediis alte exeret, applausuq;
Spectantis populi, uictor caua lumina condet,
Et populo plaudente nigras descendet ad umbras
Fulmineus. trepidi fugient denso agmine manes
Armatum, & stricta minitantem uulnera dextra.
Haec tibi pleiades praestant, cauaq; ungula tauri.

DE LEPORE.

Hinc lepus attollens leuibus uestigia plantis
Tyndaridas sequitur, celeratq; per aethera cursum,
Quo surgente nouas ueniens in luminis oras,
Ille pedum cursu insignis certauerit auris
Praeuertens uentos qualis priuernia uirgo.
Quippe uel intactae segetis per summa uolarit
Culmina, nec teneras plantis curuarit aristas.
Hic studio sese exercens, ubi martius ardor
Affulsit, uocet ipse pedum in certamina currus
Oenomai, uolucremq; uocet aeneidos axem,
Et pretium uictor referet plaudente theatro,
Nobilis & disco, & totos quoq; flexilis artus,
Atq; breui facilis gyro concludere corpus.
At cum se socium addiderit Cyllenius heros,
Praestringet ludens oculos, ut certa uidenti
Iam fiant incerta. modo quod dextra gerebat,

O stentet iam leua. fuit paulo ante quod aurum,
T ranseat in liquidum sub eodem corpore plumbū.
S tuppa uomat tardum fumum, quæ poma rubebant,
E ffluat & subitus nullo de uulnere sanguis,
I n nihilum'q; abeat digitis quam strinxerat offam,
E t mirum ipse suo de gutture uentilet igneis,
Q ua quondam Deus ipse Deûm fur arte fefellit.
I lle pilam ualidis impellat uiribus, ille
F olliculum excusso iaciat per inane lacerto,
B rachiaq; assiduo quatiat sudantia ludo.
A t quoties Cytherea illum complexa fouebit,
N on deerit tibi qui saltet per pulpita, qui'q;
M imum agat, & molli teneat spectacula cantu,
P ersonam quancunq; uolet simulare paratus.
S in arcas, quæ'q; ambrosiam de uertice fundit
A spiciant, faueat'q; suo Saturnius astro,
I lle nouas arteis solers tractabit, & ipso
P erficiet studio, ut mentem suus approbet usus.
A t si liuenteis radios impegit iniqui
S tella senis, fundat'q; atrum de sydere uirus,
I nfelix qui sponte sua patriam'q;, lareis'q;
D eserat, agnatum'q; solum cineres'q; parentum
P osthabeat, tantum'q; illi fuga grata, nec ulli
I nsideant animo sensus, aut cura suorum.
P ronus ubi Hesperiā petit, et uagus æquora lambit,
Q uanquam illi faueat felicibus ignibus æther,
N on nisi cum magno uenient alimenta labore.
Q uod si forte minax longe aduersabitur astrum,
D iuulsus rabidi mandetur dentibus ursi,
A ut attæonio ueniet mala præda Melampo,

A ut catulos impasta trahens lea deuoret artus.
H æc leporem nam fata manent. hinc nomen et astro.

DE IVGVLIS.

Nec uero leporem tantum, capreas'ue fugaceis,
A ut timidos agitent præclusa indagine damas,
Queis Iugulæ inspirent auras, & amicus Orion,
O rion dextra iaculum, ac uenabula gestans,
I nsignis balteo, & longe radiantibus astris.
Quin ipsis in speluncis, in rupe cauata
E xcipiant rursum impauidi, & uenabula contra
O biectent, densis'q; actum de saltibus aprum
I nnisi expectent hastis. it calle silenti
E fferus, ac fuso spumant uirgulta ueneno.
N ec uasto timeant aut comminus ire leoni.
V enatus iuuat audaces. agitur'q; iuuenta
I n syluis, inter'q; canes, & retia, nec iam
A ut coniux placet, aut thalamis nox acta sub ipsis.
H os animos magis, atq; magis mauortius heros
A ccendet, rutilo si forte aspexit ab astro,
A nnuat & placido facilis quoq; Iuppiter ore.
H aud etiam siqua hoc ipso sub sydere uirgo
L ucem hausit, dubitet sæuarum lustra ferarum
A ut ferro petere, aut saltus intrare repostos,
I psa horrens iaculo, tyrijs'q; ad terga sagittis,
Qualis in ætolum campis Meleagria uirgo
S trauit aprum, primam'q; manu stringente sagittam
I ntorquens, ausa est spumanti occurrere monstro,
M ox læta & spolys, famosa & cæde superba.
Qualis & æthiopum quondam sitientibus aruis

I n fuluum regna gregem sese armat, & audet
S ola pedes sese irato obiectare Leoni,
I nsigniq; arcu, & duplici zenobia telo.
Quin etiam monstra undisoni fluitantia ponti
S ollicitent, uiolare imi & penetralia Nerei
H aud timeant, dum ferratis per marmora contis
D iscursant, pelagoq; trahunt humentia lina,
A ut alta scopuli e specula fixum ære tridentem
E xpediunt, ferroq; gregem & pecuaria Protei
P er costas, per terga forant. fluit æquore fœda
I lluuies. Imo trepidatur ab usq; profundo.
T antum adeo Iugularum ortus, per tela, cruoremq;,
I n syluis, in speluncis, & in æquore sæuit.
P ræsertim si falce senex radiarit ahena
I ratus pelago, iratus uariantibus undis.
A tq; aliquis post multa tamen discrimina, somno
D um fruitur, capit & placidam per membra quietē,
A ccipiet iugulo gladium, & delatus ad umbras,
L ethæas umbras, rigidum ac Minoa, negabit
A utorem nosse, & certam deposcere pœnam
I ncertæ necis. Hoc Martis ferus efficit ignis,
S i quando biiuges tenet ad præsepe ligatos,
E t Cancri fera terga premens Atlanta fatigat
O ceano approperans. deerit iugulator, & omne
T elorum genus. ad maneis tamen ille sopore
D euictus ueniet. Sopor illum ad funera ducet,
C ondet in æternam languentia lumina noctem,
H æc loca si pater Idæus, si Cypria uirgo
I nsideant, cum cœruleos it cancer in amneis,
N anq; saporiferam pariunt hæc signa quietem,

A eternóq; premunt mortalia pectora somno.

DE PROCYONE.

At cui natali Procyon sese extulit ortu,
V ltima cum obuersi curuant se brachia Cancri,
N on ipse umbrosos saltus indagine cinget,
N on canibus timidos aget arcta in retia damas,
S picula sed, latóq; parat uenabula ferro,
N odosásq; plagas, pedibus quoq; uincula nectit
I nsidians, acrem'ue dolet sæuire Melampum,
V mbronem'q; sequi, rapidum'q; ad septa Lycurban.
Quin Isan, catulósq; Isæ formabit ad artes
H umanas, tacitum ad nutum Asteriona uocabit
B landitor, dignum & Musis præstabit alumnum.
H unc olim Vraniæ in gremio, Cliûsq; per ulnas
L udentem persæpe aliæ inuidere sorores,
E xceptum'q; suis furtim admouere labellis.
S æpe etiam Iouis ante pedes statuere, sinu'q;
A ccepit pater, & blando simul ore renidens,
D emulsit'q; manu, exciuit'q; procacius iras,
D um ludit, lætæ plausere iocantibus auræ.
E lysijs nunc in campis per opaca uireta
L udit agens, nemorum'q; acer lasciuit in umbra.
C onueniunt animæ ad lusum. ille impiger arctat
H uc illuc cursum. hinc notas festinat ad umbras
D ente ferus, similisq; irato, & saltibus horrens.
M ox blanda lambit lingua, atq; immurmurat ore
S ubsiliens, caudam'q; ciet gratator amicam.
I nterea uiridem ad pontum, ac Sebethida ad undam
D elicias misera amissas, & luget ademptum

M elpomene Asteriona. refert nemus, æquora reddunt
C lamatum Asteriona. Imóq; e gurgite Nymphæ
A currunt. hic mœsta iterat luctúmq;, modósq;
A onis infelix. Iterat chelis æmula cantum
F unereum, atq; genis plorant Nereides udis.
A st ubi ad Oceanum præceps ruit Atlanteum,
S enserit & rabiem Martis, dum lustra ferarum,
D um latebras petit, & uenabula cornea iaciat
I ncautus, per inerme latus, pérq; ilia dentem
A ccipiet spumantis apri, tractúsq; per arua
P ræda auibus, præda ipse feris lanianda iacebit.
V ix coniux, quæq; una illi, primísq; sub annis
M iscuit & curas, & certos iunxit amores,
V ix mater dispersa locis inuenerit ossa,
Q uæ mandet terræ lachrymans, condátq; sepulchro.
F orsitan e morsu rabidi canis, actaq; uenis
D ira lues aget in furias. illum ora liquenti
A dmotantem amni, sitientem, undásq; petentem
E xcutiens torrem ambustum, atq; e gurgite Erinnys
I am medio caput attollens fugat horrida, crinémq;,
A nguineum intendit. reuocat sitientia ab undis
O ra miser, faciem auertens, simulísq; latranti
D at sese retro, & spumas ciet ater ad auras.
H inc rursum stimulante siti conuertit ad amnem
A ppropérans, dubiúsq; gradu, atq; enectus ab æstu.
I nfestans rursum admota face turbat Erinnys
A ttonitum, ac nigras uocat ex Acheronte sorores,
D onec eum rabie absumptum uis tetra ueneni
V icerit, & miseros soluat cum corpore sensus,
Q uos Procyon Martísq; furens incenderit æstus.

DE CANICVLA.

Si cœlum natæ aspiciens memor ipse Leonem
Agnoscis, quæ stella nouis micat ignea flammis,
Illa quidem canis est, qua corniger uritur Ammon,
Assyriumq; latus, cuius de sydere feruet
Aegyptus, totoq; calent incendia mundo,
Cuius & afflatu tellus grauis, & grauis aer
Corripiunt morbos, passimq; cadentibus ægris,
Strata iacent armenta. furit uis effera in omnem
Continuo gentem. Viduat quoq; ciuibus urbes.
Vtq; hominum generi Canis has denuntiat iras,
Sic nascentem aliquem primos inspecta per ortus
Incendit flammis, & pectora concitat æstu
Ira ingens, dolor atq; ingens ingentibus ausis,
Ingentesq; tument animi. imperiosa cupido
Nil æquum patitur. feruet sitis arida habendi,
In facinusq; uocat, uiolentaq; tela ministrat.
Non pietas mouet, aut amor, aut reuerentia diuûm.
Præsertim si threicius sese addidit heros
Ad facinus, subditq; faces, incendia uitet,
Et syluas, dum tela feris immanibus audet
Ingerere, & fuluo iam comminus ire Leoni.
Quod si perniciosa senis substrinxerit ensem
Dextra, nec ipsa suos illi subduxerit ignes
Delia, nascetur medijs qui in saltibus ursum
Attentet, qui frondosis in uallibus apro
Congrediatur, & inclusa decertet arena,
Spectantesq; trahat pugnacis robore dextræ.
Ast ubi ab occasu rabido adlatrauerit ore,

I nfelix nato exitium parat, unde ferarum
D ente lacer cadet in syluis ursi'ue, lupi'ue
P ræda, uel audaci pereat laniatus ab umbro,
S i Mauors ualidam aspiciens concusserit hastam.

DE CRATERE.

Insequitur Crater Bacchi decus. huius in ortu,
A tq; ubi cœruleis Virgo caput extulit undis,
A utumnus sese accingit, uindemia cellas
I nstruit, & grauibus ceruicem implexa racemis
I psa lacus, & labra nouat, & dolia tergit.
I nde meri genialis amor, studium'q; bibendi,
H inc patera salit assurgens spumante falernum,
C rateres'q; auri insignes undante Lyæo.
H inc Baccho læti colles, flexæ'q; sub ulmis
P endula textilibus nectunt umbracula uites,
I nsitio'q; alios, alia'q; ex arbore ramos
A dmiscens, studiosa nouum per germen adoptat,
I nsitio fœcunda, nouas'q; ingressa per arteis.
H inc & nexilibus uideas è frondibus hortos,
I mplexos late muros, & mœnia circum
P orrigere, & latas è ramis surgere turres,
D eflexam & myrtum in puppeis, atq; ærea rostra,
I n buxis'q; undare fretum, atq; è rore rudentes.
P arte alia frondere suis tentoria castris,
S cutaq;, spiculaq; & iaculantia citria uallos.
N ec minus irriguos fonteis per opaca uireta
I nstrepere, & ductos non una in brachia riuos,
E t properare cauis operosa canalibus undam
S axa per, & liquidos stillantia marmora fluctus,

P iscosas quoq; sub tectis fluitare lacunas.
Quin etiam aruorum cultus, & cura serendi
H os iuuat, atq; agri studium non segne nouandi,
H orreaq; annosæ cereris. Iuuat humida mercis
M utandæ species, stagno seu uecta liquenti,
Quam'ue paludosis tellus alit humida campis.
H æc Crater, quibus affuerit nascentibus, affert.
Qui tibi Nate tuo aspirans, non defuit ortu.
A t serus cœlo occiduo, ac refluentibus undis
O ceani facilem læta inter pocula mortem
A fferet, ac subito turbabit funere mensas.
D efunctum lugent conuiuæ. Ast ille nigrantem,
I ngressus Cymbam, ac sitientia labra relambens,
S uspirat Bacchum, atq; undæ lenæidos amnem.
C ui si stella nocens inuiderit, humida fata
P ortendit, seu lenæo sub gurgite, siue
F lumine sub uitreo, calido'ue in fonte lauantem,
S iue cauo putei gradientem absorbet hiatu,
C œrula seu uersis findentem marmora tonsis.

DE CORONA.

Euge pater Lenæe euan. Tibi Carmina nostra
A ssurgunt. monumenta tuæ nam coniugis assunt,
I nsignitum auro textum, ac radiantibus astris,
E t primo splendet cœlo memorabile donum,
Quod Dea tum rore idalio, ambrosiæq; liquore
S parserat, et Cypria madefactum intinxerat unda,
T um flore ornarat uario, intactum'q; hyacinthum
M iscuerat, uiolam'q; rosæ, casiam'q; amarantho.
H inc natis studium tenerorum mansit odorum.

Conficiunt

C onficiunt unguenta, & florea serta coronant.
M undicies indigna uiro, comptusq; puellæ
P ersimilis, quæq; et Veneris molle imperat astrum,
I nde etiam occultus sub pectore pascitur ignis
I n uetitumq; ruunt, & amor noua uincula nectit.
Q uo circa Nate ardenteis compesce furores,
E t leges meditare, & honesti concipe formam.
H ic finis uitæ felix, hæc meta petatur.
M ergentem sese oceano quicunq; Coronam
V ideris ipse oriens, primo sub flore iuuentæ
O ccidet, expositusq; feris damnante Senatu.
P ro tumulo fauces ue canum, aut rabida ora leonum
A ccipient, tumulo Saturnus condet, ubi ipse
I nsedit loca, seu grauibus mala sydera signis
A duersos iaciant radios, & fata minentur.

DE SPICA.

Aduersos mores, & pectora dura per ortum
S pica dabit, frumenta seret, graue figet aratrum,
M ella fauis expressa liquet, nihil usq; remittens
A d uitæ uarios usus. Maria alta secabit
P iscator, nunc casse cibum, nunc comparat hamo.
D at uarios animis æstus, & pectora turbat
O ccasum dum Spica petit, dat & usq; labores.
C ui falcem si forte senex subiecit ahenam
I ratus, miseramq; famem, illuuiemq; minatur.
A t Mauors furti damnat, populoq; reposcens
A nnonam, dictis, & pœna crimen acerbat.
I lli nil Arcas, nil proderit aurea Virgo,
Q uamuis Spica manum grauibus fœcundet aristis,

P orrigat & plenas felix Pometia lances,
Q uin pendat sacrum laniato corpore furtum,
E t populo spectante lacer det sanguine pœnas.

DE SAGITTA.

Non Teucrum, Paridē ue arcus, non Hectora telū
S tringentem, non Idæum sub nube columbam
F igentem, aut lyciæ iaculum mirabere dextra,
S i cœlum aspiciens oculo intueare Sagittam.
H as etenim natis uires, hæc dona ministrat.
E xercens usus probat, & mox uertit in artem.
I lle igitur iaculo insignis, celeriq; Sagitta
C ontinget positum quocunq; in limite signum.
I lle etiam speculantem alta de turre columbam
D eijcit aeriæ contorto uerbere fundæ,
S quamosum'q; petit certo sub uulnere Piscem,
C ui fauet eoa surgens de parte Sagitta,
E xtremo Aegoceros cum se celer æquore tollit.
I lle autem stragem'q; inter, cædem'q; uirorum
D eficiens cadet anteactis ex hoste trophæis,
V ulneribus'q; suis, illata & cæde superbus,
Q uem procul occidua uidit de parte Sagitta,
I psa quidem radijs percussa nocentibus æque,
A eque præsidio nitens, & fortis amico.
V endetur miser, & fœdabit sanguine arenam
I ndigno pretio, si Mars, si pinniger Arcas
H æc loca coniuncta soli ditione tenebunt.
A st hunc damnatum caueæ ad spectacula, uulgo
O bijciet, gladij'q; dabit Saturnus ad usum,
S i male felici aduersas munitabitur astro.

DE HEDO.

Hoc etiam è cœlo, chelisq; micantibus Hedus
E xilit, & molles nascentibus imprimit artes.
H is, interq; epulas, & serta madentia uino,
S cortaq;, & incæstos thalamos, unguenta, rosamq;
V iuitur, & uacuis mulcent proscœnia ludis.
D eliciæ inficiunt animos, præcepsq; cupido.
C onsilium incertum, ac uarians sententia, & ipsa
M ens nunquam secura nouas parit anxia curas.
C oncubitus fuge nocturnos, summasq; fenestras,
T ectorum ingentes lapsus, fossæq; profundum
P ræcipitesq; locos, impostaq; rupibus antra,
N eu te sollicitent funebula ludicra. neu te
I ntortis capiant agitata rudentibus arma,
S i tartesiaco minitabitur Hedus ab orbe.

DE ARA.

Dicamus bona uerba. Deos ueneremur. an illa est
Quæ surgit, quæ conspicuis uenerabilis astris
A ra Deûm? date thura, facesq; adolete sabæas.
H is genitrix Hariadna locis hoc sydere lapsa est,
I mpleuitq; uterum teneræ leue pondus Elisæ.
H inc illi cultusq; Deûm, & reuerentia casti,
E t tantus sacrorum honor, atq; hinc ipsa per aras
R ite precata litat, simul & stata sacra frequentat.
T u matrem puer, & castas arcesse sorores.
T hura adsunt, cœlum spectate, atq; ore fauete.
A ra Deûm, unde est religio mortalibus orta,
V nde pium quodcunq;, & quod uenerabile terris,

S alue Ara, ſalue innumeris ornata trophæis,
S iue hominum geſta inſpicias, ſeu facta Deorum.
I pſi te reges templis, & marmore donant
M ygdonio. Tibi purpurea ſub ueſte ſacerdos
S acra facit. ſedet & tyrio ſpectabilis oſtro
A ntiſtes lituo inſignis, cultusq; tiara
E xoluens uota, & carmen præfatus, ibi omnem
A ffatur turbam, & diuorum arcana retexens,
I uſtitiamq; ſequi monet, & non temnere diuos.
T e propter caſti uates diuina per orbem
S parſerunt præcepta, ſacrumq; hauſere furorem.
P er te caſta placent, per te plebs templa ſalutat,
A ntiſtesq; chori Princeps uenerabile nomen
I n populis, dat iura deûm, et noua carmina pandit.
E xoriens hæc ipſa tuum facis Ara per aſtrum,
S i faueat pater altitonans, ſi nata Tonantis.
A ſt obiens ſi Saturnus, ſi bellicus heros
M aluerit, tu ſacrilegos, tu magna profanos
A ffligis pœna merita, & mala crimina purgis,
A dijcis aut templis, aut uoti uincula nectens,
O bſtringis ſacris, ſacros aut ſedula ritus
O ſtendis, prohibet quoties has Iuppiter iras.
M e me igitur Dea, me cœli decreta ferentem,
P andentemq; Deûm leges, & carmine uatem
A ſtra recenſentem, ſeu tu dux certa uiarum
P ræcede, aut ſpecula reſidens ſublimis in alta
O ſtendas reliquum cœli, atq; hæc nomine ſigna.
V os coniux, uos deſeſſi tria pignora patris
H æc orate eadem, Diuamq; in uota uocate,
D et mentem ſtudioſam æqui, legumq; uerentem,

Det'q; animum, & patrios retinentia pectora mores,
Sacraq;, solenneis'q; Deûm seruantia cultus.

DE CENTAVRO.

Ecce autem qua parte ingens se Scorpius offert,
Atq; æqua plus parte poli sua brachia iactat,
Centaurus gressu incedens se tollit equino,
Mistus equo uir, quam natorum pectora formam
Artibus & referunt, & queis sua munera iungunt.
Hinc currus, et frena iuuant, queis flectere in arctū,
Queis & equos moderari, et aperto immittere cāpo,
Et ualeant celeri ad metam exagitare citatu
Instantes uocis clamore, & uerbere dextræ,
Ad pugnam siue instructis radiare sub armis.
Quin etiam si Mars stricto minitabitur ense
Bella ciens, bellum exercent, armis'q; decori
Pugnatoris equi costas, & terga fatigant,
Hostileis'q; acies aut hasta, aut ense lacessunt.
Sin Arcas celer aspiciat, quæsita per artem
Auxilia ægroto pecori, succum'q; medentes
Admiscent. ipsi hoc morbos, & uulnera curant.
Infelix alto ruet, ac de culmine labens
Vix Diuûm auxiliū imploret. præceps'ue quadriga
Excutitur, lacer ipse, feræ aut immanis hiatu,
Siue ferocis equi uiolento uulnere tardus
Lethæos mœrens portus petet, attonitus'q;
Quadrupedes timeat iam iam properare citatos,
Horreat & sæuos minitantia culmina lapsus,
Hesperio quæ Centaurus portendit ab orbe
Iratus, quoties sæuo aduersabitur astro
Bellipotens, aut Saturni falx horrida sæuit.

DE ARCTVRO, ET CYCNO.

At postquam oceano Chiron sese extulit, & iam
A ntra memor uidet, & cultos, quos seuerat, hortos,
A rcturi clarum aspicies super æquora signum,
P laustra, bouesq; suas agere, & se tollere in altum.
H uic signo studium fidei, & reuerentia honesti
C erta subest. hinc illa fides nascentibus hæret,
E t ueri non fictus amor, generosaq; cura.
H inc illis & opes regum credentur, & æra,
E t tyriæ uestes, auri & pretiosa supellex.
H inc census patrij à populo custodia, & omnis
P ublica thesauri cura credetur, & æris.
A dstabit foribus custos, & ad hostia regum
I anitor, aut trepidos uocet ad mandata Quirites,
P ercutiant infelicis cum numinis astra.
O ceano se præcipitans Arcturus, ubi ignis
A fflarit tegeæus, Saturni & noxius ardor
S upplicio infami afficiet, uinctumq; cathenis,
C onfectumq; prius squallore, & carcere tetro.
P roscindit tauro segetem, sua condit aratro
S eminaq;, & toto uictum parat anxius anno
A rcturus mundo exoriens. Idem æquora linquens,
E xoriensq; homini, & primis natalibus astans
I pse fidem, rectumq;, & honestas edocet artes.
C ur o cur superi tantum sors leua locorum?
C ur tantum occasus cladis uehit? æquus ab ortu
A rcturus, parat infelici carcere mortem
S æuus ab occasu. Surgens uagus æquore Cycnus
I nsidias auium generi, & caua retia tendit,

A ucupium'q; docet, molles'q; inflectere cantus
I n caueis, nostras varianti & gutture uoces
R eddere, & humanam referentia murmura linguã.
H inc deploratus longe, atq; ad sydera passer
L usitat in gremio dominæ, facilem'q; Corinnam
P sittacus, & blandos Vatis testatur amores.
H inc mea non sæuit rostro, non ungue columba.
A st obiens aliena quidem spoliare parantem,
E t prædas agitantem hostili carcere damnat,
S iue reum furti, fraudis'ue, doli'ue ministrum
P lectit, & austeras prætoris concitat iras.

DE SERPENTARIO.

Si marsos, domitos'q; angueis, & carmina quæris
C olchidos, & uictum somno, uerbis'q; draconem,
H æc tibi surgenti dat Serpentarius astro,
A egoceros cum cœruleo caput æquore tollit.
S i quæras forte Eurydicen per gramina læta
E rrantem, atq; anguis de uulnere multa gementem,
P aulatim'q; udo claudentem lumina somno,
L abentem'q; artus, & tempora nube tegentem,
A c circum anguicomas pauitantem astare sorores,
I ntortum dum crinem auri de uertice tondent,
S erpentarius hanc obitu signabit iniquo
O ccumbens, cum triste senis sese obijcit astrum.

DE DELPHINO.

Baiano si forte procul de littore cernes
D elphinum ludentem, & terga accurua plicantem,
N unc undis se attollentem, nunc gurgite toto

M ergentem sese, & cauda maria alta rotantem,
T um dices, referent natorum pectora mores
D elphini exorientis, ubi malus usserit ignis,
F alciferi senis hunc uitreo sub gurgite nantem,
R eptantem'q; cauis scopulis mirere, & ab imo
V ellentem rubros spinosæ cautis echinos,
N unc rapidos scindentem æstus, & pectore nudo
I actantem in summos rorantia brachia fluctus,
T auromenitanam nando & superare Charybdim.
S in Arcas cum threicio duce fuerit, illi
E xercent agili sudantia membra petauro,
E t cursu certant uentis, per'q; æquora currunt
N auibus, & curua sulcant uada salsa carina.
A t cui atlanteo Delphin condetur ab orbe,
S aturni'q; malum sydus minitabitur, ille
I lle Mari, uluosó ue lacu, seu flumine in alto
M ersus in æternam condet sua lumina noctem,
V mbraq; nocturno errabit per littora gressu.

DE LYRA, ET ORPHEO.

Illa (uides) quæ Nate breui Aegocerontis in ortu
A ttollit sese pelago, & procul æquora linquit,
I lla Lyra est. sentis tremulis ut fluctibus udæ
A d numerum saliant Nereides? ut tulit aureo
E thalamo formosa pedem oceaneia coniux
A d plectrum? Ciet ecce nouem cum pectine chordas,
E modulans, mulcet'q; nouo uaga sydera cantu.
Q uo captæ nascentum animæ, concordia ducunt
P ectora, concordeis'q; animos. sunt ciuicæ curæ
I ura, placent leges. pacto stant. æqua probantur.

T orquentur sontes, & duro crimina nexu
P lectuntur, iustumq́; foro dominatur in ipso.
A t si uergentem oceano, atq; Atlanta prementem
F alce Lyram, siue ense minax percusserit astrum,
O ccidet infami letho, ac prætoria iussa
E xpectans, tortusq́; diu, tractusq́; catenis
C um gemitu uitam effundet, forá ue ipsa cruore
F œdabit lacer, aut animam crepitantibus auris
N igrantem fumo, atq; ambustam torribus atris
E fflabit. flammantem illam, fumosq́; uomentem
P ortitor horrescet picea traducere cymba.
P aulatim ast illa in scopulo tabescit inani,
A tq; abit in tenuem cinerem, extinctaq́; fauilla,
N il reliquum, nō forma quidem, nō corporis umbra,
T antum decliui præceps Lyra sæuit ab orbe.
Q ua quondam custodem erebi, ac nigrantia Ditis
A tria, crudelem & potuit placare tyrannum
T hreicius uates, superasq́; reuertere ad auras
C oniuge cum cara, & Lethen remeare canendo.
I llum & nigrantes manes, turbæq́; silentum,
I llum etiam heroesq́; erebi, & regina profundi
A ttoniti uenerantur. Eum stymphalica monstra,
E t Lernæ manus, & centumgeminus Ophialtes,
I nuersansq́; rotam Ixion, Tityusq́;, Gigesq́;
S ectantur, positoq́; assunt ad plectra tumultu.
F elix sorte sua. sed amor, sed coniugis ardor
F rustrantur cantus, & uota nouissima uatis.
A t postquam stetit ad patrij uada fluminis amens,
A c tandem dolor indignata silentia rupit,
P rima illi uox Euridyce, meaq; optima coniux

E urydicæ infelix. quid enim fata aspera adiui
N escius? immanemq́; canem per carmina uici
I mprudens? qui non animi quoq; iussa furentis
P eruici? me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ. Quantum heu fuerat, dum lumina mũdi
I ngressus, fruerer thalamo complexus amato?
C ur non & retro rediij? nigra flumina rursum
T entaui? rursum & manes, Regemq́; superbum,
Quem mitem inueni, rursum placare paraui
I mmemor? o me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ. Poteram infelix habitare sub umbris,
E t dici felix. saltem o, saltem umbra fuisset
S olamen, mihi per tenebras lux ipsa uaganti
F ulsisset. læta in uulgus mihi plectra mouenti
P lausisset, noctem heu demens, luctumq́; paraui
A eternam noctem, & nullo cum fine dolorem.
M e matres me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ. canerem ad thyasos, tum culta canenti
A staret, semperq́; nouos hauriret amores,
F auissentq́; mihi manes, interq́; canendum,
A pplausumq́; inter uulgi mihi brachia collo
I unxisset, teneroq́; sinu fouisset, & ore
E xcepissem auras animæ indulgentis. ibi ingens
A pplausus. rursum ipse nouos per carmen amores
O rdirer, totoq́; erebo mea uerba sonarent,
M ulcerem & ueteres heroum carmine pœnas.
M e me igitur, me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ, caput atq; humeris auellite nostris,
E t linguam Eurydicen clamantem, ac uoce petentẽ,
E urydicen, uehat ægæas uagus Hebrus ad undas.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM LIBER IIII.

a — Nte aram statue Heroi, floremq; recentem
Sparge super, nec parce arabo redolentia costo
Fundere dona manu, Cypriosq; inferre liquores.
His heros gaudet donis, lauriq; uagantem
Per nemus, hac solitam in sedem mercede uocabis.
Enstrepitant myrteta. syros age Nate liquores
Instaura, crepitentq; nouis altaria flammis.
Ter circũ Nate ora tegens (uetat umbra uideri)
Ter circum plena manes uenerator acerra,
Mox supplex tumulo assistens sic uoce precare.
Magne parens, cui Calliope admodulata canenti
Ipsa chori decus, & princeps noua carmina dictat,
Ipsa suo ferit ungue lyram, moderataq; plectrum,
Et raros meditata modos, cui serta Napeæ
Intexunt, Dryadesq; agitant per prata choreas,
Cui Phœbus lauro densum nemus, æmula myrto
Disposuit Cytherea, suos cui semper odores
Dant uiolæ, & toto spirat rosa fertilis anno,
Salue Pieridum Vates decus. o mihi si quis
Colle sub hoc uariam per rara foramina buxum
Det Corydon, uideat spreto Sebethidos amne
Naiadas, uideat deserto Gauridis antro

R upis Hamadryades choreas celebrare uirenti
P ausilipi in saltu, antinianæis'q; rosetis,
E t casto flores legere, ac uariare Maroni,
I pse merum, niueo'q; tenens spumantia lacte
C ymbia, placabo manes, umbram'q; silentem
E t tumulo condam, & tumulo sua munera fundam,
E t mea Pegasides uenient ad sacra uocatæ,
P egasides comptæ sertis, & crinibus aureis,
E t quibus eoæ radiant per cingula gemmæ.
I am'q; lyræ tenuem strepitum, iam pectinis auram
A ccipio. ridet Nymphis uenientibus aer.
A rrident syluæ, & dulci flat odore recessus.
O mne quo felix opus, & noua carmina surgant,
E t cœlo spatiemur, & orsa immensa sequamur.

DE CEPHEO.

Iam sol hesperidum syluas, erythræaq; arua
C ondidit, occiduo'q; dies se mersat Olympo.
N ox cœlum tenet, & fuscis iuga uersat habenis.
N ate uides primo surgentem Cephea cœlo,
Q ua'q; Aries caput, & Piscis caudam æquore tollit.
R egales illum uestes rutilantiaq; auro
S ceptra docent regem, ac genti imperitasse subactæ.
I nde uenit nato frontis sua ruga seueræ,
E t dura imperia, & uultu mens aspera duro,
N ec ficti mores. qualem se Porcius olim
R omano'q; foro, & rostris popularibus egit.
A ut si quem nec uana iuuant, iuuat horrida Virtus
C ontemptor'q; animus, munitaq; pectora recto,

E t Mallij iussa, & Bruti irreuocabile pectus.
N ec uero non & reges scelera improba lege
D etestata notant. Igitur facta impia uoce,
E t tragico exclamant per pulpita nota cothurno,
A uersos solis currus, & prandia fratrum,
T ereaq; absumpti reuomentem uiscera Nati,
I ncoctumq; senem flammis, & Phasida nubes
S cindentem coeli, & rutilos per inane dracones,
T extaq;, herculeamq; pyram, & priameia regna.
A tq; enses Phoenissa tuos, flammamq; Creusæ,
S i quibus eoo nascentibus astitit ortu
C epheus, arridetq; Venus, Cylleniaq; astra
A dijciunt radios, & candida lumina præstant.
H inc acer Venusinus amaro sublita felle
V erba iacit, risu intingens. hinc rugat Aquinas
T riste supercilium, uomit & de pectore bilem,
C um uidet archetypos pluteum seruare Cleantas.
N ec non & iuuenis mordax sale tinctus etrusco,
I nsequiturq; hominum curas, & gaudia uulgi,
A curuasq; in terram animas cœlestium inanes.
F orsitan, & populi mores describet, & arteis,
L iberiore ioco ludens, risumq; mouebit
P er scenam, atq; humili figet uestigia socco
P ersonam simulans, teget & sub melle uenenum,
S piculaq; in salibus tinget derisor amaris.
S ic olim lusit senior, quem numine dextro
P ierides fouere, sacro cui lenis ab antro
C litunnus, certatq; Aon fudisse liquores,
Q uem romana suum ueneratur lingua parentem
R identemq; hominum mores, & crimina, & artes.

H æc Cepheus dabit exoriens. sed Atlantide ab und.
O ccumbens, fatum in scopulis crudele minatur.
A ut primo sæuus nascentem extinguit in ortu,
A ut unco incæstum trahit, atq; euiscerat artus
D ilanians. miseranda quidem mors ipsa uidenti.

DE AQVILA.

Hinc ales Iouis, & phrygiæ timor unicus Idæ
P ræpetibus pennis cœlo se credit aperto
V enatrix, prædam & rostro meditatur adunco
A lituum regina, & acutos exerit ungues.
I nde feras cursu exagitant, syluisq; fatigant
R aptores, gaudent frenis domitare coactas,
E t iuuat hostili ferrum aspersisse cruore.
B ella placent, & præda subacto ex hoste petita,
E t spolijs uitam, & uiolenta agitare rapina.
N ec dubitent etiam armatos incurrere in hostes
N udi armis, mortemq; uelint pro laude pacisci.
T antum animi feret Idæus nascentibus ales.
C ui si felicis radios Iouis addidit ignis,
H i patriam decorent armis, & ab hoste tuantur
V ictores, & opima Ioui in capitolia figent,
A uratumq; bouem statuent, actoq; triumpho
O rnabuntq; domum exuuijs, & templa trophæis.
S in Mauors, aut Saturni attestabitur astrum,
A rma quidem, pharetræq; placent, et fortibus ausis
L aus aderit. tamen æratas ad signa tribuni
S ub duce disponent turmas, aliena sequentes
A uspicia, aut regum imperijs data iussa capessent.

N anq; Ioui sacer accipiter sua tela ministrat.
A t cum se oceano immersat, mersabit & undis
N ascentem, fontesq; suos sua flumina uerset
T ros puer, & toto laticem diffundet ab amne,
V sq; adeo occumbens saeuit Iouis impiger ales,
A ssuetusq; aurae pontum indignatur, & undas.

DE CASIOPE.

Ecce autem noua lux coelo se fundit aperto,
C um se Aries, cum se Taurus super aequora tollit.
C ollucent auro flammae. micat aureus aether,
B racteaq; ipsa suo se uentilat aurea gyro
I nstrepitans. Lectas eoo in littore conchas
F lorere arboribus uideo, atq; inolescere gemmas
P er ramos, purumq; ex coctis montibus aurum
I n riuos fluere, ac tenui mox forcipe ductum,
M ollitumq; manu, & fuso leuiore rotatum,
R egia textilibus percurrere tegmina filis,
Q uae dea nunc radio per serica uellera miscet
I ntexens, nunc pingit acu, uariatq; colores
A lternans. Nitet aurato noua purpura textu.
I psa sedens solio insigni, stellisq; corusco,
S eligit aut gemmas terra Gangetide uectas,
A ut baccas forat in sertis, pingitue monile
M ulta docens. Nymphae instantis praecepta magistrae
D extra obeunt, tacito & studio data fila ministrāt.
S alue Casiope. nam te quoq; sydera coelo
I llustrant, coeliq; uenis decus ipsa puellis.
O rnatus tu diua nouos, & serica templis

D ona paras, solioq; deos uenerâris eburno.
T u regum intexis trabeas. tua munera pictæ
P almatæ, sceptrumq; auro, gemmisq; decorum,
B acatumq; monile, sacerq; in fronte tiaras.
N ec tibi non Hebe, tibi non chorus omnis amantum
A ssurgit, comptusq; tuos tua dona requirit,
D istinctas auro uestes, & cingula bullis
A spra suis, cultæq; comæ crinale decorum,
C hrysolithon digito insignẽ, atq; in frõte smaragdũ.
I n primis matura uiro florente iuuenta
N upta tuos læta expectans deposcit honores,
I llusam bacis chlamydem, illustremq; coronam
C æruleo fulgore, & purpureis hyacinthis,
A rdet & in medijs quæ pendula gemma papillis.
I psa manu ligat ad frontem studiosa capillos,
E t suspendit acu tenui uelamine uittam.
I lla uolat, uolitansq; leueis exuscitat auras.
O ra nitent. ebur extersis in dentibus albet.
P urpuraq; in roseis effulget grata labellis.
P erq; genas lasciuit amor, qui spicula torquens
I ncensum ferus ex oculis iaculatus & ignem
V ulnerat incautum insidians, uritq; maritum.
G audia tum tacito uoluit sub pectore uirgo.
Q ualis ad Eridani ripas fluuialibus herbis
S tella nouas agitat choreas. Ruit excita pubes
E x agris mirata deam. Ruit accola Mincij,
H adriaciq; sinus heros, omnisq; iuuentus
A emiliæ, spumant Nymphis properantibus amnes,
N on satyris sunt arua satis, non prata Napæis.
S ectantum studijs desunt loca. Mater amorum

P rœcedit. molleis uirgo fert ſedula greſſus.
D extra amor, à leua Charites comitantur. at illa
R idet læta, doloſq; oculis meditatur, & ignem
H uc illuc iacit. uruntur iuueneſq;, ſeneſq;,
D eficiunt Satyri exanimes. Ipſo æſtuat amne
E ridanus. tremulæ ludunt per cœrula flammæ.
A t uates Nymphæ curus ſua pectore uerſat
G audia ſub tacito, atq; immoto lumine perſtat,
D eliciaſq; animo repetens memor ipſe futuras,
I nuideat nec ſemideis, & temnat amanteis.
E xoriens hæc Caſiope dat munera natis
E x auro, gemmiſq; intertextiſq; figuris,
A tq; utinam nunquam oceani ſe tinguat in amne
O ccumbens, nunquam telo, nunquam enſe minetur,
A ut è præcipiti fatum crudele ruina.
E ſſet nec cœlo ſpectatior altera uirgo,
N ec quæ plura ſuo peperiſſet commoda cultu.

DE ANDROMEDE.

At contra trux Andromede noua funera, et atram
M olitur mortem, ac ſæuis cruciatibus inſtans
S upplicia exquirit. neq; enim aut lamenta parentũ,
C oniugis aut moueāt lachrymæ, aut data mũera fle=
M ors illi pretiũ, et tormenta immania curæ, (ctant
V inclaq;, carcerq;, & nodoſo ex ære catenæ.
V indictam dea pro ſcopulis, quibus ipſa pependit,
D epoſcens, ſtudia hæc naſcētibus improba monſtrat,
C arnificeſq; manus, & acutam in colla ſecurim,
D iuellitq; artus truncos, & uiſcera mandit

S æua impasta fame. Vel cum minus improba sæuit,
P ræficit effossis grauida è tellure metallis.
H os mores dabit exoriens Nepheleius, ut se
E xerit è pelago quadrupes, properatq́; citatum
T aurus et ipse gradū attollēs. Sed Atlātide ab unda
S æuior, obijcietq́; feris, & corpora truncis
A ffigens, animam extremis cruciatibus aufert.
P erpetuis etiam uinclis & carcere tetro
D amnabit, si forte minax hinc, inde benignum
S tet sydus, dubio certans utrinq; fauore.
Hanc olim scopulo affixam, & crudelia ponti
H orrentem monstra, ac sine spe, auxilioq́; parentum
V ndoso erumpens pelago, atq; è fluctibus imis
S e tollens, laniare immani gutture pergit
B ellua adacta fame, iussisq́; impulsa deorum.
T er monstrum caput erecta ceruice tetendit
H uc illuc uoluens oculos. Ter pandit hiatum
I mmanem. Terq́; & rictus, ter gutturis antrum
V ndiuomum, spumantq́; rotati è pectore fluctus.
H inc sinuosum undis pelagus secat. æstuat æquor
F ulmineo caudæ tractu, spumantiaq; acto
P roscindens utero impellit rapida agmina aquarū.
L ittora planguntur fluctu, & uagus intonat aer,
A c nigro circum horrescunt maria undiq; nimbo.
I lla ut primum oculis hausit uenientia monstra,
T antum non extincta metu, tamen ultima corde
H æc agitans, uix ad uacuas ea protulit auras.
V nde mihi, si me duri exposuere parentes,
A uxilium deserta petam? Mihi terra negatur,
P ræsidiumq́; hominum. Sæuit uis effera ponti,

A rmaturq́; in me pelagi Deus, ultimaq; assunt
S upplicia, & iam uiua nouo decreta sepulchro,
A tq; utinam defleta prius. Vos o precor auræ,
N anq; hominum solitæ ad superos deferre querelas,
A ccipite hæc pœnam miseratæ, & uirginis annos,
A c deferte Ioui. o si quæ Iouis inclyta proles
H æc adeat loca. atq; utinam ferus ille Medusæ
H uc assit domitor, quem fama est Gorgone cæsa
R aptantem spolia, & caput ostentare sororum
P alladis auxilio fretum, ac tectum ægidos armis.
V ix hæc, q̃quã plura parat. Ruit æquore monstrũ.
I mpulsúq; graui littus tremit. assonat æther,
V icinæq; fremunt ualles. Illi inter obortæ
S unt oculis tenebræ, atq; ipsi sine sensibus artus.
F orte oram pelagi obseruans Danaeius heros,
Q ua quondam fama inachiam tranasse iuuẽcam,
A duertit sese ut ponto raptabat ab alto
B ellua, prospiciensq́; actos ad littora fluctus
T anta mole ruit præceps, & littore curuo
S axa petit, qua se cursu trahit illa citato.
V idit ut exesa pendentem in rupe puellam
E xanimem iam, et singultu fera fata trahentem,
O bstupuit uisu, & sua mox conuersus ad arma,
N on iam ensem. neq;. n. ense opus. illa ut cãdida uidit
P ectora, subriguit faucem, ac fera guttura pandit
S pumescens. Ast Acrisio satus intulit actam
F aucibus in medijs pinum, quæ forte iacebat
L ittore trunca, maris quondam iactata procellis,
Q uantam uix paria hirta boum centena tulissent.
E iectam rictu antennam curuamine caudæ

S ustulit, intorsit'q; inimicum in Persea Pristis.
D eclinat uenientem heros, rursus'q; receptam
I nijcit in monstri latus. At fera bellua tergum
O buertens, telum effugit, cauda'q; rotatum
I nfregit scopulo, dura quod caute repulsum
H erois septem armigeros, septenaq; equorum
C orpora prostrauit trunco, galeæ'q; superbum
V errit humi conum, et lateri sæuum abripit ensem.
T um furijs acta in scopulum se gurgite tollit
D ira lues, rostro infrendens, & faucibus hiscens,
Q uadrupedũ tabo, atq; hominũ rabida ora cruentat.
A stitit attonito iuueni Dea, uim'q; ministrans
C onsilio iuuat. Hic scopulo, qui forte reuulsa
C aute iacet, dextra obiecto, bipatentia condit
O ra feræ. tamen illa diu multum'q; reluctans
R eijcit ore super, uacuas'q; eructat in auras.
I nde ruens scopulo scopulus conflixit, ut omne
I ntonet et littus, uicinaq; saxa resultent,
E xtimeat'q; imo Nereus stupefactus in antro.
N il ultra cunctãdum heros ratus, aptat habendam
A egida, subnectit'q; humero, atq; ita fertur in hostem.
C olligit in guttur sese fera. mox & in ipsum
A crisioniadem hiscens ruit. Aduocat ille
P alladis auxilium, clypeo'q; intectus aheno
S tat nitens, & tela ferox horrentia quassat,
S iqua forte uiam lateri inuenit, illa repente
O buertit sese in Nymphen. Sed feruidus heros
A nte uenit, stetit & medius Nymphæ'q;, feræ'q;,
A egidaq; obijciens, caput, anguineos'q; Medusæ
P rætendit crines. sparsit coma tetra uenenum

P er fauces. tumuere feræ tum guttura. at ille
P ræstringit'q; oculos umbone, atq; agmine denso
S erpentum implicitans, pulsat caua tempora adacto
I mpauidus clypeo, ac mox lumine lumina condit.
O briguit monstrum obtutu, ducit'q; repente
H orrentis molem scopuli, atq; è corpore tanto
S tat rupes olim æquoreis pulsanda procellis.
S acra Ioui, natæq; Iouis parat Orgia Perseus,
V irginis hinc teneris exoluit uincula plantis,
E xanimem prius effatus. Me candida uirgo
(P one metum) Deus hæc tibi demere uincula iussit.
I uppiter est genitor. fert & sua nomina Perseus.
I lla diu cunctata silet. Sed nomine Persei
A udito, paulatim oculos ad uerba loquentis
S ustulit, & tacitus uigor ad præcordia serpit.
Q uale sub æstiuum solem sitientibus herbis
L anguescit moriens florum decus, acta repente
I t cœlo pluuia, & largi de nubibus imbres
I rrorant, redit ille uigor, redit ille colorum
M ollis honos, spirant reuocatis floribus arua,
E t lætæ cultis uiolæ renouantur in hortis.
E rgo ut primũ oculis lucem hausit, per freta torquẽs
L umina, perquirit monstrum, sed Abantius heros
P ro monstro cautem ostendit. Tum candida uirgo
P orrexit iuueni dextram, calidus'q; per ima
P ectora respirat sanguis, totos'q; per artus
I t tepor, & niueos tingit noua purpura uultus.
S ubrisit coniux, fixo'q; in lumine sensu,
S citatur quæ causa mali, quó ue orta parente.
N ympha subit, non ulla heros mea culpa. Dearum

I ra mihi, formæq; parens sibi conscia damno est,
A usa maris se uirginibus præferre, suumq;
O stentans decus æquoreas armare sorores.
H inc Nereus furit. hinc sæuarum rector aquarum
O ceanus monstra ex imo ciet horrida fundo,
Q uæ natam pœnæ exposcant, nec te impie Cepheu
M ouit amor. Silet hic lachrymis miseranda coortis.
C oncipit his flammam iuuenis. mox talibus infit.
A bstineas lachrymis o iam mea, nec tibi mater
F lenda, ferus´ue parens, aut ira inimica Dearum,
D igna Iouis nurus, & felix iam coniuge Perseo,
I niecitq; manum collo, ac sua gaudia pandit.
I lli per´q; oculos furtim, per´q; ora cucurrit
A ura recens, quæ sensum animi, quæ gaudia menti
E xplicet, & toto depellat tristia corde.
Q ualis ubi deprensa dies sub nube maligna
D um squalet cælum, & nigra Sol conditur umbra
E xurgens lato oceano, aut è montibus altis
A ura mouens, fugat & tenebras, & nubila late
D iffundit, redit ecce polo lux ipsa sereno,
C oncinuit thalamos felix hymenæus, & aræ
C orycios oluere crocos. Ruit undiq; ab ipso
N ilo´q;, indo´q; ad tedas festina iuuentus,
P erseaq;, Andromeden´q; sonant, et littora, et amnes,
E t Cassi iuga, & ipsa arabum non hospita saxa,
P ulsatum´q; nemus Serum, rupes´q; Promethei.
E rgo coniugium optatum, dulcis´q; hymenæos,
C oncordem´q; torum, atq; unos coluere penateis,
I mperium´q; unà sceptro tenuere superbo.
A tq; hinc tralati ad superos fulgentibus astris

Irradiant. memor hæc pœnæ fera uincula semper,
Semper torturas agitat. Crudelia Perseus
Funera. Sunt enses illi, sunt uulnera curæ,
Gorgonei capitis semper'q; insignia præfert.

DE PERSEO.

Quo surgente aliquis ueniens in luminis auras
Si Phœbus quoq; gorgoneo sese extulit ortu,
Si Mauors telo infelix rutilante lacessat,
Quo Sol, aut quo Luna loco, dominum'q; locorum,
Nec felix stella occurset, cœlo'ue cadenti
Sese agat occasum uersus regione secunda,
Huic caput auulsum collo uiolenta bipennis
Auferet, ut media truncus spectetur arena,
Aut etiam excisis manibus, pedibus'ue queretur
Crudeleis Geminos, crudelia sydera Pisces.
Vulnere seu crudo illachrymans, & corpore toto
Saucius, incuset Phœbum, dictynnia q; arma,
Si media cœli è specula lunauerit arcum,
Vsq; adeo Inachides in nostra pericula sæuit.

DE PEGASO.

Nec uero monimenta hominum intestata reliquit
Iuppiter. At cœlo illustrans uestigia famæ,
Virtutis'q; aperire uiam ad noua nomina iussit.
Pegasus hinc cœlo micat. hic exordia fonti
Clara dedit, de quo sacros fudere liquores
Pierides, quibus ora pij sitientia uates
Admorunt, potus'q; sacer liquor Hippocrenes
Impleuit mentes Musis, & Apolline dignas.
Tum famæ quæsitus honos sua reddita famæ

P ræmia, pieridum decus, & daphneia laurus.
P ost autem emeritos cœlo exposcente labores
P egasus effulget stellis. Tamen ipse laborum,
A c famæ memor, assuetas in pectore curas
N ascentum ingeminat, quibus arma, leuesq; sequãtur
Q uadriiuges, uersentq; agiles in puluere currus.
N unc hostem insectentur equis, nunc hostica castra
E xplorent, dubijsq; locum speculentur in agris,
N ec uero pedibus tantum, sed et acribus alis
P egasus insilijt campo, & sese intulit auris.
H inc his ingenium uelox, & rebus agendis
D exteritas, ac cura uigil. Tum notior usus
H erbarum, medicæq; artis, queis ægra ferarũ
C orpora, queis hominum morbos, & uulnera curẽt,
Q uandoquidem assuetus pratis, assuetus & herbis
I llarum studia ingenerat, nec inutile succi
P ræsidium meditans, & opem mortalibus ægris,
Q uorum opera illatus cœlo, inter sydera fulget,
E xoriens cum Piscis aquis ruit, aureaq; udo
V ellere per summos effert se bellua fluctus.
A t contra oceani præceps delapsus in undam,
O ceani senis undam, atq; antra liquentia Nerei,
E xcutit aut curru lacerum, aut è calce cruentum,
A ut dorso eiectum stygias deturbat ad undas
P allentem, & uanos fundentem è pectore questus.

DE ENGONASI.

Hunc post exoritur iuuenis, quem fessa trahentem
G enua uides ne, ne Alciden hunc rere, fugacis
I sta uiri species, fraudumq; instructa, doliq;,

P ræcepsq; in facinus, non ut tela aspera contra
L uce palàm nisa hamento iaculetur adacto,
N octe quidem, tenebrisq; atra grassatur in umbra
I nsidians, sæuisq; inhiat simulata rapinis.
H os animos curua effigies nascentibus indit.
C orporaq; extento iactent pendentia fune,
I n gyrum cogant artus, & cerea membra,
P erq; enses moueant nudis uestigia plantis,
S i Mars, & Dictynna suis speculentur ab astris.
S æuus ab occasu ferrum, insidiasq; minatur.
S in Mauors quoq; fulmineam contorserit hastam,
I llos flamma furens, uentoq; agitata fauilla
V stulet, & picei tosto de uiscere fumi
A gglomerent, serpat succensis ossibus ignis
F eruidus, atq; imis crepitent incendia uenis.

DE PRISTICE.

Ast ubi cœruleo tingit sese æquore Pristis
O ccumbens, si tunc hastam quoq; Sithonius Dux
T orserit, externi fugiant uaga flumina Nili,
T yrrheniq; maris fluctus, & littora Calpes,
N e turpeis pascant focas, armentaq; Protei
V iscere pasta suo saturent, & hiantia condant
G uttura, sed rursum Ionijs in fluctibus ipsi,
A egeoq; sinu, magnoq; in gurgite ponti
V enentur uastos fœtus maris, undiq; clausos
A ggeribus, quoties eoo è littore surgens
C etus, & ipse suo faueat nascentibus ortu.
C ernere erit latæ pelago uolitantia lina,
E t circum triplici cinctos indagine saltus

A equoreos, monstra inductis trepidantia septis,
N ec posse aut reperire uiam, aut prorūpere claustris.
I psi de rate turrigera, aut è puppibus altis
F erratis instant hastis, iaciunt'q; tridentes
P innigeros. Imo referunt sese icta profundo,
I nfixos'q; trahunt squamosa ad tergora contos.
V iribus hinc defecta suis, & uicta dolore
V ulneris, albentes rursum tolluntur in undas,
S emineces'q; trahunt artus. At nautica pubes
R etibus inuigilans, funes agit, aut fera contis
A gmina perturbat, uideas'q; indagine in una
V rgeri armentum uasti æquoris. Ille trucidat
E nse ferox, hic sublata secat ossa securi.
H ic unco trahit ad littus, præda'q; superbus
I ngenteis media tauros resupinat arena.
P ars laniat cultro insultans, & uiscera nudat,
I n prædam'q; uocat socium. pars agmine longo
P er remos, per transtra leui uolat incita saltu,
R etiaq;, inclusas'q; feras ad littora raptat
I psa suis diffusa humeris. sed lecta iuuentus
A uxilio uenit, ac uicino è margine tortis
R estibus innitens, & uectibus æmula ductis
O ceanum secum, oceani & uiuaria tractat,
E t uersa pelagi exuuiæ exponuntur in alga.
N ec mora, cum rapidis in equis uectantur ad urbeis
F initimas, rostro & caudis munitantia monstra,
H ic latis strata in tabulis, suffixa'ue ad uncos
F erratos duplici horrescunt pendentia dorso,
E t squamosa rigent duris ad tergora pinnis.
V rbs ipsa armentū ad Nerei, et spolia effera currit,

Ac montana ruit longe ad spectacula pubes.
Sæpe etiam solem ad rapidum, fumosúe uolucres
Suspendunt, sale sicca prius. perq́; oppida late
Exportant. It salsa maris fora per uaga merces
In frustis concisa, & lancibus acta repandis.
Forsitan & salis arentes durare lacunas
Cura sit, & laticum sensus conuertere amaros
In salsum. medio purgantur littore campi,
Strataq; arenosis includitur area septis.
Huc sapor ille grauis, tristisq́; inducitur humor
Inclusus lata cauea, & circum aggere septus,
Paulatim sub sole liquens exudat, humiq́;
Lentescit, donec sitiens, rapidoq́; coactus
Igne, salem uariosq́; hominum concreuit in usus.

DE COLA PISCE.

Hæc Pristis, sed quo cœli sub sydere natum,
Quáue poli sub parte Colan rear? alta Pelori
Saxa uirum genuere, aluit quoq; sicilis Aetna,
Et puer humanos hausit de matre liquores,
Instructusq́; hominum curis, & ab arte magistra.
Sed tamen ut paulatim ætas tulit, auia montis
Nulla petit, nulla ipse feris uenabula torquet.
Littoribus tantum assistit, neptuniaq; antra
Sola placent, solis gaudet piscator arenis.
Sæpe pater sinuantem hamos, plumboq́; onerantem
Retia, nexilibus mater per sæpe sagenis
Intentum increpuit, dictisq́; exarsit amaris.
Ille autem irato sese committere ponto
Audet, Nereidum & thalamos intrare repostos,

Tritonum penetrare domos, Glaucíq; recessus,
Et tentare impulsans clausa hostia Nerei.
Sæpe illum Galatea, cauo dum prodit ab antro,
Mirata est, stupuitq; uiri per cœrula gressum.
Sæpe suas Arethusa comas dum siccat, euntem
Obstupuit, simul & uitreo caput abdidit amne.
Nec uero maris occultos inuadere saltus
Addubitat, ferro aut latebras uiolare ferarum,
Ense canes, ense & tauros, ense horrida cete,
Et totas sese ante acies agit unus, & antris
Includit. natat elato per Nerea telo,
Rheginóq; mari, sicula & regnator in unda.
Nanq; etiam quo Scylla cauo fremit abdita in antro,
Cui latrant centum ora canum, centum ora luporũ
Exululant, ferro irrupit. siluere remisso
Ore canes, siluit rabidorum turba luporum
Victa metu. Scylla immanis dum pandit hiatus,
Perforat hic gladio assurgens caua guttura. ibi illa
In latebras fugit, & ponti procul abdita quærit.
Ingressúsq; antrum iuuenis Catinensis, adesa
Ossa hominum, attritósq; artus, & pabula cernit
Dira canum, truncásq; manus, et pectora, et armos,
Tum puppes uidet effractas, diuulsaq; transtra
Saxa super, rostra æratis squalentia truncis.
Et iam tertia lux roseo surgebat ab ortu,
Cum iuuenis lætus spolijs, tantóq; labore
Summa petit, summæ nanti famulantur & undæ,
Et pelagus posito præstat se ad iussa tumultu.
Occurrit læta ad littus Messenia turba.
Gratantur matres reduci, innuptæq; puellæ

Mirantur, ſtupet effuſum per littora uulgus.
Ille ſuos peragit curſus, æſtuq́; ſecundo
Et portum petit, & curſu portum intrat amico.
Victorem pelagi è muris urbs læta ſalutat.
Prædaq; per ſcopulos, ſtrataq́; exponitur alga.
Alga Colan, littusq́; Colan, Colan antra ſonabant.
Hinc omnem pelago uitam, atq; in fluctibus egit
Nereidum choreis mistus, quem cœrula Protei
Iam norant armenta, uagiq́; per æquora circum
Adnabant delphines, & Ionio in toto
Mulcebat uario Tritonum buccina cantu.
Sæpe etiam medijs ſub fluctibus alta ſecantem
Obſtupuere uirum nautæ, quibus ipſe repoſto
Mox ſcopulo, madidum exiccans ſub ſole capillum
Horrentem cæco ſignat ſub marmore cautem
Declinent qua arte, & cumulos uariantis arenæ.
Quin etiam maris occultos inſtare tumultus,
Incumbant quibus aut cœli de partibus euri,
Quaq́; die cogant atro ſe turbine nubes,
Immineantq́; hyemes pelago, et nox horreat umbra,
Neptuniq́; minas, inceptaq; triſtia monſtrat.
Hinc illi uela in portum, expediuntq́; rudentes,
Ac iuueni ingentem Baccho cratera coronant.
Ille autem gratam ut cœpit per membra quietem
Stratus humi, pelagoq́; atrox deſæuit & auſter,
Non mora, ſpumantem in laticem ſe deijcit alto
Saxo, relegens pontum, uadaq; inuia tentat,
Sola illi intacta, & fatum exitiale Charybdis,
Hanc timet, huic auſus nunquã contendere monſtro.
Forte diem ſolennem urbi Federicus agebat,

E t promissa aderant celeris spectacula cymbæ
V ictori meritum chlamys; ac super aurea torquis.
H inc certant quibus est & uis, & gloria nandi.
P ræmia cælatus crater, atq; insuber ensis.
I ngentem tum Rex pateram capit, atq; ita fatur.
V ictorem maris ista Colan manet, & iacit illam
I n pontum, qua sæpe ferox latrare Charybdis
A ssueuit, cum cæruleo sese extulit antro.
I nsonuere undæ iactu, ac lux candida fulsit
S ole repercussa, & flammis radiantis aheni.
C unctatur iuuenis fatoq; exterritus hæret.
A t rex ni pateram ex imo ferat ille profundo,
V inciri iubet actutum, expediuntq; catenas.
V incant fata inquit, fato & Rex durior. haud me
D egenerem aspiciet tellus mea, seq; sub undas
D emisit, quantumq; acer per inane columbam
D elapsus coelo accipiter, sequiturq;, feritq;,
I amq; alis, iamq; ungue petens, tantum ille rotatam
P er fluctus, per saxa secans, imum usq; profundum
S ectatur pateram, atq; illam tenet impiger. ecce
D e latebris fera proripiens, latrantia contra
O biecit rabida ora canum, quibus ille nitentem
P ro clypeo obiecit pateram, seq; ense tuetur.
D umq; aciem huc illuc ferri iacit, & micat acer
P erq; Lupos, perq; ora Canum uersatus, & agmen
D atq; locum, rursusq; locum tenet, ilia monstri
I ncumbens telo strinxit. dedit icta fragorem
A lta cutis, squama horrisonas natat acta per undas.
S tridorem hic illa ingentem de faucibus imis
S ustulit, infremuit quo æquor, caua rupibus Aetna

A ssultat, tremit æratis sub postibus antrum
V ulcani. Siculæ nutant cum mœnibus urbes,
H orrescitq; nouos procul Ausonis ora tumultus.
T um caudam explicitans totoq; illata Charybdis
C orpore, ter pauidum assultu, ter uerbere torto
E xcussitq; solo, caudæq; uolumine cinctum
I llisit tandem scopulo, traxitq; sub antrum,
I mpastosq; canes, & hiantia guttura pauit.
I lle igitur cœlo impulsus tellure relicta
I n ponto degit uitam, & fatum æquore clausit.

DE ARCTO.

Hactenus hæc, nunc illa puer mihi suspice plaustra,
Quæ nunquam oceano tingunt, sed cardine summ
V oluuntur, paruoq; ferunt sese incita gyro,
V t nunquam occasu, nunquam rapiantur ab ortu,
A tq; illam metire oculis, quæ uertice in ipso
T anquam fixa micat noctu, tamen usq; uagatur,
O bseruatq; polum, atq; axi uix mobilis hæret,
S tella Lycaoniæ referens monimenta puellæ.
V rsa etenim quondam in syluis errauit, & antris
D elituit. Sed uicta fame memor ipsa parentum
S æpe domos, ac rura petit, commistaq; uaccis
D ecubuit stabulo, & stetit ad fœnilia uincta.
I llam pastores, dum pabula nota frequentant,
S æpe greges inter duxere ad pascua, & inter
E rrauit pastos fera Monacrina iuuencos.
S ensisset uacua modulantem carmen in umbra
D amonem, uacuam saltu properabat ad umbram,
E t cantum immota suspendit arundinis aure,

B landitur'q; oculis, ac ſingula uerba canentis
O bſeruans, lambit'q; manus, ſequitur'q; uocantem,
G audet & ipſa ſui laudari uoce magiſtri.
H inc quibus affulſit naſcentibus arcadis urſæ
S ydus, & è ſummo proſpexit cardine uirgo,
H is captos domitare urſos, immania corda,
H is ſæuum genus indomitos frenare Leones
C ura ſit, & ſocios canibus coniungere pardos
P er nemus, infrenem'q; manu tractare Elephantum,
T um uerbis formare, acrem ut tolerare magiſtrum
A ſſueſcat, ſocium armato dignoſcere ab hoſte.
H ic illis amor, hoc ſtudium. ſic imperat aſtrum
E xoriens. At ſi occaſum declinet ad ipſum,
I mpaſtus leo, ſeu uiolentis unguibus urſus
D ilaniet, ſeu uicta fame fera dente cruentet,
S i graue Threicij minitetur ſtella tyranni.

DE ANGVE.

Quid qui per geminas anguis conuertitur arctos,
E t trahit ingenti ſinuoſa uolumina cauda?
H ic Marſos dabit exoriens, qui uulnera cantu,
Q ui ſanent morſus, nigro qui ſorte ueneno,
V nguine pæonio, & ſuccis medicentur, & herbis,
Q ui ferro, atq; igni, referant'q; Machaona dextra.
A ſt ubi ad occaſum flexu leuiore rotatus
I n ſpiram, petit heſperij uada lubrica ponti
L ethaleis paſſim morbos, & uulnera dente
T abifico meditatur, & atro felle ſagittas
I ntingens, miſcet'q; malum per pocula uirus,
R eguleis'q; epulas tabo inficit, aut boleto

P romittit certam dubio sub funere mortem.
H æc coluber fata occumbens mortalibus addit.

ALTERNARI FATA VI FIRMA ANIMI.

Talibus, atq; alijs seu declinantia in austrum,
S iue ad hyperboreum surgunt quæ sydera tractum,
E xercent hominem fatis, mentesq; orientum
S ensibus afficiunt uarijs, uariosq; agitatus
D ant animis, unde & uarios formantur ad usus,
E stq; suum cunctis studium, & sua cuiq; uoluptas.
S æpe tamen uis firma animi, resq; extera, lex'ue
A lternant fata, aut genio aduersatur egestas.
S tat fatum tamen, & fato uis insita perstat.
N ec natura suas unquam inficiabitur artes,
I n rectum, prauum'ue uocet, uestigia seruat
V sq; sua, & facilis per munera nota recursat,
S iquà forte locum dedit aduersata potestas.

STELLARVM FIXARVM VIRES MAXIMAS ESSE.

Multum opis obliquo septem, quæ lumina cursu
L abuntur, dant syderibus coniuncta repostis.
D iuitias tamen ingentes, inopinaq; regna
D ant ipsa, imperiumq; ima de plebe togatis,
E t seruos solio statuunt, sceptrisq; decorant.
S ed nec fida manent, certo nec fœdere perstant.
N am quantum cœlo tolluntur & ipsa reposto,

Quo'q; loco maiore aliquem statuêre, magis'q;
E uexere, atq; ex imo ad conuexa tulere,
H oc magis affligunt'q; solo, calcant'q; iacentem,
E t miseris statuunt hominum spectacula rebus.

DE STELLIS REGIIS, LEONIS, AQVARII, SCORPII, TAVRI.

Nunc iterum Iouis ad zonam, bissenaq; monstra
N ate redi, patris'q; memor præcepta capesse.
R egia nanq; etiam regalibus ignibus astra
Q uattuor è cœli signis, regalia iura
E xercent. ardet libyci ad præcordia monstri
S tella ingens, Stella auratis circum ignea flammis,
S tella Iouis decus egregium, & mauortia cura,
C uius in exortu, seu cum tenet ardua mundi
S ydera, curuato sese illi iunxerit arcu
S yluipotens dea, syluicolis dea cognita Nymphis,
D iuitias illi immensas, fasces'q; superbos
F ata parant. ille è castris peditem'q;, equitem'q;
E ducens, bello domitas quassabit & urbeis,
E t populos late uictor ditione tenebit.
I llum etiam ingentem'q; animis ingentibus orsis,
O rnabunt Regem sceptra, & trabea aurea quondã
I nsignem dabit, & solio illustrabit eburno,
S i cui ab hoc ipso nascenti arriserit astro
D elia, & auricomæ turgescant cornua fronti,
B ella tamen, belli'q; æstum, duros'q; labores,
I rarum'q; graueis causas portendet iniqui

S tella senis, rutiloq́; furens Mars sæuiet igni,
C um uastum Nemees olim properantibus annis
D iuertent antrum, & speluæa horrenda reuisent.
T unc etenim fraudemq́; senis, uiolentaq; tela
T hreicij iuuenis, suspectaq; comminus arma
I ndignans fera, sese in ceruicemq́;, iubasq́;
C olligit, obscuroq́; fremens se proripit antro,
M ugituq́; auras, & cœlum territat ore
H orrificans. pauet ipse senex, at ferrea Mauors
O biectat scuta, & tortam ferus excutit hastam,
S eq́; caua condit galea, & sæuum exerit ensem
F ulmineus, quatit horrisonis Leo dentibus ora,
E t parat assultu iam iam se inferre citato
Q uadrupedans. ruit excitum ad spectacula cœlum,
A ssensuq́; Deûm uario fremit assonus æther.
Hæc eadem aduersa è parte, atq; fluentibus undis,
S ydereis undis, & fonte liquentis Aquarij,
Q ua regale nitet uillis radiantibus ostrum,
N ascenti euenient, ubi Delia culmine summo
A ut cœlo exoriente suo adstipulabitur ore.
Si quæras siculi mores, geniumq́; tyranni,
E t regnum crudele, aulamq́; cruore madentem,
S parsaq; per duras hominum præcordia sentes,
M artius horrenti feret hæc tibi Scorpius astro
E xoriens, seu cum medio dominatur olympo,
E t uicina micat crescenti lumine Phœbe.
N on toto quisquam cœlo crudelior ignis
V el sæuit face, uel flamma uiolentius astrum.
H inc & opes summæ, summo & cum iure potestas
I nsidijs armata, & cædibus usa nefandis,

G rassatorq́; animus, & sparsa cruore libido.
H inc Acragas tremit, & clausus boue mugit aheno
I nfelix faber, & populis gemit Aetna subactis.
At contra oppositis tauri de sedibus, ardent
F elices stellæ, non una in parte locatæ.
D e quarum radijs cum se, & sua cornua Phœbe
I llustrans medio incedit pulcherrima cœlo,
A ut thalamos Aurora tuos somno excita linquit,
H inc auri uenas fluitare, Hermumq́;, Tagumq́;
V ndantem, cumulos & opum, perq́; atria uerri,
P erq́; aulas fulgere suis aulæa Britanis,
L uxuriare dapes mensis, fuluoq́; metallo
T ecta super radiare, ipsis penetralibus hortos,
F rondentesq́; umbras æstiuum excludere Solem,
E t uideas tabulata nouis fulgentia signis.
H inc populi fauor, hinc indulgentissima cura
I n populum, et data per plebem sua dona uiritim.
H inc etiam templa idæis inuisa columnis
C onduntur, splendentq́; ebore, ac testudine postes
A urati, radiantq́; adytis donaria sacris
E x auro, argentoq́;, & phidiaco cœlatu,
A c fama externas circum uaga labitur horas,
S icui felicis ortus Latonia dextro
D e cornu bouis, atq; è sydere fecerit aureo,
A ut regale decus medio ostentarit olympo
I uppiter, & læto placidus respexerit ore,
I llum urbes moderantē, illū maria alta trahētemq́;
A rmatas in bella rates, illum arma, uiriq́;
H orrebunt, & equis uolitantem, & signa ferentem
I talaq; imperium tremet hoc sub uindice tellus,

DE STELLIS CLARIS AC LIMPIDIS, ARIETIS. SCORPII, SAGITTARII, Capricorni, Piscium.

Nec uero reliquis obliqui in partibus orbis
Sydera non multa fulgent radiantia luce,
Et claro illustrant tenebrosam lumine noctem,
Illustreisq; uiros, & facta illustria reddunt.
Nam cui nascenti generoso effulserit astro
Hellæus quadrupes, primo dum cardine surgit,
Ille potens opibus regum notescet in aula,
Et multo terram diues proscindet aratro.
Ille reget populos, & magna potentibus armis
Dux geret, & factis famam sibi quæret ab ipsis.
Decumbens fato placido, insignisq; feretro
Effertur, lachrymas interq;, atq; ultima dona,
Si facilis placido annuerit quoq; Iuppiter ore.
Nunc non horrentis Scorpij de tergore fulgens
Stella micat, late ardenti spectabilis igne,
Cuius radijs & opes, & larga supellex
Funditur, & multo comitata potentia fastu.
Quod si felices radios Iouis aureus ardor
Adijciat, longe summi cumulentur honores,
Et longe primis ornentur fascibus ædes,
Primi etiam longe procerum extollentur in aula,
Et primi regum solijs loca iuncta tenebunt.
Sed mors sæua manet, offensi principis ira.
Semiferi quoq; tecta senis fulgentibus astris
Clara micant, nitet & facibus radiantibus aula

H inc illuſtre uirûm genus, hinc generoſa propago
E xurgit, magniq́; potens ſeſe aſſerit actis.
I mperio ſubiget populos, noua mœnia condet,
D iruet hoſtileis urbes, & claſſe profundum
I nſtructa leget, & fœdabit ſanguine pontum,
S trage uirûm inſultans, & multa cæde ſuperbus,
V ictricesq́; manus terraq́;, mariq́; potenti
I mperio reget, & domito tandem hoſte cruentus
O ccumbet letho inſigni, atq; ante agmina uictor.
T arpeius cui ſorte pater Chironio ab antro
F ulſerit, ac nitidis ſeſe coniunxerit aſtris
E xoriens, placido & moueat ſua tempora nutu.
Aegoceros quoq; nigranti ſub nocte per umbram
I lluſtreis effert radios, queis pectora nati
I gneſcunt, mentisq́; ſuum tenuatur acumen.
E t fortuna domus multa clareſcet opum ui.
C uius in exortu ſi ſe Latonia, ſi ſe
A ddiderit ſocium belli Deus enſifer Heros,
N aſcentur qui cæde hominum, qui ſanguine fuſo
L ætentur, queis bella animo, & crudelia curæ
P rælia, ſub quorum imperio, peditumq́;, equitumq́;
I ncedet legio, & campis gradietur apertis,
E t quos fata manent ipſi quoq; debita bello.
I rradiat poſt ſub Phrygij momenta miniſtri
S tella nitens, quæ iuſtū animus, rectumq́;, probumq́;
S uadeat, & magnos olim promittat honores,
Quæ populos late ſubdat, quæ regna merenti
D ecernat, ſolijq́; decus ſublime ſuperbi.
S i Saturnius hanc radijs pater aſpiciat æquis,
S i nato adiungat uireis Saturnius amicas

Et patri proprios, & auo Latois honores
Coniungens laeto ostentat sese aurea uultu
Culta comam, uarijsq; caput circundata gemmis,
Quaeq; soror Phoebi, & possit Ioue nata uideri.
Nec uero non & Veneri sua cura, ducumq;,
Bellorumq; nec arma timet generosa uirago,
Quae Martem clypeo, galeaq;, adamantideq; harpe
Instruxit, dum prima Gyges in claustra tonantis
Intorsit saxa, & ferratum in limina uectem.
Quae face ter iaculo immanem gladioq; Ophialten
Ambussit, dum mento illi riget horrida barba
Illuuie foedo, & squalenti emarcida coeno,
Quanta nec hirsutis tercentum pendeat hircis
Nidorem incensa, & saeuam dedit usta Mephitim.
Qua somno superi exciti, rapido arma tumultu
Expediunt, ciet ardenti Venus agmina torre.
Forte etenim Cytherea toro surrexerat, & se
Martis ab amplexu Nocturnis usa tenebris
Surpuerat, roseoq; diem properabat ab ortu,
Quo furta, & longe caelaret gaudia noctis.
Prima igitur uenientem hostem Dea sensit, opemq;
Prima tulit, sed longe illi laus maxima, quod iam
Terribilem galeam tractare, atq; aere rigentem
Coniferam, ingentem, atq; igneis, flãmasq; uomentẽ
Ausa, quod iratum conutata ad moenia Martem
Ante illum iaculata facem, atq; è turribus igneis,
Nobilis & facie, & generosis nobilis ausis.
Ergo ubi candenti sese Dea iunxerit astro
Exoriens, fulget notus quo sydere Piscis,
Et Phoebe nitido felix decurrat olympo,

N ascentur, quos relligio, quos æqua, piumq́;
O blectent, cultusq́; Deûm, & reuerentia casti.
N ascentur, qui classe maris uada cærula uerrant,
Qui terrarum obeant uarios uario ordine tractus.
I lli etiam ingenteis animos ingentibus actis
A diungunt, & bella animis ingentibus audent
E t pelago, & terris gerere, ac fera prælia miscent
V ictores. sed amor media inter tela recursat,
V ictoremq́; hominum subigit Dea uirginis armis.
A tq́; utinam non regum odijs, non sæua per iram
C ontingat mors, & fato rapiantur iniquo.

DE AENEA.

Talem olim rapidas Phrygij Simoentis ad undas
A eneam Dea progenuit, quem fortibus armis,
I nsignemq́; animi iuuenem tot adire labores
I mpulerint, & fata nouas exquirere sedes.
H inc humeris patrem, inde Deos, & sacra ferentem
I actatumq́; mari magno, Libycosq́; per æstus
A ccepit uirgo hospitio, iunxitq́; hymenæos.
M ox fineis quærentē Atauum, Tybridisq́; recessus
I ntrantem, regna excipiunt, dotaliaq́; arua.
H inc atrox bellum exoritur, pro coniuge certat
H inc rutulū manus, hinc fulgentibus arcades armis.
A c tandem uictor potitur regnoq́;, toroq́;,
S ed fato cadit infelix caua ad antra Numici.
H unc Libyæ quondam errantem per deuia Mater
T utata est, hunc turbatis aquilonibus actum
E ripuit medijs è fluctibus, hunc & in arcto
B ellorum casu, Simois cum & Xanthus, & Ilij

S anguine manarent campi, & mare cædibus horrẽs
S cuta uirûm, galeasq;, & fortia corpora uersat,
I psa enses, ac tela inter, flexusq; rotarum
A stitit, & graue pro nato fert saucia uulnus,
N on potuit tamen immitis placare fluenti
C rudeleis latices, præfixaq; saxa sub undis,
V squeadeo nec fata Deûm mutare potest uis.

DE MOTV COELI.

Digrediens hæc ante puer non dicta docebo,
T u memori mea uerba animo, ac sub pectore conde,
O mnia clauduntur cœlo. cœlum omnia secum
M ole sua rapit, & celeri uertigine torquet.
I mmotumq; nihil patitur, tamen intima tellus
S tat semper, medium quoniam concessit in orbem.
S tant axes, quibus ipse super uersatur olympus.
I psa quidem oceani circumq;, intraq; sonanti
A lluitur tellus fluctu, ac uelut insula toto
I nsurgit ponto, & medijs stans prominet undis,
Q uas cursu uaga, & alterna sub luce refulgens
L una ciet, luna æstiferos motura tumultus.
I am terras, pontumq; unà complectitur aer
H uc illuc uentis agitatus, & æquore aperto
R aptas imbriferos piceo cum turbine nimbos.
Q uidquid enim tellure ima, ac rorantibus undis
E xhalat, passim huc sublato corpore fertur
E uectum Solisq; rotis, lunæq; quadrigæ.
D ensatum mox in nubes, pluuiamq;, liquescit.
I psa autem Luna in primis fluitantibus auris
I mperat, & cœlo citimos cum torqueat axes

A c ſpatio breuiore rotas agat, uſq; Deorum
C onſilia explorans, & opes, & caſtra, ſerenos
N unc præfert uultus, rutilo nunc uelat amictu,
A ut ferruginea procedit nubila palla.
M ultum etiam quibus inſignus digreſſa feratur,
A diuuat, & peragret ſigni qua parte Tyrannus.

DE SIGNORVM QVALITATIBVS.

Ignea uis pecori phryxeo, & cornibus aureis,
I gneus & libyco uigor eſt, rabiesq; Leoni,
C andentiq; ſenex iaculatur ab igne ſagittas
P hillyrides, nam terreſtris uis inſita tauro,
I nſita Virgineæ Spicæ, Aegocerontis & aſtris.
N am Geminis placet aer, aereiq; receſſus.
H os puer Idæus probat, hos Pometia uirgo.
A t Cancro fluuiorum amor, æquoreæq; lacunæ
P ermanſit, iuuat unda, iuuant ſtagnantia clauſtra,
P iſcibus idem amor eſt, eadem quoq; cura Nepai.
H inc uariant Lunæ uires, pugnantq; uiciſſim
S igna ſimul, nec certa fides uariantibus auris.
H inc tempeſtates, atq; inconſtantia cœli
S uccedit q; auſter boreæ, pluuiumq; ſereno.
A c medijs perſæpe caloribus horruit aer,
C um grando in ſolidis percrebuit horrida tectis.

DE INAEQVALITATE DIERVM, AC NOCTIVM.

Quin etiam uariant ſolis uiresq;, uicesq;,
Quod cœli ſitus, & ſignorum præſtitit ordo.

O bliquans, unde alternant noctes'q;, dies'q;,
A c tempus circum spatijs se uersat iniquis.
Q uatuor in parteis quanquam diducitur annus,
A equa sed à medijs ducuntur tempora signis,
Q ueis medium luci, atq; umbris sol diuidit orbem,
P ræcipiti loca celsa gradu, quæ'q; ima dehiscunt,
D um certant inter sese, fugiunt'q;, fugant'q;,
N unc nocti cedunt luces, nunc solibus umbræ,
A duersis'q; uagantur equis & frigus, & æstus.

DE SIGNIS MOBILIBVS, FIXIS, ET COMMVNIBVS.

Omnia principio properant, medio'q; morantur,
A t finis neutrum retinens moderatur utrunq;.
T emporis hinc uerni quadrupes Nepheleius autor
I t properans, semper'q; suas festinat ad herbas,
N ec mora, nec requies, manet ad præsepia taurus,
V er manet, insistit bos indefessus aratro
I ncumbens operi, incumbit quoq; purpureum uer
P er syluas, per prata, & cœpto perstat in ipso.
A t geminis modus est, dum uer declinat, & ardens
P rocedit cœlo indomitis feruoribus æstas.
H inc pecori aurato uis mobilis, at sua tauro
V is constans, solidum robur, stabilis'q; potestas.
V is media est geminis utroq; à sydere ducta,
C ommunis'q; uigor, quæ cætera signa sequuntur
O rdine nexa suo seruant hunc certa tenorem.

DE SIGNIS TARDIS, ET VELOCIBVS.

Nec uero quæ ſigna auſtro digreſſa feruntur
I n boream,non ipſa obliquis curribus ortum
A ccelerant,raptant'q; habiles ad frena iugales.
H inc ortus breuius ſpatium obliquantibus aſtris
H inc properans Aurora rubentibus aduolat alis,
I ngeminat lux,ingeminant opera,atq; labores.
A t contra quæ de Boreæ regione recurſant
I n Libyen,ea decliui properantia curſu
O ceano immerſant ſeſe,obliquant'q; ſub æquor
A ethiopum,inde ubi gangeos referuntur ad ortus,
I nſudant cliuo,ac ſurſum recto axe ſupinis
V ix referuntur equis ſubit hinc mora longior æquo,
A ugentur'q; ortus ſpatia,& nox creſcit in umbra.
D ecreſcit labor,accreſcit requies'q;,ſopor'q;.

QVAE SIGNA QVOS VENTOS EXCITENT.

Ventorum quoq; uis uariat uariantibus aſtris.
I gnea præcipitem Boream,& minitantia clauſtris
A rctois ſigna emittunt glaciem'q;,niuem'q;.
S æpe tamen uicino Aries de tramite,Cauros
I mmiſtum Zephyro,ac Boreæ genus euocat antris.
Q uis credat,gelidos flatus Iouis excitet aſtrum?
E xcitet humentes Mars,atq; Atlantis ab undis?
S igna etenim maris humectos referentia fluctus,
O ceani occiduos æſtus,auram'q; Fauonij
S ollicitant,tamen & libycis procul excita arenis
F labra cient,Zephyro cognata frequenter,et auſtro,
H unc prono è cœli tractu,atq; hyemalibus oris

E ducit Dea, cœruleo quondam edita ponto,
E ducunt astra auripedi consortia tauro.
Quin eurumq́;, notumq́; una Capricornus utrinq;
C ommistum genus, excibit bicoloribus alis.
A st eurumq́;, euriq; domos, nabatæaq; claustra
S aturnus tenet, & gangetide regnat in aula.
N onnunq̃ Solis radijs calefactus, & igni,
S uscitat horrisonas stridenti Aquilone procellas.
T u uero terræq; situs, & flumina, & ipsos
A spice arenosi tractus maris, aspice monteis
M ontibus impositos, & declinantia in imas
C onualleis loca, & aerijs super indita saxis
O ppida non idem obtutus, posituraq; mundi
O mnibus est eadem. nec Sol uagus omnibus idem,
N on similis natura soli, non aeris aura.
H inc uariat cœli uis, & natura locorum,
Diuersæq; uices rerum, atq; euenta per orbem.
A strorum quoq; dissimiles uiresq; uicesq;,
T emporaq; inconstansq; dies uariantibus umbris.

QVI PLANETAE DIVRNI SINT, ET QVI NOCTVRNI.

Sydereis nocturna umbris Latonia gaudet,
G audet Nocturnis tenebris Erycina, suumq;
Illecebris trahit hæc nocturna ad gaudia amantem.
I lle dolo lætus, furtisq; accommoda captans
O cia, per tenebras graditur speculator opacas.
L ucem odit, memor & Vulcania uincula, & artes
P hœbeas cauet, & cæca insidiatur in umbra.

At lucem currus'q; auroræ, & lampada solis
Miratus pater altitonans, miratus & ipse
Falcitenens Deus, occultas odere tenebras,
Exultant'q; die, gaudent'q; patentibus auris.

CVR ALII ALBI, ALII NIGRI SINT HOMINES.

Miretur nigrum Aethiopem crispante capillo
Albis, & algenti Germania subdita cœlo.
Miretur longam'q; comam, candentiaq; ora
Germani Nomas, & lati niger accola Nili.
Illum sicca siti, sæuo'q; exusta calore,
Torridaq; assiduo uicinia solis ab æstu
Vrit, & incocto tingit nigra corpora fumo,
Contrahit & teretem per adusta foramina crinem.
Huic concreta gelu, niuibus'q; oppressa malignis
Quæ regio riget arctois subiecta pruinis,
Vicinum è glacie candorem aspergine cana
Illinit, & niueum diffundit in ora colorem,
Ac multa irrorat madefactum sanguine corpus.
Inde fluit coma longa, & opacant ora capilli.
Hinc uariat gens ipsa inter flammam'q;, niues'q;,
Atq; alios referunt alia in regione colores,
Quos cœli miscent ignes, errantiaq; astra.
Hinc Phœben niueæ lætari uellere lanæ,
Saturnum'q; atro rursum squalescere amictu
Dixere, ac rutilo Martem exultare capillo.

DE ORIS VARIETATE.

Nec tantum color, ora etiam, effigies'q; uirorum

D issimiles inter sese prolisq́;, patrumq́;,
N ec matri sua nata, nec uno è germine creti
A ssimiles, nec neptis auo, aut soror ipsa sorori,
V sq; adeo cœliq; situs, & sydera, & ipsi
D ij uariant, ac signa quibus sua plaustra reuoluūt.

DE VARIETATE MORVM.

Quin uariant etiam mores, & pectora sensus
D iuersos agitant, studia & non una sequuntur.
H inc animi secreta alto sub pectore condit
C onsilio grauis, & casus timet usq; futuros,
E t parcit parto, & prouisa negocia differt
C unctator, quoniam Saturni hoc imperat astrum.
Ille fidem, testesq́; deos, conceptaq; uerba
P osthabet, & rabidos irarum concitat æstus
I mmitis, promptusq́; manu, uiolentus, & exlex,
H os mores quoniam Martis ferus indidit ardor.
Ast alium insignemq́; animi, et præstantibus ausis
N obilitat Sol, & generoso corde superbum
I nuitat studio imperij, atq; extollit in altum,
P lacantemq́; aras diuûm, & pia uota ferentem.
Sunt quos et splēdor iuuet, atq; exculta supellex,
O rnatusq́; domi fulgens, laqueariaq; aurea,
E t tyriæ uestes, uilloso & purpura limbo.
H os populis longe acceptos Latonia Luna
C ommendat. fauor hinc, & amicæ gratia plebis,
I ngeniumq́; habile, & rebus uis apta gerundis.
E st illis mite ingenium, & sibi pectora recti
C onscia, sunt animi præclara ad munera nati,
I ustitiamq́; colunt, & inest reuerentia ueri,

Et syncerus amor, pensi quoq; sedula cura,
Nil præceps, etenim Iouis hos sic temperat astrum.
Temperat ast alium Veneris nitor. hinc nitet illi
Cultus, & aurato fulgens noua purpura textu.
Luxuriat domus, ac lucos flant tecta sabæos,
Et passim nitida Charites dominantur in aula.
Scitatur rerum causas, & suscitat artes
Ignotas solers, facundaq; pectora uersat
Mercurius, ueterum repetens monumenta uirorum,
Dum linguæ pretium, dum famæ affectat honorem,
Ignotum & patitur nihil, & contemnit inertes.
Hos mores nascentum animus errantia septem
Sydera dant, sed longe alios immista uicissim.
Ingentes hinc uirtutes, ingentia rursum
Ducuntur uitia, & nusquam mortalibus unum est,
Ipse idem sibi dissimilis, iuuenis'q;, senex'q;.

QVAE SIGNA QVALES SENSVS EXCITENT.

Signa quoq; aduerso sibi dissidentia nisu
Dant uaries animorum artes. nam prædita motu
Signa cito, celeres sensus, agitataq; longe
Ingenerant studia, & penetrabile mentis acumen,
Atq; habiles ad laudem animos, ciuiliaq; acta
Accendunt. Hos cura deum, & solertia cœli
Rimantes rerum causas iuuat. His furor ille
Faticinus mentes agitat, panditq; futura.
At curas animi tacitas, frontem'q; seueram,
Et pectus graue consilijs, rigidum'q;, tenax'q;
Iudicium'q; immotum, & uerba sonantia uerum

Fixa dabunt, eadē argentiq́;, eadē æmula honorum
Fomenta adijciunt animis. hinc densa clientum
Agmina delectant. hinc & certamine in omni
Peruicisse uolunt, commentaq; pectoris acri
Contendunt studio, atq; opera peragenda tenaci.
Signa bicorporeis rursum uariata figuris
Instabiles reddunt animos, sensusq́; uagantes
Alternant. nil certum unquam uariantia corda
Insequitur, non firma quidem sententia, uerum
Mens habilis, resq́; ad uarias uersatile pectus.
Hos amor, imbellesq́; Lyræ, Somnusq́;, Venusq́;
Ociaq; ignauos reddunt, & Salmacis, & fons,
Quæq́; tegunt nitidum frondosa umbracula fontem.

QVI PLANETAE QVIBVS SIGNORVM DOMINENTVR TRIANGVLIS.

Quin etiam Leo getulus, nepheleiaq; astra
Hæmonio cum heroe, sagittiferisq́; pharetris
Exercentq́; maris animos, & mascula iura
Tutantur, gaudentq́; die, duabusq́; diurnis.
Hinc lucis pater, horarum pater ætherius Sol,
Tarpeiæq́; arcis custos, qui nubila uersat,
Ductores aciem hanc uiolenta in prælia raptant.
Illi ductorumq́; animos, & prælia, & artes
Imperio assueti referunt, gentemq́;, uirosq́;
His animis, his & studijs, his pectora curis
Instituunt. At fœmineæ Cytherea cohorti,
Quæq́; soporiferis uehitur Dea Cynthia bigis
Dant signum. sed nox tacitas iuuat. imperioq́;
Vtuntur leuiore duces, segnisq́; capessit

I ussa phalanx, ferturq; animis muliebribus hærens.
I nde suos populis mores, animosq;, ducumq;
P ræscribit leges, decretaq; munera sancit,
H inc legio geminorum, arguaq; robora fratres
I ngentes tollunt animos, ingentiaq; audent
L uce palàm, tenebras odere, atq; abdita facta.
H os animis, hos consilijs, hos pectore, & armis
H ortantur Latij Deus, atq; Atlantide cretus,
C ommunemq; aciem concordi fœdere curant,
E t scribunt sua iura urbi, plebiq;, patriq;.
A gmen agit quartum belli Deus. Arma, tubæq;
C ircunstant. Cytherea illi comes hæret. & alto
Q uæ Cyntho dea fert rigidos uenabula in ursos.
H æ Martem comitatæ. his agminis altera cura,
N octurnisq; dolis in castra inimica feruntur,
Q uæ nam, quæ, rogo, causa deus, mortalia ubi arma
O buersans inter, rapidas agis ense cateruas
I mpellẽs, cuneosq; uirum, feraq; agmina equorum?
I mmanem nunc te tigrim dente, ungue cruentum
C ernere erit, rutilos fœdantem sanguine campos.
N unc latos referentem armos, cauaq; ora leonum,
I psam aciem? densosq; globos, ipsa agmina ferro
S ternentem, simul ense equites, peditesq; metentem?
A t cœlo diuûm ante oculos muliebria sectans
C onsilia, illarum obsequijs tua munera, & artes
B ellorum, bellorum artes, crepitantiaq; arma
A scribis. quantum illecebræ, quantum aurea possunt
C ypridis ora tuæ? quantum nox? illaq; noctis
G audia? quin etiam, in tenebris, in nube maligna
A spirans Phœbes thalamus, furtiua per umbras

O sculа, et attactus tentasti ad pectora molles.
H inc frater, quem nulla hominum res, nulla Deorum
P rudentem latet, hæc stolido maledicta tyranno
O biectare ausus, dictisq; adiungere pondus.
F urtis te natum, illecebrisq;, dolisq; Dearum
C astra iuuent nocturna, et fœminei comitatus.
C ede die. iactantem te, & tua facta sonantem
C ristato capite, in tenebris, tibi nocte, tibi umbris
P laudentem, spolia è thalamis sine cæde parentem
M iretur Charitum chorus, & Vulcania coniux.
C ede Polo, fucosq; genarum, ungentaq; amantis
I sequere, atq; alium syluis meditator Adonim.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM DE STELLIS LIBER QVINTVS.

Vnc mihi quæ uirideis colles, ro-
rantiaq; arua,
Quæ iuga gratorum nemorum,
ac uiridantia ripis
Flumina, quæq; uagos colitis per
deuia fonteis
Aeriæ spirate auræ, atq; fauete uocanti,
Tethyos æternæ clarum genus, inclyta solis
Progenies, quas Oceani bipatentibus antris
Enisa est, decepta dolis, & Apollinis arte,
Dum Tethys miserum toties excludit amantem.
Nanq; quiescebat clauso Dea nuda sub antro,
Cum Deus ad posteis tacitus rimatur, & omnem
Exploratq; aditum, fraudemq; in pectore uersat
Igne calens, spectat, simul & timet ipse uideri,
Mox abit in tenueis radios, rimamq; per arctam
Ingressus, fruitur thalamo, & noua gaudia carpit.
Intumuit Dea compressu, atq; absente marito
Celat onus, decimo Oceanus dum sydere Calpen
Diffringit, pontum & terris immittit apertis
Victor, & extremam pergit tentare Meotim,
Commotus fama, & generosæ Virginis annis.
Prodistisq; utero tacitæ, & latuistis in umbra
Oceano redeunte. etenim pater ipse uideri
Vos uetuit, tenueis animas uix sensibus auctas.
Nocte quidem latitare antris, at luce uagari

Et pelago, & terris, atq; aera currere apertum,
Solari'q; æstus hominum, & mulcere laborem,
Longarum & uoluit curas lenire uiarum.
Ergo agite o mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
Et Tethy proles, & Apolline digna parente,
Este mihi comites terris, pelago'q; uaganti,
Mecum iter incœptum terite, & spirate canenti.
Vos ego Benaci ad ripam, atq; ad flumina Mantus
Sistam audax. Hic Andiadum selecta sororum
Carmina, & aonios lætæ excipietis honores,
Quos olim memores diuûm referetis ad aures.
Ipse meleteum ad fluuium, smyrnetidaq; undam
Populeo statuam thalamo, atq; umbrante salicto.
Hic Dryadum teneris iuuet indulgere susurris,
Cernere & errantes per mollia prata Napæas.
Hic plectro resonantem aureo, testudine & aurea
Calliopen, caput ad uitrei & caua cornua fontis,
Atq; amnis ueteres referentem carmine curas,
Et uacet audisse, & uacua repetisse sub umbra.
Nanq; suo & gelidus arsit quondam igne Meletes,
Pierius dum sæpe chorus sese abluit amni,
Et mersat liquidis argentea corpora lymphis.
Concipit hic Deus ardentes sub pectore flammas,
Mœret, amat, solo'q; amens tabescit in antro.
Virginibus facies eadem, atq; eadem omnibus ætas,
Idem habitus, par & uox, & uariantia cantus,
Par amor in cunctas. unam sequitur'q;, cupit'q;.
Vna tamen quæ sit, dubium, & sententia differt.
Quæ Clio fuit, est Erato. quæ'q; ante Thalia,
Melpomene est. errant flammæ, furit ardor in una.

I lla quidem incerta est. urit uagus ignis amantem.
E latebris parat insidias, ut nulla Dearum
N on fuerit tentata. huic oscula rapta per amnem
A bstulit. hanc syluis fugientem aggressus in altis,
I mplicitatq; manu ceruicem, oneratq; lacertis
I am iam, sed duræ remorantur brachia sentes.
I llam spelunca in media, aut uiridante sub umbra,
V itantemq; æstus, & curas uoce leuantem
N i pastor ruat auxilio clamoribus actus
C omprimat, & primæ potiatur flore iuuentæ.
T andem siue ea Calliope (sic fama putauit)
S iue Erato, aut longo decepta Polymnia somno
V im passa est. tumuere uteri, ast ubi prodijt infans,
Q uo factum commune chorus cælaret, in altum
I t properās Helicona. Chion mox, hinc Colophonē,
I nde Rhodon, repetitq; tuos post Smyrna recessus,
H inc ad centiforem Nili subit hostia Theben.
I ndicat Aegyptus partum. At memor ipse sororum,
E t famæ memor, & quoduis in crimine tantum est,
M usarum nequis prolem putet, autor Apollo
E ripuit puero lucem, & caua lumina condit,
V nde oculis capto nomen permansit Homero.
E t patria incerta est, dubioq; autore parentes.
H unc uos o, mihi cultæ auræ, Oceanitides auræ
I mplentemq; tubas, cuneosq; in bella uocantem
M iratæ, Xanthū ad rapidū, aut Simoëtida ad undā,
E t sistetis iter, gelido & refouebitis amne.
I pse sedens uiridi in ripa, ac uariante sub alno,
N unc diuos, nunc heroas uocet acer in arma,
N unc deses uina, & choreas, & pocula cantet,

Aut Venerem, & blandos recinat lasciuus amores,
Vulcaniq; dolos, & coelo cognita furta,
Quaeq; olim longo memores repetatis in aeuo,
Dum placido sermone uiam, ingratosq; labores
Et iuuat hausisse, & gressus mollisse canendo
Fando etenim leuat, & labor, & uia fallit euntes.
Hoc nos, hoc Nate auspicium, dataq; orsa sequamur.
Cantantes iter ingredimur, comitantur & aurae.
Te uero mihi certa uiae Dux inclyta cantu
Vranie, dum longum iter, & spatia ardua circum,
Dum tantum maris, & uastae telluris obimus,
Perq; locos cultu uacuos, squalentiaq; arua
Erramus (superanda etenim iuga frigida Tauri,
Tranandaeq; alpes, promotaq; culmina coelo
Caucasia, & superis iam iam calcandus Imaus,
Qua Gangem large undantem, gangeticaq; antra
Emittens hinc, inde per horrida saxa rotatum
Deuoluitq; Indum, collectisq; amnibus auctum,
In mare Patalium septena per hostia fundit)
Interea canere insuetum iuuet, & iuuet ipsis
Digredientem orsis, & carmina culta sequentem
Terrasq;, aequoraq; mulcere, atq; aera cantu,
Et fandi decus extremis adiungere rebus.
Sic tibi Sebethi, crescit quae ad flumina laurus,
Non austrum urentem, non saeuos sentiat imbres,
Sed gelidi foueant rores, sed mitior aura,
Et passim riguis inolescant lilia pratis.
Ipse quoq; ignotos referam per carmina lusus
Digrediens saepe, & coeptis dilabar ab ipsis,
Quo labor, insudatum iter, & uia iniqua leuetur.

DE TERRIS ARIETI, AC MARTI SVBIECTIS.

Nam tibi terrarumq́; situm, et cui subdita monstro
Quæ regio, & sibi quemq́; locũ quod uendicet astrũ,
E xpediam. Iacet extremis in partibus orbis
O ceano cincta, & pelagi resonantibus undis
G ens Orco sata, gens Ditem commenta parentem
C æruleis quondam tellus habitata Britanis.
H anc contra iacet algenti Germania campo,
D iues aquis, diues nemorum uiridantibus umbris,
S æuarumq́; parens fœcunda, altrixq́; ferarum.
M artius hãc quadrupes gentẽ, atq; hæc littora seruat
B ellator quadrupes, fuluis qui cornibus horrens
A d pugnam uocat, & torua ciet agmina fronte
I nsignis uillo, sed longe insignior ausis
P ugnarum. ipse è cœlo, ipse & de limine Olympi
I am quassans caput, & tereti ceruice coruscans
I am frontem ferus excutiens, iam cornua iactans,
S ydereosq́; Deûm campos, rutilantiaq; arua
P rosubigens pede, & aurato sub uellere crispans.
H inc Gallos sæuum genus, atq; immania corda,
Q uos Rhodanus secat, atq; Liger refluentibus undis,
H inc gentem indomitam, & gaudentia pectora cæde
B astarnas ciet ad pugnam, & fera suscitat arma,
A rmaq; pilaq; , hamentataq; tela Cateias.

Tum Deus Armipotens secũ noua gaudia uersans,
I nspectatq́; ferum, & pugnacia cornua laudat.
M ox hastam dextra excutiens, & uertice conum

F lammantem, ac longe iaculantem incendia crista,
E rigit in pedibus seseq́;, & concutit arma
H orrisonans. Ecce hic geminæ de uertice flammæ
S cintillant. hæ agitatæ euris per inane feruntur
I ncensæ, facibusq́; auras, atq; aera signant,
T eutonicosq́; petunt saltus, uadaq; inuia Rheni.
A t circum populi longe, lateq́; colentes
I gnescunt calido afflatu, & fax martia sæuit.
S cintillis etenim alterius temerarius ardor
I ncensus furit, & truculentia fortibus ausis
E ffera, at alterius effert calefacta fauillis
I ndomitum caput, ac uiolenta superbia uoce
I ntonat, & nigro rabies armata ueneno,
F œda ungues, impexa comas, & dente cruento.
Qua gressum mouet, & saltu se tollit Erinnys,
C rine minax, hac erranti discordia passu,
I raq;, uesanusq́; furor comes additur, & lis.
I psa quidem ardenti spargens incendia dextra
E uocat è latebris bellum, ac sese instruit armis.
S ic ubi spinosis in sepibus horridus ignem
I niicit agricola, & flammas agit Eurus euntes,
O mnia candescunt circum loca. candet & aer
I gnibus. insolita feruent sola subdita flamma.
H ic antro excitus coluber, minitantiaq; ora
A ttollens, oculis ignem uomit, & ruit alto
P ectore cæruleus, squamosaq; tegmina uerrens
P uluereum sulcat spiris iter, æstuat ira,
I ngeminat calor, & rabies nigrescit eundo.
A tq; illi collo, atq; elato pectore liuet
V irus, & erranti maculantur terga ueneno.

N unc caudam explicans, sinuosaq; tergora uertens
L abitur, & toto capite exilit, ac uolat acer
P er frondes, per saxa ruens, nunc pectore toto
E minet, ac tergo sese exerit, & micat ore
T orua tuens, linguisq; ferus iacit atra trisulcis
V ulnera. liuescunt sparso nigra pabula felle.
E rgo incomposito confestim in bella tumultu
C urrit ab arctois scopulis furialis Iberne,
E xerit è ripis Tamesis caput, exerit ingens
A lbis, & incertas uoluens Garienus arenas.
V istulaq;, & summo decurrens monte Sueuus.
E ae uident Senonum populos, lateq; uaganteis
V angiones trahere armatas in prælia turmas,
L ugosq;, Croconasq;, & certo Elueonas arcu,
E t Cymbros gladio insignes, & Saxones hasta.
A c falcata truces qui raptant esseda Congi.
T u Cattas, Tagratosq;, habilemq; ad tela Sicambrũ,
Q uiq; fremunt Cauchi præter uada nota Visurgi,
I amq; alpes metire oculis, iugaq; edita cœlo,
S ubiectosq; iugis campos, glacialiaq; arua,
A c primum nemora illa ingentibus obsita syluis.
H is Belgas ense inuictos, Morinosq;, Batauosq;,
A ruernosq;, ferum genus. his Venetosq;, Remosq;
S ustulit in campis Cæsar belli Deus, atro
S anguine cum rubuit Liger, intepuitq; cruore
M osa uirûm, & capiunt uix ipsa cadauera ripæ
O ceano indignante, comam & mersante sub amnem.
A st illis (manet æternum decus) interijt gens,
E t syluis prognata & Rheno educta parente,
G ens ferro, atq; hosti primis assueta sub annis

H eluetij, Vsipetesq;, atq; effera corda Sueui.
Queis unum prædæ studium, ac durare sub ipsis
C orpora fluminibus, teloq; assuescere dextram.
N on urbis, non cura domus, agri ue colendi.
V enatu ducunt uitam, atq; è lacte liquenti,
E t quod Marte sibi spoliato ex hoste pararint.
B ella placent, fususq; hostili è corpore sanguis.
H os motus, animosq;, atq; hæc certamina summo
G radiuus cœlo inspectans, crepitantiaq; arma
C onflictu pugnantũ, et equis decora alta parentum
H astaq;, & gladio, & sparso super arua cruore,
M iratur simul ipse equites, peditesq;, ducesq;,
T antarum & molem rerum, ac conamina tanta.
M ox flammantẽ hastam, & calui tela horrida Iuli,
C edo inquit simul arma, simul mea signa nepoti,
D elapsusq; Polo pugnantia, atq; ense furenti
A stat. adesse deum sentit deus. Illicet hostes
V ertuntur. uolat acer equoq; insignis, & ostro,
P er mediasq; acies exultat uictor Iulus
C æde madens. natat in medio Mars ante cruore.
Hos lusus tibi Nate uiæ, cœptiq; laboris
E sse uides comites, quibus, et uada summa Lemanni,
N imbiferasq; alpes, quibus et fera regna Brigantum,
R hetorum & celsas hilares penetrauimus arces.
E n Drusi monimenta, tuiq; Auguste labores
I n fontes auro grauidi, fluit aggere ab alto
L abens, Vindelicos qui diuidit Aenus agros.
H oc effert antro Rhenus caput. euomit illo
V ndarum rapidos insano murmure fluctus
D anubius. spumosa Padum specus altera uersat,

Mons partu felix tanto, tot'q; amnibus auctus.
His socijs dum auræ spirant, dum ridet & aer,
Nec fessis placidos negat aonis unda liquores,
Cœptum iter, ignotas'q; citi pergamus ad oras.
Nanq; etiam Solymorum arces, late'q; fluentem
Iordanem (loca nota deo) Syriæ'q; recessus
Finitimos, palmæ'q; feracem germine Idumen,
Carmeli'q; apices, quin & Libanitida Cedrum,
Quæ'q; fluentisono cursu ferit æquora Corseus,
Et quam Chrysaoras lento subit amne paludem,
Cornupetens Aries rutilanti uellere seruat,
Et Mars ipse suo gaudens prospectat vb astro.

DE TERRIS LEONI, ET SOLI SVBIECTIS.

At Nemeæ fera tutatur samnitida terram,
Et Latium, tetricæ'q; domos, atq; itala regna,
Et dites Vmbrorum agros, opulenta'q; tecta
Aemiliæ, quæ'q; arua secat, quas'q; irrigat urbes
Mincius. huic Nymphæ Andiades, lectæ'q; sorores
Benaci miscent uiolas, mœstum'q; hyacinthum
Intexunt. ille incedit per prata superbus
Inuitans faciles latebrosa ad furta Napæas.
Quem uel meonij cantus, ascræaq; plectra,
Vel Sibaritis auena, peloriades'q; cicutæ
Inflarint, notum & choreis, & amore Melissæ.
Tutatur quoq; quos labens de montibus altis
Diuidit Eridanus populos, & territat urbes
Abruptis ferus aggeribus, digressus & alueo,
Secum agros, secum agricolas, secum obuia raptat

A rmenta.ipsarum fastigia celsa domorum,
E uertitq; imo fundo,excussatq; sub undis
V asta fremens.uidet infelix sua pignora mater
I mmersantem amnem.uidet & deserta parentem
N ata senem inuolui rapidarum gurgite aquarum.
P ignoribus dum sera parens,dum nata parenti
A uxilium parat,hic ambas circumacta uorago
A bsorbet,cumuloq; ingenti uallat arenæ.
P arte alia spumans albenti aspergine pastor
D um pecudem pelago auertit,dumq; arcet ab amne
I nclamans,fidusq; illi comes astat aluta,
O bliquo rapitur torrente,& hiantibus undis,
S ublatus mox aeria suffigitur alno.
G rex iuxta natat.hic fessus socia agmina aluta
C ircuit. Ast illum abrūpens magno agmine uortex
C æruleus,truncumq; trahens uorat,& uorat unà
L anigerum armentum,truncoq; inuoluit alutam,
L atrantemq; etiam,ac domino,pecoriq; timentem.
T um miseræ è summis luctum Phaetontides alnis
I ngeminant,miseræ phaetontia turba sorores
A brumpunt lamenta.uident electra suarum
R elliquias lachrymarum,acris monumenta doloris
A mne rapi,rapi & auulsis sua munera ripis.
A c noua dum ueteres reuocant dispendia luctus,
I psæ iterum Phaetonta,iterum Phaetonta requirūt.
F initimæ trepidant urbes,foraq; omnia circum
D iffugiunt,errantq; greges custode relicti.
A t lachrymans,at fusa comas, ac pectora plangens
D esperans hominumq; & opem Ferraria,& ipsos
V rgenti uix posse deos obstare tumultu,

Prædiaq;, oppidaq;, urbesq́; euertentibus undis,
Indomitis undis, summum haud satis esse tonantem,
Excidium pauet attonita, atq; immania fata
Diluuiem expectat, ceu cum miserabilis ales
Vincta pedem laqueo, pennasq́; interlita uisco,
Accipitrisq́; famem, truculentiq́; aucupis iram
Horrescit trepidans, tum candida turribus altis,
Purpureosq́; sinus, niueasq́; intecta papillas
Albenti strophio formæ sibi conscia, amorumq́;,
Eridani, sese ostentat, sua lumina in amnem
Defigit Stella arridens, ac flumina molli
Obtutu irradiat. sentit sua gaudia, & antro
Proripiens, cinctumq́; alno caput exerit undis
Eridanus. Tunc Nympha oculis iacit aurea in illũ
Treis ueneres, treis illecebras, quibus excitet ignem,
Excitumq́; sua succendens uentilet aura.
Hic uideas flammantem amnem, longeq́; agitantem
Scintillas, uomere & rapidos incendia fluctus,
Illa iterum illecebras, iterum ueneresq́;, liquoremq́;,
Afflat acidalium, queis sæuos temperat igneis,
Mox risum spirantem auram, ambrosiæq; fluorem
Læta mouet. leni flammæ intenduntur ab aura,
Post liquido ambrosiæ sparsæ de rore madescunt.
Hinc iuueni in medijs liquuntur pectora flammis.
Vt magnes ferrum in sese uersatq́;, trahitq́;.
Sic uirgo trahit Eridanum, uersatq́; tuendo.
Deq́; sinu iaculata faces succendit amantem
Corripit ipse nouam flãmam, atq; ignescit in amne.
Ecce ingens post terga fragor sonat, intonat aer.
Dissultant ripæ, & fluctus se tollit ab imo.

A gnoscit Deus instantem à ceruice ruinam,
A ttonitæq; timens dominæ, atq; incensus amore
C essantem fluitare amnem iubet ocius. ipse
A ttollit dextra elatum triplici ære tridentem,
C oncutiensq; caput properanti elabitur unda,
I nsignis curru, & terno caua tempora cornu,
P rospiciensq; undantem alte descendere nimbum,
V ellentem arbusta, & secum uacua arua trahentem
A rmatam attollit dextram, & ferus imperat ore.
N il ultra tentandum undæ, atq; absistite ripis.
P arcite agris. uimq; aggeribus cohibete sub ipsis.
H æc ait. illæ spumanteis tumido æquore fluctus
I ncludunt alto alueo, & placido agmine cursum
M aturant, pontum & tacitæ ingrediuntur apertum.
I pse locum celer, optatosq; reuisit amores,
E t celsa dominam lætus de rupe salutat.
L ibera sydereæ plaudit Ferraria Nymphæ
D ona ferens, mox & placido gratatur amanti,
H æc uos haud ingrata uiæ solatia Nymphæ
A eriæ, dum Flaminiæ tranamus & amnes,
E t colles Piceni, & non uada tuta Truenti,
D um Præcutinas cauteis, cauaq; hostia Aterni,
P elignumq; solum, celebrataq; flumina musis,
D um Marrucinos colleis, sitientiaq; arua
G argani peragramus, & arenti Aufidon ora,
E t mecum cecinisse, & iter leuisse canendo,
A c durum iuuet accentu mollisse laborem.
S ic uobis Nymphæ æternum sit ludere. sic uos
E t gelidæ accipiant ualles, & flumina fessas.
Ipsa etiam ardenti gaudet defensa leone

V sti siti, & latis fundens se Daunia campis,
Q uæq; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
E t tellus late ingenti circundata Sile
D iues agri, diues pecoris, longe optima nutrix
L enææ uitis, ditiq; argentea gleba,
C larorum inuentrix studiorum, atq; æmula diuis,
M agna uiris, magna ingenijs, atq; urbibus ingens,
A c paruo distincta freto, oblatrante Charybdi
I nsula terrificis Aetnæ celebrata caminis
C yclopum domus, & cupido loca peruia Diti,
D um ferrugineo rapitur Proserpina curru,
A d manesq; iter ingrediens noua subruit antra.
A tq; ea, quæsitam post natum, ereboq; repertam,
M onstratam & segetem mortalibus, horrea genti
C onstituit Dea, quæ siculis dominatur in aruis,
D eq; fame quoties hominum genus omne laborat,
A ntraq;, horreaq;, & cerealia claustra relaxat,
A c saturat lætas renouatis frugibus urbes.
H as gentes Leo sydera dum spectat ab arce,
F lorentesq; manus uidet, exultatq; uidendo,
I ngentes illis animos ingentia ad acta
S uscitat, imperijq; animos accendit ad arma
H orrificus. Sentit tacito noua gaudia corde
D elius, admiransq; armos, & pectora sæui
Q uadrupedis, læto fulgentia lumina uultu
F igit in Italiam, & genti gratatur, & urbi,
Q uæ quondam euro præscripsit, zephyroq;, notoq;,
E t boreæ imposuit leges, suaq; intulit arma
O ceano, nunc templa deûm, & solennia curat
S acra colens, magno & ritus iam præficit orbi.

Mox

M ox terram, altricemq; uirum, imperijq; parentem,
E t leges condentem, & dijs pia sacra ferentem
C ommendatq; Ioui, atq; italûm fouet autor honores.
A nnuit his precibus diuûm pater. inde fluit sors
I mperij, magnarum & opum, et reuerentia legum.

DE TERRIS SAGITTARIO, ET IOVI SVBIECTIS.

Phœnissas etiam gentes, chaldæaq; regna
A ntiquum genus irradiant fulgentia monstri
V ellera Phœbei. Nam quos de rupibus altis
P yrene spectat populos, quæq; aurea findit
V nda Tagi, quæq; arua secat Sicorisq;, uagiq;
F ontis Anas, multoq; trahens se gurgite Hiberus,
Q ua uasto circum pugnax Hispania ponto
A lluitur, quaq; ora maris se celtica tuscæ
P orrigit in portum Lunæ, ac tyrrhenia cultos
O stentat colles, atq; in mare soluitur Arnus
C larus opum, felixq; operum, atq; insignis honorũ,
A urea quem gemino iungit Florentia ponte.
P arte alia solem ad rapidum, clymeneiaq; astra
L audatos Arabum campos, pinguemq; Sabæum,
E udœmon qua felici nitet inclyta gleba,
(B etius hanc zamete fluens lauit herbiger amnis,
E t qui thura Laris fœcundis miscet arenis
S tillantem euoluens in persica littora myrrham,
H anc ripa frondente uagus sinuantibus undis
H ormanus fœcundat, & in uada cœca Priones
S ese agitans dum cœruleo prouectus ab alueo
I ntrat erythræum per pascua læta profundum)
H æmonius sibi iura senex hæc uendicat. inde

I uppiter hos populos placido fouet anxius astro,
A c terram Myrrhæ matrem, stirpis'q; parentem
T huriferæ, miratur opimo germine lætam,
B is ferat ut segetes anno, bis poma ministret.

DE TERRIS TAVRO, ET VENERI SVBIECTIS.

At Parthos genus acre, propinquaq; persidos arua,
E t latos Medorum agros taurina tuentur
C ornua, quaq; Asiæ littus se porrigit, & qua
C yclades insanum tundunt mare, notaq; Cypros
O stentat paphias candenti marmore turres,
A c sedes Ericina tuas, quibus aurea quondam
F ulgebas. hinc ipsa urbes, hinc oppida, gentem'q;
I nuisens, & blanda foues, & amica tueris,
E t fontis memor, & nemorum, quem sedula natum
F ormabas, docilem hamatæ se aptare pharetræ,
T endere mox arcum, & celeres tentare sagittas
I n uolucres prima expertum. illæ ut amabile telum
S enserunt, placida Idalium impleuere querela,
M urmuraq; ingemuere leues. Strepit incitus ales
I n Venerem. certos iterat puer impiger ictus,
I nde feras, pecudes'q; petens grauiore sagitta.
I psa faces iaculata, nouum post uulnera uulnus
I nfligis caluere feræ, grex'q; omnis in ignem
I ncensus furit. hic audax puer aptat in ipsos
P astores ramum, quem stirpe Athamantide uulsum
M ater Acidalio continxerat amne. ibi uulgus
P astorum pecudes'q; inter'q; armenta, ferasq;
I ngemuit. syluæ insolita sonuere querela.

T um Charites fudere nouos è fonte liquores,
V ulnera queis, gemitusq́; et acuti in corde dolores
S edantur. Tunc ipsa sinum nudata, papillas
E xeris. effulsit iubar, ac de pectore eburno
A fflarunt gelidæ Zephyris felicibus auræ,
Q ueis æstus recreas iuuenum, lenisq́; dolorem.
H ic uideas amnem ad rapidum uiridante sub alno
P astores miscere nouas per prata choreas.
H ic primum cecinit teneros noua fistula amores,
I nsuetumq́; suæ carmen modulatur amicæ
V pilio. assueuere choris dryadesq́;, napeæq́;
E t Panes socij, & nemorum montana propago.
T um primum Nymphæ Heroem, Heros Heroinen
A rsit. amant heroes, amat pastoria turba.
I psa inter medios iuuenes, mediasq́; puellas
C ompta canis, syluasq́; moues, & flumina sistis,
E t circum pictæ uariant sua rostra uolucres.
H as artes Cypros, atq; hæc incunabula nato
P rima dedit, primosq́; tibi monstrauit amores.
N anq; in acidalij frondoso margine fontis
D ucebas nitidum properanti pollice plectrum.
C onueniunt Nymphæ ad cantũ, properatq́; iunctus
P astorum, simul Heroes, simul Heroinæ,
E t Panes montanicolæ, quosq́; acer in ignem
E git amor. cœptæ choreæ. uox omnis amantum
V na fuit, mihi parce Puer, mihi parce Puella,
O niueo candore Puer, roseo ore Puella.
E cce autem phario ueniens de littore Pastor
C ommotus fama chorearum, & honore canendi,
A stitit, obstupuitq́; unà. obstupuere Puellæ

M iratæ pastorem. etenim coma mollis, & illi
Qui cœlo possent superos deducere ocelli,
Queis ignem Dea, queis sensus instinguis amandi
F ixa tuens. arsit Dryas. hinc arsere Napeæ
I ndignantem animus, & tristi corde rigentem.
H ic amor ipse duas gutta ex amathuside tinctas
S elegit'q; arcu innitens, strinxit'q; sagittas,
Quo uictor duplici geminaret uulnera telo.
H æ ualidis agitatæ euris, & uiribus actæ,
C onfligunt simul, & celeres strinxere fauillas
I ncensæ illisu rapido, & fax ignea fulsit
A ucta noto. At tacitos intus calor urit amanteis.
A ltera niligenam puerum ad præcordia fixit.
O briguere gelu uenæ. Sed flamma medullas
V rit agens. correptum adolent incendia pectus.
I gnorat tamen, unde faces unde acta sagitta.
N unc pallor, nunc purpureus color ore recursat,
A c multa è uario uolitant suspiria corde.
A ltera detorsit'q; iter, ac uestigia ab ictu
L eua petit, leua sensisti è parte sagittam
E rrantis mater pueri. longe ingemis, ille
R idet, & implicitus collo, blanditur amanti,
A dmotus'q; sinu nudato, atq; oscula figens
I gnotum matri diffudit in ossa uenenum.
C uius ubi tibi uis est cognita, tingis & illo
D octa faces, queis corda afflas, menteis'q; Deorum,
C ogis & humanis superos pallescere curis,
I n'q; bouem mugire patrem, & freta longa secare.
T e nati telum patria tellure relicta,
P astorem'q; sequi iubet, & pastoria iussa,

Te Memphis dolet errantem prope flumina Nili,
Te Nilus miseratur ad herbida prata gementem,
Cum tenerũ exanimata fouẽs lachrymaris Adonim,
Et Marti præfers pastorem, & flumina cœlo.
Hos numeros celebrate auræ, oceanitides auræ
Et Cypron cantate, & fontem amathusidis undæ,
Vnde meos & foui æstus, & uulnera laui
Cum ualles Ariadna, nemusq; Ariadna referrent,
Et miserata graueis iterarent littora questus.

DE TERRIS VIRGINI, ET MERCVRIO SVBIECTIS.

Non Babylon, nõ quæ ora inter Tigrimq;, uagũq;
Euphraten, non quæ aßyrio riget ora calore,
Non Crete quondam Iouis incunabula magni,
Nec ueteres Graiorum urbes, nec achaica regna
Virginis ingenteis alas, & brachia uultu
Non læto aspiciunt. non uirginis inclyta dextra
Protegit has, non Mercurij uariabile sydus,
Ingenijq; bonis, & linguæ laudibus ornat.
Scilicet hic patriam antiquam, dulceisq; recessus
Cyllenen meminit, lususq; in montibus actos,
Dum pueris puer immistus per gramen ad umbrã,
Et choreas agit, & dulcem modulatur auenam,
Et primus nudæ meditatur dona palestræ.
Sæpe illum genitrix sylua dum quærit in alta,
Hirsuta committentem agnum in prælia fronte
Inuenit, & cauta reuocantem in uerbera dextra,
Sæpe suas leui curas in cortice Fagi
Testantem, & scripto signantem carmina trunco.

Quid fugis o formosa Dryas, qui te puer optat,
Lilia cana nouem dono dat, dat'q; hyacinthos
Florenti intextos amarantho, & cypride fronde.
Hæc puer. ast olim cupidas quoq; pectoris auras,
Osculaq; intactis seruat tibi roscida labris.

DE TERRIS CAPRICORNO, ET SATVRNO SVBIECTIS.

Finitimis uero Thraces, Rhodopeiaq; arua,
Hæmum'q;, Hebrũ'q; et Macedũ quõdã inclyta regna,
Illyricos etiam tractus, uagaq; ora Timaui,
Et Gangem late undantem, & gangetida terram,
Gangaridum'q; domos dites, Adamantidaq; oram,
Quáq; Arius stagnante uado fluit, & ruit inde
Gemmi feros uoluens latices, atq; aurea saxa
Aegoceros imo ascendens prospectat ab orbe,
Falcifero'q; seni & populos commendat, & urbes.

DE TERRIS GEMINIS, MERCVRIO, Libræ, ac Veneri subiectis.

Non Mariam, non longiflui lata hostia Nili,
Aut campos Aegypte tuos, aut pinguia culta
Cyrenes, non marmaridum loca torrida ab æstu,
Hyrcani ue sinum maris, aut quos aspera saltus
Armeniæ Tigris colit, & uagus ambit Araxes,
Aut Arcas puer, aut geminorum cura Laconum
Negligit, aut lætos felici uellere Seras
Deserit alma Venus, iustæ aut trutina aurea Libræ.
Hæc quos Cardamonis populos, quos & Zariaspes
Alluit, & ripis Ochus insignitus opacis.

Et quæ turrigeris insurgunt mœnia Bactris,
Hæc quos è scythicis delabens montibus Indus,
Sandabalisq; rigant campos, casperiaq; arua,
Indus aquis, Indus populis, auro effluus Indus,
Regnatorq; hominum, eoi & rex maximus orbis,
Atq; alio sub sole nigrantis Oasidis oras,
Qua libyco subiecta iugo squalescit, & atris
Stagnat Muris aquis, uasta & mons surgit arena,
Atq; abit in celebrem Mareotis lympha paludem,
Quaq; uetus Thebe centum stetit inclyta portis,
Imperitans moderatur, & usta caloribus antra,
Queis passim nudi iuuenes, nudæq; puellæ
Optatos agitant lusus, & pectore nudo
Complexi, socio ducunt sua gaudia nexu.
Queis & pauperies comes est, comes alma uoluptas,
Et solem odere, & tenebris lætantur opacis.

DE TERRIS AQVARIO, ET SATVRNO SVBIECTIS.

Nec Phrygio iuueni studium, aut sua cura recessit
Terrarum. Nanq; hinc gelidos regit axe propinquo
Sauromatas arcu insignes, & Acinace curuo,
Et quos Oxa palus, quos & uada longa secutus
Percurrit, uarias miscens secum Oxus arenas,
Illinc Aethiopum campos, sitientiaq; arua,
Et uastos Arabum fines, immania Tesqua,
Immitesq; Elephantum oras Azania regna,
Qua se barbaricum in pelagus spumante fragore
Raptus agit, secat & rapidi fera littora ponti,
Ac tractus secat, humano queis sanguine pasti

G ens errat nemorosa, ferunt cui pabula cædes,
E t potum cruor, expreßæq; ex osse medullæ.
P arte alia rursum in pelagus se proripit ingens
Z ingis, & immanes pascuntur iuxta elephanti.
P ost Coloa stagnante uagus fluit æquore aperto
A stapus, & socio iungit sua flumina Nilo,
I ungit et Astaboræ, et Blemuũ hinc populatur arenas,
I llinc memnonios cursu secat improbus agros.
H os fouet idæus puer, ut nec frigus iniquæ
S armatidos, nec sæua senex incendia uitet
A ethiopum extremo aspiciens Saturnus ab orbe.

DE TERRIS SCORPIO, ET MARTI SVBIECTIS.

Ast Tingin, Bochiq; domos, habitataq; Mauris
T ecta, Deosq; humeris, cœlumq; Atlanta ferentem,
I nsigneisq; auro, & pomis radiantibus hortos
H esperidum, ac deserta siti getula, leonumq;
A rua fame, Mars armipotens, & Scorpius ardens
I nspectant læti cœlo, & sua iura tuentur.
H ic Chelis, ille ense potens, queis culta Syrorum,
C appadocumq; agros, queis Commagenia rura
D efensant, moresq; uiris, & munera monstrant.

DE TERRIS IOVI SVBIECTIS, AC PISCIBVS.

Finitimam Cilicum gentem, iugaq; edita Tauri
E t flexus uage Cydne tuos, saltusq; malignos
P amphiliæ, & fuluas rapidi Eurymedontis arenas,
F elicesq; Hermi ripas, rutilantiaq; auro

L ittora Pactoli, & florenteis Mæonas arua
C ura Iouis fouet, insignitaq; Piscibus astra
I rradiant. colit hos Garamas, desertaq; tellus
A ethiopum, colit exustis Nasamonius aruis,
T uspiq;, Arcagoriq;, incensaq; solibus ora,
Q uiq; tenent uacua arua, et sole incocta Anagombri.
Q uiq; æstu sitientem agrum, uicinaq; Syrti
L ittora Fazani, desertaq; inhospita uersant.

DE TERRIS CANCRO, ET LVNAE SVBIECTIS.

At Cancer, noctisq; decus Latonia uirgo
L otophagum sedes tenet, & quos Bragada saltus,
I nfidusq; secat Cynips, & punica late
L ittora, quaq; uagus se tollit in æquora Triton,
E t formidatas olim Carthaginis arceis,
A c latebras Masinissa tuas, cauaq; antra leonum,
A etæos etiam fines, squalentiaq; arua
C olchidos, & sæuæ non hospita littora Ponti,
Q uasq; oras Phasis rigat, & quas spectat ab alto
V ertice piniferis Ide circundata syluis,
I de altrix syluarum, Ide fœcunda ferarum,
I rriguos Ide fundens de rupibus amneis,
Q uos iuxta Phrygiæ per opaca umbracula Nymphæ
A estatem prohibent, nudataq; corpora lymphis
P ræcipitant. nitet in medijs argenteus undis
C andor, & ex imo fulget uaga purpura fonte,
E t roseus color. Hic tremulæ per cœrula flammæ
S cintillant, quas illæ oculis iaculantur. ibi acer
O bseruans amor acer, ibi sua tela sagittas

V stulat igne nouo, flammis'q; recentibus armat,
A c noua per phrygios meditatur prælia campos
I nsultans. calet omnis ager, calet Asia, & ipse
E xtremo uoluens incendia fonte Caicus.

DE FVRIIS ET DOLORE HERCVLIS RAPTO HYLA.

Bithynos etiam colles, iugaq; alta Cytori,
E t freta cyaneas inter currentia cautes
L una tenet, summo'q; nitens in Cardine Cancer,
Q uæ'q; olim pegasæa ratis loca legit, ubi ingens
A lcides actus furijs, uictus'q; dolore,
I mmemor ipse sui, clauæ'q; oblitus, & amens
E rrauit, cum ripæ illum, ac resonantia saxa,
I llum amnes, illum antra procul, ualles'q; referrent
C lamantem, mihi redde Hylan, toties'q; gementem,
T undentem'q; Hyla nemus, æquor Hyla replentem,
H as illi pœnas Cytherea irata parauit,
Q uod'q; apio insignire comam, quod tempora myrto
A bnuerat, cum læta illum ad carchesia uictor
O enides, omnem'q; unà Calidona uocasset,
G audentem'q; apri spolijs, & uirginis actis.
S it mihi fas Nymphæ Aonides, dum littora curro,
Q uæ quondã cithara modulãs pcurrerat Orpheus.
S it fas Alcidæ luctum, pueri'q; rapinam
E t canere, & longum cantu mulcere laborem,
D um uocem ualles referunt, dum'q; ipsa canentem
M urmura responsant, & ripæ, & littora, & ipse
C onscius erroris fons, & loca conscia questus,
V estrum opus, ut fessæ reparentur carmine uires,

Assit & extremis decor, & sua gratia dictis.

DE HERCVLE, ET HYLA.

Appulerat Mysorum agris magnetias argo,
Cum tenero comitatus Hyla, petit impiger alti
Alcides iuga per densum frondentia montis.
Hic septem capit errantes per deuia ceruos,
Septem arcu, pedibus binos, & robore plantæ
Insignes maculis, primoq́; ad tempora cornu.
Hos puer attrectare manu, palmisq́; fouere
Incipit, & tereti subnectit uincula collo
Exultans præda, & maculosis pelle gemellis.
Hic heros fessus cursu, per gramen ad undam
Ingentes artus sternit, clauamq́; trinodem
Suspendit trunco, & pharetræ caput aptat onustæ.
Inuitat somnos labor, & uicinia fontis,
Vmbraq; textilibus circum uariata corymbis,
Ipse autem fons perspicuis argenteus undis.
Albescunt imo sparsi, rutilantq́; lapilli,
Quos huc, illuc subsiliens uomit unda. quiescunt
Mox illi, pictaq́; solum uariatur arena.
Lætantur uitreis errantia lumina in undis.
In summo natat umbra, natant ramiq́;, comæq́;
Frondentes. Sol per tenues uaga lumina rimas
Irradiat. Variant umbræ uariantibus auris.
Pendula per nitidum currunt umbracula fontem,
Murmuraq; in solis strepitant resonantia syluis,
Quæ lenis mouet aura, mouet recinentia ramis
Ora auium, & uario resonant caua guttura cantu.
At circum, atq; ipso crepitantis margine riui

V er halat, roseus'q; decor se fundit ad auras,
L iliaq; in uiridi spirant canentia thyrso,
E t memor ingratam mœret Narcissus ad undam.
T um uiolæ è patulis redolentia munera ramis
P rætendunt lætos flores, implexaq; serta
S pirantis rarum ueris decus. enitet inter
I llustreis passim flores, monumentaq; diuûm
F los rarus, flos ipse hominum uix cognitus ulli.
H eroes norunt, & semidei'q;, dei'q;.
I uppiter hoc thalamos iubet, hoc iubet aurea coniux
R orari genialem aulam, cum lætus uterq;
L æta agitat, socios'q; parant coniungere somnos.
H os inter gratam Alcidæ per membra quietem
S tillarat sopor, & fessos recreauerat artus.
I pse autem somno grauior, uictus'q; sopore
H orrentem'q; animam late de pectore anhelus
E fflabat. Nymphæ insolito de fonte fragore
E xcitæ liquidis caput exeruere sub undis.
V t'q; uirum uidere per herbida prata iacentem,
T endentem'q; artus, mento, setis'q; rigentem,
C laudentem'q; supercilijs caua lumina, risum
I ngeminant. lætis interstrepit unda cachinnis.
R idebant aliæ stertentem heroa, sed hærens
I n puero, non ipsa oculos, non lumina torquet
B landa Earis, sentit'q; deæ zephyritidis arcum
T abificum, ultrices'q; manus. ea colle propinquo
I nsidians, telum idalium, immedicabile telum
P erstrinxit sublatum alte, intinctum'q; ueneno
F ontis acidalij. hoc etenim dea Cypria telo
V titur in nymphas, quoties mortalia nymphis

O bijcit ora, hominumq́; deas pertentat amore.
I nterea catulis puer ad præsepe ligatis,
L udebat, pexosq́; manu mulcebat, & herbas
S electas dabat, & misto inter cornua flore
I ntexens, uiridi caput insignibat acantho.
M ox ipso infelix puer, ipso in margine lætos
I nfelix lauat, & uitream depectit ad undam
R orantes udo latice, atq; aspergine cana.
S enserunt catuli fontem notum. Ah puer, ah sors
D ira deûm. Saliere feri, puerumq́; sub undas
T raxerunt. Terq́; ipse manu, pedibusq́;, humerisq́;
O bnitens clamauit herum. Ter candida Nais
O ra manu pressans liquidum ui traxit in amnem,
A tq; amplexa suis pauitantem condit in antris,
F ulgentem tamen ora, oculisq́;, comaq́; decentem.
I lla quidem puero fruitur. Sed flaua Nychia,
E t nigris Eunice oculis, petulansq́;, procaxq́;
A tq; umbræ Melis consueta, Adranea recessu
P icta genas, tortisq́; comis, & nuda papillas,
A c nunc multa suo fundens suspiria corde,
T abescunt miseræ inuidia, latitantq́; sub antris.
S eptem Earis malesana dies, septem anxia noctes
C um puero insomnes agit, ut neq; parcat amanti,
N ec parcat rursum ipsa sibi, sed perdita, & amens
D eperit illum oculis, amenti & deperit ore
P erdita, mox clauso exanimis collabitur antro.
A st heros somno excitus, pauitansq́;, dolensq́;
Q uærit Hylan, repetitq́; et Hylan. nemora auia lõge
R esponsant, iterantq́; et Hylan. Puer abditus antro
I pse quidem responsa refert, sed nympha, sed antri

O ccluſæq; fores, moles'q; immanis aquarum
A duerſans, prohibent ſuperas attingere ad auras.
L uctatur ſed nox, intus'q; offenſa reſultat,
A tq; obſcura procul, reuolutaq; bombit imago.
E rrabat miſer Alcides gemitu obuia complens.
P ræcipitem nunc ardor agit, nunc uicta dolore
G enua labant, nunc mugitus per ſaxa reſultans
I nuentum promittit Hylan, modo luſus, & expes
A rcum'q;, clauam'q;, ueneniſicam'q; pharetram
T urbat humi. mors amiſſo præfertur amante.
I am'q; oculi, iam uox defecerat. Ecce per amnem
V iſus Hylas. Vocem ingentem dedit excitus heros,
I n medios'q; ſalit fluctus, & brachia tendit.
E xili tum uoce puer, mihi gloria in amne eſt
C are parens, abſiſte queri. ſat terra, ſat æquor,
S at'q; tui ſocium me iam nouere labores,
S at ſit Hylan ſudaſſe tuæ ſub pondere clauæ.
I am requies mihi parta, et hymen, et numē in unda.
V iue memor, noſtros'q; animo ſeruabis amores.
H ic lachrymas dedit, atq; extendit ad oſcula uultus
P urpureos, uani rapuere ſed oſcula uenti.
S ectatur properantem heros. ſed cœrula coniux
S ectantis'q; oculis nubem obijcit, & uetat antro
I ndugredi. Tales reddit de pectore uoces
A lcides. Mihi care Puer tua gloria laudi,
A tq; undis iam parta quies, & numen in amne.
I nuidiæ coniux, & amante, & coniuge felix.
I n claua mihi nomen Hylæ, libyca'q; pharetra,
P ulcher Hylas, regnabit Hylas in pectore noſtro.
S is facilis, noſtros'q; iuues in parte labores.

D ixit, & ingentem uiridi de cæspite collem
E rigit, attollit'q; manu. componitur ara
I n medio. lecti flores, & olentia serta
S parguntur. gestati arcus, grauidæ'q; pharetræ
S tant super, & rutilas uoluunt incendia flammas.
I pse aram nouies lustrans bona uerba precatur
C um gemitu, nouies & Hylan de more salutat.
V isus Hylas media flores quoq; sumere ab ara.
H inc iter ad Phasim ingeminat, minuit'q; dolorem
I psa dies, desyderio uis addita crescit,
M ens'q; resurgenteis renouat sub pectore curas,
Q uæ fessum excipiunt uariæ, & comitantur euntem,
L ittora dum properās legit, et caua flumina tranat,
S olantur tamen in tenebris insomnia, & umbra
O buersans oculis, & Hylæ amplexantis imago.

EXCVSATIO.

Forsitan et quos quisq; deus per pectora sensus
E xcitet, et qualeis nascenti sydera mores
P ortendant, canerem, diuersaq; fata uirorum,
Q uæ facies, uigor aut membris, quæ robora cuiq;,
Q uod studium, quod'q; ingenium, uis'q; insita cordi,
V t rerum series, et cœpti carminis ordo
P ostulat, & toto passim ferremur olympo,
S citantes quæ uis superûm, ac fortuna locorum,
A stra deûm quid iuncta simul, quid ab orbe remoto
D um certant, quid, cum radio intueantur amico,
P romittant, qua parte fauor, qua'ue ira deorum
E ueniat, mors unde repens, aut tempora uitæ,
Q uæ'q; hominum generi cœlo ducuntur ab ipso,

V erum ingens dolor, & fatum insolabile magni
H erculis, ac totum lamenta audita per orbem
C rescentem natæ luctum, immedicataq; duro
V ulnera retractant ferro, ac noua robora sumit
C ura recens, semperq; nouos dolor incutit ictus.
N on potuit famulantem Heros, socia arma ferentem
V ictor apri, excisorq; hydræ, domitorq; ferarum,
N on ualuit pueri casum, nymphæq; rapinas
F erre Deus. Mihi nata seni, mihi filia patri
E ripitur. crescat dolor, & noua cura resurgat.
P arcite Pierides, nostroq; absistite luctu,
V os lætos agitare choros iuuet. Ite puellæ,
I te Deæ, tuq; o toto dux præuia cælo
V ranie, proprios repetens age diua recessus.
I psa tibi dulcem in thalamis meditabere cantum,
F unera nos, lachrymæq; decent. Procul este Napeæ,
E ste procul Dryades, cultæq; in carmine nymphæ,
L iquentesq; amnes colite, & colite ocia syluis.
F orsitan & te Aurora iuuet, dum Memnona luges,
E t nostras audire, tuasq; iterare querelas,
S ed dolor, & lamenta nigro contentur amictu,
Q uæq; erumna meos non deserit anxia questus.
S ed comites estote auræ, atq; fauete querenti,
E t uoces geminate, & luctum intendite nostrum,
F idæ auræ, comites sæui, testesq; doloris.

DEPLORATIO LVCIAE FILIAE.

Certe ego felices tedas, dulcesq; hymenæos
N ata tibi, carosq; parabam è stirpe nepotes.
F ingebamq; & aui lusus, numerosaq; uerba

Ad

A d cunas, cantus'q; senex meditabar aniles.
E n miseræ patris tedæ? hos'ne senex hymenæos
A spicio? sunt hæc solatia grata nepotum?
N ata iaces, nec blanda senem, nec filia patrem
A lloqueris, sed muta siles, sed lumina condis.
H oc meruit pater infelix? Age nata reclusos
E t sustolle oculos, & me solare querentem.
O uanum desyderium, & spes patris inanes.
E n tabes. Decor ille tuus quo nata recessit?
D eliciæ matris miseræ. Tibi dona parabat
E t lusus dignos hymenæo, & coniuge uestes.
P ro donis, lusu'q;, & pro lætis hymenæis,
L iquisti luctum, & lachrymas, atq; aera nigrum.
O rnabam tibi serta domi, syrium'q; liquorem
A d thalamos geminæ, geminæ tua cura sorores
F undebant. Quid pro sertis, syrio'q; liquore
L iquisti? sine Sole dies, sine sydere noctes,
I nsomnes noctes. fesso tibi uagit ab ore
F rater, & in cunis questus exercet amaros.
H as illi illecebras, hæc ludicra blanda relinquis.
A t patri uetus ulcus, & insanabile uulnus
L iquisti, æternos luctus, miseram'q; parenti
C aniciem. O qui me patrem, qui sorte parentem
S yrtibus in medijs statuat, saxis' ue Promethei,
Q ui rapidas instiget aues, & uulturis ungues.
N on mihi te belli rabies, non aspera ponti
T empestas, non missa polo flagrante ruina
E ripuit, tellus' ue graui concussa tremore,
A ut quæ sunt miseris discrimina plurima terris.
I pse mihi flos ætatis, species'q;, pudor'q;,

E t grauitas generosa, oculisq; afflata uenustas
(H eu qđ iuncta simul dũ sunt bona plurima, certant)
E ripuit tete. Ipsa sibi probitasq;, decorumq;
I niecere manum, & fato sua iura dedere.
Q uæ superi, quæ sæuities? molitur ab ortu
S ol cursum, pergitq; iter, & spatia ardua lustrans
C onficit, occiduum dum progrediatur ad orbem.
A t uitæ spatium incertum, & persæpe senectus
I ngruit in medio cursu, uellitq; iuuentæ
L anguentem florem, & spoliat spe diuite ramos.
A n'ne mihi ante oculos grata obseruatur imago,
Q ua mihi te quondam mea Lucia, qua mihi tete
L æta oculis, blanda aspectu, pulcherrima cultu
C onsueras offerre? En aspicio ora, decusq;
E gregium formæ, & tot honestæ frontis honores?
L ætantem amplexu excipio, & patria oscula iungo.
A ffaris iam blanda senem, officiosa parentem.
E xcutiunt mihi iam lachrymas noua gaudia. Demẽs
A h demens pater, infelixq; parensq;, senexq;
F unde nouas lachrymas, ne te iam ludat imago,
E t sensus memor, & mentis spes credula uanæ.
N il heu, nil reliquum iam Lucia. Cessit in auras
V el somno similis, uel inani corporis umbræ,
A ut iacet in parua tantum cinis abditus urna.
N um cœlo forsanq; recens nitet aurea sydus?
I llam cœlicolæ inspectant? illam Heroinæ
M irantur? clarum nota inter sydera lumen?
I psa micat noua lux cœlo decus addita, & astris?
N ata queror. reptantem auris, cœloq; uagantem
A stra recensentem, numerosq; & signa notantem

H eu fallax natarum amor. heu male grata, nec ore
A ppellans, nec uoce petens patrem ipsa uocasti.
S altem o saltem oculos ad lumina nostra reflexes.
A h diras patrum spes, & solatia dira.
N e cœlo, ne Dijs pietas, an forte nec ipso
S plendescis cœlo? tenebrisq; adoperta profundis
C aligas nigricans? pereat lux. omnia noctem
I ngeminent, tenebræq; cauo dominentur olympo.
S ed iam o sed desiste dolor mihi roscida flauo
E xurgens aurora nouum iubar æquore tollit.
P ræradiat caput auricomum, roseusq; per auras
I t decor, eq; genis stillat ros fusus eburnis.
N unc axem Dea, nunc currus age pelle uolantes.
F unde diem. sparge eoam dux præuia lucem.
P ande sinus. natam aspicio. Tecum aurea curru
L ucifero, & socijs tecum secat æthera bigis,
B landiturq; oculis. lachrymas quoq; læta parentis
A spectu ciet, & blando mea Lucia ab ore
A ppellatq; patrem, summo & sua brachia curru
E xerit, inuitatq; senem. iam filia fulges
I nsuetum iubar. ardescunt iam tempora. iam iam
I n radios abeunt crines. En fulgidus ora
A ccendit splendor. micat en lux ignea circum
P erq; genas, totoq; nitor se fundit olympo.
E xoritur iam sol. radijs en Lucia solis
E xcipitur, roseoq; sinu complexa, nitentem
I llustratq; diem, & super æthera fulget apertum,
A tq; nouum cœlo decus, & noua lumina terris
D iffundit. lucem inde auræ sensere recentem,
C larior & solito diffulsit ab æthere Titan.

DE SE IPSO POST OBITVM.

Ergo ubi postremum in cinerem, squallentiaq; ossa
S oluerit, & longo tempus me absumpserit æuo,
Q uæq; leuis tumulos circum obuersabitur umbra,
A bscondet nox, & nube obdensarit opaca,
F orsitan è cœlo aspiciens, nec passa parentem
O bduci tenebris, nigrantia nubila late
D isferet, et patrium longe indignata sepulchrum
N octe premi, & densa manes caligine condi,
E ffundet rutilantem alto de culmine lucem,
E t totum in radios clara inflammabit olympum,
I llustrans monimenta patris, decora inclyta fama.
F ama ipsa assistens tumulo cum uestibus aureis,
O re ingens, ac uoce ingens, ingentibus alis
P er populos late ingenti mea nomina plausu
V ulgabit, titulosq; feret per secula nostros,
P laudentesq; meis resonabunt laudibus auræ,
V iuet & extento celeber Iouianus in æuo.
N ec deerunt mutum ad cinerem qui grata locuti
O blectent manes cantu, atq; hæc pectore uersent.
H uic puero quantum Aonides tribuere puellæ,
C astalij quem fontis aquis lauere, & opaca
T empora cinxerunt lauru, fouere et in antris
A ssuetum choreis musarum. hinc pectore anhelo
L ustrantem idalium nemus, & loca consita amorũ
E t Charites docuere uiam, uoluere & amantem.
A tq; faces tractare Deæ, atq; Cupidinis arcus,
M ox Paphiã canere ad citharã. procul antra canenti
A ssultant. Resonat uirides formosa per umbras

F annia, per'q; suas strepitant suspiria myrtos,
E t percussa graueis iterant iuga frondea curas.
P ost iuueni patuere adytis manifesta reclusis
T empla, quibus secreta Deûm sapientia pandit,
N aturæ'q; arteis docet, & præcepta recludit
V iuendi. hic illa è media testudine templi
H ortatur'q;, monet'q; uiros, foribus'q; adapertis
A dmittit meritos, excludit inutile uulgus
D etestans. Inde ipse animum formauit, & omneis
E xplicuit uitæ mores, monstrauit & arteis
I ngenuas, totum'q; audax Helicona pererrans
N il intentatum ingenio dimisit. inertem
I s digito increpuit'q; lyram, lusit'q; canendo
A d cyathos. idem ad thalamos hymenæon amatos
P ellexit cantu, cecinit'q; admota cubili
A ntiniana sales notos, nec defuit illi
R ustica quæ tenerum modulata est fistula carmen.
I ngemuit simul ad tumulos, lachrymosa'q; amantum
F unera, dum è solis uiolæ afflauere sepulchris.
I nstruxit'q; alas equitum, ac sertoria signa
E xtulit Hesperiæ in campis, tinxit'q; cruore
A rua super, tumuit'q; amnis, dum gurgite mersat
A rma, uiros, phaleras'q;, et corpora quadrupedantũ.
I dem ausus maris undisonos inuadere campos,
R ettulit, austeræ salsus sapor unde lacunæ,
R ettulit, unde cadant imbres, unde intonet æther.
P rodeat unde comata, cauo quó ue Iris ab antro,
A usus inemotos aurarum irrumpere tractus.
M acte animo, macte ingenio, cui limina cœli
S tellatæ & patuere fores, quem cardine laxo

F ataq; fortunas'q; uirûm, ac decreta Deorum
N osse fuit, superûm'q; aditus intrare repostos
R imantem, & cæcas reserantem in fata latebras.
E rgo agedum nymphæ Sebethides, eia age nymphæ
E myrto tumulum ornate, atq; incingite lauru,
P urpuream'q; adhibete rosam, atq; effundite nardũ.
C anentem Dea, frondentem Dea iunge & oliuam,
Quæ pacem Dea concilias. hic ocia, pacem'q;
I taliæ peperit fessæ, uiolentaq; bella
S ustulit, immersit'q; chao, atq; in ualle maligna
A bdidit, & duplici religauit uincta catena,
P roscripsit'q; erebo, portis'q; inclusit ahenis,
O ciaq; hesperias iussit regnare per urbeis.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM METEORORVM LIBER.

Inc ego quæ nubes causæ, quis spiritus auras
h Sollicitet, quæ uis agitet liquida æquora ponti
Expediam, & salsæ dicam sapor unde lacunæ,
Quid densas cogat nebulas, densumq; relaxet
A era, cum læto descendit plurimus imbri,
A ut abit in rorem, aut crepitanti grandine tectis
D issilit, aut uasto cœlum quatit omne fragore,
V nde & præcipites liquidum per inane ferantur
S iue faces, rutili'ue angues, aut ignea lampas,
Q ui'q; micant'ue cadunt'ue corusci è nubibus ignes,
A ut cœlo quæ impulsa ruunt uulcania tela.
S eu qui per dirum miseris mortalibus omen
S pargit sanguineos flammato uertice crineis,
I lle quidem morbos'q; ferens, inopinaq; bella.
V nde etiam tanto spirent cum murmure uenti
A era per uacuum, & pelago dominentur aperto,
N unc altis in speluncis tellure sub ima
I nclusi superas quatiant cum mœnibus urbeis.
A tq; hinc digrediens, fonteis, quæ'q; amne citato
F lumina diuersis erumpunt partibus orbis,
V ndarum'q; uagos latebroso è pumice ductus,
E t quæ sint liquidis memorabo exordia lymphis.

Tu modo, quæ digressa polo Sebethida ad undam
D iuertens, tacitas inter facunda sorores
V ranie, repetis'q; iter, & tua sydera narras,
P ande etiam immensas cœli uariabilis oras,
A eris & motus aperi Dea. Sic tibi ripæ
C litunni teneras gignant per littora myrtus,
E t tua perpetuæ crescant ad flumina lauri,
I ncipe. purpureos florum iam spargit honores
E n tibi Sebethos. Veniunt ad carmina cultæ
N aiades, dum fontis opes, dum flumina cantas
(G ratum opus) inscripto texunt tibi serta hyacintho.
E n properant udis fusæ per colla capillis,
Q uæ'q; tibi niueis pingunt redimicula bacis
N ereides. Tibi magna Iouis sua regna reclusit
E t soror, & coniux, secreta'q; certa profundi.
T u uero Regina Deûm, cui mille ministræ
A era per uacuum famulantur, cui pater æther
I ungitur, & socijs implet conceptibus orbem,
N e desis, cœptis'q; ueni pede diua secundo.
N ate uides, age nate oculis, age suspice numen,
E t uenerare. uides uultu quæ tristis honesto,
E t lento incedit gressu, nec lumina torquet
F ixa tuens, nec multa loqui, nec garula curat?
H æc ratio est proles magni Iouis. huic pater uni
N osse dedit causas rerum, atq; aperire latenteis.
H ac duce nubiferas mundi penetrabimus arceis.
T e colimus Dea, thuricremam tibi ponimus aram.
S parge rosam, da thura puer, linguis'q; fauete.
V os quoq; felices tumuli, manes'q; parentis,
Q uo duce Romanæ statuunt sua signa camœnæ

T arpeia pro rupe, canit tuba & ænea Martem,
V os manes mihi felices & adeste uocanti.
S ic uobis uer perpetuum, uiolæq;, rosæq;,
S ic spirent & amoma, fluant Sebethides undæ.

OMNIA CONSTARE E QVATVOR ELEMENTIS, Ipsaq; elementa inuicem conuerti.

Principio genus omne hominũ, genus omne ferarũ,
P rognatæ & syluis uolucres, quæq; æquora ponti
M onstra colunt, quæq; herba solo florente uirescit,
E t quæ sublimis crescens subit arbor ad auras,
Q uattuor è primis ducunt exordia causis.
H inc etenim proprias sumunt animantia uitas.
H uc redeunt, quoties fragiles mors soluerit artus.
I psa æterna manent elementa, uicesq; ministrant,
D um sua iura simul cedunt, aut cessa reposcunt,
A lternosq; agitant constanti fœdere motus,
V ertunturq;, eademq; aut mox diuersa resurgunt.
H inc rerum status æternus, æternaq; origo,
A eternam quoniam sortem, & data fata repensant.
H is parent nascentum animæ, legesq; sequuntur,
Q uas dederint elementa suos retinentia nexus.
I psa autem cœli motus, ac signa tuentur,
I mperijsq; assunt stellarum, & iussa capessunt.

SOLEM, ET LVNAM MAXIME IMPERARE ELEMENTIS.

Nanq; per obliquum mundi inuariabilis orbem
Q uinq; agitant uarios errantia sydera cursus,

A duersis'q; rotis subeunt duodena per astra.
P ræsidet his pater ipse hominum, princeps'q; Deorũ
S ol rerum sator, & numerosi temporis autor,
Q ui cœlum, & terras radijs, cauaq; æquora lustrat.
H unc iuxta comes incedit Latonia Luna
N octis honos, lucis'q; alienæ haud certa ministra.
C uius & imperium late maris æquor, & ipse
O ceanus rex undarum, ac maurysia coniux
A ttoniti uenerantur, & undoso æquore Nereus
A lternat'q; sequens fluctus, & temperat æstus,
D um Triuiæ instabileis seruat per tempora currus
H inc etiam largo turgent sata semina succo,
H inc manat liquidus per uenas humor in artus,
H inc fluit, ac refluit per membra tenerrima sanguis,
H umidaq; infuso lentescunt corpora rore,
C orporibus quoniam præsit Latonia nostris.
I lle & uitaleis spirat nascentibus auras,
A tq; agit in membris animas, & stillat in artus
F omitis ætherij calefacta per ossa uigorem.
D eniq; Sol patrium ius, officium'q; paternum
E xercet. peragit matris Latonia parteis.
Q uæ bigis inuecta, uago'q; per æthera lapsu
D iscursans, prensat nunc hos, nunc deserit illos,
A uxilium implorans, & opem acceptura Deorum,
C orporibus quam materna pietate refundat.
H is ducibus parent elementa, hæc signa sequuntur.
I n primis aer multa caligine densus,
M ane nouis radijs, & luce rubescit eoa,
C um necdum orta dies, & nox sua sydera condit,
C um surgit iubare exorto Titonia coniux,

Mox clarum sparsura diem lux suscitat almum,
Lux Solis comes, & coniux, & filia Solis,
Qua nil mobilius, qua nil uelocius unquam,
Non leuis aligeræ mentis pernicior aura.
Quin rapido sub sole liquens rarescit, & ignem
Concipit, incensumq; ab humo rapit usq; calorem.
Ipse etenim tenuis penetratu, & corpore raro
Labentem cœlo radium sola ad ultima terræ
Traijcit. hic duro frangens umbone resultat,
Exiliensq; cauo succendit in aere flammam.
Quoq; locus cauus ipse magis, quo densior aer,
Quo propiore Deus prospectat ab æthere terras,
Hoc magis ignescit flammis, & concipit æstum,
Incandetq; æstate, tepet sub Atlantidis ortum,
Quo nidum in tignis peregrina reponit hirundo.

DE MARIS SALSEDINE.

Vos etiam maris undisoni fluitantia monstra
Et solem rapidum, & latices sentitis amaros,
Quandoquidē obiectas urens sol dum coquit undas,
Et radijs infestat agens neptunia regna,
Assidue dulceis epulas, tenuemq; liquorem
Haurit aquis, succosq; rapit populator amicos
Grata sequens, sensum longe indignatus amarum.
Hinc salsus sapor, atq; asper fluit æquore amaror.
Quippe etiam ut nostro fluitat de corpore sudor,
Ille quidem dulci è baccho, mellisq; liquore
Exclusus uenis. & enim sitis ipsa calorq;
Lenibus indulgent succis, & amara recusant.
Quin etiam fama est captum telluris amore

O ceanum, tacitos primum occuluisse dolores.
P ost ubi concepit flammam, penitusq; medullis
A rsit, & ipsa imis hæsere incendia ueris,
O quoties primo fixit sua munera posti,
P inxit & è uario non mollia limina flore,
A c cecinit miseram lachrymosa uoce querelam,
L ongaq; per uacuas rupit suspiria rimas.
I nde ubi iam longo patientia uicta dolore est,
M ulta quoq; iratus foribus conuitia dixit,
C rudelem & dominam per uerba indigna notauit,
N unc supplex ueniam petit, & connubia poscit,
E t thalamum optatum, & socij sua gaudia lecti.
A t postquam nil dona mouent, promissá ue magni
D os pelagi, atq; preces frustra cessere mariti,
N on ullæ supra spes, tum furiatus, & amens
P erculit aduersam nodoso uerbere Calpen.
I ngemuit, traxitq; grauem à radice ruinam
M ons cauus, ille imo uictor ciet æquora fundo.
A gmina densentur campis. tum rupe soluta
I rrumpit pelago, & terris insultat apertis.
A t tellus tremefacta metu confugit in altos
N ube caua monteis, tutóq; in uertice sistit.
E xanimẽ excipiunt Nymphæ, refouentq; pauentẽ.
V t uires rediere, deosq; exciuit agresteis,
E t quæ sit dubijs nota est sententia rebus,
C ontinuo è medijs terræ penetralibus actam
A lloquitur Saliam, et precibus noua munera iungit.
T um Dea conuentu in medio dux ipsa repostas
E xoluit uenas, totóq; è uiscere terræ
E ruptat sale saxa super sudantia amaro.

Quidqd ubiq; asprum egeritur, fluitat'q; malignus
A equora per, sapor inficiens undas'q;, deos'q;.
I . pse etiam Oceanus retro dare signa coactus.
I nde manet sensu sapor aspernandus amaro.

DE SOLIS EFFECTIBVS IN TERRA.

Praecipue tamen in gremio telluris amatae
E xercet sua iura deus, Latonia proles.
S emina nam rerum campis obstrusa, sub auras
E uocat, in'q; nouas conuertit germina frondes,
E ducit ramis tenuato codice flores.
M ox agit in crudos beneolenti cortice fructus.
H inc sua iucundo maturat poma sapore,
F elices laetis segetes inspicat aristis,
V estit pampineis baccheia dona racemis,
E ducit sata, nata fouet, quae fota animantum
P abula sint, sucis'q; suis alimenta ministrent.
Quin etiam ipsius è uenis, terrae'q; cauernis
S ursum agit eductos alta ad conuexa uapores,
E quibus aut rores bibula funduntur in herba,
A ut atrae incumbunt nebulae conuallibus imis,
A ut passim coelo fusae sparguntur in agris
C aeruleae pluuiae, aut multo cum uerbere grando
P ersonat, aut canis albescunt rura pruinis,
A ut niuibus summi cinxere cacumina montes.

DVAS A SOLE EDVCI IN AEREM EXHALATIONES, HVMIDAM VIDELICET, ET SICCAM.

Terra etenim duplicem exhalat saturata uaporem.
H umidus hic, crassóq; madens se corpore uix fert.
A ridus & calido suffimine prosilit alter.
A ccipit hos late in gremium circunfluus aer.
H unc ipsum triplex regio secat, altera candet
I gnibus, horrentiq; gelu riget altera. Vtrunq;
P rima quidem, æstatemq; suam, sua frigora sentit.

DE PLVVIA.

Ille igitur per inane uagum sublatus in auras
C onuertit sese insinuans, passimq; coactus
D ensatur magis, atq; magis, tum nubibus actis
F rigida per loca, sub cœli regione maligna
I d quod erat calidum, sensim effluit, & uolat alta
S ub loca, qua positis feruent incendia castris.
I pse autem cogente gelu tabescit, & inde
L iquitur, irriguæq; cadunt ex aere guttæ,
Q uin & frigida uis propius cohibente calore,
C olligit in sese, maioraq; robora sumit.
C ogitur hinc sparsus passim uapor, inde coactus
S oluitur, & pluuij rumpunt de nubibus imbres.
I nterdum rapidos amnes est cernere passim
D iffluere, & totum in pluuias descendere cœlum.
T antus in aerio sese globus orbe coegit.

DE NIVE.

Ast ubi defluxit calor omnis, & omnia circum
H orrescunt hyeme, & solem loca iniqua negabunt,
C oncrescunt gelido nubes è frigore, & unà
C oguntur, motæq; loco, atq; è pondere pressæ,

D eſcendunt paſſim tractæ, cæſimq; rotatæ
A c niuibus iuga ſumma tegunt, & ad ima feruntur,
A lbentes, quoniam albeſcit concretus aquarum
H umor, at admoto quamprimum ardore liqueſcunt
S tiriaq;, glacieſq;, ſolutaq; ſole pruina.
I n riuos abeunt fuſi de grandine rores,
I nq; niues tranſire imbrem, atq; inoleſcere tignis
E docet, & quod zona illas quæ torrida neſcit,
F rigida quod canis horret Germania campis.

DE PRVINA, ET RORE, ET MANNA.

At tenuis uapor ille quidem, nec uiribus auctus,
N ec dum ſummotos habilis contingere montes,
I pſe die excitus, gelida mox noctis in umbra
C ogitur, in canas hyeme obſtringente pruinas.
I dem abit in rorem liquidum ſitientibus herbis
A uxilium cœlo tepido, atq; in nocte ſerena.
Quin etiam calabris in ſaltibus, ac per opacum
L abitur ingenti Crathis, qua cœrulus alueo,
Quáq; etiam ſyrijs ſyluæ conuallibus horrent
F elices ſyluæ, quarum de fronde liqueſcunt
D iuini roris latices, quos ſedula paſſim
T urba legit, gratum auxilium languentibus ægris.
I llic æſtate in media, ſub ſole furenti
D um regnat calor, & terræ finduntur hiantes,
T um tener ille uapor ſenſim ſublatus ab æſtu,
V erſatuſq; die, multoq; incoctus ab igni
C oncaua per loca, & areſcentibus undiq; ſyluis,
I ngratum ut ſenſit frigus ſub nocte madenti,
C um nullæ ſpirant auræ, & ſilet humidus aer,

C ontrahitur paulatim, & lento humore coactus
I n guttas abit, & folijs sitientibus hærens,
L entescit, rursumq; diurno à sole recoctus
I nduit & speciem ceræ, mellisq; saporem.
Q uodq; & apes præstant arte, ingenitoq; fauore,
H oc medicos natura hominum producit in usus.
T u uero iuuenis tenerorum assertor amorum,
M ane tuæ qui serta paras intexere Nymphæ,
A ut Veneri ante aram lectos inspergere flores
P ratorum decus, hoc precibusq;, hoc suscipe uotis,
T hreicio ut boreas tacitus requiescat in antro.
H ic misere rorem infestat crudelis, & asper.
A t prædo, & facilis, & rapta coniuge mitis.
N anq; per aerias ponti dum præterit oras
V ota ferens, uidit procul in conualle remota
P lanitiem uiridi late florescere campo.
A dmonuit locus optatæ cum coniuge noctis.
D esilit, ac molli lachrymantem amplexus in herba,
E xplicuitq; sinus, munusq; impleuit amantis.
I lla graues oculos ab humo uix anxia tollens
F lebat, eam insolito coniux solatur honore.
H is ego pro lachrymis florum, gratusq;, memorq;,
N octurnos spargam rores, ea præmia sunto.
D ebeat hoc raptæ pontus memor Orithyiæ.
S ubrisit, tenerumq; genis suffudit honorem
L æta uiri dictis, & tanto munere coniux.
I lle nouam sensit labi per pectora flammam,
O ptatos repetens somnos, molliq; quiete
L enijt accensum complexu coniugis ignem.
S cilicet & Boreas calido contrarius Austro

Occurrit

O ccurrit. calor hinc, rigor inde exurgit, & alter
D um tepet, ipse humili demittit ab aere rorem.
A st alter stringit magis, ac de frigore siccat.
E xudet ne languentes noua gutta per herbas.
E rgo frigida uis ponto dum insultat, & acres
C onatus contra calor obijcit, agminaq; extra
N ox'q; simul, boreas'q; instigant, explicat eæ'
I pse suas calor intus opes, & uiribus auctus
I n stillas tenuem uertit sub mane rigorem.

DE GRANDINE.

Grandinis hinc quæ sit paucis natura docebo.
S æpe per æstatem cœlo incandente, sed ipso
A utumno magis, aut illo sub tempore, quo iam
L æta parat nidos prænuntia ueris hirundo,
N unc flauam è culmis late deturbat aristam,
N unc lætas nemorum de culmine decutit umbras,
N unc stragem molita etiam pastoribus, unà
P rosternit ualidos sub eodem uulnere tauros.
A c primum ut gelido crescunt humore liquentes
C rystalli, quas post frigentia rupibus antra
I n densum cogunt, guttis'q; rigentibus anni,
E t longo durant labentia secula cursu.
S ic rigido compacta gelu per inania grando
C ogitur, & stricto concrescunt frigore guttæ,
P ondere mox tractæ frangunt se, et ad ima ferũtur.
I psa igitur grauitate sua, ac sub mole dehiscens
P rona cadit, sæpe ingenti demissa fragore.
Q uandoquidem sublime ruens, frangit'q;, ferit'q;
C um gemitu sese, multum'q; umbone rotata,

O bbundit'q; aciem, glomerataq; uerbere, tectis
D ira sonat. sæpe ipsa leuem haud procul acta, sonorē
D at ueniens. etenim tacito regione propinqua
A gmine descendit, tanto sed corpore maior,
E t facie horridior, quanto breuiore rotatu,
E t spatio propiore cadens, minus atterit alas.
V ere igitur, seu Libra pares cum diuidit horas,
T um tractu leuiore feruntur ad alta uapores
I ncensi, ac loca summa petunt, ubi frigida sese
V is cohibet, quo non radiorum offensa resultat
S æua acies. ubi pigra gelu torpet'q;, riget'q;
T empestas, ubi frigoribus domus alta reposta est.
H uc postquam uapor ascendit, calidus'q;, madens'q;
C ontinuo riget attactu regionis iniquæ.
Q uo'q; uapor magis incaluit, postquam ipse refrixit,
E xtinctus'q; gelu calor, aut euasit in auras,
H oc magis admissum trahit in præcordia uirus.
I mber enim multo large decoctus ab igni,
C ontrahit & citius glaciem, & mage frigora sentit.
D esilit inde uago præceps per inania lapsu
I n ualles, quanq̃ iuga sæpe petit, nec aprica
I nfestet licet ipse magis loca, frigida nescit.
A n mage cum paribus calor hinc, hinc se instruit ar-
F rigus, & æquali concursat uterq; uigore, (mis
I lle suis late in campis exultat, & hostem
I nsequitur. cogit uires, & robora frigus,
I n'q; globum sparsos trahit hinc, atq; inde maniplos,
C onfirmat'q; aciem, durataq; tergora contra
O biectat. quantum'q; calor se tollit in altum,
H oc magis aeria præceps delabitur arce,

D uraq;,frigidaq;,crepitanti et uerbere grando.
C ogit opes natura suas,& robora uictrix
I ngeminat,quoties obuersis uiribus unà
C oncurrunt,impulsa suo contraria nisu.

OBSERVANDAS ESSE REGIONES TERRAE, ET SITVM PLANETARVM.

Ergo age,né ue anni partes,neu quæ loca terræ
D espiciens,uarios Lunæ sic inspice cursus,
V t neq; Saturni gelidum neglexeris astrum,
N ec quæ stella cadet cœlo,quæ'ue exerat ortum.
C ontemplator item terras sub tempora brumæ
F eruere,& urentem interius cohibere calorem.
Quod putei,fontes'q; docent.nam frigora cogunt,
A st aperit calor,& uenas diducit hianteis.
A ethiopum manant campis sitientibus imbres.
N on amnes capiunt ripæ.ruit arduus æther
I n nimbos,& Sole tamen Leo feruidus ardet.
An non Allobrogum gentes,rhodaneia pubes,
E xcidium attonita extimuit,cœli'q; ruinam
T empore quo Sol ipse humeros,ac terga Laconum
T orrebat sitiens,summo & radiabat Olympo?
H ic è præruptis mouet alpibus atra procella
I nuoluens hyemes'q; simul,tenebras'q;,polum'q;.
H orrescunt nimbis auræ,nubes'q; dehiscunt
C um tonitru.micat igniferis fulgoribus æther.
I ntremit insolito sub uerbere concita tellus.
A c cœlum ruere,& terras subsidere certum est.
Ecce autem per inane ruens cum turbine uasto
V oluitur,horrendam'q; cadens trahit icta ruinam

I ngentis moles ſaxi, glacieq́; geluq́;
C oncreta, ac biſquinq; pedes porrecta, et in altum
Q uattuor, at ſeptem protento margine lata,
T erribilis uiſu, ac dirum mortalibus omen,
T antum adeo uariat rerum natura, ſitusq́;.

GVTTAS MAIORES AESTATE FIERI.

Quid grandes æſtate cadunt ſuper aere guttæ?
A n rarus uapor, & ſtillæ paulo ante minutæ
M iſcentur? craſſus cadit hinc è nubibus imber?
A n ſparſim, ſubitoq́; graui feruore ſub altum
E uectus, primum ut ſenſit mala frigora cœli,
A fflatusq́; gelu, nec denſa nube, nec ipſe
D enſus, humi propior deſcendit corpore maior?

AEREM RECEPTACVLVM ESSE EXHALATIONVM OMNIVM.

Nate uides ſpatiũ immenſum, tractusq́; profundos
A eris, atq; unà terras, pontumq́; obeunteis.
R ara quidem natura illi, ac penetrabilis alte,
D enſatur tamen, & craſſum fouet uſq; uaporem,
Q uemq́; et aquæ, quęq; et terræ excreuere frequẽtem.
A ſpirant quæcunq; etenim, quæcunq; uaporant,
S ufficit hæc pontus, ponto et circundata tellus.
C uncta ſinu grauido recipit diffuſior aer,
V ertit & humentem in rorem pluuiasq́;, niuemq́;,
Q ui fuerit gelidas humor ſublatus ad auras.

QVAE IN AERE GENERENTVR EXASPIRATIONE IGNEA.

Halitus ille autem, largo qui percitus igni
E uolat, ac tenuis multum loca frigida tranat,
E t longe ad ſedes uictor perlabitur æſtus
F umidus, incoctusq́;, atq; areſcente fluore.
N on nunquam tamen hunc nubes circunuenit atra
D eprenſum, & ſtrictis frigus circunſonat armis.
H ic ille incluſus uallo, & circum aggere ſeptus,
P erquiritq́; aditum intentans, & ſingula luſtrat,
E t nunc hac aciem oſtentat, nunc inſtruit illac.
P arte ferox, parte & factis, & uiribus impar.
A ſt illum denſis mucronibus horrida nubes
V erberat, impellitq́; premens, fruſtraq́; parantem
S ummotas intrare domos, & ad ardua ferri
D eijcit ipſa ſuper impacto umbone. ibi ictus
I ngentem effracto ſonitum dedit aggere, multusq́;
I ntonat, & cœlum tonitru quatit. inde coruſcus
S eſe agit in flammas, & cœlo lubricus errat.
I nterdum tantus fragor, ut concurrere monteis
I am timeas, ut terra tremat, cœlumq́; dehiſcat.
T um quod erat fractum diſcuſſa nube, repente
I mpulſum ruit, atq; obliquo tramite præceps
I t flamma rutilante, ingenti & uerbere ſummos
A ut petit incaſſum monteis, aut aurea diuûm
T empla ferit, dirum trepidis mortalibus omen.
I nterdum leuis ipſe, leuem flammamq́;, ſonumq́;,
A ut ſonitum ſine luce dedit, ſine uerbere flammam.
I nterdum erumpit crepitu ſine. ſed tamen actus,
A duerſam in nubem, ualidos hinc pertulit ictus,
V nde tremunt nigri poſtes, & limina cœli.

IGNEM ANTE, QVAM SONVS AVDIATVR, VIDERI.

N ec uero prior excusso de uerbere flamma
E micat, aut ipso sonitus fit tardior ictu,
S erior ad nostras quamuis eat impetus aures.
I pse uides pastorem alto de colle securi
S ternentem quercum, cuneisq; in frusta secantem.
I pse quidem iactatam alte post terga securim
A nte uides, mox ingenti conuulsa fragore
V ox sonat, & ruptae luctantur in auribus aurae.
N on aliter, cum excussa polo flagrante ruina
H orrendum tonat, ipsa suo prius acta tumultu.
C oncurrit nimbosa acies, frangitq;, feritq;
I mpellens. hinc fulmineus succenditur ignis
C ollisu. Tandem ille fragor ruit, & ruit unà
I n pluuiam, & largos conuersus Iuppiter imbres.
Vulcanum fama est, coelo cum pulsus ab alto,
S ub terris sine honore diu, sine munere, claudum
V ixisse, & sicula exilium traxisse sub Aetna
S olantem casus noto genitricis amore.
Quem tandem meritam uertit dolor acer in iram.
Quõdã etenim Cybele in magna Berecynthia mater
S olenneis de more dapes, ac uina pararat,
C onstiterantq; Deae ad mensas, ac pocula Nymphae
V ltima miscuerant, cum sic Venus aurea coepit.
Felicem mea me soboles facit. haec mihi diuos
S ubijcit, haec mortale genus. quam plura parantem
O ccupat his Latona, decus noctisq;, dieq;.
C um peperi, & lucem terris, & lumina coelo

T um peperi, toto & tenebras ex orbe fugaui,
L uceat ut per me tellus, resplendeat æthra,
E xornentq; uagum lustrant quæ sydera mundum.
D icentem increpuit Iuno, atq; hæc uocibus infert.
I mmemor es nostri Latona, & adultera iactas
I nfamem sobolem, & media inter uina superbis.
I lla refert. Tua te proles inuisa parenti
N obilitet regina, & cœlo excussus ab alto
I lle ille è Iunone satus, quem fumida Lemnos
E xercet fabrum, aut nigris incudibus Aetna.
D emisit Iuno uultum. mox indecor ira,
M onstrosos partus, fumantemq; obijcis Aetnam,
C ui gener Alcides, cui filia nobilis Hebe?
H aud proles mea Vulcanus. Plutonia proles
I lle ille est, enisa cauo quem fornice tellus
E xpulit è latebris, quem uix in luce receptum,
N on erebo pater admisit, non æthere diui.
Riserunt incensam aliæ in conuitia diuam.
I ndoluit tamen una Ceres, quæq; astitit illi
F ida comes Lypare, Aeolidum quæ prima sororum.
E rgo ubi Zanclæos portus tenuere, & amicis
T rinacria accepit terris, Aeneiaq; antra
A dmisere deas, solitum & Vulcanus ad ignem,
N acta ibi tum Lypare tempus, conuitia matris
R ettulit, & partus inimica mente negatos,
M entitamq; Deæ prolem, ac Plutonia furta.
I ntumuit dictis iuuenis, succensus & ira
V ltorem minitatur, & acri in corde uolutat
M aternum uulnus, odijsq; incessit amaris,
I nq; dies auget uires dolor, ac memor artes

E xcutit, explorat'q; iter, ac uestigia matris.
D um Samon oceani mensis digressa, per altum
I re parat, mouet abruptis fornacibus Aetnam
E xitium intentans. illa acri uicta dolore
I ngemit, & cœlum insolitis conquestibus implet.
L enijt iratam complexu lætus amato
I uppiter, & placidam accepit per membra quietem.
T um Deus ignipotens inuento fulmine, primum
I pse suum miratur opus. mox limina gratus
A ccedit Iouis, & claudato munere donat.
I uppiter ob meritum Lemnon dedit. inde trisulcum
M olitus dextra fulmen, cognouit in illo
V sus quantus erat, se'q; hoc audentior armat.
H oc mea periuros læto dat dextera dixit,
H oc ego terrigenas extinguam aliquando Gigantes,
H oc etiam coniux timeat sacrum'q;, potens'q;.
T um mouit caput, & frontem percussit honoram.
F ulminis hinc ingens, & mira potentia fertur.

FVLMINIS DIVERSAM VIM ESSE.

Nunc etenim afflatu tenui pecudem'q;, bouem'q;,
A ut uirides tondentem herbas, aut ilicæ ab arcta
A rcentem nimios animosi syderis æstus
E xanimat, nulla ut maneant uestigia mortis,
O ptatum ut credas armenta haurire soporem,
V t placidum uideas pastorem ducere somnum,
N unc ustos artus, atq; ossa rigentia cernas,
N on faciem, non ora hominum, non corpora noris.
N unc ipsis etiam in stabulis, mirabile dictu,
Q uadrupedem exoluit, pedibus quoq; ferrea demit

V incula, & intacto terram quatit ungula cornu.
I llesus sonipes alta ad præsepia mandit.
V idi ego, cum incolumi totus pede calceus arsit.
S enserunt alij fuluum effluxisse metallum
E loculis, tanta est uis insita fulminis auris.
R ara etenim densis cedunt, at densa repugnant
I psa obiecta sibi, contra & sua prælia miscent.
C oncedit duro tenerum & penetrabile acuto.
D issipat afflatu subito leue. trudit ad imum,
Q uod graue, diffringunt rigida, atq; obtusa recludūt.
I nsinuant tenui, quæ displodunt ur ab aura.
Q uin uariant etiam uires, & uulnera teli
F ulminei, seu marmoreis se in turribus altum
I mpegit, seu littorea desedit in alga,
A ut quæ per mediam fumant fœnilia brumam.

DE STELLIS CADENTIBVS, ET IGNITIS TRABIBVS.

Sæpe per æstatem cœlo si forte silente
A ut carpes iter, aut mauortia signa secutus
T raduces uiglem per iussa silentia noctem,
C ollucere faces, cœloq; cadentia cernes
S ydera, & incensos per sudum albescere tractus.
H alitus hic modicus'q;, & cæco impulsus ab igni
I ncidit in gelidas ut primum frigoris oras,
N ec potis incretum longe exuperare rigorem,
T orquet iter fugiens nunc huc, nunc mobilis illuc,
D onec conceptam traxit per uiscera flammam.
N unc proprio incensus raptu, nunc ter'q;, quater'q;
E xagitata ferens impactæ uerbera nubis.

A st ubi summotosq́; locos, atq; aera summum
P eruasit, qua continuus conuertitur orbis,
H ic rapido impulsus cursu, uertigine & ipsa
I ncensus, uaria splendet per inane figura.
A rida concipiunt ignem, feruetq́; agitando
S piritus. Incendit pugnantia corpora motus.
S iue igitur lato amplexu, multumq́; coacta est
M ateria, atq; ingens series, & longior ordo,
S eu contra breuis, & tenuem sortita uigorem,
Q uæ facies, quæ forma etiam, qualisq; figura,
T alis in aerio perlucet uertice flamma,
N unc iaculi in morem, ualidus quod torserit hostis,
N unc quales splendent lychni laquearibus aureis,
N unc qualis tenues ignescit stuppa per auras,
N unc flectit sese in spiras sinuata draconum,
N unc micat, ut celeri fallantur lumina sensu,
N unc cadere ut timeas ex ipso sydus Olympo.
S æpe etiam torrem ambustum rutilante fauilla
C ernere erit, cœlumq́; cauo se scindere hiatu
T um, cũ sub noctem obscurã, atq; in nube profunda
N igrescit uapor, & permultum cœrula fumant
F omenta, trahit & subitam uis ignea flammam.
I llicet è medijs tenebris, fumoq́; frequenti
E rumpit flamma, & cœlo se fundit aperto,
V t timeas noctem ruere, atq; fatiscere Olympum.
P ræsertim cum præcipiti uertigine torris
E xcussus cadit, atq; cadens nigrum aera findit.
F lamma etenim cum cœruleo se miscuit, & cum
L ux atro insinuat, penetratq́; immissa profundo,
T um nubes patet, & lato se soluit hiatu,

L umināq; ipsa imum subeunt admissa recessum,
A c patefacta cauo pandunt sese abdita tractu.

TREIS ESSE AERIS REGIONES.

Et quoniam treis in partes distinguitur aer,
P rima æque patiens est frigoris, atq; caloris,
A lternasq; uices alterna sorte rependit.
V ere tepens, æstate calens, eadem horrida bruma
P roxima ab inflexu radiorum amota, malignum
F rigus, & algentem late complexa rigorem,
I n quam cæruleus passim uapor actus inerrat,
V nde cadunt imbres, unde & nix concitat alas,
V ltima torrenti semper sitit usta calore
F lammarum consueta uagos inuoluere tortus.
H alitus ille igitur longe, ualidusq;, potensq;
H uc penetrat, superatq; hyemes, & frigora uictor.

DE LAMPADIBVS, ET ALIIS IGNITIS FIGVRIS.

Ergo aut est parteis æque diffusus in ipsas,
E t lato arescens incendia suscipit orbe,
L ampadis in faciem, quæ plurima nocte refulget
A nte deos, aut in latus inclinante figura
C ontrahitur. magis hinc, inde altera promunet ala,
V t crassum aut credas lapidē, aut ignescere truncū,
I pse quidem dextra pellem trahis. illa trahentem
I am sequitur protenta manu, sed parte sinistra
S ubtrahitur, quodq; hac accedit, demitur illac.
H inc titubant duplices sub iniquo pondere lances,
A ut sparsim fusus, rapidoq; abreptus ab igni

S cintillantem animam uomere, atq; efflare uidetur.
V t quando in stipulis furtim uagus incidit ignis,
H uc illuc dispersa uolant incendia, nec se
M iscet flamma, salitq; leueis per feruida culmos.
S ed neq; tam tenuis terrarum est halitus, ut non
E t densas habeat fumoso in corpore parteis,
Quæ sursum raptæ, totoq; uolumine mistæ
D ensantur. leue in aerium se tollit acumen
C onsurgens. grauiora suo sese ordine ad imum
D etruduntur, donec cunei sub imagine flammam
C oncipit, & rutilus micat inter sydera conus.
T unc aliquis limosa agitans ad flumina Nili
P iscator, dum nocte oculos ad sydera tollit,
O bstupuit, doluitq; simul super astra referri
P yramidas, ueterumq; rapi monumenta uirorum,
A egyptumq; suis superos spoliare trophæis.
I nterdum longam erectus consurgit in hastam
P arte leuis, parte obducta caligine densus,
N on tamen ut maiora trahat uestigia cauda.
H oc quondam telo Tityon per uiscera adacto
S trauit humi, stratumq; nouem per iugera uictor
E xtendit, thalamos ulctus, tentataq; matris
F ulcra, nec indignos statuens Mars ferre dolores.
L audarunt facinus superi, atq; hinc ipse superbus
S picula non ponit manibus, non deserit hastam.
Aeris hæc partim media regione feruntur
I psa suis incensa opibus, dum uulnere crudo
C ertatim exercent uireis, & prælia miscent.
A estiferis partim in campis, regione suprema
Quæ cœli uertigo agitans rapit, unde coruscat

T ractim flamma rubens, atq; ignea fulget imago.

DE COLORIBVS NVBIVM.

Nubibus eſt etiam color et ſuus. hoc age ut omnem
A era percipias, ut uentos deniq; noſcas.
A lba parum denſa eſt, raroq; immiſta uapore,
Q uam Sol irrumpit radijs, & ad intima tranat.
N igra grauem traxit denſa caligine fumum,
N on illam ut penetrent nemeæi lumina Phœbi.
P uniceam multus ſubijt calor, occupat humor
C æruleam, grauidamq; imbri, longeq; madentem.
H as collidentes ſequitur fragor, & ſimul ingens
P orta tonat cœli, rumpitq; ad tartara clamor.
E quibus ut ſeſe emiſit uiolentior ignis,
F ulgurat, & denſas rutilus diſcriminat auras,
N onnunq̃ ut longum nubes diducat hiatum,
A c nigri pateant prorſus penetralia nimbi.
N onnunq̃ leuis ipſe leuem ſine uulnere nubem
E uadit, tamen & ſplendet qua ſemita monſtrat,
A c micat, ut celeri fallantur lumina ſenſu.
F lamma rubeſcenti multum ſaturata colore
A dmonet admiſtas fluuiali è corpore uires,
H umidaq; ingentem præbere alimenta uigorem,
Q uod probat exiliens lignis uiridantibus ardor.
A lbeſcens tenuem ſuccum, atq; arentia monſtrat
F omenta, & celerem peracuti luminis auram.
A t cui ſanguineus color inſidet, & nigrantem
P ræſefert late obſcura ſub luce cruorem,
H æc ualidas terræ uires, durataq; iactat
R obora, & immanem uaſta cum mole ruinam.

F ulminis hinc uarians, & tanta potentia fertur.

VNDE FVLMIMVM VARIETAS, AC VIS.

Nanq; ubi nube caua, tenuis'q; & plurimus alte
T ruditur, incensis & se fert spiritus alis,
I lle quidem leuitate sua penetrat'q;, ruit'q;
L ubricus, & tenuis multum loca peruia tranat,
V t nulla incensæ linquat uestigia flammæ.
N ec mora sit telo tenui ac penetrantibus auris.
A era fluent tamen afflatu, ac uia uulneris atro
L iuescet fumo, et piceum dabit usta nigrorem,
A eratis quoties clypeis impegit, & ipse
M ole piger lentis it tardior impetus alis,
D uraq; pugnaces obiectant robora conti.
C ernere erit flagrantẽ iterũ Hucalegonta, et opimis
C um spolijs templa excisis auulsa columnis,
A c furere attonitas incendia sæua per urbes.
T anta mole ruit, tantu'q; impulsa ruina
F umida uis, procul acta polo, atq; è nube profunda,
S iquando extrusus, multo'q; accensus ab æstu
S piritus it tonitru horrificans, atq; igne coruscus,
T ractu ingens, tardus'q; gradu, et lõge auctus eundo
S cindit'q;, urit'q;, & longo secat aera hiatu.
T um montes quatit impellens, discindit & arces,
E t correpta micant diris naualia flammis.
P ræcedit longe uulnus tremor, usqueadeo uis
I mpellens furit, atq; intendit spiritus auras,
E t late arentes coeunt ad uulnera fumi,
V t cum irata manus tormento exclusit aheno

Fumantem pilam, uersatq; uolubile saxum,
Inclusi erumpunt ignes nigrantibus auris,
Fit tremor, horrendumq; sonat. tum plurimus ante
Sternit iter fragor, & gemitu saxa icta resultant,
Disiectaeq; ruunt prostratis moenibus arces.

DE VENTIS.

Ventorum nunc te causas, patriamq; docebo,
Quaeq; illis natura, & quae sit cuiq; potestas.
Aridus ille autem, atq; ima tellure remissus
Hos generat, uiresq; animis, roburq; ministrat.
Sol pater educit. mater dedit ubera tellus.
A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
Occasum insedit zephyrus. uenit Eurus ab ortu.
Hos circum uarij dextra, leuaq; feruntur,
Atq; agitant tenues diuersis flatibus auras.
Et quoniam medium lustrans Sol circuit orbem,
Per duodena uago digressus signa meatu,
Idcirco quidquid gremio telluris in altum
Eduxit, partim algentem festinat in arcton,
Partim ad decliuem Libyae diuertitur oram,
Dum radios, ac saeua timens incendia uitat.
An dextra, leuaq; ferens se, impune uagatur
Humida uis, quando hinc libycos, ast inde recessus
Arctoos semel in toto Sol ambiat anno?
Vnde sibi uis ipsa & opes, & robora firmet?
Cum tamen assiduus media regione recurset
Eoum, hesperiumq; petens Sol annuus orbem,
Vrat & accensos quos ipse per aera fumos
Traxerat? inde frequens nunc hinc, nũc effurit illinc

F rigidus aut aquilo, aut nimbis uiolentior auster,
A uster solstitio ueniens, regnisq; perustis.
V nde calet magis, & pennis madidantibus usus
I nuergit largos agris sitientibus imbres.
Q uin imo quoq; digrediens, & fessus, & in se
S æpe repercussus grauiores concipit æstus.
A t Boreæ patriam horrentem, frigusq;, rigorq;
I nsedere. hinc terra gelu concreta uaporat
T enuius, horrescitq; aer, uolat inde serenus
S piritus, & siccis uestigia commouet alis,
A n quia summa tenens cœli loca, multus, & ingens
I nde ruit, pellitq; auras, & nubila differt,
N ulla ut Hyperboreo maneant uestigia tractu.
S ed tamen & longo uectus trans æquora cursu,
I rrorat caput, & madidus ceruice fluenti
F undit aquas, seruatq; olim quæ fœdera sanxit.
Nanq; olim prouectum austrũ trans littora Rheni
O ceani fama, & toties refluentibus undis
E xcipit incautum Boreas, & uincula nectit.
I lle ut se captum agnouit, sensitq; cathenas,
N on ego te siculo ue mari, nec finibus aphri
L ittoris arcuerim, liceat nam te quoq; nostram
V isere Cyrenen, libycosq; intrare recessus,
A c nostro terram arentem satiare liquore.
H inc quoq; securus per regna aliena recursat,
E t madidus pennis sitienteis irrigat Aphros.
H oc quoq; frigidior, quod per decliuia labens
O bijcibus nullis cursus agit ipse secundos.
V ere etiam regnare uolunt, quo tempore primum
O ptatæ crescunt luces, & lubricus annus

Conuertit

C onuertit tergo, atq; hyemem post egit iniquam.
T um liquefacta mouens terrarum claustra, caminos
S ol aperit laxos, uoluitq́; per aera fumum.
H ic somno excitus, commotisq́; impiger alis,
L inquit Hyperboreos decliui tramite montes.
Quin ubi Sol propior maiora incendia mouit,
F lagrantesq́; impegit equos per uiscera Cancri,
C um nebulosa cauis fumat Germania campis,
A c multus uapor ad superas sese extulit auras,
Quemq́; frigida uis Boreæ comes addita cogit.
I lla etiam de parte graues incumbere nimbos
C ernere erit, fusisq́; augescere nubibus amnes,
I n medijsq́; natare etiam feruoribus agros.
H oc etiam è cœlo, ac semper radiantibus arctis,
E t gelidæ incumbunt auræ, ac uehementior urget
V entorum uis, finitimis regionibus acta.

VENTOS QVOSDAM PROVINCIALES ESSE.

Omnis in aduersos uentus non peruenit axes,
E t quidam certo sedem posuere recessu.
C ircion hispanas fama est regnare per urbes,
E t pecori strages meditantem, & prælia nautis.
N on alpes hunc Aeniæ, non frigida norunt
P angæa, aut nimbis nunquam nõ turbidus Hæmus.
V ix fessum Entellæ excipiunt, cauaq; hostia Macræ.
S entit uicinum solem nabatheius Eurus,
A rentesq́; impellit equos comitante calore.
D iuersum zephyri spirant aquilone propinquo,
E t Solem fessum excipiunt, altoq́; cadentem.

Frigidus hinc, pluuius'q; uigor. sed turbidus auster
Ipse agit undanteis nimborum prælia turmas,
Dux ipse pluuiarum, & longe maximus autor.
Eductos nanq; immensum regione perusta,
Densorum fluctus longinqua ab sede uaporum
Inuoluit, raptat'q; agitans. qui deinde soluti
Fundunt præcipites abruptis nubibus imbres,
Diluuio'q; unà absorbent pecudes'q;, uiros'q;.
Tantum Auster discussa furens per nubila sæuit.

CVR VENTI OBLIQVI FERANTVR.

Cur autem quando huc toties discurset, & illuc
Spiritus hic, uarios agitans sine lege tumultus,
Cur non & superas pennis petit improbus arceis?
Omnis, in aerias quicunq; elabitur oras
Halitus, immisso paulatim educitur igni.
Qui postquam gelidam summo capite attigit arcem,
Sensit & aduersi contraria frigoris arma,
Illicet ipse pedem retro fert, pondere & ipso
Quod multum traxit grauida de matre uolutus
Ad matrem trahitur. Ecce hic nouus aduenit ignis
Auxilio. retinet labentem. ille arma resumit
Fortior ad pugnam simul huc perlatus, & illuc.
Dum'q; cadit, resilit'q;, leuis tum pellitur aer,
Et quo maiores à frigore pertulit ictus,
Maiorem'q; trahit fœcunda è matre uigorem
Halitus, hoc maiore ruens ferit aera pulsu.
Vt cum mæoniæ in campis uada ad alta Meandri
Pastor agens, baculo stagnantem percutit undam,
Illa fugit circum, & grauidum dat pulsa sonorem,

I mpellitq́; undam illabens noua protinus unda.
E rgo paulatim augescens, fit maior eundo
I mpetus, & uires, grauioraq; robora sumit.
V t cum de tenui primum fonte effluit humor,
I t riuus, post collectis procul imbribus amnem
I ngentem raptat ripis, longumq́; profectus,
T um plenus rapidis in pontum immittitur undis.
A utumno sed enim uento uis plurima largum
C um spirant terræ, cum plenior halitus exit,
T erreniq́; magis suffundunt aera fumi,
H oc iterumq́;, iterumq́;, etiam, multumq́; monebo.
I ncendunt nimij leuiter fumantia soles.
I ncensa exurunt late, præsertim ubi altos
P hœbus agit currus, fuluoq́; è sydere lustrat
E xiguis habitata locis Massilia regna.
I dcirco latera ad mundi, atq; extrema uiarum
T errestris calligo habitat, quo languida solis
V ix penetrat uis, & radijs minus urit acutis.
I psa etiam partim leuis aspiratio, ut alte
F umida, partim etiam grauis, ut tellure remissa.
A tq; illinc facile admittit resoluta calorem,
H inc percussa gelu riget, ac densata grauescit.
I nde etiam transuersa ruit. nam frigore abacta
N e sursum penetret, mistoq́; calore retenta,
N e cadat in præceps, transuersum impellat oportet
A era siue quod extremis in finibus orbis
R egna tenens, castris illinc se fundit apertis
V isura & medias mundi penetrabilis oras.
N am neq; pulueream in pluuiam descendere par est.
N ec tamen abnuerim Lunamq́;, errantiaq; astra,

Quæ medium assiduis peragrant discursibus orbem.
In medium quoq; ab extremis caliginis auras
Attrahere, in uariasq; orbis depellere parteis.
Ergo & cum arenteis rapidus Sol usserit agros,
Et cum uicta gelu queritur mala frigora tellus,
Tum tibi tranquillæ permittant ocia luces,
Grataq; sedatæ præstabunt somnia noctes,
Pacatisq; ingens requiescet flatibus aer.
Nec non post largos imbreis, pluuiamq; madentem
Compositæ cessant auræ, tacitusq; quiescit
Spiritus, & nulli ueniunt in prælia uenti.
Hoc quoq; post Boream algentem, atq; rigẽtia flabra
Cernere erit, quoties crudo sub frigore tellus
Concreuit, simul & durato tergore sæuit.
Spiramenta soli claudit rigor. obstruit omnem
Vis aditum. nullus spirat uapor, aut fluit extra
Halitus, unde nouis ueniant alimenta procellis.
Si tamen expectes, nouus ut calor, & noua flamma
Torreat humenteis latices, & forte per altum
Ire paras, uideas turbantibus aera uentis
Magna mole graueis urgeri ad littora fluctus.
Alternis dat enim tellus, adimitq; alimenta.

DE TVRBINE.

Turbineus fortasse glomus miraberis unde
Eruat euulsam summis radicibus ornum,
Nunc frangens monte aduerso, nunc nubibus actam
Agglomeratq;, agitatq; frequens. tandem illa ruina
Prona cadit, longo plangens sola senta sonore.
Interea densa obscurus caligine fertur

P erq; uias, perq; arua simul sternitq;, feritq;
P uluereus globus inuoluens cœlumq;, diemq;.
N anq; per aduersum dum concursantia uenti
A rma mouent animisq; pares, & uiribus, ecce
C ertamen magnum exoritur. ille impiger instat,
H ic clypeo obnitens longe aduersatur. utrinq;
I mpetus, utrinq; & robur. nunc pellitur ille,
H ic pellit, nunc sors uariat mutata, nec ullus
S tat ue loco, cedit ue loco. nunc ille sinistra,
H ic dextra incursat feriens, & in orbe gerit rem.
N unc ictus clypeo exiliens petit aera, nunc se
I ntorquens terram ingenti diuellit hiatu,
D um uel uterq; cadat moriens, uel cesserit alter,
A ut iungant socias concordi fœdere uires.

DE PROCELLA.

Quin & fumida uis tellure exclusa, leuemq;
A era per sublata, suoq; euecta calore
C onflictata diu propter terrasq;, solumq;,
A ridaq;, & multo firmans sese aucta uigore,
V exatq;, infringitq; agitans pulsum aera, & unà
A equoraq;, & fracto displosa tonitrua cœlo
D isijcit, infremitatq; æquor, cauaq; antra resultant.
T orquentur nemora, & ualles ad sydera clamant,
P uluereusq; diem tegit intra nubila nimbus.

CIRCA VENTORVM OBSERVATIONEM, ANNI QVOQVE TEMPORA obseruanda esse.

Tempora quin etiam certa ratione tenenda,

V t cum se in præceps aut uer agit, aduenit æstas,
A ut cum declinat rapidus sol, appetit æger
V entorum pater, autumnus. seu frigida bruma
A utumnum fugat, aut uere aduentante fugatur.
T urbat enim, uersatq; omnis mutantia rerum.
I dcirco si tum nimbosi aut syderis ortum
V ideris, aut properare cauo procul æquore mergi
I nfelix astrum, atq; acri Lunam hoste teneri,
M ercurijq; graueis sydus portendere uentos,
N e dubita ingentem cœlo uariante procellam
A ffore, quæ simul inuoluat terrasq;, fretumq;,
V ertat & audaces in uota miserrima nautas.

DE AVRIS.

Sæpe etiam rapidũ ad Solem, mediosq; per æstus,
C olle uel aerio, aut udi propè littoris oram,
A ut propter liquidas nebulosi fluminis undas,
A estatem indomitã increpitãs, Zephyrosq; silẽteis
A urarum gelidas sensi properare cohorteis,
S olis anhelantes pellunt quas axe quadrigæ.
I pse iter intenduntq; fuga, traduntq; repulsum
A era, qui tenueis motu fouet incitus auras,
A diuuat & mare commotum, fluuijq; recessus.
H inc mulcent teneræ summotis æstibus auræ.
N anq; etiam umbrosa in scena cum incanduit aer,
O raq; saltantes tergunt sudantia Nymphæ,
F rondentem siquis ramum, ramalia'ue arma
V entilet, aut tenui dimouerit aera penna,
Q uam primũ Zephyri frigentem excuerit auram.
C ircum etenim qui nostra frequens se calfacit ora

Spiritus, impulsu facili fugit. aduenit aer
Inde nouus. mora nulla, alter succedit, & alter,
Ut nequeant circum ora nouæ recalescere partes,
Cum fugiant subitis excitæ impulsibus auræ.
Nec uero uallesq; cauæ. recubantiaq; antra
Ac cœlo uariante situs terráq;, mariq;
Non multum adijciunt uentis densant'ue, acuunt'ue.
Inde salutiferis spirant afflatibus illi,
Hi grauibus tentant morbis languentia membra.
Nam uenti mutant quoties, mutantur & unà
Corpora cuncta, habitu perstat natura nec uno.

DE VENTO, QVI ORITVR PROPE ATERNVM FLVVIVM.

Flat saltus post pelignos, qua uoluitur ingens
Aternus de ualle caua, atq; humentibus antris,
Ipsa quidem sub mane nouum cita Solis ab ortu
Aura recens, qua culta nitent, qua poma fouentur
Rames læta suis, largo & sata semine turgent.
Hæc eadem rapidum ad solem, mediosq; per æstus
Nec longo spatio prouecta, aut uiribus auctis
Vanescit primo moriens, & soluitur æuo.
Usqueadeo uariant uenti, uisq; insita uentis.

DE VENTO PECVLIARI Illyrico.

Illyricis specus est ingens in finibus, antrum
Ventorum immane, unde iræ, immitesq; procellæ
Erumpunt, quoties terris fera sæuit Erinnys,
Immittitq; hyemes pelago, & se proripit umbris.
Non tutæ stabulis pecudes, non oppida muris

N on ipso in portu classes. fremit Adria, & atros
H orrescit trepida Garganus ab arce tumultus.
N on illo quidquam uento crudelius, ut se
E xcussitq; antro, & portis ruit acer apertis.
P astores cohibete ignem, & procul addite flammas.

DE TERRAE MOTV.

Quae uentos moueāt causae, quis & halitus auras,
H actenus o mihi care puer. nunc unde tumultus,
E t tanti ueniant terrarum in praelia motus,
V nde uagi excutiant diuulsa cacumina montes,
F lumina cōuertant cursum, aut premat alta uorago,
V nde tremat tellus, quamprimum (aduerte) docebo.
P rincipio ingenti late circundata ponto
T ellus, fumificis incendia pascit in antris.
I nde tepent bruma fontes, cerealiaq; arua
S pargit saepe nouis, quas euomit Aetna, fauillis.
H aec eadem sub speluncis tenuem aera claudit.
I nde sonant saepe occultis mugitibus antra.
A rida quanquam etiam, ac uenis sitientibus, amnes
E mittit tamen, & dulci rigat arua fluore.
E t quamuis largum coelo ruat agmen aquarum,
E xcipit in sese, ac rursus madefacta remittit.
H inc ergo humenteis animas, fluidumq; uaporem
S pirat agens, calido aut rursum secat aera fumo.
N unc halat siccum, & crasso de pectore flamen,
A ut tenui uolucrem suffitu exuscitat auram.
H inc ille & motu facilisq;, & uiribus acer
S piritus, atq; imas habilis penetrare cauernas,
E t rursum uiolentus, atroxq; erumpere, claustrisq;

Inclusus fremit, & multus uacua atria uersat.
Idem etiam in flammas abit, & furit igneus, atros
Intorquens lapides tormento exclusus aheno.
Euocat hæc genitor rerum Sol. excipit aer.
Ipsa parens tellus large indefessa ministrat.
Quæ tamen è nimijs nunc inde caloribus usta,
Hinc nunc uicta gelu, & multa durata pruina,
Contraxit dubios languenti corpore morbos,
Vt neq; sit superante anima spirare potestas.
Ergo incerta ferens raptim uestigia anhelus
Spiritus incursat nunc huc, nunc percitus illuc,
Exploratq́; aditum insistens, & singula tentat,
Siqua forte queat uictis erumpere claustris.
Interea tremit ingentem factura ruinam
Terra suis quatiens latas cum mœnibus urbes.
Dissiliunt auulsa iugis immania saxa,
Procumbunt turres, sternuntur funditus arces,
Magnorumq́; cadunt templa impolluta Deorum,
Excidium ut magni iam iam timeatur olympi.
Hoc etiam ut magna è paruis cognoscere possis,
Cernere erit, nostro quoties in pectore sistit
Spiritus, ac tenuem neq; dat, neq; suscipit auram.
Tum uelut intercepta anima tremor occupat artus.
Pugna intus. micat extremis in partibus horror.
Ergo ubi collectis immensum uiribus auræ
Crebrescunt, uia fit, ruptisq́; meatibus efflant.
Antra sonant, mugitq́; solum, uallesq́; resultant.
Turbatos putei eruptant super hostia fontes.
Vanescit paulatim æger dolor, antra quiescunt,
Quiq́; uigor fuit ante, refert se in uiscera terræ.

A tq; alacres redeunt desueta ad munera uenti.
S æpe igitur cum iam multis maduere diebus
A rua, natant plenis demersa noualia fossis.
N ec pelagus capit auulsis minitantia ripis
F lumina. tum sua castra mouens sublimis ab arcto
N ubila de toto Boreas discussit olympo
F rigidus, & socijs commisit prælia cauris.
H ic tellus primum assiduis grauis imbribus, et iam
O bstrusis uenis ualidarum pondere aquarum,
P ost borea perflante solo concreta, & iniquis
O bsita frigoribus sese contraxit, & horrens
H orrentem late duxit per membra rigorem.
V nde nequit clausis efflare canalibus auram.
V t quondam infelix ualido Campania motu
O ppressit miseras ipsis cum ciuibus urbeis.
C um uatem fessæ uix eripuere camœnæ
L abenti è thalamo, ac tecti minitante ruina.
I nterdum uacuis tellus male nisa cauernis,
F initimisq; agitata fretis propter maris æstum
C oncutitur uentis pugnantibus. effurit intus
V is ingens. extra prohibet uentusq;, fretumq;.
Q uod sæpe euboico testantur littore Cumæ,
E t quondam uexata graui Pelopeia motu.
P ræterea sæpe occultis fornacibus ignis
A estuat, inuoluitq; globos, siqua potis extra
R umpere, & imposito luctans sub pondere sæuit
I mprobus, attollitq; elato uertice colles.
A t postquam superas uictor peruasit ad oras
S piritus, immistus fumo, & caligine densa,
P ulueream spargit tremefacta per oppida nubem,

I mmundum & cinerem iactat uicina per arua.
A eoliam fama eſt Lyparen de rupe propinqua
H oc ſenſiſſe malum, & lucem doluiſſe negatam.
A enariam quoq; certa manent ueſtigia ut olim
I dem agit in cineres glomeratus puluis ad auras.
P uluereum queritur ſpargi Prochyte ardua nimbũ.
I lla ſolo fumante, graui concuſſa ruina,
S pargit deſertos incendia lata per agros.
P ertimuit mare flammigeros deuoluier amnes,
I ncenſum & late ſcopulos ſuper aera ferri.
A eſtati, atq; hyemi male creditur. & tamen udo
V ere magis, ſeu cum pedibus fluit una ſub unctis,
T um ſæuit furor, & bello ſeſe arduus armat.
Q uin etiam ut natura ſoli, tractusq́; locorum eſt,
F lumina nunc iter intorquent, nunc alta uorago
S orbet hians, nunc ſicca fuit quæ terra, paludem
H auſta facit, quæ cœruleo circunflua ponto,
C ontinet. inſiluit pelago, quæ iuncta manebat.
N unc nutare urbes, nunc & fluitare uidemus
V ndarum in morem, dubio nunc uerbere ſubter
Q uaſſari, aut ſurſum ſublato pondere ferri.
H orrendos nunc clamores ad ſydera tolli.
N unc mugire ſolum, aut animas Acheronte remiſſas
A uribus inſtrepere, aut equitem reſonare ſub armis.
S ibilat ecce alibi, aut antro fremit aura recluſo.
V idimus antiquas ueteris Dicearchidos arces
A ſſiduam longo motu traxiſſe ruinam.
B is meſſor legit ſpicas, bis uinitor uuas.
I nterea ualidi quatiebant mœnia uenti
F unditus, atq; imo uerſabant tartara auerno.

A rebant sitiente solo sata, nec temere ullæ
M anabant cœlo pluuiæ, tristisq; per arua
S qualor erat, mœrorq; herbis morientibus ingens.
N on usquam cœli rabies torrentior arsit.
A t postq̃ cessit tremor, ac solida arua quierunt,
(Certa fides) terris cessit mare. reddidit agris
N eptunus longo tandem post tempore quod iam
A bstulerat prius, & uictor ditione tenebat.
V squeadeo impellens uariat uis. ergo age cœlum
I nspice, siquando terrestribus æmula signis
A rma ferant Mars bellipotens, et Iuppiter Ammon,
I uppiter aerias qui fulmine concutit arces.
H i tibi signa dabunt uenientis ab aere motus.
Q uo tellus tremit incluso, & grauida antra fatigat.
N ec uero aut tenebræ, aut nocturna silentia, cũ iam
F rigore concrescunt terræ, & uis humida regnat,
S unt tantum metuenda, aut matutina pruina,
V erum etiam medijs in solibus, atq; ubi sæuit
A estiuus calor, & cum spiramenta retundit
S ol medius, retro & fumos compellit inertes,
E t tellus tremit, & uolucres erumpit in auras
S piritus indignans clauso arcum aggere cingi.
I pse uides quoties agitatis fluctibus æquor
T ollitur, & salsa spumant aspergine cautes,
L ittora tum sinuosa magisq;, magisq; uideri
C uruari, & solito maius: postquam alta quierint
A equora, uentorumq; simul grauis ira repressa est,
T um contra, recto tractu maris ora uidetur
T endere iter. summæ in longum spectantur arenæ,
A c nullas agitat sublatus spiritus undas.

H ic terras quatit inclusus, maria intima uersat
E xagitans, uerritq; auras. hic impete uasto
D iscindit nubes, explosaq; fulmina torquet
C um tonitru, et rapidis illuminat aera flammis.
H oc igitur cessante, aer silet undiq;, ut illum
D iuidat æquali interdum nubecula tractu.
T empore quo inclusus specubus longe æstuat intus
H alitus arescens, & humum quatit improbus, unde
T ellus intremit, & uacuis sonat icta cauernis.
S ed tamen & persæpe cauis furit abditus antris
I nfremitans, quando aerio se tramite contra
V entus agit, uetat atq; imis erumpere claustris,
T antam adeo uariant & uis & causa mouendi.

DE MEPHITE ANSANCTI IN HIRPINIS.

Spirat ad Ansancti uallē specus. hinc procul et grex,
E t pastor diuertit iter. procul euolat ales,
I ncidat in sæuam pennis ne lapsa Mephitim,
E t cadat infelix subita exanimata ruina.
S piramenta soli quondam tremor ille reclusit.
E xhalat uis unde nocens per uiscera terræ
C onflictata diu, tetroq; infecta ueneno.
H inc necat afflatu misero, sternitq; animantes
S æua lues procul acta erebo, stygijsq; cauernis.
A n non Harporum in campis Garganide terra,
Q uaq; celer dubijs ripas secat Aufidus undis,
E ffossa tellure uapor cerealibus horreis
I nclusus subito exanimat? nec ut aera diuum
A ccipiat, reddatue infossi exhaustor acerui.

Vſq; adeo incluſas peſtes dira occupat auras.

DE IRIDE.

Nunc age ſiquando ætherio delapſa ab olympo
Iris ades, uatisq; oculis permitte uidendam,
Dum genus, et certos memorem quibus orta parētes.
Nam te uel natale decus, uel ſanguinis autor
Nobilitant. tu forma inter pulcherrima Nymphas
Spectanda & cœlo, & luſis celebranda canoris.
Paſtorem fama eſt Phœbum peneida ad undam
Incaſſum poſt abſumptos in uirgine fletus,
Poſt deploratos toties in cortice amores,
Inuitum ad ſuperos, ac munera nota rediſſe,
Solantem caſus cithara, ac teſtudine eburna,
Paulatim irrepſiſſe nouam ſub pectore flammam
Virginis Aeriæ, ſolam quam Iuno miniſtris
Prætulerat fidam thalamis, gratisq; ſodalem
Alloquijs, cui cura omnis quoq; credita herilis,
Tentanti in thalamos aditum, inſidiasq; paranti
Et reperiſſe uiam caſum, & docuiſſe repertum.
Oceano forte in magno ſub Tethyos antra
Iuno aberat, ducens lætam per pocula lucem.
Aeria è thalamis ut erat laſciuior annis
Prodierat, procul emotas ſpatiata per auras.
Proſilit è ſpecula iuuenis, timidamq; repente
Occupat amplexu. tum nequis cernere poſſet,
Nube caua inuoluit, mox ad ſua gaudia uerſus,
Optatis fruitur thalamis, grauidamq; relinquit.
Illa uterum cælans, nono poſt menſe grauatum
Ponit onus. fratri præſto Lucina petenti

A ffuit, excepit neptem, gremioq; leuatam
N ubibus Aeriæ prolem commendat alendam.
V t creuit forma præstans, & corpore Nympha,
V isaq; digna Deo proles, tum Iuppiter illam
F actus auus, fouit gremio, miratus & ora,
E t crines flauos, & lumina digna parente,
E t pharetram, et quod quē pater illi tradidit, arcum
L unabat, capita ut simul acuruata coirent,
S olis ad occasus ut spicula Solis ab ortu
M ittat, ab occasu facile ut iaculetur ad ortum,
N eptis auo digna, simul & patre digna uirago.
I uppiter ob meritum speculo donauit, ubi omnem
A era prospiceret, terras, pontumq; uideret.
Quo foret & nymphis etiam spectabilis ipsis.
N ate igitur siquando sedens æstate sub altis
P orticibus, forte aut nemorum uiridāte sub umbra,
A uratum admoris labris sitientibus amnem,
N e pigeat, simul ac gelidum cratere liquorem
H auseris, ardentem ad solem, atq; ad lāpada Phœbi
S istere, post altam tua lumina ferre sub umbram.
I llicet aspicies solem laquearibus ipsis
F ornicibus siue in medijs, altaúe columna
F ulgere, oppositam radius dum flectit in oram
L ubricus, effusoq; super loca lumine lambit.
H aud aliter leui in nube, cœloq; quieto
O bliquus cum se radiorum impegerit ardor
N ubila per, conuersa acies in fronte resultat.
F lectuntur retro radij. fit protinus arcus
I lle quidem, uarios ducens è nube colores,
V t uiridi quoties ligno celer hæserit ignis,

F lamma rubet, madida referens à matre uirorem.
F orsitan & cum nube caua se ostentat imago,
C aeruleum uideas, qui non est, ipse colorem.
A c memini dum castra sequor, mauortiaq; arma,
Qua praeceps sese tyburna rupe uolutus
F ert Anio, multaq; cadens aspergine sudat,
F umosa fulgere super conspergine claram
I rin, & aurato iacientem spicula cornu.
E tiam Sol medium clarus peragrabat olympum.
M ox ubi sydereis nox fusca superuenit alis,
I mprouisi adsunt austris madidantibus imbres.
L iquitur in latices coelum, lutulentus & antro
P rosilit, ac ripis Anio caput extulit altis
I ndignans, liquidos rapidis torrentibus amnes
F oedari, & moestas arceri à fonte Napeas.
N ec flauescentem aspiciens miraberis arcum,
P uniceo uiridem si addas, rarescit uterq;
N am simul, & flauum miscent utrinq; colorem.
N ec uero cum Sol medium lustrabit olympum
(Vrit enim, feruetq; adeo, ut quae densa, relaxet)
T haumantis natam aspicies, quanquam horrida qn̄
B ruma riget, medijs liceat uidisse diebus.
E rgo & cum adueniet simul, & cum deciderit Sol,
I ris ab aduerso capiet data signa parente
L uce quidem, quanq̄ in tenebris sub nocte maligna
A urea cum pleno radiat Latonia uultu,
T um quoq; curuato meditatur spicula cornu.

CVR IRIS SIT ARCVATA.

Et qm̄ obliquum ad solem, aduersumq; parentem

Apparet

A pparet longe oppositis in partibus Iris,
I dcirco non in gyrum, non cogit in orbem
S ese audax, neq; enim est ipsi circundata Soli,
V nde referre queat speciem toto ore rotundam.
S æpe etiam duplicem in tenebris est cernere Lunam,
N ube nouam referente alia sub imagine formam.
I psa sua speculum dextra tenet, & uidet ora
A ltera nympha sua, et qbus hæc quoq; lumina cernit.
V na quidem facies, speculo referente secundam.
E rgo & in aeria talem se nube figura
I ngeminata refert, speculi se margine qualem
N ympha super, uitrea & similē se reddit in umbra.
S ed neq; cum solem aut ipsum, solis'ue sororem
A ut rutila circum, aut atra caligine cingi
P rospicies, alium credas duxisse colorem.
N am uapor in causa est, qui cum fulgentibus astris
O ffundit sese, obtundens radiantia tela
I nficit hic nostros infecto lumine sensus,
F rustraturq; oculos falsa sub imagine captos,
L una magis, Luna hamatis minus apta sagittis.
T u tamen offusa quoties caligine cernes
P aulatim elabi, & claro mox lumine ferri,
T ranquillam licet expectes noctemq;, diemq;.
S in multis simul effundent se partibus ipsæ
C ollectæ in gyrum nubes (nulla est mora) uenti
D iuersis simul erumpent de partibus, ut iam
I nuoluant cœlumq; simul, terrasq;, fretumq;,
V ix adeo ut stabulis sint tuta armenta sub ipsis.
S emper enim qua diffracto uapor euolat orbe,
I lla parte ruent populantes nubila uenti.

Quin etiam qua se incandens nocte extulit ignis,
Ille quidem claro signans liquidum aera tractu,
Inde ruet portis quamprimum uentus apertis.
Ergo & cum excussit rapidus Sol omnia late,
Et cum uicta gelu glacie, & concreta, malignum
Horrescit tellus frigus, tunc æquora longe
Pacem agitant, nulli uersant super aera uenti,
Ac tranquilla quies pacato regnat in orbe.
Ast ubi se nebulæ tollunt, indenset & auras
Caligo fumosa agitans, hic aggere rupto
Spiritus ad superas sensim sese exerit oras,
Moxq; ruit portis emissus uentus apertis.
Ipsa etenim uentos tellus alit, eq; refuso
Emittit fœcunda sinu. sol hos pater actis
Educit radijs, perq; aera trudit apertum.
Illi iter intendunt cursu, passimq; uagando
Concipiunt uires, collectaq; robora firmant.
Donec uel cœlo irati dominentur, & undis,
Et quatiant ualidas inimicis flatibus arces.
Haud aliter, quam cum liquidis caput extulit antris
Eridanus, molem ingentem rapit undiq; aquarum
Progrediens, feruetq; uagus per adorea culta,
Huc, illuc sinuosa agitans secum agmina uoluit,
Rumpit & in pontum superatis fluctibus audax.

DE COMETIS.

Ventorum quoq; certa dabunt tibi signa cometæ.
Illi etiam belli motus, feraq; arma minantur,
Magnorum & clades populorum, et funera regum,
Vt cum seu cœli occasum, seu solis ad ortum

E xtulerint caput infelix, & crine minaci
H orrendum late implerint terroribus urbes.
S i steterint, certoq; loco uestigia figent,
F initium bello inuadent, ciuiliaq; arma
F oedabunt socias cognato sanguine dextras.
S in ortum tendent uersus, peregrina moueri
B ella scias, hostemq; externis affore ab oris.
T u uero quod decernit Mauortius ignis
I nfelix coeli sydus, quod nuntius Arcas,
H oc dirum in primis statues signare Cometem.
I psi etiam tibi signa dabunt manifesta colores.
H alitus ille autem aestiuam sublatus in oram,
M ole ingens, tractu longusq;, & plurimus ipso,
M ulta etiam fomenta ferens, concepit ubi ignes,
F lammatos ignes, & late incendia serpunt,
F it coma quae rutilum spargat de uertice crinem,
E t longo fumosa trahat uestigia passu,
S ed Solem, Solisq; uiam declinat, ad arcton
S aepe iter intendens, celeri nunc concitus axe,
N unc lento temone premens tardantia lora.
N am memini quondam icario de sydere lapsum
S qualentem praeferre comam, tardoq; meatu
F lectere sub gelidum boreae penetrabilis orbem,
H inc rursum praeferre caput, cursuq; secundo
V ertere in occasum, ac laxis insistere habenis.
D onec agenorei sensit fera cornua tauri.
E rgo inter sese aduersis concurrere signis
H inc Turcas, illinc Parthorum examina uidit
E uphrates belli medius, caput extulit alueo
A rmorum sonitu excitus Mauortius Ister.

V ix unquam maiore aliàs in prælia uentum est
M ole uirûm. lati manarunt sanguine campi.
H orruit Oceanus, dum tot procul amne cruento
V ersat Rhenus agens, simul arma, uirosq;, ducesq;.
C ognatos enses, atq; impia comminus arma
S ustulit assuetis gaudens Hispania bellis.
O bstupuit, gemuitq; simul maurysia Calpe
I ngenteis uelorum alas, crepitantiaq; arma
O ceano, et freta lata citis spumantia remis.
M ox Tingitanis sæuire incendia tectis,
A tq; amneis tabo squalere, & sanguine campos.
N on aliâs uenti pelago incubuere tumenti
M aiores, non æolij rex carceris unquam
S æuius infremuit, ruptoq; immugijt antro.
D elituit ripis, imo & caput abdidit alueo
V ndarum pater Eridanus. sitientibus amnes
E xcessere antris. mœstæ, et sine numine Nymphæ
F uderunt nullos terra arescente liquores.
I nterea nullus cœlo demittitur imber.
A rescunt herbæ passim sitientibus aruis.
P ratorum perit omnis honos. nemora alta laborant
A estibus, inuitoq; cadunt è stypite frondes.
I n dirum transit cinerem de gramine cespes.
V ota Iouem non ulla mouent ingrata, nec ullum
I ncensis aris meritum, sensusue malorum.
L anguentes impune cadunt cum matribus hedi,
E xanimesq; iacent passim cum matribus agni.
I nfelix animam conuulso in cespite linquit
T aurus, & ingentem ipse cadens dat mole ruinam.
N ec bellator equus non sicco in margine fontis

M œret, & assuetis moriens caput abdit arenis.
S trata dolent armenta boum'q;, armentaq; equorũ.
E xitio sitis est etiam pastoribus, ut iam
E migret calabris procul armentarius agris
A eger, agens paruos ægra cum coniuge natos.
V sque adeo infandam in rabiẽ fera sæuit Erinnys,
E t dirus quatit in terras iacula aspra Cometes.

DE VIA LACTEA.

Nate etiam siquando oculos ad sydera tollens,
A lbentem cœli tractum mirabere, forsan
A ddubites quæ causa uiam signauerit, an sit
H alitus idem autor, longo quem tramite ductum
S tellarum densus circum se complicat ordo.
Q uippe uagus solem fugiens, torrentiaq; astra
I n leuum, dextrum'q; latus declinat, & ipsa
R aptatus circum cœli uertigine candet
S yderibus late sparsus, pallentiaq; ora
S tellarum, atq; amnes lactis sub imagine præfert.
N anq; acies obtusa, & non penetrabile lumen,
E t series numerosa, minutaq; corpora paruis
I n spatijs uersata, procul candere uidentur,
D um nequeunt radios iaculari, et stringere flammã,
C andet, & à multa caligine consitus aer
H inc, illinc agitata, & lactea constat imago.
Nec tibi non fera sunt sæuorum nota gigantum
P rælia, non phlegræa phalanx, superũm'q; labores,
I ntentans'q; Deũm excidium Briareius ensis.
E rgo illi simul ingenteis inuoluere monteis
A Boreá'q;, Austro'q;. ingens simul ardor utrinq;,

V trinq; & metus ingens, exitium'q; paratum.
T erra nouum auxilium natis tulit. excitat antris
N igranteis'q; globos fumorum, & sydera fœdat
P ulueribus, tetra offendens caligine diuûm
A ttonitas acies, atq; arma micantia frustra.
C edebat rerum genitor, cedebat & ipse
B ellipotens Mauors. frustra Latonia tendit
D ictæos arcus. nigrantem ex axe booten
E xcussat caligo. haurit globus Oriona
P uluereus, cæcum capulo dum sustulit ensem.
E ce autem flammis, & luce coruscus eoa
P hœbus adest. Phœbum sensit nox. illicet ipse
R estituit'q; aciem, & dextra, leua'q; coegit
C edere fumificum discusso puluere nimbum.
E rgo ubi laurigeris uictoria constitit alis,
E t cœlo pax nota redit, monimenta quod essent
A ntiquæ pugnæ, uolucres subsidere fumos
E t statuit pater, & solio sic iussit ab alto.
A tq; hinc puluereus manet inter sydera limes,
Q ua uictor pepulit flammato turbine Phœbus.
Nec uero naturæ omnis uis cognita, quando
M ulta latent, tamen & causas scitamur, & unde
P roueniant. Candor'q; uiæ, limes'q; per astra
F usus, in incerto est. nebulas in sydere Cancri
A n'ne eadem caligo, eadem quoq; causa notarit,
H oc quoq; in incerto est. nam plura subesse uidentur,
Q uæ certent ratione eadem, aut aduersa repugnent,
L actea cur niueo canescat semita tractu,
C ur nebulosa cauo pallescant sydera uultu.

DE FONTIBVS, ET FLVMINIBVS.

Hinc ego digrediens, fontes te nate docebo,
E t cur perpetuis decurrant flumina uenis,
E xtremus labor, & uigilatæ ad lumina noctes.
T u mea dicta puer memori nunc accipe corde.
S piritus hic (Graij fecerunt aera nomen)
Q ui terras, pontumq́; leui circuntegit umbra,
E t penetrat rimosa means in uiscera terræ
(C erta fides) facile humentem permanat in undam,
I n liquidumq́; coit contracto frigore rorem,
M ox abit in latices, & ripis plenior errat,
E t magno labens intrat cum murmure pontum,
A rmatus etiam raptans ad littera classes.
I pse uides sæpe in foribus sudantia saxa,
E t guttas de marmoreis stillare columnis.
N anq; aer circunfusus dum frigora sentit,
P aulatim sese cogit, mox defluit humor.
I lle quidem sicco ducens è marmore guttas,
S peluncis quoq; de gelidis manare liquorem
C ontinuum, unde fluunt crepitanti murmure riui.

MAGNA FLVMINA È MONTIBVS DEFLVERE.

Si Rhenũ, Rhodanũq́; uidens, magnũq; Garunã,
A ut Hebrũ, Eridanum'ue, aut clari nominis Istrũ,
A ut qui per latos populos mare peruenit Indus,
A ut septemgemini rumpunt qua flumina Nili,
P erscrutere ortum, & fontis sacra antra reclusi,
(N on dubium) inuenies summis è montibus illos

D elabi genus, & gelidis deducere ab antris.
N anq; aer terræ immistus, molemq; sub ipsam
I nclusus, montana rigens ut frigora sensit,
I n stillas abit, & longo fluit agmine multus.
D esuper ima petens, donec iam uiribus auctis
E rumpit uallo, atq; in campos turgidus exit.
M ultum etiam stillante solo, niuibusq; liquatis
A uxilium accedit uenis tellure sub ipsa,
M ultum etiam nebulosa iugis immanibus aura
T abescens cœlo gelido cum stringitur humor,
V nde sibi occulti sumunt alimenta meatus.

TERRAM ESSE CAVERNOSAM.

Nec uero quamuis solido stet robore tellus
M ole sua grauis, & denso se robore firmet,
N on uastis intus specubus patet, atq; hiat alte
I mmensum ductis abrupta sede cauernis,
E quibus aut euri sparsim funduntur anhelis
F aucibus, adriacosq; attollunt flatibus æstus,
E t stragem dant arboribus, tectisq; ruinam,
A ut amnes subter lapsi de montibus altis
E rumpunt cursu rapido, & solida æquora findunt.
Q uippe aer antro inclusus lentescit in undam
F rigida sub loca, & æternum fluit abditus humor
A eterno de fonte liquens. hinc caspia claustris
A ntra tot accipiunt fontes, tot flumina, mox quæ
R ursum diuersis emergunt partibus orbis,
I n mare seu tacitis delapsa meatibus intrant.
Q uin & qua Herculei rident sata lata Tarenti,
Q ui piger humectat flauentia culta Galesus

Saxa subit, tacitusq; cauo se condit in antro,
Condit & in latebris Nilus. post liber apertis
Insultat campis, septeno & gurgite fertur,
Felix fruge noua, fœcundisq; uber aristis.

DE FONTE CORNV.

Est præcutinis in montibus horrida cautes,
Indigenæ uocitant Cornu, de uertice cuius
Manat aquæ gelidus per saxa rigentia torrens.
Hunc non antra caui montis, non humida uallis
Eruptat, non uis superas impellit ad oras.
Verum aer ripæ admotus, circumq;, supraq;,
Imosoq; latens sub fomite sudat, ut ipsum
Frigus, & algentem sensit per membra rigorem,
Stillatimq; cadit fluitans, cursumq; secundat.
Ergo & perpetuus tenor est stillantibus undis.
Perpetuiq; fluunt fontes, & flumina, & amnes,
Perpetuum quoniam seruat natura tenorem
Aeris, aeriam sese uertentis in undam.

FABVLOSE DE FONTIBVS.

Nec uero faciles Nymphæ, queis flumina cordi,
Et sacri fontes, atq; antra liquentia riuis,
Non ipsæ dulceis laticeis, non larga ministrant
Pocula, non gratas longe sitientibus undas.
Ergo nudatis pedibusq;, & pectore nudo
Cæruleæ per stagna agitant liquentia Nymphæ,
Alternisq; implent undanteis roribus urnas,
Alternis simul effundunt. Tum murmure magno
It præceps per saxa sonans spumantia riuus,
Mox crescens findit tacito plana æquora cursu,

N unc fessæ lætas ducunt per prata choreas
A rboribus tectæ, ac circum uariantibus umbris.
N unc teneueis mulcent gratis concentibus auras,
A ut amne in medio ludunt, uitreis'q; sub undis
L asciuæ alternant agiles per brachia motus,
L ubricaq; intorquent niueis uestigia plantis.
E natat hæc, leueis'q; manus, & brachia monstrat,
A ut tenerum latus, aut molleis cum poplite suras.
D esilit illa petens imum, splendet'q; sub undis
M armoreum femur, & ceruix argentea, & illæ
D educunt cœlo diuos quæ ad furta papillæ.
M ox resilit, flauum'q; caput, nigrantiaq; effert
Lumina, tum niueo quæ purpura fulget in ore.
H ic aliquis cannosa latens post flumina pastor,
A grestis Deus, & Satyrorum è stirpe procaci,
C oncepit postquam ardētem sub pectore flammam,
H uc, illuc oculos agit, & suspiria ducit,
I nsertat'q; caput cannis, refugit'q; uideri,
D um'q; uidet, friget'q; simul, feruet'q;, cupit'q;,
D esperat'q;, audet'q;, ferox'q; libidine in undas
D esilit, atq; cadens sonitum dedit. At chorus antrū
A ttonitus petit, & latebris sese abdit opertis.
I pse Deus uano frustratur gaudia tactu.

AQVAS NATVRALITER ESSE SINE COLORE, ET Sapore.

Nec sapor, aut color ullus aquis fluuialibus. Ipsæ
T ellure hos de matre trahunt. hinc sæpe uenenum,
S æpe salus. adeo uariat tellus'q;, solum'q;.
T erra salutiferas uireis, eadem ipsa nocenteis

P ræbet aquis, succo'q; suo prodest'q;, nocet'q;.
T erra eadem argento large fœcunda, sed aer
V ber aquis, Nerei'q; nouas hinc sufficit undas,
P ræcipue tamen arctoo sub cardine, qua se
V is ingens cohibet, quam'q; & Sol languidus errat
D efessus spatijs, obliquo & tractus ab orbe.
I nde perennis aquæ manat fluor, oceanus'q;
A estuat, arctoo'q; fluunt e cardine riui.

DE FONTIBVS CALIDIS.

Baiano sed ne fumare in littore Thermas
M irere, aut liquidis fluitare incendia uenis,
V ulcani fora sulfureis incensa caminis
I psa monent, late multum tellure sub ima
D ebacchari ignem, campos'q; exurere opertos.
I nde fluit calidum referens ex igne uaporem
V nda fugax, tectis feruent & balnea flammis.

DE AMARIS FONTIBVS.

Hinc etiam salsum fontes traxere saporem,
E t laticem longe ingratus inficit amaror
T ellure incocta exudans, cineri'q; maligno,
Q uem liquit quondam acensis fornacibus ignis,
P ost æuo extinctus longo monumenta relinquit
E xustum cinerem, & cocto sola subdita saxo.
H inc alibi exhaustos antris putealibus amnes
V ulcano feruente coquunt, dum crassior humor
S tringitur, in'q; salem tepidæ cessere lacunæ.
A st alibi in lapidem transit liquor, usq; adeo uis
T elluris uariat. Videas lapidescere Sarni

C œruleo ſub fonte alnum, filicis'q; maniplos,
E t paleæ intortos lento cum uimine culmos.

DE RIVO VENAFRANO.

Decurrit tenui labens aſpergine riuus
R upe uenafrana, feſſus quem ſæpe uiator
I ncuſat gelidos raptim oœuluiſſe liquores.
S æpe repentinos fracto de monte tumultus
E rumpentis aquæ timuit ſub uomere taurus.
I pſa ſuas nunc diues opes natura profundit,
N unc retrahit defeſſa manum, ſe'q; ipſa remittit.
H ic lactis fluitare amnem ſua ad ubera mater
L ætatur, dolet hic omnem obriguiſſe liquorem.
M ateriam ſæpe ingenio, inſtrumenta uel arti
D eficere, ipſe operis prudens dolet autor, & actor.
N unc ergo ingenteis'q; animos, uires'q; ualenteis
P ræſefert natura, opibus'q;, & robore pollens,
N unc inculta ſitu, longa'q; effoeta ſenecta
L angueſcit, proprium'q; negat retinere uigorem.
D um reparat uires, renouataq; robora firmat.
I pſa ſuos tunc plena ſinus, uterum'q; relaxat.
Qui'q; uigor fuit ante, refert ſe ad munera nota.
N ec uero caſus'q; inopes, ceſſantiaq; arma
N aturæ, nec rurſus opes, luxum'q; fluentem
N on hominum, non alituum genus, et pecus, et grex
S quamigerum ſenſere, graui & doluere ruina.
H inc etenim miſeranda lues mortalibus, hinc &
D ira fames, ſæuit'q; malum per uulnus utrunq;.

DE FONTE AMMONIS.

Ammonem fama eſt medijs ſub noctibus altum

F eruere, & in medijs rursum frigere diebus.
C ausa quidem uel certa subest, nam frigora noctis
I ntus alunt ignes, nocte & uapor æstuat intus,
V nde fluunt calidi noctis per tempora riui.
L uce autem cum Sol terras populatur, & ardens
E xhalat uis, tum uenæ recreantur hiantes,
V nde redit gelidus sua per uestigia torrens.
R ara igitur natura soli, quæ frigore Lunæ
Quæ Solem facile admittit resoluta diurnum.
H inc facile & recreat sese, & feruescit in horas.
H inc terræ uarium mutat fons ipse tenorem
L onginquo ueniens loca per uariantia ductu.
N am neq; sese orbe ex alio uis torrida Solis
I mmittēs, penetret'q; uterū, et grauida ubera terræ,
I mmensum'q; maris spatium, tantum'q; profundi.

DE FLVVIO TRIGELLA IN LVCANIA.

Horrescit quoq; Lucanis in saltibus antrum,
V nde petunt trepidi afflictis oracula rebus,
P ræcipitat longo immanis descensus hiatu.
S eptem aræ circum, & fumos flant tura sabæos.
A ntistes Zeno lituum tenet, & uocat ore
P ræsentem'q; deum, & pia numina sistit ad aram.
T urba fauet, mox & uoti damnata recedit.
I pse autem fruitur'q; dijs, atq; imperat antro,
V nde fluit gelidus salebroso fonte Trigella,
A rescit'q; hyeme in media, atq; æstate liquescit.
V ere nouo, cum se tellus adaperta relaxat,
T um uideas tecto ex antri stillare fluentum,

Hic riuos fluitare, illic concrescere fontem
In clatros. hiat ecce alibi fumosa uorago,
Vnde aditus imi ad manes, & tartara mundi.
Parte alia sonat abruptis specus atra cauernis
Horrendum. Ruit acta repente canalibus unda
Occultis, siccóq; diu deuoluitur alueo.
Pastores cohibete gregem sitientem, & ab unda
Pellite. non fœtum optatum, non ubera uaccæ
Distenta, aut tenerum cum matre aspexerit agnum
Errantem, qui pota frequens ad flumina pastum
Egerit armentum, & crudo saturauerit amni.
Capripedis potuit tantum dolor, iraq; Fauni.
Luserat aspernata procum Ripenia, & udis
Abdita fluminibus detestabatur. Ibi amens
Deturbatq; pedum pecudesq; à fonte repellit
Inclamans. nulli fœtus, non ulla propago
Sit pecudi, quoties sitientia guttura ad undam
Admorit, potóq; grauis de flumine abibit.
Semamnem fugitate boues, fugitate capellæ
Iratusq; gregi in nemus, & loca sola recedit.
At cum declinat rapidus Sol, & fugit annus,
Ac lassata situ, tellusq; effoeta senescit,
Aruit & uenis humor, mirabere fontem
Vel biduo effluxisse, ac flumina tanta requirens
Incusesq; Deos, naturæq; abdita damnes.

VETVSTATE TEMPORVM MVTARI FONTES, AC MARIA.

Sed nec perpetuæ sedes sunt fontibus ullæ,
Aeterni aut manant cursus. mutantur in æuum

Singula, & inceptum alternat natura tenorem.
Quodq; dies antiqua tulit, post auferet ipsa.
Hoc Mare, quod nunc ingenti duo littora tractu
Europam, libyamq; secat, (non fabula) quondam
Tellus una fuit. medio stetit æquore Taurus
Insudans sulco, atq; attrito uomere fessus,
Nunc mersa tellure natat uento acta carina.
Vulcano sacra, & fumoso uertice anhelans
Insula, cyclopum horrisonis incudibus antrum,
Nulla olim. nunc nulla Elicæ nonacria, ut illam
Fluctibus, iratoq; absorbuit æquore Nereus.
Aegyptum Casij soluens de rupe secabat
Nauta uagus. non dum ullum illi nomenq;, decusue
Sed pelago stagnante palus, udæq; lacunæ,
Nunc regio & populos late fœcundat, & urbes,
Pyramidũ ostentans monumenta, & nomina Regũ.

SITVM TERRAE MVTARI, ET TERRAS IPSAS RENOVARI.

Quid mirum fontes, siccato & flumina cursu
Desinere? aduenient lustris properantibus ætas,
Cum pelago emerget tellus noua, cum mare terris
Incumbens mole ingenti, simul oppida, & arces,
Cultaq; sub rapido secum feret hausta profundo.
Nullus honos regum tumulis. Impune deorum
Templa ruent. Idem fluctus pecudemq;, Iouemq;
Auratum affliget scopulo. exitium omnibus unum,
Et clades una absumet iuuenesq;, senesq;,
Matres, atq; uiros, & corpora cara nepotum.
Nec natum complexa parens miserabilis udis

P roficiet lachrymis, clamantem, et acerba gementem
C æruleus cano uortex absorbet hiatu,
E t uota, & pictos secum feret unda penates.
N on ullæ ultra relliquiæ, aut monimēta manebunt,
N on rerum labor, aut operum uis edita cœlo.
M aiestas ipsa ingenij, decora illa sororum
A onidum, confecta situ, atq; in nube iacebunt,
C unctaq; sub tenebris, & opaca nocte tegentur.
P arte alia exurgent immani corpore montes,
E t nigra primo cœlum caligne tingent
F umosis iuga uerticibus, non dum aere aperto,
N ec sicca tellure satis. Post tempore certo
T erra recens, cœlumq; nouum, noua littora, & udi
L abentes passim lymphis crepitantibus amnes
I ncipient præbere nouis alimenta colonis,
P aulatimq; nouus fato instaurabitur orbis.
Te quoq; uel iuuet ad finem uenisse laborum
V ranie, licet & fontis leue murmur, & ipsæ
S pirarint placidæ zephyris felicibus auræ.
R ura senem, uatemq; suum, sua ad ocia felix
P arthenope uocat, & fesso blanditur alumno.
N on ederæ, mea non lauri per tempora serpant.
M e sat erit si cæruleo Sebethus ab amne
I ntactæ salicis fluuiali munere donet,
A c mihi pomiferis uacet Antiniana sub hortis.

FINIS.

I. I. PONTANI DE HORTIS HESPERIDVM, SIVE DE CVLTV CITRIORVM AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM FRANCISCVM GONSAGAM MARCHIONEM MANTVAE LIBER PRIMVS.

Os o quæ liquidos fontes, quæ flumina Nymphæ
Naiades colitis, quæ florida culta Napeæ,
Deliolosq; hortos, & littora cognita Musis,
Quæ colles Baccho lætos, flauentiaq; arua
Messibus, ac summi curatis rura Vesæui,
Quo solem uitetis, iniqui & syderis æstum,
Hac mecum placida fessæ requiescite in umbra
Gratorum nemorum, Dryades dum munera uati
Annua, dum magno texunt noua serta Maroni
E molli Viola, è ferrugineis Hyacinthis,
Quasq; fouent teneras Sebethi flumina myrtos.
Vos gelidi fontes, genitalis & aura fauonij
Inuitant, uos cœruleo quæ littore pictæ
Nereides, uarias ducunt ad plectra choreas
Et nudæ pedibus, fusæq; ad colla capillis.
En ipso de fonte, & arundine cinctus, & alno
Frondenti caput, ac uitreo Sebethus ab antro
Rorantes latices, muscoq; uirentia tecta
Ostentans, placidas de uertice suscitat auras,
Queis solem fugat, & salices defendit ab æstu.

Ergo agite, & uirideis mecum secedite in umbras
Naiades, simul & sociæ properate Napeæ,
Quæq; latus Tyrio munitis Oreades arcu.
Non hic Pierij cantus, non carmina desint,
Aduentante Dea. summis en collibus offert
Vranie se læta. agite assurgamus eunti,
Et dominam comitemur, opaca & rupe sedentem,
Et rore Idalio, & Syrio ueneremur odore
Insignem cithara, & stellanti ad tempora serto.
O facilis, felixq; ueni Dea. me per apertos
Aeris immensi campos, summoq; uagantem
Aethere, mox toto numerantem sydera cœlo
Duxisti, legesq; deûm, atq; arcana docenti
Illarum & relegis series, & fata recludis,
Atq; ipso rerum causas deducis Olympo.
Ocia nunc, hortiq; iuuent, genialiaq; arua,
Quæq; & Amalpheæ fœcundant littora syluæ
Citrigenum decus, Hesperidum monumēta sororum,
Deliciæ quoq; & ipsa tuæ. Peneia Phœbum
Delectent Tempe, fraternaq; pectora Lauri.
Te Sebethiacæ capiant nemora inclyta citri,
Et quas nostra suo colit Antiniana recessu.
Nos canimus. Tu diua faue, atq; assiste canenti,
Dum uatis ueteres sacri renouantur honores.
En manet irriguum te blanda Patulcis ad amnem.
At tu quo Gonsaga domus, quo Mantua gaudet
Principe, dum canimus, post arma, graueisq; labores,
Itala dum spargis, Tarrarusiaq; arua cruore
Gallorum, & uictor spolia illa pheretria tentas,
Francisce heroum genus, atq; Bianore ductum

N e desis, ne'ue hortensem contemne laborem,
H erculeæ decus, & pretium memorabile clauæ.

QVALIS SIT ARBOR CITRIVS, ET VNDE ORIVNDA.

Orbe etenim Hesperio, Niasiq; ad littora quondam
O ceani, auriferis primum sese extulit hortis
C itrius, arboreæ referens præconia palmæ.
I lli perpetuus frondis decor inter opacum
A lbescunt nitidi flores nemus. Atq; ita late
S pirat odoratus zephyris felicibus aer.
I psa quidem lauro folijsq;, & cortice, & ipso
S tipite tum similis, tum frondescente iuuenta,
A t cono inferior, ramisq; ualentibus impar.
N am florum longe candore, & odoribus anteit.
Q uin grauida e` ramus, triplici distincta colore
M ala nitent, uirides primum referentia frondes.
H inc rutilant, fuluoq; micant matura metallo,
F lore nouo semper, semper quoq; fœtibus aucta,
P erpetuum Veneris monumentum, at triste dolorum.

DE CONVERSIONE ADONIDIS IN CITRIVM.

Mœrebat puero extincto, lugebat amantem
S cissa comam, et lachrymis humebat terra profusis.
H umebant lauri, quarum frondente sub umbra,
E t positum ante pedes lamentabatur Adonim,
E t se oblita Deam, tundebat pectora palmis.
V t uero sese dolor, & grauis ira repressit,
A c ueterum admonuit Daphne Peneia amorum,

E t nostros inquit testabitur arbor amores,
N ostrorum & maneant monimenta æterna doloru͂.
A mbrosio mox rore comam diffundit, & unda
I dalia corpus lauit, incompertaq; uerba
M urmurat ore super, supremaq; & oscula iungit.
A mbrosium sensit rorem coma, sensit & undam
I daliam corpus, diuinaq; uerba loquentis.
Hæserunt terræ crines, riguit'q; capillus
P rotenta in radice, & recto in stipite corpus.
L anugo in teneras abijt mollissima frondeis,
I n florem candor, in ramos brachia, & ille,
I lle decor tota diffusus in arbore risit.
V lnificos spinæ referunt in cortice dentes.
C rescit & in patulas Aphrodisia Citrius umbras.
C olligit hinc sparsos crineis Dea, mandat & altæ
T elluri infodiens. tum sic affata. Meis heu
C onsita de lachrymis, nunquam uiduabere fronde.
S emper flore nouo, semper'q; ornabere pomis
H ortorum decus, et nemorum, illecebræ'q; domorum.
O sculaq; illachrymans ligno dedit, e'q; capillis
S umma sub tellure agitans, fibramina ducit,
H auriat ut sitiens undam, atq; alimenta ministret.
I lla uelut dominæ luctum solata, recenteis
E xcussit frondeis, resupinaq; uertice, canos
D iffudit florum nimbos, queis pectora diuæ
I mpleuit'q; sinum, & lachrymas sedauit eunteis.
E xin Hesperijs arbor nitet aurea syluis.

DE APPORTATIONE CITRII IN ITALIAM.

At postq̃ Herculeis humeris stetit axis, & Atlas
P rospexit cœlo, & fessus requieuit in antro,
E t iam sata Deûm, Latij & scelera impia monstri
V ltricem expectant clauam, procul orbe subacto,
G eryone extincto, spolijs insignis abactamq́;
A duexit prædam, & nostris stetit ultor in aruis.
I dem humeris, idem ipse arcu, clauáq; superbus
D euexit simul Hesperio de littore syluas,
H esperidum syluas, nemora effulgentia & auro.
Q ueis post Phormiadum saltus, fragrantia myrto
L ittora Caietæ, fonteisq́; ornauit, & hortos
V irginis Hormialæ. Venientē ea Thybride ab udo
A ccipit hospitio, & thalami simul addit honores.
H inc & ob ætatis florem, placidosq́; hymenæos
A uriferæ pretium tulit arboris, inde recenti
I mpleuit campos nemore, & zephyritide sylua,
Q ua læstrygonios saltus, saxa horrida Nereus
L ambit, & æquoreæ Lyris secat arua Suessæ,
Q uáq; & oliuiferis de collibus edita prisco
N ympha Lamo, irriguos Fundania prospicit agros,
D istinctosq́; hortos pomis, & littora myrtis.
Q uin & rura sororis Amalphidos, & Sirenum
D itauit scopulos Niasæi munere mali.

QVAE LOCA SINT APTA SERENDIS CITRIIS.

Nunc age qui cultus citrijs, quæ certa serendi
T empora, quæq́; illis regio magis apta ferendis,
E xpediam, nullíq; loquar memorata priorum.
Principio apricum ad solem, uentosq́; tepenteis

Vergat ager putres glebæ, quæq; æquora rastris
Molle sonent, fluidum facile admissura liquorem.
Nec mihi displiceat salebrosi glarea ruris,
Quæq; solo tenui graciles imitatur arenas,
Si modo sæpe fimo spargas, si pronior unda
Diluat ipsa super, lætusq; instiuet & imber.
Quid non expugnet solers industria? Non me
Aut pudeat, dum mane suas Philomela querelas
Instaurat, seu maiores sol suscitat umbras,
Plena manu liquidis inuergere dolia lymphis,
Spumantemq; cauis inferre canalibus amnem,
Solari & mollem cantu mulcente laborem,
Aut etiam occasum ad Solem, primasq; tenebras,
Dum nox oceano nigris sese exerit alis,
Aut tenebris medijs, & cum intempesta silet nox,
Nec nocturna negat rorantia lumina Phœbe,
Et flumen ruere, & fontes versatilis urnæ,
Tantum auet inspergi sese imbre Niasias arbor.

QVAE LOCA SINT EVITANDA, ET QVIBVS VTENDVM REMEDIIS.

In primis fuge Sithonij mala frigora cœli,
Afflatus caue Threicios, boreamq; niualem,
Quiq; Lycaonio spirant de uertice cauri.
Quod si non alia poteris ratione malignum
Frigus & Othrisij compescere flamina uenti,
Obijcibus cohibe, ac summi molimine muri,
Aut olea, & multa prudens circuntege lauro,
Aut ualle occulta, uastiq; crepidine saxi.
Aut ubi celsa suis obstent fastigia tectis.

Quin & per ualidas hyemes, per sydera nota,
C um cœlum riget, atq; gelu coit altior æther,
T um gelidæ noctes, concretaq; terra pruina
I n primis metuenda, & iniquus Iuppiter hortis.
E rgo quamprimum coniecto stramine, & arctis
C ratibus, aut sparsis circum, supra'q; maniplis
I mpiger alpini compesce incommoda cœli,
I ratum'q; eurum, aut fumos succende uolanteis,
A ut calcis uiuæ cumulos'q;, fimum'q; calentem
I nsterne, & calidis gelidum aera uince fauillis,
A c supplex uenerare Deos, & thura benigno
V re Ioui, auertat glaciem, componat & iras.

FABVLA DE CITRIORVM REparatione, noua'q; apportatione in Italiam è Media regione.

Nanq; ferunt ob primitias quandoq; negatas
I unonem indignantem animo, grauiterq; dolentem
I mmisse & stragem arboribus, citrijs'q; ruinam,
H esperij generis malorum stirpe perempta.
D onec eam Venus è Medorum diuite sylua
R elliquias relegens, per Afrorum pinguia culta
R ursus in Italiam genti transmisit habendam
A eneadum, quo priscus honos, & cura nepotum
I n syluis ueteres renouaret Adonidis ignes,
A eternum & maneant monumenta insignia amorũ.
Tu uero quoties æstus'q;, & solis iniquum
F eruorem metues, rapidi & fera sydera cancri,
A ut glaciem quoties, inimicæ & tempora brumæ,
V erge iterum latices, iterum fluuialia mersa

S tagna super. sic ipse æstus, sic frigora uinces.
N anq; æstu sitientem alte, externoq́; calore
A rentem madidans, sedas æstumq́; , sitimq́;.
A t glacie inclusus calor æstuat, & furit intus
F lamma uorax. Tũ funde imbrem, tũ flumine largo
I rrora siccas occulto ex igne medullas,
Quo uigor aduersum soles se & frigora duret.

QVOD TEMPVS APTVM SIT SERENDIS CITRIIS.

Vere autem, et cum Sol paribus se temperat horis,
T unc tuto liceat telluri infigere plantas.
N ec toto uerear scrobibus committere in anno,
A estate umbrosis in uallibus. Ast hyeme, & cum
M ollis in aprico mitescit terra recessu,
S i modo perpetuus laticum mihi defluat humor,
N ec desit coniux, plena quæ diluat urna,
E t nunc frondenti ramo defendat ab æstu,
N unc solem hybernis admittat mensibus, & nil
L inquat inexhaustum, curáq; utatur, & arte.

QVASDAM REGIONES NON ALERE citrios propter frigus.

Nec uero Insubrium campis Ticinide terra,
Quáq; Pado alniferis infert sese Abdua ripis,
A usit se riguis committere Citrius hortis,
N ec qua iuncta Pado scindit sua Mincius arua,
A rua uirûm, herowm, in primisq; feracia uatum.
A rte tamen, studióq; Cloneia ponitur arbos
I n rheda, cui pingue solum, cui plurima tellus

I nsit, & assidua madeat stirps aurea dextra,
S ub Ioue quæ ferat æstates, hyemiq; malignæ
I nfertur tectis, calidoq; fouetur in antro.
B enaci tamen ad ripam, Charidæq; recessus
L æta nitet, ramisq; exultat adonias arbor.
M unus & hoc Cytherea tuum, dum forte canentem
A d uirideis Saloi salices, tua dulcia furta,
E t pueri amplexus teneros, & Adonidis igneis,
M iraris uatem egregium, cui candida plaudit
V erona, & liquidis Athesis fauet assonus undis.
I lle suas canit ad uolucres, sua reddit Adonin
S ylua. Dionææ ludunt ad carmina Nymphæ.
I psa tuos repetis lusus, repetisq; hymenæos.
P er syluas, per saxa sonat tibi gratus Adonis,
A ntra per, & ualleis resonat formosus Adonis.
H uc ò Adoni ades. huc ades o mihi dulcis Adoni.
A ddis & his etiam suspiria. suspirarunt
E t tecum salices, & tecum flumina. Dumq;
E t flectunt salices ramos, & flumina cursum,
I llicet & salices frondeis, & poma tulerunt
H esperidum nemoris, nam sic Dea grata tulisti.
I llicet & fluuij gaudent Cyrenide sylua
D elituisse, nouoq; comas nituisse decore.
G audet & ipsa suo Verona ornata Catullo,
A ltisonisq; fauet reflexa è montibus Echo,
S irniaq; auratis resplendet rura uolemis.

DE ALTITVDINE SCROBIVM.

Sed tamen et scrobibus modus hic erit, ut neq; ĩ altũ

Desideat nimis, ut quantum radice profunda
Hæserat, hoc paulo iaceat plus, eq́; lacuna
Hauriat ut solitos imbreis, madidumq́; fluentum.
Tum baculo, aut pedibus facilem calcabis arenam.
Parce tamen teneris fibris, cautusq́; benignam
Affer opem, indulge & leuibus pueriliter annis.
Hæc inter geniumq́; loci, Nymphasq́; sorores
Implora auxilio, & faueas simul auspice dextra.

SERENDAS ESSE CITRIOS NAtiua cum terra, & qualis fulciendas.

Quin etiam uellens fosso de gurgite plantam,
Rursus & infodiens, dextra fautrice uideto
Cum tenera radice, simulq́; haurire, simulq́;
Natiuæ infodere & multum telluris, ut hærens
In patria possit melius consuescere terra.
Ipse uides puerum materno lacte repulsum
Indignantem alio ductare è pectore mammas,
Vberibusq́; alijs dulceis haurire liquores.
Altera confestim subeat te cura, ualenti
Sistere eam uallo, socijsq́; adiungere truncis,
Ne uenti excutiant teneram, ne uerbere torto
Auferat inducto Boreas immanis hiatu,
Et sublime uolet rapidis iactanda procellis.

FERRO COERCENDAM esse luxuriã.

Ergo & ubi in ramos frondens sese extulit, actis
Sub terram sparsim radicibus, inijce ferrum,
Cæde manu, ne in luxuriem fundatur inanem.
Nam ueniet quocunq; uoces. Sed frigora uita,

Né ue alte inflictum cera contingere uulnus
Sit pudor, urat ne calor, aut ne frigora lædant.

DE PROPAGINIBVS Procurandis.

Atq; hinc quo cultu citrij, qua'ue arte, uel usu
Proueniant, paucis (nam nec sunt multa) docebo.
Partem etenim insitio, partem sibi semina, partem
Vendicat in generis sobolem producta propago.
Ergo ubi subductum felici è matre flagellum
Videris, hoc gladio medium feri, & inijce saxum,
Qua uulnus patet, & plagæ sic consule hianti.
Inde terebrato per aperta foramina fundo
Fictile coniicias, pulla & mox obrue terra,
Nec sit parca manus stillanti infundere gutto.
Radicem lento ducet de cortice ramus,
Subijciet'q; nouas geminato ex ubere uires.
Ergo ubi in Italiam quater aduentauerit ales
Daulias, i, rescinde manu, atq; excinde securi
Frondentem ramum, & terræ committe subactæ
Optatam prolem, fibris, & fronde uigentem,
Ornet ut excultos & flore, & frugibus agros.
Quin etiam cum se felici matris in umbra
Eduxit soboles, ferro diffinde, & adactum
Infigas lapidem, ducto mox infode sulco.
Crescet in immensum multa radice uirago.

DE SEMINIO FACIendo, & colendo.

Si tibi seminium curæ, primum elige terram
Sole sub aprico, nulli quæ obnoxia uento.
Hanc ualidis rastris, & duro uerbere marræ

D iscute, & in tenuem redigas studiosus arenam.
H inc semen legito. lectum grauiore notatu
A equatis spatijs serito, dextraq́; fideli
I nfodito. infossum solito de more rigato,
E t studiosa manus diuellat gramina circum.
N on mora, iam toto tollent sese agmina campo,
E t paribus spatijs, æquato & Marte ferentur.
H inc breuibus uallis sub signum figito, & herbas
I pse manu legito, lectas sub sole cremato,
S æpius & duris agitato bidentibus alte
F rondentem syluam, zephyrosq́;, aurasq́; cientem.
Nec uero non illa tibi sit maxima cura,
E t pubi teneræ, & postq̃ sese extulit arbos,
S ordentes soleas, simul & præsegmina tetra
I lluuiem immundam, crassisq́; liquoribus haustam
I ngerere, humorem ut lentum radicibus imis
I nstillent imbri, atq; actis fluuialibus undis.
Præcipue fœtus grauidos, nitidamq́; iuuentam
P ræstabunt infossa canum tibi squalida tabo
C orpora, dum pingues gaudent uligine fibræ,
L uxurientq́; hyeme in media, atq; arentibus aruis.
N ec dubita aggestum cinerem, squalentiaq; ossa
M ersa solo infodere, aut hominũ excremẽta, suum'ue
I nferre, aut lætis sparsim radicibus, urnam
F undere, & humani maleolentia flumina lotij,
N octe tamen, ne te petulans uicinia damnet
N idore offensa, & grauiter spirantibus auris.

EVAGATIO QVAEDAM Poetica.

Iam tempus legere, & cultis disponere in hortis,

E t tondere manu, & riuos agitare sonanteis,
C olligere & plenis redolentia citria ramis
A estiuum ad solem, & uento crepitantibus umbris.
C olligis ipse manu. Coniux in parte laborum
D ulcis adest. capit expensis de fune canistris,
E t mirata, sinum pomis grauioribus implet.
E t memini (astabat coniux) floresq; legentem
I dalium in rorem, & Veneris mollissima dona
A mplexata uirum molli desedit in herba,
E t mecum dulceis egit per carmina ludos,
Q uæ nunc Elysios o fortunata recessus
L æta colis sine me, sine me per opaca uagaris
C ulta roseta legens, & serta recentia nectis.
I mmemor ah, nimiumq; tui studiosa, quietos
V mbrarum saltus, & grata silentia captas.
S parge puer uiolas. Manes saluete beati.
V xor adest, Ariadna meis oneranda lacertis.
O felix obitu, quæ non uiolenta Brigantum
P erpessa imperia, quæ non miserabile neti
F unus, & orbati senis immedicabile uulnus
V idisti, & patrios fœdata sede penates.
S ed solamen ades coniux. amplectere, neu me
L ude diu, amplexare uirum, ac solare querentem,
E t mecum solitos citriorum collige flores.

FRVCTVS CITRIORVM ALIOS dulceis esse, alios acrimoniosos.

Est uero & duplex citrij genus, & quod amores
I ucundos referat, dulceis & Adonidis igneis.
S ic placitum Veneri. Dulce hoc. quodq; acre, dolores

E t tristeis luctus, & lamentabile funus
S orte refert, suus ut lachrymis ne desit amaror.
R ara sed Ausonio, Lamiæq; in littore fœtus
D at dulceis, succosq; frequens meditatur acerbos.
C ontra solis ad ortum, atq; in Gangetide terra
S ponte sua dulcem uictum, ac redolentia ramis
M ella liquat, fluit èq; Indis liquor Atticus hortis.
N uper enim Hesperio oceano Calletia pubes
D igressa, ignotosq; locos, & inhospita sulcans
A equora, non solitos tractus, noua littora obiuit,
E t procul arentis Libyæ penetrauit arenas
A udax, nec notas, pontus quas circuit, urbeis.
H inc austro approperans, cœloq; intenta cadenti,
S yderaq; aduerso seruans labentia mundo,
I nadit obscurum gelidi Aegocerotis in orbem
A ttonita, & rerum nouitate, umbrisq; locorum.
I nde pedem referens Prassi conuertit ad oras,
B arbaricumq; fretum exuperãs, Rhaptiq; procellas,
T andem gemmiferos Indi defertur ad amneis,
L ittoraq; è citrijs semper fragrantia syluis,
E quibus Hyblæosq; fauos, & Hymetia fœtu
M ella dari, dulcemq; refert è cortice rorem
S ponte quidem, at succos longe indignanter amaros.
V sque adeo cœliq; situs, solaq; abdita terræ,
E t soles uariant ipsi, positusq; locorum.
Ergo alibi natura suo se robore firmans
I ndiga nil opis est nostræ, uictrixq; superbit.
A st alibi curasq; hominum, atq; inuenta requirit,
O bsequiturq; arti, & legum sese arctat habenis.
N anq; hæc sponte sua, quædam se in luminis oras

E ducunt, matrisq; suæ tolluntur in umbra.
I lla hominum expectant operas, manuumq; laborē,
N aturæ tacitum munus. nam prorsus ad artem
I nsitio est referenda humanæ & mentis acumen,
D e qua post in parte sua, suo & ordine dicam.

QVOMODO CITRIA Fiant crassiora.

Sin curæ tibi sit grandeis educere fœtus,
E t patulas implere manus, age, decute ramis
C rescentem prolem, è multis ut pauca supersint
P oma, sed & maiora, loco et magis auspice nata.
V beriore etenim succo lætabitur hæres
F raterni lactis, uacua & dominator in aula.

QVOMODO CITRIA TOTO ANno insideant in arbore sua.

Ne'ue autem toto fructus tibi desit in anno,
C arpe manu partem, & plenis bacchare canistris.
Quæ reliqua est, grauidis finito gaudere uolemus,
C onfestim, qua parte dolet uiduata, recentem se
I nduit in florem, atq; implet spe diuite ramos.
S ic etenim alterno ditescet sylua metallo.

DE RATIONE Decoris hortensis.

Nunc quæ sit formæ ratio, et quæ cura, docēdum.
V ndiq; quo decor ipse sibi, & noua gratia constet,
N ec frustra ueteres Veneris referentur amores.
N on aliâs cultu maiore incessit Adonis
V enatum, non Niliacus spectatior unquam
I n syluas, non ante Venus maiore paratu

O rnarat, quam luce quidem qua fossus ab apro
C oncidit, & nigras tabo madefecit arenas.
C ingebat crinem myrrhæ de palmite ramus,
A d frontem roseus diffulgebat hyacinthus,
S uccincta & nitidum uelabat purpura pectus,
C ollaq; fulgentes uariabant candida bacæ
S parsim purpureis, & cœruleis immistis,
C ingulaq; auratis radiabant aspera bullis.
E latis humeris pendebat aheneus ensis,
A d capulum uiridis fulgebat in orbe smaragdus,
I nterstincta auro uagina, argentea cuspis,
C rura Cleoneæ uestibant leuia pelles,
D istinctiq; auro Tritones, & aurea cymba,
Q ua quondam Paphias Venus ipsa enauit ad arces.
H orrebant manibus duro uenabula cornu,
E t paribus nodis, paribusq; nitentia gemmis.
T alibus ornatum in syluas Dea mittit opacas,
O sculaq; in roseis linquit signata labellis.
A rboreos igitur cultus Dea poscit, & ipsis
O rnatu, atq; auro longe splendescere in hortis.
Q uo circa cum primum ætas feret, ipse benigna
S iste manu plantam, rectoq; in stipite firma.
S iquid & incultum, ferro preme. ferrea cera
V ulnera perlinito, frigus ne permeet artus,
I n conum crescat facito, ramosq; fluentes.
S edulus attondeto, & legem frondibus indito
V sq; suus puero ne desit lacteus humor.
T u tenui calicem suspende in palmite filo,
I mple et aqua, tenuemq; in aquã mox iniice uittam,
Q uæ labro emineat pendens, quæ stillet, & usq;

Languentem

L anguentem rorem, leui qui cortice labens
D ucat limosam gutta fluitante lacunam.
A t postquam sese summas subduxit in auras
E t felix trunco, & ramis frondentibus arbos,
L iberior tibi sit, durata & frigore, & æstu.
N on omnis tamen aut labor est, aut cura neganda.
N ec tu parce oculis, dextræ si parcis, nec te
A ut sobolem mirari, aut ramos sorte grauatos,
A ut pigeat medijs laudare in solibus umbras,
A ut genio indulgentem agitare choros, & iniquo
S ole sub, appositisq; toris, mensáq; beata
L udere, fumosum puero fundente falernum.
I nterea florum nimbus cadit, & fragrantem
A d prædam coniux, ad prædam nata, generq;
S urgit læta toris, & flore exultat honesto,
Q uẽ lectum liquat, ac thalamos inodorat, amorumq;
I psa uiri memor, & uesteis intingit, & ora.
E rgo & frondentem bruma mirabere, & æstu
F lorentem, auratis utroq; & tempore malis
F ulgentem. cole sub niuibus, sub sydere Cancri,
N octurnis neu parce operis, neu parce diurnis.
Q uóq; modo id facias, exempla antiqua monebunt.
R iuus aquæ fluat, aut fontes roratilis urnæ
M uniat elatus paries. Daphneia laurus
M ulta tegat super, & grato tueatur amictu.
A rceat & fulmen. quoties & cura uocarit
S parge fimum, calcis tumulos age, né ue niualeis
S istere per ramos patitor, sed discute nimbos,
I ngenteisq; cita fumos, & consere pugnam
F latibus hybernis, culmóq;, & crate saligna.

POST RIGIDAS TEMPESTATES Non esse amputandas.

Sed memini cum nullæ artes, non arma, doliq;
V im cœli aduersam ferrent, periere comantes
S yluæ, obriguere gelu nemora omnia. late
I rrumpit mors. intereunt decora alta sororum
H esperidum. sæuit Scythicis aquilonibus aer,
C oncreta & solitos sistunt caua flumina cursus.
Q uod quando (euertat Venus ipsa) rigentibus euris
C ontigerit, neu tu gladio, neu cæde securi
A rentes hortos, sed calce, sed imbre madenti
A ffer opem. hoc sæpe ipse hyeme, hoc & uere tepenti.
D eceptum nec te fallet labor. Ecce repente
P ullulat ab radice, aut summo stipite lætus
E ffundit gemmas, turgenti & germine frondet.

DE DISPOSITIONE Citriorum.

Si te delectat species quadrata phalangis,
I n quadrum dispone. Acies si forte latina,
P orrige & in longum. Sin & per florida rura
S parsa manus, decor ipse auriq;, & gloria frondis.
E st eadem, nitet in medijs stirps aurea lucis,
Q ualis mane nouo cum se fulgentibus astris
E xtulit oceani formosus Lucifer unda,
Q uocunq; inspectat, quoquo sua uerterit ora,
N il illo radiat fulgentius, omnia cedunt
A stra simul, toto exultat Venus aurea cœlo.
Et quoniam assuetudo mali, ueterumq; laborum
N aturam exuperat tolerando, & acerba ferendo,

I dcirco uideas sylvestri sæpe recessu
N on ulla rastrorum opera, manuum'ue labore
E t fructus parere, & solidis frondescere campis
H esperiam Citrium, inculto & dominarier aruo.
H inc alij postquam è sulco sese extulit actis
S ub terram late radicibus, & stetit artus
F ixa solo, minus indulgent, operam'q; remittunt,
A teneris quo consuescant niuibus'q;, siti'q;.
N ec uero cultus'q; soli, aut uis falcis ahenæ,
A ut tantum iuuet undanti de tramite riuus,
Q uantum auster, libyco'q; ruens de littore flatus
A utumno noceant. Perit hic labor omnis, & ille
A b fructus decor, ac frondis squalescit, ut arbor
A rescat uiduata, ut ramo, & fronde perusta
M æreat, heu liquidis nil proficientibus undis.
E rgo altas sepes prætende, & brachia iunge
D ensorum nemorum, & clypeis ramalibus obsta
A duersæ lauri, aut quercorum umbrante cohorte.

DE OPERE TOPIARIO.

Quod si nec studium frugis, nec cura mouebit
H ortensis lucri, nemoris sed sola uoluptas
Q uæritur, & uarijs umbracula nota figuris,
A nte locum capias, quem fons, aut flumina propter
L apsa fluant, unde & riuus ducatur aquarum,
A ut puteus propius scateat, ne forte per æstum
L anguescat moriens, mox & rigor asper adurat,
E t labor, & syluæ pereant incepta superbæ.
P arietibus mox obde, futuras ante procellas
A uertens, post hinc quadras age, dirige fossas,

Et dispone locos, & uallis agmina cinge.
Infode dehinc teneram prolem, & sere tramite certo,
Et uinclis obstringe, obeunda ut munera discant
A pueris, sed quisq; suo spatioq;, locoq;.
Inde ubi & assiduo cultuq;, operaq; magistri
Porrigit & ramos, & frondes explicat arbos,
Ad munus lege quanq; suum, & dispone figuras,
Gratum opus, informemq; gregem ad speciosa uocato.
Haec altam in turrim, aut in propugnacula surgat.
Haec arcum intendatq;, & spicula trudat. At illa
Muniat & uallo fossas, & moenia cingat.
Illa tuba armatos ciat, & uocet agmen ad arma.
Altera tormento lapides iaculetur aheno,
Discussit castella, & ruptis agmina muris
Immittat. factaq; acies (immane) ruina
Irrumpat, portis & congrediatur apertis,
Diruat, & captam irrumpens exercitus urbem.
Ars igitur, tempusq;, & uis innata perenni
Cura hominum, nemora in lanas uertere, ut in hortis
Folijs, ramisq;, & diuersis contextis
Iam uideas fulgere nouis aulaea figuris.

ARBORES CITRIOS DIVTIVS VIVERE.

Nec uero spatium uitae breue, seu breue tempus
Est Citrio, aeternum genus, immortalis origo,
Et species aeterna quidem. Stirps Citria longum
Ipsa manet, secla exuperans, & iungere seclis
Secla parans. trunco extincto mox surgit & alter,
Inde alter, uictrixq; diu sua robora seruat.

S ic placitum Veneri, & parcæ statuere fauentes,
Quæ rerum seriem, & fatorum arcana ministrant.
N anq; ferunt rursumq; colos, & stamina retro
C œpisse, & uersos rursum in contraria fusos
V oluere fatorum dominas, quo lucis in auras
E xtinctum reuocent uitæq; ad munera Adonim,
E t Veneris dulces iterum instaurentur amores.
N õ passa est Dea dũ uersum ĩ noua corpora mõstrat,
D um folijs simul & pomis longum optat honorem.
I llæ igitur properare manu, atq; euoluere pensa,
T enuia pollicibus formabant ducta supinis,
A tq; eadem impressis purgabant morsa labellis.
D iscolor at positis uariatur lana canistris,
C œrulaq;, uiridisq;, alboq; insignis, & aureo.
C œrula dum digitis intorquent fila, uirensq;
S ubtegmen neitur, stipes se subijcit, alti
I n latum pandunt rami, & noua prouenit arbos,
A c sensim patulis adolescit frondibus umbra.
I nde canunt. Cresce æternum uictura, perenne
S eruatura decus foliorum, & diuitis umbræ,
O rnatura domos procerum, atq; palatia regum,
M ateriamq; datura sacris post uatibus arbor.
A tq; hinc candentis deducunt uellera lanæ,
D iuinumq; labris stillant fragrantibus imbrem,
S tamina quo intincta, & fusi simul omne uolumen
I n flores uertuntur, opacaq; sylua nitescit
C andore, & uiridi miscent se ebora indica gemmæ,
A emulaq; Assyrios spirant pomaria odores.
I psæ autem tenerum solantur uoce laborem.
F undite odoratos flores, nemora inclyta luxu

P erpetuo, & ramis semper florentibus horti,
S emper odore nouo, semperq; uirentibus umbris
A eternum Veneris monimentum insigne & amorũ.
M ox & sepositis educunt fila quasillis,
A urea fila, cauumq; rotant implexa sub orbem.
I llicet Hesperijs illa intumuere uolemis,
P omaq; pensilibus micuerunt aurea ramis.
I nsolitum radiat folia inter opaca oricalcum.
T um parcæ auspicio cecinerunt omina læto.
E t fructu felix, & flore, & fronde recenti
V iue arbor, supera & seclis labentia secla,
H ortorumq; honor, & nemorum, ac geniale domorũ
D elicium, tua uel reges umbracula captent,
I psaq; continuis iuuenum celebrere choreis.
T e conuiuia, te thalami, nuptæq; frequentent.
S emper ament, quicunq; tua uersantur in umbra.
A ssiduum referant frondes uer, æmulus aurum
F œtus, & argento niteat flos concolor albo.
S ic placitum. Sic fata neunt. Amathuntidi sic stat.
Ergo agite ò teneræ colitis quæ flumina Nymphæ
F undana, & Lamos riuis trepidantibus hortos
P hormiades Nymphæ, quæ roscida culta Suessæ,
Q uæq; & Amalpheos saltus fulgentiaq; auro
S irenum rura, & fuluis sata saxa metallis.
H oc agite ò roseæ mecum sua serta puellæ
F erte Deæ, varioq; halent altaria flore,
S piret & è nitidis genialis Amaracus aris.
M agna Iouis proles, eadem pulcherrima mater
A eneadum, tibi nos meritos largimur honores
I dalij Regina, tuos nos pangimus hortos,

E t tibi Arangææ crescunt ad flumina sylvæ
M œriadum, & littus felix, Bereniciaq; arua.
T u stirpem Dea, tu citrios defende comantes,
A rce æstum, compesce niues, & frigora pelle.
S iste & ab Arctoo perflant qui cardine uenti,
P erpetuum ut ascea decus frondescat ut arbos.
H æc ego. uos autem placidissima numina Nymphæ
O scilla è summis suspendite mollia ramis,
F ormosumq; sonent & ripæ, & littora Adonin.
P ars choreas agitate, Deumq; ad festa uocate.
P ulcher ades felixq; ades ad tua munera Adoni,
E t cape Partheniæ nectunt quæ texta puellæ,
T exta auro radiata, & flore uirentia uerno,
Q uæ referant ueteres formosæ Amathusidis ignes.
N os canimus, fauet en facilis cantantibus Echo,
E t diuina procul responsant antra sororum.

I.I.PONTANI, DE HORTIS HESPERIDVM AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM FRANCISCVM GONSAGAM MANTVAE MARCHIONEM LIBER II.

Am'q; alios uocor ad cultus, aliumq; laborem
Hortorum. neq; enim simplex genus, una'ue stirpis
Hesperiæ soboles, ratio aut tantum una colendi.
Acrumen genus omne, nouo sub nomine, plureis
Diditur in parteis, uno quæ cortice fœtus
Dant alios tamen, atq; alio se stipite tollunt.
Pars exacta quidem prima est. Nunc o mihi natæ
Pleiones astate, atq; aspirate canenti.
Vester honos agitur. uestro sub numine crescit
Hoc opus, & uestris mea tempora cingite sertis.
Vos quoq; adeste simul, facilesq; estote puellæ
Hortorum memores. Tuq; o mihi culta Patulci
Prima adsis, primosq; mihi Dea collige flores,
Impleat & socios tecum Antiniana quasillos.
Sic tibi perpetuum spiret rosa, floreat urna,
Scilicet urna, tui qua conditur umbra Maronis.
Ambrosiæ fundat riuos, det nectaris amneis
Mincius, & niueos semper tibi pascat olores,
Et lætata suos iteret tibi Mantua cantus,

M antua diues auis, diues Gonsagide prole,
A c noua Lucrinæ stupeant ad carmina cautes,
S istat & ipsa suos mirata Neapolis amneis.
Tu quoq; partem hanc Phaurusij ne despice ruris
F rancisce, armorum & studijs quandoq; remissis,
N eu tibi displiceant syluæ Stachiritides, aut te
N on capiant fuluis radiantia poma corymbis.
M ars belli decus, ipse Deus, belliq; repertor
E t Venerem, atq; hortos amat, atq; hortensia dona,
E xemplumq; Dei sequere armipotentis, & arteis.
N anq; tibi Aethiopū è campis, Garamantide ab ora
P oma fero, poma excubijs uigilata draconum,
H erculeæ meritum clauæ, noua munera gentis
R omulidum, ætherijs famam quæ sustulit astris.
E cce autem, num ne hæc cœlo delapsa liquenti
S tella nitet? num forte nouum sese exerit astrum,
E t felix astrum, & nostris aura addita cœptis?
E n uirides Citro syluæ en Limonia rura
P rætendunt frondes. en quæ panduntur & umbræ.
Quiq; aurum luci, nemora & generosa metallum
Irradiant, quibus ipsa nitent ramalia gemmis?
A n coniux Ariadna uiri memor, & memor horti
S ese offert? o hortenseis miserata labores
V xor ades. Cape rastra simul, cape sarcula, & ipsis
I nnitens incumbe bidentibus, & frondosas
F alce premas Citros, simul & rorantibus urnis
F unde amneis. spument plenis stagna ipsa lacunis.
A c tandem iuuet optatos decerpere flores,
E t fructus legere, atq; æstus uitare sub umbra
D ucentem socias nympharum ad plectra choreas.

Vos mecum Vranie Aonium instaurate laborem,
Ac mecum auricomas Citrorum pangite syluas.

DE CITRO, ET EIVS CVLTV.

Hesperidum in syluis, Niasæi & margine fontis
Nec fructu, nec odore Citro, nec munere mali
Præstat adhuc arbor, tantum sibi sumpsit honoris,
Si sit & ipsa arbor. nam stipite debilis imo
Nec cono insurgit, nec in aera tendit apertum,
Viribus at defecta suis, aliena moratur
Præsidia, & uallis adiuta potentibus, alte
Explicat & ramos, & sese extendit in artus,
Insignis fronde, & fragrantis imagine pomi.
Tanta etenim cœli mole, ac uertigine pressus
Atlas, dum'q; humeris timet, & prospectat olympo,
Innisus Citro, & femur, & uestigia firmat,
Inconcussa tenens firmatis terga lacertis,
Sufficit'q; oneri, & mundum ceruice refluxit.
Hinc manet accuruata, & palmite flexilis arbos,
Testatur'q; senis cedentia membra labori,
At diuûm meritis & fructu, & fronde superbit
Indignata umbras nemorum, cauaq; antra ferarũ.
Ergo illam quernis in postibus, in'q; dolato
Robore constitue, & multo cum uimine uinci,
Immissis'q; hastis traiecta consere canna
Apricum ad Solem, auertens boream'q;, niuem'q;.
Effunde & laticum scatebras. Ne absiste nouare
Tellurem, radice procul, tu ue neglige Campæ
Ingluuiem cohibere manu, seu carmine dicto

P ellere limitibus, Magicoq; auertere cantu,
T er quod anus succincta irato immurmuret ore,
I nuocet & maneis, lethææ & numina ripæ.
Prima igitur florum tibi cura supersit, & omne
I mpende huc studium. nam si te gloria rerum
D electat, iuuet Hesperij & præstantia ruris.
N ec mora, dum grauidos oneret uindemia ramos,
G randiaq; infixis nitere & mala columnis,
V t timeas pendentem alta de mole ruinam,
V t medijs persæpe decembribus, inq; furenti
S olis anhelantis rabie sit cernere gentem
I n florem ruere, & fructus properare recenteis.
A nnua quanq̃ & bima, simulq; & menstrua pubes
P endeat uberibus, fraternaq; brachia late
D iffundat. domus alta nouis lætatur alumnis.
V sque adeo furit in Venerem generosa propago,
N atorumq; & amor trahit, & cura illa nepotum.
E rgo age crescentem prolem à borealibus auris,
E t culmis tueare, iniecto & mergite farris,
A ut grauido centone, aut uimineo contextu,
F rigora ne perimant, pereat labor irritus anni.
N ec pigeat scenam frondentem æstate superne
I nijcere, & ramis prohibere tenacibus æstus,
F eruenteis æstus, rapidi & fera uulnera Cancri.
Quanquam sole suo, gaudetq; calentibus aruis,
E t patriam Aethiopem meminit, Maurysiaq; arua.
S terne & humi calidumq; fimũ, lapidesq; recoctos,
D um cœlum riget. Ast utroq; in tempore largos
F unde imbreis, inuerge urnas, & flumina sicca.
V ere autem cum priscus honos hortis redit, & cum

G arrula limosas sedeis molitur hirundo,
A c tenui solitum frustratur uoce laborem,
F alce premes citri syluas, annosa recidens
B rachia, non tamen ista tibi sit ut annua cura.
T um fragmenta lege, & ramos secerne ualenteis,
O bliquosq; infige solo, tamen ut capite extent,
S tipitis aut truncum, gladioq;, & falce dolatum
I nfode, & in tenui nudatum contege sulco.
C ontinuo ingentem uicino ex amne paludem
E lice, diluuioq; comas immerge salubri.
H aud multum fluet. emerget uastissima sylua,
S olaq; præcultis regnabit Citrus in hortis.
P endebunt grauidis tabulata aurata racemis,
Q uæ mox lecta tibi natalibus annua festis
O rnentur mensis, circumq; domestica pubes
L ibet, & ante focum melle illita, & undiq; turba
C lamet Io, bonus annus eat. Tu, flatibus euri
N e noceant, memor ante ueni. siue obijce firmo
P ræruptorum operum, longi ue crepidine saxi,
A ut aduersa procul depulset uerbera laurus,
A ut circum ramosa abigens testudine cinge,
A tq; austro tueare una, atq; uredine salsa
D efensor nemorum, generosiq; incola ruris,
S i te cura mouet, tantorum & fama laborum.
S in forte in uarias iuuet & te ducere formas
N ascentem citrum, mutato & corpore mala.
T u faciem e ligno, argillæ aut de cæspite ductam
S ubijce, & infantem tenerum nutricis amato
C onde sinu. paulatim artus formabit, & inde
D ucet inumbratos signato in cortice uultus,

O cultas natura hominum miretur ut arteis.
S pectatum ueniant non nota ut poma Napeæ,
V t Pomona suo lætata assurgat honori,
E xultans'q; nouis plaudat zephyritis alumnis.
E st nemus extremis Calabrum inuiolabile terris
D ijs sacrum patrijs, multa & pietate uerendum,
A rborei diues fœtus, uolucrum'q; rapinis
O pportuna domus, tuta & spelæa ferarum.
H oc nemore ex ipso, lucis'q; horrentibus olim
A duectam memini stirpem, quæ Citron ab omni
P arte & odore quidem folijs'q; & flore referret,
S ed fructu uariata, & longe aliena figura
V ix orbem retinens, protento at corpore longos
S ese agit in ductus, uaria & trahit agmina cauda.
Quid moneam, ne te capiat tam indigna cupido
H ortensis monstri cælatam implere tabellam?
A h procul infamem'q; notam, atq; auerte pudendum
D edecus. En formosus adest chorus. Ecce puellæ
I am cupiunt legere Idalios & iungere flores,
N e prohibe Idalias carpendo a' flore choreas
I nfami portento, aut sæua ab imagine terræ.
N eu pudor inficiat, ne'ue ora tenerrima pallor
D eformet, suppressa tegant ne lumina palmæ.
A eternum tibi sic niteat uer, aurea semper
M ala adsint, spiret Syrios procul hortus odores,
N ullo & Acidalij desint tibi tempore rores.
T u uero prolem ut teneram tueare, benignis
I ndulgens studijs, maiora'q; corpora formes,
F ige trabes, tabulata simul dispone, & in altis
I nfantes insterne cubilibus, & frondoso

S iste toro ducent placidam per amica quietem
O cia, ut ignauos sopor, & cibus impleat artus.
S i curæ tibi sit lecta è frondentibus hortis
S eruare, ut uiridem teneant annosa uigorem,
H oc age. Carpe manu in tenebris in nocte maligna
F rondentem ramum, frondenti & palmite mala
P almite cum ualido frondem retinentia, ramumq́;,
E t tibi nulla suas ostendat Luna tenebras,
L una soporiferis sub terras abdita bigis.
M ox illa in latebris unco suspende tenaci,
E t blandire manu, & uentorum auerte procellas,
A ut paleis strata, & stipulis arentibus, inde
S eruabunt nitidam propria cum fronde senectam.

QVO DIFFERAT CITRIVS A CITRO.

Hoc uero differt Citrio Citrus. Illa superbos
S ese agit in ramos, procero & stipite surgit,
T ermite at hæc fragili, lentoq́; cacumine terras
P rona petit, fixisq́; cadens incumbit in hastis.
H uic maior folijs odor est, & fœtibus, illi
F loribus. æterna sylua uestitur uterq;
S tipes, & æternam ducit sub fronde iuuentam.
F los illi albescens, medioq́; interlitus auro.
H unc inspersa notat postremo purpura limbo.
E rgo ab odoratis maturo tempore ramis
A urea poma legunt, plenisq́; relata canistris
S uffigunt laribus, diuûmq; altaria donant
P rimitijs, sertisq́; deos halantibus ornant.
S epositas etiam uestes, lucensia texta

A tineis tutantur, odore medentur & ipso,
A rcent & Tyrios tetra à rubigine comptus.
M unere quin etiam mali frondentis, ab alto
O ceano (nam prisca quidem sic credidit ætas)
P leias Alcyone Neptunum ad littora traxit
M ulta querens fragilemq; fidē, thalamosq; negatos,
E t sibi præpositos Stachiræ Phaurusidos igneis.
C lamabat, dextraq; & serta, & poma tenebat
I nfelix coniux. Ac nunc miseranda, papillas
N udabat, roseoq; sinu inuitabat amantem,
N unc exerta genu, primasq; illapsa per undas
C andida reiectis ostentat crura cothurnis.
N unc effusa comas, scopuloq; insignis ab alto
C rudelem uocat, ac uires superante dolore
L abitur exanimis, siccaq; insternitur alga.
S ensit fragrantem extremo de littore ramum
N eptunus, captusq; aurati munere mali
E t serto insigni, lachrymis quoq; uictus amantis
C urrit in amplexum, cupidisq; extollit in ulnis.
I lla uiri ut gremio intepuit, calidusq; per ossa
I gnis it, amplexu & tenero fouet ora mariti,
O rnauit serto caput, atq; Cloneide fronde,
I mpleuitq; sinum pomis felicibus, auraq;
E xtinctos reuocat prærepti coniugis igneis.

DE LIMONIBVS, ET Earum cultu.

Tertia iam superat Limonis cura colendæ,
E t rarus labor, & cœpti meta ultima nostri.
A dsitis nymphæ Cyrenides. o mihi nymphæ
M asitholæ aspirate. o quæ Paliurides umbra

G audetis, iuuat & fluuios habitare recessus,
E t Citri iuuet umbra, iuuent Limonides auræ,
H esperidum & ueteres cantu renouemus honores.
I n manibus nemus auricomum, Chariteiaq; arua.
V estrũ opus o Charites. uestro nam munere quondã
I tala Limonem nouerunt littora. nam uos
E t causam meministis, eam & memorare potestis.
N ec uestris meritis, æternæ aut parcite famæ.
Fonte Niaseio sese Venus aurea quondam
L auerat, & pexos comebat nuda capillos.
P urpureo Charites pingebant ora colore,
A mbrosio & niueas afflabant rore papillas.
E cce puer passis uolitans super aera pennis
L ætus adest, matrẽ amplexus, noua gaudia portat.
T e Sireneis felix hymenæus in oris
E xpectat, thalamosq; parat Magnetis Amalphis.
I propera Italicos illic molire triumphos
M ater. ament & saxa. Atq; hæc effatus hiulco
O re, simul genitricis & ora, & labra momordit.
S urrisit dea, & allectis Tritonibus, altum
I re parat. Dum colla Venus, dum pingit & ora
A d thalamos uentura, & Amor dum territat arcu
S emideos maris, & ponto minitatur, & undis,
I nterea Charites Limonia dona pararunt,
Quæ ferrent nuptæ. triplex genus. Altera fœtu
E xiguo, atq; acrem gustu referentia sensum.
A ltera quæ fructu maiore, & rorida succo
V beriore, sed oblongo tamen utraq; ductu.
T ertia quæ grandi fulgent onerata uolemo,
A c Citrij referant sinuosa ab imagine formam,

S ed succo ingrato, quemq; ora offensa recusent,
H ic tamen admotusq; foco, sensimq; recoctus
I nstillante anima, ac tenuem conuersus in amnem
O ra puellarum maculis lauit, & candorem
I nducit, nitidis per colla argentea guttis.
E rgo ubi concinuit festis hymenæus, & ipsa
F essa est assiduis ludens Cytherea choreis,
M unere felici Charites Nereida Amalphin
D onarunt. fuit & teneris sua gratia uerbis.
H inc rarum accessit decus hortis, & noua syluis
G loria, gemmiferis fontes nituere sub umbris,
C andidaq; auratis fulserunt littora ramis.
H inc & stirpis honos, hinc & Chariteis Amalphis
M unere Limonum, et nemorum redolentibus auris
O rnauit thalamos, felixq; hymenæus & aras
P inxit flore nouo, sparsitq; Atlantide fronde,
E t passim stratis lætata est alga metallis.
Q uod uero aut uiridem trahit à radice colorem
F rondibus, ac fructu, aut acuit sensumq;, palatũq;,
H inc nomen dubia certum sub origine mansit.
E st idem cunctis cultusq;, & cura, & iniquum
C œlum indignantur, frigusq;, æstumq; grauantur
M asitholæ Limones. At humida flumina poscunt
A uxilio, & densas laurorum in prælia turmas.
S ed minor illa quidem cultu maiore tuenda.
N anq; tegenda hyem tecto, ac stipanda maniplis,
E t circum tabulata fimo iungenda tenaci,
N e cœli rigor, aut boreas immanior urat.
N am neq; sic thalamis clausis assueta puella
F ota sinu genitricis, & ostro induta nitenti,

A ut timet obstrictas gelidis aquilonibus auras,
F rigoris aut rabiem sub iniqui sydus Aquarij.
I dcirco solem spectet. post terga uirenti
S eu lauro, seu rore maris cingenda, nec unquam
S ola hyemi credenda tibi Chariteia Limon,
E t florem semper, parituraq; semper honorem
A urati fœtus, ramo & placitura comanti,
Q ualem prærupti sub uertice montis adeso
L ittore, secessu in molli, sub rupe cauata
E t Baccho felix, felix Amathuside myrto,
F rondenti & lauro Neptunia Mergilline
L æta colit, non æstus eam, non frigora tentant,
N on riui crepitantis opem, non fictilis urnæ
E xoptat sitiens, large quam Thespias unda,
A ctiaq; Aonijs irrorent dolia lymphis.
A h fatum crudele hominum, & sors inuida uotis,
I gnotos nunc per populos, per Gallica regna
H orrentem ad Rheni ripam, atq; ad Norica saxa
E xulat, oceaniq; uada ad squallentia tabo
N auifragũ, extremos queritur Syncerus ad Anglos.
I nterea sitiunt Citri, ac Mimonide in umbra
T orpet humus. decor ille horti fragrantis, & aurea
P leiadum intereunt mala, ac sine honore relictum
L ittus, & errãtem dominum lachrymantur arenæ.
A t nympha e' scopulis, summóq; cacumine saxi
I ncusatq; deos, cœlumq;, & sydera damnat,
E t saxa, & miseræ responsant antra puellæ.

DE INSITIONE.

Iam reliqua insitio est, hominũq; industria. Nũc tu

Huc aduerte animum, et ueterum cape dicta uirorū.
Citrigenum species cum sint & germine, & ipso
Cortice tam similes, cognato et semine iunctæ,
Hospitia hinc socijs iungunt communia tectis,
Affines ramos & dant, capiuntq; uicissim,
Et mutant proprios alterno fœdere fructus.
Non unæ hinc species, sed misto semine plureis
Scinditur in parteis nemus, & sua nomina miscet.
Accipit & Citrium Limon, Limonaq; Citrus
Hospitio, & socijs ineunt conuiuia mensis.
Accipit et thalamo Citrium Citrus, & sua tractant
Iura simul, iunctisq; toris accumbit uterq;.
Hinc species mistis crescit uariata figuris.
Ergo nunc ramos libro demitte sub udo
Artifici dextra, fixo nunc inijce ligno,
Atq; alte impacto cuneo insere, alteriusq;
Cortice cum iunge, & cera mox illine adacta,
Ulmeaq; obseptis constringe & uincula plagis,
Arceto & pluuiam coniecti cespitis herba.
Nunc & crescentem uicino è margine uirgam
Admoue, & inciso leui sub uulnere libro
Sic fige, ut lento desint ne cingula nodo.
Aut & eam trāsmitte forato ad uiscera trunco
Mirantem latebrasq; cauas, & operta uiarum,
Qualis & Heleis longe delata sub antris
Miratur maris occultos Arethusa meatus,
Et cœlum suspirat, amicæ & littora terræ,
Quæq; Syracusiis spirant de fontibus auræ.
Neue excide illam. Sinito de matre propinqua
Hauriat ut succos solitos, solita ubera lactet,

Donec eam grandem natu, longéq; ualentem,
Atq; nouercales stringentem enixius ulnas
Videris, & proprio meditantem uiuere succo.
Tunc abrumpe manu, materna et stirpe reuelle.
Crescet, & immensum ducet late aucta cacumen.
Interea læto surgit dum surculus auctu,
Sæpe riga, sæpe ductas de stipite gemmas
Euelle, et duris inuerte ligonibus arua,
Et matri blandire, sua dum prole repulsa
Cogitur indignans alienos pascere fœtus.
Quin & surgentem sobolem defende sub umbra
Frondentis rami, dum sol furit, & furit æstas
Victa siti. Idem ipse in glacie tege, tecta superne
Insternens crassa è stipula, canna'ue palustri,
Vrat ne teneros rabies Aquilonia thyrsos.
Cum primis ualida nitatur surculus hasta
Auento tutus, longéq; urgente procella,
Et nunc scalpello tenui, nunc molliter ungui
Detondens, prima luxum compesce iuuenta.
Vtendum parce ferro. sed nec tamen ipsa
Luxuries toleranda. parens nam crimine in ipso
Haud natos miseratur, at acri percitus ira
Increpat & dictis, & pena crimen acerbat.
Atq; equidem memini, tantum se industria prompsit,
Qui diuersa quidem parua sed semina in urna
Condat, & educens collo breuiore stolones
Subducat'q;, arctet'q; manu, ac sub uincula cogat
Crescentes. hi tandem uno se stipite miscent,
Atq; uno obducunt se cortice. né ue flagella
Dilabi sinito. neu summa cacumina uentus

D iuellat, cera linito, aut diducat adulta,
V nguine dum proprio corpus iunguntur in unum,
A tq; operit lentum sub eodem codice gluten.
P ostquam alta steterit radice in fossa, & opimum
R aptarit stirpes succum, mirabere poma
P lenaq;, grataq;, non uno tamen una sapore.
S unt qui diuersos ramos, sed cortice raso
C oniungant, stringantq́; simul, quo glutine misto
I ncrescant æque, ac fixo mox stipite iunctos
I nfigant pariter. tum uulnus rite coronent,
E t fallax opus admota tueantur ab arte,
Q uo ramo ex uno, atq; uno de palmite fructus
N on uni ueniant, sit honosq́;, & gloria ruri,
G audeat insolito natura adiuta fauore.
S ed nec defuerint, scisso qui codice, adacto
D ilatent uulnus cuneo, mox uulnere crudo
I ncludant gemmas alienæ stirpis alumnas,
M ox tenui obstringant uitta. non fit mora, longos
E mittunt ramos, & sylua littus obumbrant,
E xciso & ueteri cono sua brachia fundunt,
A c dorso alterius (mirum) noua pullulat arbos.
Q uin etiam alterius nudato cortice plantam
V idimus, alterius frondente cacumine ramos
E rigere, ingentem è tunica & subolescere syluam,
E t stirpem infamem nemora in generosa nouari.
E rgo castanea è molli, è præstante sagitta.
L audatæ genitricis, adulto & germine uirgam
E xuito, exuuias gemmisq́; oculisq́; nitenteis
S eligito. his sterili spoliatum cortice truncum
D egenerem induito, uincloq́; urgente ligato,

Quo sese & pluuia, & Solis tueatur ab æstu.
Nec te blanda manus finito frustretur inertem,
Aut ludat tunicæ uitiosum arente flagellum.
Iam uideas docili è planta pubescere prolem
Frugiferam. Tunc carpe manu, tunc erue ferro
Quod superat matre è sterili, & blandire nouellis.
Mira fides, nitidis palmes se tollet alumnis.

LAVDES INDVSTRIAE Humanæ.

Scilicet ut Ioue nata fides, tellure relicta
Detestata hominum mores secessit olympo,
Illicet emersit fraus, admonituq; Deorum
Desiitit assuetas tellus producere fruges
Sponte sua, nullis hominum ante obnoxia curis.
Cui labor, impatiensq; ocij languentis egestas
Auxilio occurrere, & fato industria maior.
Hæc Indo aduexit merces, pelagoq; negatum
Strauit iter, secuitq; cauis liquida æquora uelis.
Hæc armenta boum domitans summisit aratro,
Inuertitq; solum, cultis dominetur ut aruis,
Præscripsitq; ouibus, carpsitq; è uellere lanam,
Nudaq; textilibus uelauit corpora pannis,
Construxitq; domos, frigus queis arcet & æstus,
Quæq; olim sterilis fuit arbor, & horrida cultu,
Hanc ferro domuit, uertitq; ad munera frugum,
Insitio ut plantas fœcundet, & imperet hortis,
Degenerent ne poma, genusq; in secla propagent.
Non igitur tantum pratis armenta, nec herbæ
Imbribus, aut apium debent examina rori,
Quantum de rebus merita est industria nostris,

C uius ope ingenium sese extulit, & caput astris
A dmouit, maria, ac terras sibi subdidit, ut nil
L iquerit intentatum, ut summo è uertice olympi
T raxerit attonitas Citrij ad spectacula Musas.

DE CITRIORVM SAPORE DVPLICI, ACRI, AC DVLCI.

Quãdo autẽ est Citrio duplex sapor, Acer ab ipsa
N atura ductus, Dulcis ne ex arte magistra
V enerit, in dubio est. nam tempora longa, frequẽsq;
P rotulit insitio genus & decus. Ars quoq; multa,
V sus & experiens reperit simul, hæc quoq; ut ipsa
M ala, colore aurum, sed mella sapore referrent.
N ec uero non, & ueteres uoluere coloni
P unicea de fibris quondam crescentia amaris
I n ducem mutata saporem, lotia postquam
S enserunt hominum ardenti concocta calore.
Q uæ postquam diffusa manu, multumq;, diuq;
I gne suo acremq; attactu domuere saporem,
C oncoctum & uirtus calido infregere liquore,
T ransiit in lenem sensum purgatus amaror.
A n ne hoc ipso etiam mutata & Citria baccho
S ylue strem posuere animum? & fregere rigorem?
Q uo non ars penetrat? Palmes cædatur, & ipse
C rassior, in palmumq; cauetur, & undiq; labris
I n gyrum ductis, nec pollice crassius. Illuc
I nfer mella liquata, & grandi contege saxo,
Q uod solem auertat. Postquam arida suxerit arbor
I nclusum humorem, & sitiens noua pocula gliscit,
M ella cauo immersans flauentibus imbue riuis

R ursus, & euacuam Thymbræo nectare cellam
D istende, ac latices humano è corpore fusos
M ollibus irrora radicibus. Interea ne
N eglige frondosas toto de stipite gemmas
V ellere. Mesopius ni qua liquor implet, & ipsa
L abra trahunt dulcem mulsi de fonte liquorem.
I llas tu gemmas, illaq; & germina serua,
E t blandire manu, & uentorum auerte procellas,
A rce hyemes, funde hyblæos & largiter amneis.
N on deerit tanto felix fortuna labori,
C rescet & immensum sata melle Cleartias arbor,
O rnabitq; hortos, ac tanto munere læta
D iuinas natura hominum mirabitur arteis,
Q uanquam aduersa uiris, & fortibus inuida cœptis.
S unt qui lecta manu, solerti & semina cura
C ontingunt mulsa, siculo aut madefacta liquore.
P ostquam autem traxere ipsum ad præcordia rorē,
S edaruntq; sitim medicato nectare, terræ
I nfodiunt, & culta rigant. ea deniq; fructu
I am referunt, tenerū quē quondam hausere saporē,
Q uemq; & arundineo duxere è palmite succum.
Q uādo et inexpertū nihil ars sinit, hoc quoq; et hortis
A ccedat, uel dictu etiam mirabile, de quo
Q uamuis longe audax, quanquam sibi conscius usus
A ddubitet. Ramum fœcunda è matre reuulsum
D ecutiens capito cæsum mox undiq; librum
A equatis ferro spatijs, dextraq; uolentem
E xuito. Inde pari confossum uulnere dorsum
S tipitis alterius nudato, & ueste recenti
I nduito, ut coeant extremis partibus oræ

V estis, & è lento mollescant uulnera limbo.
V lmea dehinc teneris indatur cingula plagis,
V incula q; ingentis committant uulneris ora,
V estiat et frondens truncum toga, pellat ut imbres,
A rceat ut soles, & saeuae uredinis iram.
D ij, facinus mirandum. haerenti è cortice cortex
I pse nouus, uictum medius rapit, atq; supernis
I nstillat ramis, quaeq; in sua pabula traxit
E xuriens alimenta, suo ut de fonte refusa
I pse suis infundat alumnis, ipse & amicum
I rroret lac, ut sensim in sua nomina uertat
R amosq;, frondesq;, & eodem semina foetu,
A nte, quater nidum in tignis quam figat hirundo,
E t quater extincti renouet quam funera nati.
T antum ars ipsa ualet, tantumq; industria pollet.

DE VTILITATE HORVM Pomorũ.

Omnibus his usus suus est, seu forte uoluptas
Q uaeratur, seu certa salus, studiumq; medendi,
P raecipue pueris. Semen lege. Conijce lectum
I n cyatho, et latices ad summum infunde liquẽtes,
S ub Ioue quos tacitae contingant frigora noctis.
M ane autem puero instilla, bibet acre uenenum
L umbricis. Stomacho, mirum, medicabitur aegro.
Q uin & arundineis mala ipsa liquoribus, ante
A rte quidem medicata coquunt, ac lenibus inde
I ntingunt succis, & uase madentia seruant
A uxilium latura, & opem languentibus aegris,
R egaleisq; epulas uario affectura sapore.
Q uid, quod & in calidis fornacibus igne tepenti

S æpe liquant lectos flores, & in horrea condunt
V itrea, odoratos latices, suffimina nota.
S æpe & fictilibus in lancibus imbre recenti
D imensis spatijs, macerato cortice, melle
C ontingunt, siculo'ue premunt concocta liquore,
A tq; hos, atq; alios conuertunt Citria in usus.
C ætera te antiqui doceant exculta Salerni
P ectora, queis artes medicas monstrauit Apollo,
Q ueis rerum notæ causæ, quorum inclyta in agris
S ylua nitet, fulgent'q; auro radiantia culta,
A c nemora Hesperijs uinci indignantur ab hortis.
Hoc sat erit Nymphæ Sebethides. o mihi siqua
E uobis, siqua Nymphæ Sebethides, udam
B enaci de fonte ferat Permesida laurum,
Q ua manes spargam magni senis, e'q; sepulchro
E liciam felicem umbram, ac uenerabile numen,
Q uo nemora Italiæ senserunt Pana canentem,
E t mirata suos requierunt flumina cursus,
Q uo lætæ in campis segetes, quo munera Bacchi,
D itarunt colles, nec non cœlestia dona
S tiparunt liquidas diuino nectare cellas.
S alue ò & gregibus decus, & decus addite syluis,
Q uo ductante italæ fremuere in bella cohortes,
M artiaq; horrifico sonuerunt cornua cantu,
A udijt & Triuiæ longe lacus, audijt & Nar,
A c trepidæ matres pressere ad pectora natos.
S alue iterum & nato felix & Mantua uate,
F elix & populis, & tanto principe felix,
Q uo Gonsagi domus spolijs exultat opimis
G allorum, cum excussa metu tremit itala tellus,

S ummittit'q; humileis alpina ad gesa secureis.
T e duce discussere iugum Francisce superbum
I nsubrium attonitæ gentes, qui'q; ora Timaui
A mne lauunt populi, quos & rigat Abdua diues
G urgitibus, longe & cultis Mela inclytus aruis.
P er te à seruitio caput eximit accola Parmæ,
E t quas saxosi uexat ripa aspera Rheni
S ollicitas urbes, quas & de montibus actis
T urbat Senus aquis, campo inferiore uagatus.
E t tibi nimbiferum inclinat caput Appenninus
C ommuni pro libertate, & fortibus ausis,
T e'q; & arundineo incinctus ueneratur amictu
E ridanus, late irriguis plaudentibus undis,
P ro decore Italiæ, & Belgis belli arte repressis.
M acte animo Francisce, & macte ingentibus orsis,
A ssurgit cui felici Campania tractu,
A ssurgit latis uenerata & Daunia campis,
Q uæ'q; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
Q uod'q; mare Italiam supra, quod'q; alluit infra.
E cce autem insignis cantu, atq; insignior armis,
B ellorum & laude, & multis spectata triumphis
P arthenope tibi læta canit, quod te auspice, regno
R eddita sit, quod'q; è solio uenerabilis aureo
I mperitet populis, sublato & Marte triumphet.
N on tamen Hesperidum'q; hortos, Berenicia rura
I dcirco, aut libycos tu dedignabere saltus,
Q uos olim excisor'q; Hydræ, domitor'q; Leonis
A lcides adijt, quibus & splendescere iussit
P hormadum'q; & agros, & littora iuncta Veseuo,
Q uos & Sirenes scopulos, quæ saxa frequentant.

A equaniq; serunt colles, Meteiaq; arua
Quosq; secat Sileris frondoso margine campos,
A enarie quos nostra colit, colit aspera & Ansur,
A tq; Suessa uago Liris quam temperat alueo.
Nec mihi Naiades in tanti parte laboris
A bnuerint uiridem salicis de fronde coronam,
N ec mihi culta suos neget Antiniana recessus,
Queis superat uites Hermi, atq; rosaria Pesti,
Quæq; & Idumæas mittunt palmaria baccas.

FINIS.

I. I. PONTANI LEPIDINA, CVIVS POMPAE SEPTEM.

COLLOCVTORES MACRON, ET LEPIDINA.

M. e T grauida es Lepidina, & onus graue languida defers
Obbam lactis, et hæc fumanti farta canistro.
Hac agedum uiridi paulū requiesce sub umbra,
Declinat Sol dum rapidus, deſæuit & æstus.
L. En lactis tibi ſinum, atq; hæc ſimul oſcula trado.
Vmbra mihi hæc ueteres (memores) iā ſuſcitat igneis
O coniux mihi care Macron, redde altera Macron.
M. Hic mihi tu teneras nudaſti prima papillas,
Hic Lepidina mihi ſuſpiria prima dediſti.
Tunc Macron Lepidina tibi, Lepidina Macroni.
L. Has inter frondeis, uirgultaq; nota latebas,
Cum tibi prima roſam, primus mihi fraga tuliſti.
M. Hic Macron Lepidina, meus, me prima uocaſti,
Et primus, mea, te alternans Lepidina uocaui.
L. Viximus ex illo gemini ſine lite columbi.
Nox ſocios uidit, ſocios lux. oſcula iunge
Mutua, ſic gemini ſeruant in amore columbi.
M. Illa uxor (memini nunc) oſcula prima fuere
Noſtra tuis, tua labra meis hæſere, diuq;
Spiritus alterno huc, illuc ſe miſcuit ore.
T unc orcus ſi nos unà rapuiſſet, amantum
Vna futura anima, una etiam ſimul umbra futura.

L. Quod felix, faustumq; omen sit, reijce coniux
Hirsutum huc thalamus. thalami sint omnia fausta.
Parthenope thalamo nanq; est dignissima fausto.
M. Hirsuti, horripiliq; absint. age candida an ipso
Visa uiro uirgo est? Heroe & coniuge digna?
L. O Macron. mea cura Macron, Illi alba ligustra
Concedant, collata illi sint nigra colostra.
Delioli ad fontem sola, ac sine teste lauabat.
Vidi ego, uidit Anas uiso candore puellæ,
Qui niger ante fuit, nunc est nitidissimus ales,
Et mihi tum subitus creuit per pectora candor.
Ipse uides, niueas cerne has sine labe papillas.
M. Quin hæc candenteis lux o mea pascua tauros,
Quod nec sueta ferũt, nostræ sunt mũera nymphæ.
Ipse tuas mea lux teneo, foueoq; papillas.
Nec liquido cedunt argento, aut pondere plumbo.
Fige oculos in me coniux mea, qui mihi lucent,
Et lychnũ, et quod nec nigricãte Cicendula nocte.
Parthenope an ne alijs an ne his dea fulget ocellis?
L. Magnetem gerit illa oculis, stellamq; supremam.
Venerit ad littus, trahit ad sua lumina pisceis.
Iuerit in syluas, trahit ad spectacula ceruos.
Illicet indomiti surgunt ad prælia tauri.
Verterit illa oculos in quem iuuenem ue, senem ue,
Ille perit, miseris hæc crescit amantibus error.
M. Me miserũ, ne oculos in me quoq; uertat, & ipse
Auellar procul his, procul ab Lepidina lacertis.
L. Ne coniux, ne care time. nam sedula mater
Hoc docuit, ter te ut leui pro limine postis
Amplectar, ter rapta tibi simul oscula iungam.

Et dicam, meus es. tenerum quoq; Eringion ore
Ferre dedit, dedit atq; ederæ cum fronde racemum
Ferre sinu, & geminis te noctu onerare lacertis,
Neu limis mea lux dominam spectaris ocellis,
Præsertim si blanda pedem nudarit. ibi illa
Retia tendit, & insidias parat, & fouet ignem,
Quæ mihi frater Acon, soror, et soror altera dixit.
M. Hæc eadem mihi Naretas, & amicus Omason.
Quin maiora ferunt. siccat dum Nympha capillũ
Ad speculam, et niueæ ludunt sine ueste papillæ,
Vidit, & o dixit Saliceni filius, alis
Vtar, & ad celsam pennis ferar ipse fenestram.
Annuit, & placidis risit dea dulcis ocellis.
Ille uolat, celsam pennis petit inde fenestram.,
Dic mea, dic formosa, canit dũ Nympha per æstũ,
Audieris ne deam? L. Ad sepem tum forte latebã,
Cum canere inciperet. atrox hic dente pilaster
Latrat, ibi ipsa fuga sepem, insidiasq; reliqui.
Inuidia (sic Nicla refert) Philomela recessit.
At circũ attonitæ stupuere ad carmina Nymphæ.
Ipsa quidem canit. at uenti posuere silentes,
Strataq; pacati requierunt murmura ponti.
Exoptat messemq; sator, frugemq; colonus,
Ver ales, carum uirgo desponsa maritum.
Vitis in arboribus, ederæ pro rupibus altis,
Coniugis in cupidis gaudet noua nupta lacertis.
Irriguum sitiunt fontem sata, pabula rorem.
Nupta sitit socij lusus, & gaudia lecti.
Hæc dea. surgamus, meus hoc age, personat hymẽ.
Põpa uenit, celebresq; uocãt Hymenæon ad ædes

POMPA PRIMA MARES, AC
Fœminæ è rure proficiſcentes
alternis concinunt.

F. S Perne tuas ſalices, & myrto tempora cinge.
Deſere ſepta puer. nāq; urbs tua gaudia ſeruat.
M. Pone tuos faſtus faciles, atq; indue mores
Parthenope, et quid amor, quid ſint cōnubia, cura.
F. Diſce puer thalamo luſus & coniuge dignos.
Luſus amat thalamos, et amāt ſua ludicra lectū.
M. Parce puella uiro nimium pugnare uolenti.
Lis thalamis aliena, & habent ſua fœdera lecti.
F. Eſt nigris noua nupta oculis, eſt nigra capillis.
Spirat Acidalios & toto corpore flores.
M. Et roſeo iuuenis ore eſt, roſeiſq; labellis,
Stillat Acidalium roſeo & de pectore rorem.
F. Intactum florem, maturaq; poma legenti
Seruat in occultis uirgo iam nubilis hortis.
M. Poma manu matura leget, floremq; recentem
Rore nouo iuuenis, tenera mulcebit & aura.
F. Riuulus è tenui manat tofo. exit in amnem
Paulatim, & ripis creſcens decurrit apertis.
M. Ex oculi leuiore ictu fons ſtillat amoris.
Paulatim amneis lachrymarū, et flumina uoluit.
F. Fomite de paruo tenuis primum exilit ignis,
Mox auctus uerſat latis incendia ſyluis.
M. Igneſcit tenui afflatu fax lenis amorum.
Hinc incenſa furit uenis, & pectora torret.

POMPA SECVNDA NEREIDVM.
Collocutores

COLLOCVTORES Macron, & Lepidina.

L. ECcia agedũ cõiux, q̃ nã procul æquore põpa?
Haud capiũt uirides sinuantia littora Nym=
Nereidũ chorus oĩs adest. en cœrula prima ẽ (phas
Pausilipe implexis edera frondente capillis,
Pausilipe mihi nota. uides, procul innuit. hæc me
Sæpe manu sua ad antra, suos deduxit in hortos,
Donauitq; Apio, & odorifero Serpillo.
Et dixit, tibi mite Pyrum, tibi præcoqua seruo
Pausilipe nigro sub candida guttura næuo.
M. Quam molli incedit passu, & sese exerit ore
Quæ seqtur, præcincta sinũ et pede cãdida nudo.
An fortasse tibi coniux nitidissima nota est?
L. Vt sese ad choreas Macron mihi care resoluit.
Vt lepida est, ueneres ut toto spirat ab ore.
An peto est oculo? memini, narrare solebat
Crambane mater. ea ne est? ea, Mergilline
Inuideant tibi uel digitos Prochyte, Capriteq;
Nerine o formosa, o Nereis Heroine.
O si sim iuuenis, tecum ut coniungere dextram,
Vt tecum hanc libeat choreas flexisse per actam.
O nymphe formosa, o candida Neptunine.
Dum sicces simul ad solem, pectis'q; capillum,
Tunc ego, tunc niueæ pennas imitata Columbæ
Sim uolucris, tibi quæ cerasi cum tempore primo
Maturos fœtus, & fraga rubentia rostro
Proijciam in gremium, primos ut ruris honores
Per me prima legas, nostro et sis munere prima.
M. Illa illa, haud aliam uidi gestare puellam

Aptius aut pharetram, aut intēdere fortius arcū.
Atq; alio` hos arcus, alio` tua spicula tende.
Me meus ignis habet, et habēt mea pectora uulnus.
L. Me miserā, meus est, alios pete Nympha iuuencos.
Mi Macron tege me, collo & tua brachia necte.
Ne saeui Sarniti Dea, & tua tela retracta.
M. Te teneo. auertit telum Dea, fixit & Aulum.
Ah miser, ut madidis uultum demisit ocellis.
L. O Macron memini, mater me docta monebat,
Sarnitim fuge nata, trucem Sarnitida uita.
Fert intinctum oculis, arcu fert saeua uenenum.
Non parcit pueris, saeuit'q; inimica puellis.
Hinc uideas Satyros passim, hinc lāguere Napeas.
Deperit hanc Alcon, octogenarius Alcon.
Insanit Morphe, nonagenaria Morphe.
Deseruit syluas, qui nunc colit aequora, Faunus.
Ecce uenit Resina auiae iunctissima nostrae,
Tristior illa quidem patris de clade Vesevi.
Nam teneo. sic lenis anus referebat, amasse
Hanc nunq̄, spreuisse procos, at littore solo
Moerentem casus, exustaq; regna parentis,
Tritonis cupidam uix effugisse rapinam.
Ter sese Dea surripuit, tria feruidus heros
Oscula compressis liquit signata labellis.
Nunc quoq; liuor adest. at sunt sine labe papillae,
Queis superat Nymphas uideas si forte lauantem,
Non tibi candidiora poli sint lactea texta,
Non tibi sit planta crystallus purior alba.
Ex illo infidum littus, fontem'q; relinquens
Rura colit, dumis'q; suas studiosa capellas

P ascit, et errantes seruat cum matribus hedos
Quadruplici insignes hirsuta ad tempora cornu.
O Macron, Macron mihi me, tibi te noua Nymphe,
Quæ uenit, eripiat, cingit quæ ad tẽpora myrtos.
I pse uides. Illi ridet mare, ridet & aer.
C ingit quæ ad collum caltæ florentis honorem.
I lli concedant Dryades, Nereides illi.
O longis prælata comis, & lumine peto
Hercli supercilijs nigris candente papilla,
E s memor, & meminisse decet mea nubilis Hercli
Quos mihi corrallos, quæ mella liquata dedisti,
D iues corrallis, & mellis munere diues,
S is memor, et niueum tibi me donasse colostrum,
D eliciasq; rosæ primæ, & uacinia prima.
M. R isit, & argutos in te Dea flexit ocellos.
L. Fallor, an aduentat Caprei maris Heroine?
P ræceditq; chorus Tritonũ, et littora clangunt.
N on capiunt undante salo caua littora puppes.
H æc ipsa est coniux Caprei Maris Heroine.
C ircũstant Aequana hinc, illinc inuba Amalphis,
E t fidæ comites, & littoris altera cura.
I llam ego dum Capreas peterẽ cũ matre, sedentẽ
A d scopulum uidi, famulæ properare legentes
O strea, et euulsas lapidoso è margine conchas.
A ccepit Dea me gremio, & donauit echinis.
O bstupui ingẽtemq; humero, ingẽtemq; lacertis,
A tq; utero, & toto retinentem corpore formam.
H orrebant sed crura nigris & pectora setis,
P urior Aequana cum sit nihil, aut sit Amalphi,
V traq; odoriferum spirent & pectore anethum.

Littora sed crepuere, canitq; silentia Triton.

POMPA TERTIA. TRITON Canit dona offerẽs. Macron et Lepidina colloquuntur.

T. O Decus Italidum, longe pulcherrima Virgo
Sirenũ genus egregiũ, et Dijs æqua propago,
En tua cœruleæ centum ad connubia Nymphæ
Dona ferunt, auro grauida & gangetide bacca.
En tibi odoratos Panchææ mercis honores,
Oceanoq; aduecta ferunt electra Britano.
Ferte agite, & plenis hæc dona reponite mensis.
En tibi mille ferunt niueæ sua serta puellæ,
Serta auro intertexta, & ramiferis corrallis.
En totidem eois baccata monilia gemmis.
Vos agedũ cultæ capite hæc noua dona ministræ.
En famuli tibi Tritones simul ære canoro
Seruitiũ, et uolucres propter caua littora currus
Promittunt, iter & placido per cœrula cursu
Tercentum iuuenes, tercentum numina Ponti,
Et tercentenis dant hæc tibi pocula gemmis
Fulua auro, uariata Smaragdo, & iaspide tecta.
Vos hæc o niueæ thalamis seruate puellæ.
En capreæ Regina maris, cui mille ministræ
Telebois Dea, dat fuluis radiantia bullis
Cingula Cyniphaeo ex auro, et Garamãtide ab ora,
Priscũ opus, artificisq; manus Dijs nota Faburni.
Hæc olim Aenariæ Nereus pater, Illa sorori
Donat habere sui monimentum, et pignus amoris,
Dum migrat sociæ confinia ad antra Mineruæ.
Est illis adamante, nouo & uariata Pyropo

F ibula, concordis thamali felicia uincla.
H ac coniux ubi nuda suo cum coniuge uincta est,
A ccubuitq; toro, celeri discordia passu
D iffugit, & thalamos subit hinc concordia notos.
H ac age Nympha tuum, simul et te cinge maritū.
N unc o nunc socij celebres agitate choreas
C œrulei Tritones, & omnia fausta uocate.
H ymen o hymenææ hymen ades o hymenææ.
T. D icamus o hymenææ hymen ades o hymenææ.
F elix o hymenææ hymen, felix hymenææ.
L. D esijt ille quidem iuuenis malus. o mihi Macron,
O Macron mihi quem incussit malus ille timorē.
H erculis ad fontem mater secura lauabat
G ausapium, ipsa udos siccabam sola capillos.
S urripuit mihi Supparium, mox innuit, & se
O stentat formosus. ibi per littora præceps
E ripio me me. sequitur malus. hic mihi dexter
C alceus in summa miseræ defluxit arena.
Q uid non pollicitus ferus hic? ne nunc quoq; tecu
I am uideor secura mihi, ne respice coniux,
Q uam uereor summa ne nos despectet ab alga,
L ittore cedamus, manet illinc altera Pompa.
I pse uides, sociæ properant è rure Napeæ.

POMPA QVARTA. MACRON, ET Lepidina colloquuntur de Nymphis Vrbanis, & suburbanis.

L. e Cce suburbanis longe prælata puellis,
Ecce uenit pingui multum saturata sagina
B utine socijs mecum consueta choreis,

B utine diues hedis, ſed ditior agnis,
E t cui ſunt primæ farcimina pinguia curæ,
V t rubicunda nitet, plenisq́; intenta caniſtris,
N obilis & libis, & cognita bucellatis
V lmia, & intortis tantum laudata torallis.
Q uæ mihi culta placet minus. at de polline uultũ
N õ nihil alba placet, tamẽ eſt ferus ardor amãtũ.
T heodocie ſoror hanc feſtis nam ſæpe diebus
A d choreas uocat. hic dulcem meditatur auenam.
T unc canit, ut taciti ſtupeant ad paſcua Tauri.
A d fontem duc Niſa boues, dum retia tendo.
Q uid cum ſola canit frondoſæ ad culmina uillæ?
H uc ades ò Amarylli. uocant Amarillyda ſyluæ.
H ãc Macron mihi care (tulit ſors) aſpice Nymphẽ,
A d cliuum Piſtaſis adeſt, en intuba purgat,
R aſilibusq́; onerat calathis, & ſtringit anethum.
N on cliuus, non fons, non longi hæc littoris acta
V idit ea pictos melius· contexere qualos.
N unc quoq; fama refert, liqdũ quod in aere rorẽ
C ogere Apes, & mella cauis infundere cellis,
P ingit, & è uario reddit ſua munera iunco.
F orma illi damno eſt. nulli connubia amantes,
N ulli etiam thalamos Nymphæ petiere iugales,
Q uod timeant cupidæ ſimul aſpirare rapinæ
H inc Faunos, illinc Læſtrygonas, & Cyclopas
C orreptos facie, & candentis honore papillæ,
E t næuo nigrante, nigroq́; ad tempora cirro,
C oniuraſſe, tori iura & uiolare mariti.
M.H eu ſqualet formoſa domi. mutus urget amantes.
C apparion ubi nunc? ubi Sedigitus Manubrion?

A usi etiam medijs uxorem auellere claustris
N eptuni? centum hic Tritones, at ille superbum
E xcutit aurigam curru, & lacerũ abijcit undis,
C apparion Petroonte, Aeronte satus Manubrion.
I lli illi heroes, & digni ruris alumni,
E t quercu nutriti, & castaneis hirsutis,
A rbuta queis, miliũq;, liquẽs abdomen et unctũ
M iscebant festis conuiuia lauta diebus.
L. P istasis siqua est, digna est heroe marito,
C ultorem tamen & uitis suspirat, & horti,
E t cui sit cucumis, sit & unca cucurbita curæ.
E st quoq; spes, agiles sciat ut tornare catinos.
A t non Hermutis, nec Olympias, aut Conicle
H æc sibi coniugia, aut hos exoptant hymenæos.
C onicle consueta plagas, & retia ferre,
V enatorem amat, & uenantis amore tenetur.
A ucupijs capta est, hinc aucupis uritur igni
H ermutis, nec amica colo, sed & apta choreis.
H æ casus mihi sæpe suos, & uulnera nudant,.
Q uod felix hymenæo, & quod te coniuge felix.
N otus Olympiadis non est amor, et timet, et uult,
A st prohibet pudor, & duræ reuerentia matris,
I psa tamen cõcurrere equũ, et resonare sub armis
G audet, & è celsa immoritur spectare fenestra,
P ingit acu tamen, ut credas mugire iuuencum,
I n cœno grunnire suem, crepitare cicadas,
V t modo cum geminos filo discreuit amores,
H unc certare auibus risu mitem, & tamen alis
S æuire, & tacitum stillare in corda uenenum,
I llicet insolitum uolucres sentire calorem,

I llum arcu, facibusq; trucē mãsuescere in herba,
S ed furtim celeres oculis iactare fauillas,
I llicet incensos errare per auia tauros.
E st inter natas fœcundæ prima Labullæ
N omine Formellis. non hac felicius hortos
V lla colit, nulli concedit munere fusi,
S eu ducat linum, seu mollis uellera lanæ,
S erica seu digitis promittat fila magistris,
A urea seu niuea texatur bractea dextra.
F elix sorte sua, Nymphaq; beatior omni.
I lli secretis fons est nitidissimus hortis
P omonis donum, matris tutela Labullæ
M atris hamadryadis. et amauit hãc quoq; Pomon,
P omon auus Fragolæ, atauus cerealis Acerræ,
V itiferæq; abauus non certa prole Casullæ.
C entum habet hic neptes, centumq; è stirpe nepotes,
F ormellis, sed cara illi. non aduena fontem,
N auita non sitijt, auido quin captus amore
D eserat & patriam, & fessos ætate parentes.
V irginis hæc nũc fida comes, thalamoq; ministrat,
E t forma intoleranda, & pictis alta cothurnis,
Q uos illi suit ex auro miniosus Aluntas.
B lãda tamẽ, facilisq;, & amata ad munera comis.
M ille adsunt huic deliciæ, et bona cõmoda ruris.
V na mihi inuidiæ est cornix, cui noctua Bauli
C esserit, atq; oculis Sabuloni graculus albis.
H æc & aue formosa, et hera o mihi cara salutat.
O bseruansq; fores, quis ait nunc hostia pulsat?
M. C edam ego turturibus nigris, nostræq; columbæ,
S itq; semel uidisse Deam. Le. uel cesseris Alno

Ad quam defossi centum illi ex ære trientes
Seruantur. nunc illa domi parat anxia lactis
Candentem florem, musto & cum melle farinam.
Mox subigit succincta sinum. nudata lacertos.
Præstringit uiolas albas, & lilia cana.
Parthenope tum culta manus miratur. ibi illa
Lactolas et thyrsiculos, & olus cula signat,
Inde latet forma nimiumq;, & dote superba.
Verũ age, et hoc coniux (fas est) requiesce sub arcu.
Nam defessa traho uix genua, & inepta canistri
Sarcina me grauat, & cliuo sudauimus ambo,
Nuper & hic cecinisse ferunt Meliseon, & ægras
Solantem curas, nec mitia fata gementem
Phosphoridos natæ. en hic è turribus altis
Fistula dependet, sæui monimenta doloris,
Signaq; certa manent, numeriq; per ora feruntur.
Phosphori nata quis heu, q̃s te mihi Phosphori ade
O mecum o salices, mecũ o lugete Myricæ. (mit?

M. Quin age pone et onus, et membra labore relaxa
Nã grauida es lepidia, et onus graue lãguida q̃ fers
Hac quoq; Põpa uenit, uia nec capit ipsa Napeas.
Hic licet et spectare una, et requiesse sub umbra.

POMPA QVINTA. COLLOQVVNtur Macron et Lepidina. Planuris superuenit, quæ Pompam heroum ad nuptias conuenientium describit.

M. u Vidula est quæ pria uenit, sed et una rosetũ
Fert Pesti, fert & uiolas hæc una Vesæui,
Fuscaq;, roscidaq;, & uenosis lactea mammis.

L. O coniux prima hæc, prima hæc ne despice, quantũ
E t calamus ualet, & cantu. uerum una uideri
N on formosa cupit, luxum aspernata, procosq;,
A sparago gaudet, fungisq; operosa legendis,
Q uos & heræ, quos & matri dimittat in urbem.
O mihi cara soror (potes & soror ipsa uocari)
D ic age, qui comites, quos & ducunt hymenæos
P lanuri o generosa soror Leucogidis albæ.
pl. D escẽdũt soror et nemora, et caua flumĩa currũt
A d thalamos. mille antra deos uomuere, et ab altis
M ontibus indigenæ Fauni proterunt́q;, ruuntq;
A d portas. iter ingentes non explicat orcos,
Q uos Acherusiacæ fauces, noua numina mittunt,
S tagnaq; Baulorum, quos hostia pinguis auerni
E misere adytis, lacus & fluitantis Araxi.
M ira illis sunt ora soror, radiantia fronti
L umina. sulfureis fumus de naribus efflat.
T empora perserpunt rami, mentoq; rigescunt
H ircosæ setæ, tum guttura, collaq; circum
S qualent, sulfureæ totoq; in pectore crustæ. (nox
C ætera membra nigror merus occupat, et situs, et
L. M e miserã, hi ne etiam? procul· ah procul. Pl. o mea
A d cryptã ferratus adest Aeronius, adsunt (siste
T ercentum rapidi umbrones, totidemq; molossi.
I psi abigent, tecti colla, & longa ilia ferro,
O re latrant, sæuũ ualeant q inhibere Typhoea.
M ouerat Aenaria ferus hic, & monte reuulso
R aptabatq; iter, & littus pede celsus obibat,
I ntrabatq; antrũ, ecce Acron, ecce aspera proles
L ancusi Pelicon, & marsicus Armillatus

D eturbant antro, & femori caua uulnera figunt.
I lle per extremas præceps uix effugit undas.
L. E t fessa es mea Planuri, & liquidissimus amnis
I t subter, sitienti & aquas, & pocula promam,
P roximaq; Vranie scorteũ, & sua poma parauit
Q uæ mihi cara soror, forma prior, et prior annis,
Q uodq; uides, summa procul innuit alta fenestra.
Pl. A ssideo Lepidina, & poma, & pocula sumam.
N ox tibi, et heroas referã, summosq; Oriarchas,
Q uos mirere soror simul, & uereare superbos.
P rimus agit pompã Gaurus cum coniuge Cãpe,
I ngentemq; manu Pinum fert. pendet ab alta
H inc Leporũ grex, inde anatum, post ordine lõgo
E t Damæ, capreæq;, & aper Leboride sylua,
E t perdix nemore è Clanij, et uulturnius Anser,
A rdeaq;, Fuliceq;, & grus lucrinide ab alga.
I pse ebulo pinxitq; genas, et pectora gypso,
A t Campe asparago crines redimita uirago
F rondentẽ à radice alnũ fert strenua, ubi omnis
P endet et autumnus, matura et fructibus æstas.
P ompaq;, præcoquaq;, et auro certantia mala.
E t uiridi cum fronde Pyra, atq; Cydonia cana.
P er medios uolitant ramos merulæq;, ululæq;.
P ippilat et passer, et dulce canit Philomele,
V rsulon insequitur frontem insignitus echino
I pse humeris, pedibusq; ingẽs, et cornibus ingẽs.
C ornibus ingentes nutanti pondere cistas
C astanea è molli, sorbisq; uirentibus, idem
F ert humero crumerã nucis, et mulctralia lactis,
F ert lateri geminas immani uentre lagenas

S orbino è bimo, atq; ex anniculo Viridisco,
E t dextra hinnuleos querula cũ matre gemellos.
A leua coniux felici prole Marana
L æta canit, sociæ plaudunt ad carmina Nymphæ.
I psa fauos, ac mella simul, macerumq; Lupinũ,
P lurimaq; in nitidis fert oua recentia qualis.
H æc illa est felix, & coniuge digna Marana,
D octa & acu, docta & lino, doctissima lana.
D os illi, ingentes tercentum ad sydera quercus,
T ercentumq; nuces, quarum tria iugera campi
B rachia protendunt, mille & cum uitibus alni,
T ercentumq; suũ armentũ, et nemus undiq; cinctũ
A rbuteisq; comis, & nucliferis Pinetis,
E t quæ se multa circuntegit Esculus umbra.
H unc post incedit lentis Misenius heros
P assibus, ipse senex, iuuenum sed uiribus usus.
V ectibus hi sublatum alte per brachia cetum
A ttollunt, caudaq; iter, & uestigia uerrit
I mmanis fera, & informi riget horrida dorso,
T um quassat caput, & minitanti tergore nutat.
F aucibus at tenebras simul et uomere, et simul ipsa
V isa lues, pelagusq; haurire, atq; hiscere cœlum.
O currunt, trepidoq; sinu sua pignora cælant
A ttonitæ matres. pauor hinc, hinc plausus euntũ.
I psa uiam sibi, qua gressum fert, bellua pandit.
A t tubicen uocat urgentem ad spectacula turbã.
C antãtis lõge igeminant nemora ardua murmur,
P astores tellure sati, gensq; eruta sulcis
M onstra cauete Maris, scopuloso & tergore cetum.
V ulnerat, & cauda insidians, & deuorat ore.

Vos iuuenes celerate iter, & uim afferte lacertis.
Hæc tubicen, turba ingenti clamore salutat
Sebethon, noue nupte nuces para, & indue uestem,
Quam tibi Acerranæ musco fluente Napeæ
Neuerunt, quam pinxit acu Pomelia, ut imo
Fronderent limbo patulis Saturneia ramis,
Sibilet ut tenui de fronde locusta susurro.
Indue & intextum buxo frondente galerum.
In medio telas operosa obseruat Aragne,
Disponitq; manu, uolitantem & captat Asilum.
Ille fugam parat, ast tenui interceptus amictu,
Implicatatq; pedes, & passis instrepit alis.
Lydaq; de tacito prodit tum turgida nido.
Hunc iuxta coniux Prochyteia incedit, & ore,
Et gestu spectanda, & pictæ tegmine pallæ.
Nexilibus cochleis limbus sonat. horrida echinis
Zona riget, uiridiq; sinus frondescit in alga.
In manicis querulæ ludunt per flumina ranæ.
Cum subito extremas interstrepit anser ad ulvas,
Tum linquunt medijs conuitia rauca sub undis
Attonitæ, inde cauos referunt ad carmina rictus,
Raucaq; limosæ meditantur murmura ripæ.
Auribus hinc oriens radiat Sol, splendet at illinc
Luna pruinosis incedens candida bigis.
Ipsa manu speculum dextra fert, cuius in orbe
Cum sese gemino inclusit Latonia cornu,
Nocte quidē insidias Satyrorū, artesq; procaces
Detegit, & cautis aperit noua furta Napeis.
Illæ iter occulto rapiunt per deuia passu.
Luce autem cum Sol speculo diffulsit, ibi omnis

Cernere erit curas, & facta infida uirorum,
Quiq; paret thalamo fraudem, litemq; maritus.
Hoc fertur dominæ rarum, ac memorabile donũ,
Quo secura sui tueatur fœdera lecti.
Claudicat hinc heros Capimontius, et de summo
Colle ruunt misti iuuenes, mistæq; puellæ.
Omnis amat chorus, et iũcti glomerãtur amantes.
Is lento incedit passu, baculoq; tuetur
Infirmum femur, & choreis dat signa mouẽdis,
Assuetus choreæ, ludisq; assuetus amantum.
Has inter mihi nota Marillia cantat, ad alnum
Cogite oues, amat alnus, amant dominiq;, gregesq;.
Respõsant, amat alnus, amant dominiq;, gregesq;.
Sparguntur passim è calathis uiolæq;, rosæq;,
Et caua Mænalios suspirat tibia uersus.
Præcedit grauidis bis septem onerata canistris
Pompa puellarum. pendent mantilia circum
Alba quidem, croceis sed flauescentia uillis.
Cuiq; suus comes hæret amans, cui corniger agnus
Ex humeris graue pendet onus, sua fistula cuiq;,
Plaudit & arguta de ualle canentibus Echo,
Sparge tuas Sebethe nuces, en colligit uxor.
Parthenope tua poma sinu (uir seliget) effer.
At iuuenum manus usa humeris, et pectore hanelãs
Ingentes taurorum armos, ingentia aprorum
Corpora subuectat, duplici pendentia conto,
Bis septem capita hirta albis nutantia sannis.
Ingeminant plausus, & uox sonat, exue nupta,
Exue gausapinas, & nudo corpore ramum
Excipe, puniceo præfert quem cortice coniux.

E xue gausapinas coniux, ramoq; ualenti
S terne aciem, clausis uxorisq; ingrue portis,
C omminus arma ciens, telumq; in sanguine tinge.
F escennina crepant latis conuitia campis.
At lino felix, felixq; Ansatia fuso
O stentat rarum decus, ac uariabile textum
C ostalionis opus, telæq; insigne decorum.
H inc, illinc fluit amnis, opacaq; ripa uirescit
Margine cincta suo, ruptisq; immurmurat undis.
A pparet certo tenuis sed semita calle,
Q ua nigrum Formica agmen trahit ordine lõgo.
F estinant aliæ, ut plenos populentur aceruos.
I lla redit rapto grauida, atq; è pondere fessa,
I nuitat sociam in prædam, ac sese ore salutant.
P ars condit terræ, atq; hyemi male credit iniquæ.
E micat agmen agens, segetiq; infertur abactæ,
V t nunc iam uideas, nunc iam uidisse putaris.
I n medio positis clauduntur ouilia septis.
B alat ouis uacuã ad mulctram, et se calce tuetur,
V pilio at geminis sudans premit ubera palmis.
E ffluit hinc, illinc tepidus liquor. adiuuat uxor,
B landiturq; uiro, mulgetq; incincta capellam,
E t caua fumanti spumant mulctralia lacte.
F ilia parua focum bucca excitat. effurit intus
L actea uis, florem inde legunt trepidantis aheni.
P ost ubi concreuit liquor, ac deferbuit humor,
T unc parco sale contingunt, onerantq; canistris,
D ecoctusq; nouo lentescit caseus orbe.
C ircunstat pecus ignauum, fucusq;, culexq;,
Q uos fumo puer, aut ramo frondente coercet

Sedulus, ipsa suo uariatur tela colore,
Egregium dominae quondã, ac memorabile munus.
Non arbor frondosa cauis sic uallibus, hortis
Sic medijs protenta cucurbita, non adeo grex
Altilium, dum scalpit humi, sequiturq; parentem,
Oblectant oculos, & corda liquentia mulcent.
Tale decus telae, talem praescribit honorem.
Hos ego cara soror uidi, nouiq; Oriarchas.
Murronem fama est cum coniuge Tifatea
Aduentare etiam, & centum properare quadrigis,
Ilice frondentem caput, & colla ilice cinctum.
Hunc centum ciceris grummos, totidemq; faselli
Conuectare, fabaeq; ingenteis uoluere aceruos,
Horreaq; annosae Cereris, tum praela trecenta,
Et uini fontem, atq; lacus Lenaeidos undae
Curribus effluere, stagnare liquoribus arua
Baccheis, ipsum ex alta fluitare Caserta
Euchion, in laticemq; lyaeum abijsse Casoram.
Vxorem uero assuetam Marcanida Soli,
Et lini cultricem, olerumq;, & cannapis, illam
Et properare iter, & rhedas agitare uolanteis,
Nequa sit thalamis per se mora. ne mea, ne tu
Crede aliam. seu uere fabis, aestate faselo
Fortius insudare, atq; inuigilare colentem.
Ipsa & acu insutas uestes iunco, atq; genista
Dat dominae, ipse et crateras nouũ opus Faberontae
Legit herae, et triplicem palmae de fronde coronam,
Fictiliumq; operum decus immortale mitellam,
Intinctamq; croco, et frondenti bacchare cinctam,
Et mihi iuncta fide, & ceparum Puluica cura,
Hoc

Hoc & idem mea Panicoclis studiosa lupini
Aduentare refert socia cum gente Veseuum
Oblitum cladisq; suæ, ueterumq; malorum,
Finitimosq; heroas, & alta ex arce Cicalæ
Hircosum Capreonem hirco, nymphaq; creatum
Sucinctum rapis, & amictum tempora porro.
Curribus hunc corbes, atq; horrea auellanarum
Deuehere, ipsum uda referentem carmen auena.
Rura meã te Amarylli tenẽt, ego uector in urbẽ.
Dum redeo simul & Peponos cole, et allia uelle.
Ex urbe ò Amarylli tibi noua munera porto,
Fusosq;, flauamq; colum, pictosq; cothurnos.
Alternant socij, atq; iterant noua carmina ualles.
Nos dominæ siliquas, & corna rubentia, felix
Oscula Sebethus feret, & feret oscula Virgo.
Nos ferimus dulcem Peponum, et Melimela beatis,
Hi Peponũ, & Melimela legẽt, thalamoq;, toroq;.
Ipse autem monte è summo sua dona Veseuus
Deuectat triuium ad uetus, Artusiq; macellum,
Inuectusq; asino spargit sua munera plebi
Delicias ruris, post & digitalia, & aptos
Verticulos fuso, & tinnuleas uolsellas.
Plebs plaudit, varioq; asinum clamore salutant,
Brasiculisq;, apioq; ferum, nucibusq; coronant.
Mox uecti grauibusq; rotant uinalia contis
Plena horno, plena & bimo nitrata quàdrimo.
Illa ruunt, ipse ex asino sua munera laudat.
Laudantem plausu sequitur Vesuina iuuentus,
Dissultantq; cauæ, fauet & de uallibus Echo.
L. Qua facie mea Planuri, quo est ore Veseuus?

Pl. Porticia hoc mihi fida comes narrare solebat,
Carmeli simul ad fontem dum rapa lauamus,
Ventre quidem modico, at medio de pectore gibbũ
Protendit, quanta est Bauiæ cretatilis olla,
Qua miscet suibus pultes, farcit'q; catinum,
Quod'q; pudet, nullas res hic habet, & caret illis.
Pro quibus intumuit cucumis niger. inde Napeæ
Hunc rident, rident & Oreades, ille superbum
Nutat, & inflexo quassat nigra tempora cornu,
Quod longe horrescit setis hinc inde reflexis.
At caluum caput, & nullo uestitur amictu.
Stant mento sentes, horrent'q; ad pectora dumi.
Ah uereor soror, & dicam tamen, huius ab ore
Curuantur geminæ sannæ, quarũ altera pontum
Tetra petit, fluctus'q; ferox, & littora uerrit,
Altera Sarastris fauces, saxa horrida Sarni.
Ac tantũ nõ, Le. Ah soror, ah mea desine, & istos
E narrare oriarchas, en uenit aurea Pompa.
En cultæ Dryades, cõptæ quoq; Oreades adsunt,
Et choreas agitare pares, & dicere uersus.

POMPA SEXTA, DRYADES ATQVE Oreades alternis concinunt, Macron et Lepidina colloquuntur.

D. t Vrturibus sua certa fides, certus'q; columbis
Est amor, at uariat nõ mutuus ardor amãtũ.
O. Turturibus si certa fides, certus'q; columbis
Est amor, & thalami sunt uincula certa mariti.
D. Fert filicem desertus ager, male cultus & hortus.
Non filicem bene aratus ager, non cultior hortus.

O. Non rixam cultus thalamus, non culcitra litem.
Fert pacem thalamus cultus, fert culcitra somnum.
D. Somne Io, Pax dulcis Io, cantate puellæ.
O. Oscula Io, amplexus & Io celebrate sorores
L. Has coniux. mea Planuris sat nouit, at illam
Nosse nequit mea fida comes, mihi cara Patulcis
Culta comam, succincta sinus, et candida pectus,
Quæq; etiam roseo uer ipsum spirat ab ore.
M. Talis eras, cum te primum Lepidina sub ulmo
Cantantem uidi. croceis sic ipsa cothurnis
Saltabas, sic ora rosas, sic colla ligustrum
Florebant. memini numeros, & uerba canentis,
Vrit me Macronis amor Neside creati.
L. Ipse refers, Patula cantat meus ignis ab ulmo,
Vlmus amor Macronis, amor Macronis ab ulmo.
Alter erat croceus, alter tibi calceus albus.
Cingebat crines frondoso è subere ramus,
Et primo tonsore tibi noua barba nitebat.
M. Ipsa canis, querulæ rumpunt tua uerba cicadæ,
Et dixti, nec amant, et sunt sine amore cicadæ.
L. Ipse arcu querulas stringis de fronde cicadas,
Et dixti, querulæ rumpant nunc uerba cicadæ.
Vt sese ad choreas Macron mouet apta Patulcis,
Et niueis suris, nigrisq; Patulcis ocellis.
M. Sic memini, niueas nudasti tum mihi plantas,
Ad fontem cum fessa lauas, ego condor in ulua.
L. Ipsa canit formosa Patulcis, amatq; Patulcis.
Me miserã, ut tristes surgunt ad tempora rugæ.
Pa. Parthenope Sebethon amat, Platamonis Halatũ.
Vtraq; Nympha suũ tenet, et fouet utraq; amantẽ.

Sola Patulcis amans, sola est sine amante Patulcis.
Illum Nisa tenet deserti ad littoris algam,
Nigra genu, croceisq; genis, & lumine glauco.
Alba genu, roseisq; genis, & lumine nigro,
Oreq; puniceo mœret deserta Patulcis,
Expectatq; Deæ non seram uindicis iram;
Et uenit ad choreas, nec iam desperat amantem.
Nisa meum tandem reddes mihi Nisa Niuanum.
M. Vt languet formosa, & amari digna puella,
Et sua furta mihi narrauit sæpe Niuanus.
Nisa illum studijs auium ad sua littora traxit.
Tu modo fac uiridem Ligurim de coniuge Pansæ
(Deperit hanc iuuenis) nunc hoc age perfice cõiux
Coniuge de Pansæ dono ferat ipsa Patulcis.
Nõ mora, qn retrahat celerẽ in sua uota Niuanũ.
Ipsa Patulcin adi, cura est mihi adire Niuanum.
L. O coniux o Macron, ego hoc pro munere iam scis,
Scis tibi quid referam, refert sua dona Patulcis.
M. Ecce uenit formosa, uenit decus Heroinon,
Et myrto diues, serpillisq; inclyta uirgo,
Clara thymo, longeq; etiam clarissima melle
Antiniana. ruunt huius fama undiq; amantes,
Et bona pars sine dote petunt cõnubia Nymphæ.
Ipsa seni blandita, senem cupit. huius ab ore
Et choreas agit, & carmen meditata per hortos
Læta canit. stupet ad sepem mirata iuuentus.
Hinc sola incedit, passuq; elata supe bo,
Inuitatq; senem, & suspiria ridet amantum.
Nec nosti Lepidina Deam? Le. Quin ò mea cura
(Nondum notus eras) sensi sub rupe canentem.

P rima illi uox Eurydice, meaq; optima coniux
E urydice mihi solus amor. tum uerba notaui,
N unc numeros memini, quid amor iã deniq; sensi,
Q uid sit amor, quid hymen, q̃d sint cõnubia, nosco.
M. E st illi sepostum opus artificis Melidoxi
F istula, sunt numeri intacti cantoris Hymellæ.
D espicit hinc et oloris auenam, et carmina cygni,
T ũ septẽ nitidæ sunt præsto ad munera Nymphæ,
S edulaq; Vranie scænam, atq; umbracula tendit.
I llam non aliãs ederæ cinxere uirentes
A ptius, aut roseis insedit fistula labris.
Q uin numeros meditata canit noua carmia uirgo.

POMPA SEPTIMA, ANTINIANA hymenæum celebrans feliciter ominatur, Iuuenum, ac puellarũ chorus recinit, Macron, ac Lepidina colloquuntur.

An. d Icite Io iuuenes, & Io geminate puellæ
Hesperus adueniet fausto cũ sydere, nymphæ
Q ui referet thalamos, q̃ uincula nectat amantũ.
D icite Io Iuuenes, & Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ò hymenæe Io hymen Hymenæe.
An. Hesperus aduenient, socij qui fœdera lecti,
Q ui statuat leges, qui deducat Hymenæum.
D icite Io iuuenes, & Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ò hymenæe, Io hymen hymenæe.
An. Hesperus aduenient cari desponsor amoris,
Q ui teneros lusus, & mutua gaudia monstret.
D icite Io iuuenes, & Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ò hymenææ Io hymen Hymenæe,

An. Interea aduenient dum uesperus aureus, & dum
Flameolum, et roseos hymẽ parat ipse cothurnos,
Omnia dicamus thalamo, geniumq; citemus.
Gausapinas uirides, noua nupta, nouusq; maritus
Induite, & uiridem capiti geminate coronam.
Sint uobis anni uirides, uiridisq; iuuentus,
Et uirides horti, sint & uiridantia rura.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur proles heroo sanguine digna,
Altera quae tauros domet, & sciat ordine plantas
Disserere, et lentam in quincuncem ponere uitem,
Felix & pratis, & felix ubere terrae.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Altera, quae telas cum pectine ducat eburno,
Discernatq; & acu syluas, & flumina ducat,
Et fuso, dociliq; manu ingeniosa propago.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascentur heroes, & herowm inclyta pubes,
Aclidibusq;, sparoq;, uerutisq; apta iuuentus.
Qui monstra oceani, qui saxicolas Tritones,
Auertant terrae, sirenum & littora seruent.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur qui Mopso, & Faunigenis Meliboeis
Dent iura, & gregibus saltus, et pascua monstrẽt
Ipsi pastorum Reges, pecorumq; magistri.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.

Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. N ascetur qui longinquis procul aduena terris
H æc adeat pastor pauper loca, cuius ab ore
A rida uicini resonent & saxa Vesevi,
I psæ quem Pinus, ipsa hæc arbusta uocabunt.
I lle alta sub rupe canet frondator ad auras
P astoris musam Damonis, & Alphesibœi.
I lli concedant hinc Tityrus, inde Menalcas,
A lter oueis, alter distentas lacte capellas,
E t mirata suos requiescent flumina cursus,
D amonis Musam dum cantat, & Alphesibœi.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. N ascetur'q; alius longo post tempore pastor
A duena et ipse quidem, proprij sed consitor horti.
A usit & hic tenerum calamo triuisse labellum.
H unc & Damœtas, & amabit lyctius Aegon.
A lter oueis niueas dono dabit, alter & hedos.
H ic pascet niueos herbosa ad flumina Cygnos.
M isceat ipsa suos pascenti Amaryllis olores.
H ic & populea uacuus cantabit in umbra.
V ranie intactam cantanti iunget auenam,
E t cantum argutæ referent ad sydera ualles.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. S uccedent'q; alij Damones, & Alphesibœi,
Q ui'q; etiam tenui Musam meditentur auena
P astores edera insignes, & arundine clari.
O mihi tum ut choreas agitare, & dicere uersus
C ompositi'q; senis mutæ applausisse fauillæ,

V t iuuet, & notam tumulo instaurare querelã.
I pse senex tacita positus lætabitur urna.
D icite Io, sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Dicite Io, Hymenææ Io Hymen Hymenææ.
C. D icimus ò Hymenææ Io, Hymen Hymenææ.
I o Hymen Hymenææ Hymen, Hymen Hymenææ.
F elix ò Hymenææ Hymen, felix Hymenææ.
L. O Macron Nympha hæc lepido ut sermone locuta
I lli mel labris, fauus illi stillat ab ore (est.
M. O coniux, Nympha hæc longe est ditissima melle.
C entum habet hæc Apiũ tabulata, examĩa cẽtũ.
L. Nũc agedũ, ad thalamos propat nãq; undiq; põpa,
Q uæ Macron dño, dominæ Lepidina loquamur,
C onueniat, nanq; illa & forma, & dote superbit.
D os illi, centum'q; boues, totidem'q; iuuenci,
T ercentum simæ cirnea matre capellæ,
C ornigeri'q; hedi totidem, queis fronte sub hirta,
A lbescunt maculæ, sunt cætera corpora fului.
C ustodes gemini Arctoa de gente Lacones.
M ille Theatinis errant quæ montibus agnæ.
P ræterea decus illud inenarrabile textum
F rondentis Zonæ cerasi de cortice nexæ,
A urato & iunco, & purpureis uiburnis,
E cuius medio pandens auis altilis alas,
E t scalpit terras, & pullos euocat ore.
I lli triticea tingunt sua rostra farina.
M ox fouet abductis saturos sua mater in alis.
E rgo quid domino, dominæ qd uterq; loquamur,
D ic Macron, sua uerba suo sint munere digna,

M. Qui tuus est & ubiq; comes, lepor adsit & ipse,
Cum primis Lepidina tibi, & Venus illa loquēti.
M. Rura Lepos meus is coniux colit, effugit urbem.
Forsitan & dominæ risum mouisse iuuabit.
M. Suauia sint quæcunq; feres, Lepidina memento.
L. Quin etiam geminata illi simul oscula tradam.
M. Sic dices, cape nympha bonū, qui me urit amorē,
Obbam lactis, & hæc fumanti farta canistro,
Tercentumq; illæ cirnea matre capellæ,
Mille Theatinis errant quæ montibus agnæ,
Bis grauidæ fiant anno, bis & ubera tendant.
Sic dicam, sume hos culto de margine fructus,
Qui tibi notus amor nostri matrisq;, patrisq;.
Cornigeriq; illi geminos de coniuge fœtus
Suscipiant fronte albenteis, & tergore fuluos.
Ipse mareis uideas uno de uentre gemellos.
Sis Macron illi, illa suo Lepidina Macroni.
Hæc nos, & properemus, et hostia celsa petamus.

FINIS.

I. I. PONTANI MELISEVS, A' QVO VXORIS MORS DEPLORATVR.

COLLOCVTORES CICERISCVS, ET FABVRNVS PASTORES.

Ci. Ic cecinit Meliseus, & haec quoque signa doloris
b Seruat adhuc corylus. uidi tua funera coniux.
Non o non perij, caesoq; cortice signat
Populus. Ah moriens morientẽ Ariadna relinqs.
F. Pro' facinus, tantum'ne tibi Melisee dolorum?
C ui modo conualles'q; cauae, saltus'q; querenti
Reddebant, mihi te, quis te mihi Phospori ademit?
O mecum o' salices, mecum o' lugete myricae.
C. Vox illi, gemitus'q; sonant Ariadnan, & antra
Responsant Ariadnan. ibi miserabilis, eheu
Te sequor o' coniux, alta & de rupe sonantem
Deturbat, quae cara seni pendebat ab ore
Fistula, dum'q; cadit fluitans sua reddit arundo
Et numeros, & uerba refert uocalis arundo,
Te sequor o' Ariadna, morare Ariadna sequentẽ.
F. Ergo senta iacet, spinosis'q; obsita dumis
Illa quidem et Nymphis, et musis cognita auena?
Nec Corydon, nec Thyrsis eã, nec legit Amyntas?
C. Quin legit, dum spirat adhuc sub rupe, Patulcis,
Et dixit tibi Daphni, tibi noua munera seruo.
Cantabis'q; senẽ ad tumulũ, condes'q; sepulchro,
Inde leuem calamum labris admouit, & alto

C orde dedit gemitum, cantus'q; effudit amaros.
S euerat ipsa suo segetem cum coniuge, & unà
P urgarat ualida segetem cum coniuge marra.
I psa suo segetem cum coniuge falce secarat,
E t grauidos torta culmos religarat auena,
C ontuderat'q; suo messem cum coniuge, & auræ
I actarat fragilem socio cum coniuge aristam.
I nterea socio demulserat aera cantu.
M ox simul æstiua requierat fessa sub umbra,
C arpebat'q; leues caro cum coniuge somnos.
A h dolor, abreptam'q; toro, auulsam'q; lacertis
C oniugis, hanc rapuit uolucri Proserpina curru,
C lausit & æterno torpentia lumina somno.
L ugeat hanc desertus ager, desertus & hortus,
E t deserta seges, desertæ & compita uillæ.
I n primis luge labor, heu labor irrite luge,
E t marræ, & segetes, fraudataq; præmia ruris,
E t uanam sine fruge operam, manuum'q;, boum'q;.
E n squalent prata, & sua sunt sine honore salicta,
E xtinctam'q; Ariadnan agri, Ariadnan & ipsæ
C um gemitu referunt syluæ, ualles'q; queruntur.
E xtinctamq; Ariadnã iterant clamantia saxa,
E t colles iterant Ariadnam, Ariadnan & amnes.
C onueniant ululæ ad questus, geminent'q; querelã,
I nfelix'q; Ariadnan auis gemat ore sub imo.
I psæ etiam querulæ iungant suspiria frondes.
D uxerat ipsa leui fuso sub tegmen, & ipsa
T enuia sub celeri uersarat pollice fila.
I psa sua studiosa manu glomerarat in orbem,
A tq; hinc uimineis onerarat lecta canistris,

D um tenui insertas orditur pectine telas,
V nde uiro, unde & natis sua texta pararet,
V nde sibi cultumq; sinum, & mantilia cana,
Queis olus, intactamq; rosam deferret in urbem,
A tq; aræ solitos uerno sub tempore flores.
A h dolor, ah lachrymæ, uerrentem licia, & oras
S tringentem telæ, radiosq;, & fila trahentem
O ccupat atra manu, truncatq; rigentia pensa
I mmitis Lachesis, crinemq; è uertice uellit
P urpureũ, & furua circum caput horret in umbra.
Quo radij? quo pensa? quis o quis staminis usus?
Quo telæ studium infelix? quo pecten, & orsa?
O dolor, ò lamenta. gemat miserabilis eheu
C onsuetus dominæ turtur, consueta columba.
I lla colum ducebat. ibi uestigia circum
L udebant geminæ uolucres, ludentibus ipsa
E t cicer, & tenerum spargebat blanda cuminum,
M ulcebatq; manu. gemat heu miserabilis eheu
D e trabe mœsta sua, nidumq; relinquat hirundo.
D um telam stringebat, & acre sonantia lina
E t cantu leuabat opus, tum flebilis ales
I ungebat socias lachrymoso carmine uoces,
M iscebatq; modos. gemat heu meserabilis eheu;
H eu gemat infelix Liguris, cui grata petenti
P urgabatq; nucem, contusaq; crusta liquabat
M ellis arundinei, uitreum & de fonte liquorem.
A d gemitum coeant lachrymosi compita ruris.
P astores Ariadnã, Ariadnam armenta querantur,
E xtinctamq; Ariadnan opacis Bucula syluis
C um gemitu testetur, & antra Ariadnan, & ipsi

Ingeminent mõtes Ariadnã, Ariadnã et umbræ.
Claudite oues stabulis, stabulis cohibete capellas
Formosæ ruris natæ, innuptæq; puellæ.
Dũ matres Ariadnã iterant, uos auia planctu
Implentes, legite intactos, & iungite flores,
Et Solis luctum, & pueri lachrymantis amorem.
Texite et abscissos Veneris de fronte capillos.
Post ubi Io Ariadnan Io Ariadnan, & ipsum
Implestis clamore nemus, hunc addite honorem
Ad tumulum, pia uerba, acrem testantia luctum.
Pro fusóq;, colóq;, & uimineis calathiscis
Hos flores, atq; hæc tibi serta Ariadna paramus
Ad laurum, tumulo tibi quæ iam crescit, & ossa
Amplectens densa tumulum mox conteget umbra.
Pro lino, teláq;, & pro subtegmine, & orsis (mus.
Has lachrymas Ariadna, atq; hæc tibi dona uoue=
En lactis florem ad tumulũ, et redolentia mella,
Placamusq; pios manes, & condimus umbram.
Aeternum & ualeas Ariadna, æterna ualeto.
Nebat acu tunicam nato, indusiumq; puellis,
Fundebatq; manu latices, dum pingit ab urna
Spargentem Sebethon aquas, dum labitur amnis,
Per salices strepit & ripis frondentibus aura,
Murmurat & tenui decurrens lympha susurro,
Ipsa sua lucem dextra insignibat, & auras
Spargebat flammis, radijsq; micantibus atras
Pellebat tenebras, primo ut sol splendet Eoo
Fulgidus, & tremulis intermicat ardor in undis.
Ah dolor, ah gemitus, fleat o fleat excita syluis
Esculus, & duræ ueniant ad funera quercus.

Format acu dũ quercũ, et mollibus esculus umbris
Dũ surgit uiridans, procul ah procul ingruit acta
Tempestas erebo, uellit quae funditus altam
Et quercum, & fractis discinditur esculus umbris,
Et tunicam, & tantos secum rapit auster honores.
Inde repens lucem nox occupat, occidit & Sol,
Et radij, ipsa nouis Ariadna offusa tenebris
Caligat nocte, obscura & circundatur umbra.
Crudeles radij, quo lux, quo purpureus Sol?
Crudelisq; dies, Mecum o mecum ite puellae
Ad luctum, mecum ite deae, mecum ite sorores
Naiades, quibus illa choros iungebat, & una
Nudabat liquidis argentea membra sub undis.
Huc sociae Dryades simul & celerate Napeae
Vmbrarum memores, choreaeq; in montibus actae
Et questus geminate, & amarum intendite luctũ.
Sol obijt, tenebrae exortae, non pabula rorem,
Non imbrem sitiant segetes, non culta liquorem.
In lachrymas abeant rores, imberq;, liquorq;,
Vnde fluant queruli lachrymoso margine riui,
Murmuraq; ipsa sonẽt Ariadnã, Ariadnã et ipsi
Suspirent cursus, udaeq; querantur arenae.
Lux perijt, tenebrae offusae, iam robora frondes
Excutiant, folijsq; leues spolientur & alni.
Ipsa comas laurus, tristesq; auellite myrti.
Dum frondes, folijsq; comae miscentur, & auris
Huc, illuc agitantur, & excitus instrepit aer,
Ipse aer, ipsae frondes, folia ipsa, comaeq;
Dum uolitant, strepit et miseris conquestibus aura,
Triste fleant Ariadnam, impulsaq; saxa resultent

F lebilibus numeris Ariadnam, Ariadnan, ut ipse
I pse senex renouet luctus, & prodeat antro.
Ci. F inierat, lachrymisq; genas, atq; ora patulas
L auerat. hic miseræ comites & pectora duris
P lanxerunt palmis, & saxa sonantia longo
I mplerunt clamore, & fœmineis lamentis.
T um senior gemitum ingentē dedit, et scidit albā
C aniciem, simul hos effudit pectore questus.
Arescat mihi ros, & Apes sua mella negarint.
N on o non mihi cara fauos quæ deliquet uxor.
T orpescant flores, pomum mihi deneget arbos.
N on o non mihi poma manu quæ seligat uxor.
S qualescat seges, & messem mihi culta negarint.
N on o non cererem mihi quæ mea uentilet uxor.
A rescant horti, frugem mihi deneget hortus.
N on olus o mihi quæ, non quæ mea tondeat uxor.
T orpescat focus, atq; igneus focus ipse negarit.
N on o non mihi farra foco quæ torreat uxor.
D ispereant fontes, & aquas mihi deneget amnis.
N on o non latices mihi quæ mea misceat uxor.
T riste ruat cœlo excidium pecudi, atq; capellæ.
N on fœtum dent armenta, aut mulctralia succum.
N on o non mihi lac quæ cara coegerit uxor.
I nfelix cœlo exitium ruat, ut neq; lanam
V ellera dent, nullæ ueniant ad licia telæ.
N on o non mihi texta manu quæ neuerit uxor.
D ira lues cœlo ruat, & ruat altus olympus,
S tragem agris, stragem arboribus, terræq; ruinā
D et super, & medijs tellus internatet undis.
N on uxor mihi cara domi quæ sarcula curet,

Non falcem quae acuat messi, lignis'q; securim.
Non socia gratorum operum, consors'q; laborum.
Non heu quae defecta senis locet ossa cubili.
Cantanti non quae numeros, & uerba ministret.
Pulsantem non quae digitis iuuet, & iuuet ore.
Non oculos quae claudat amans, donet'q; capillis
Extinctũ, et lachrymis decoret miserãda sepultũ,
Quae memor aeternum'q; uale, uale ad hostia dicat.
Ci. Haec Meliseus, & antro sese condit opaco.
Ex illo latet, & cura tabescit, & annis.
Forsan & ipsa Faburne dies solabitur aegrum,
Mitescet'q; malum, nec tanta silentia frustra.
Nuper ad extremã, foribus quae proxima, myrtũ
Non expressa quidem, tamen est uox reddita, lauri
Este mei memores, fontem'q; inducite lauris
Naiades mihi cultae, & Solem arcete hyacinthis.
Fa. Nuper & ad ueteres Citrios, dum tondet anethũ
Vxor, et ipse simul mentam, atq; sisimbria purgo,
Suspirantem illum, & querula cum uoce ferentẽ,
Intenti accipimus, Longũ o defleta, quid umbra
Nec mihi nocte uenis, nec amica occurris imago?
Huc aures Cicerisce, uides quid coruus ab ipso
Impluuio consuetus heri ploratibus Ales,
Quid Coruus secum incrocitet, meditetur & ore?
Et manes me me fugiunt, et uita grauatur.
Cur o` cur nostri non uos quoq; poenitet aurae?
Ci. Quin aures ueterẽ ad postẽ, qua ianua hiulca est,
Admoueo? ipse sub haec coryleta Faburne maneto.
Fa. An potius, qua lotos, & alticomae Cyparissi
Triste gemunt, scripto'q; dolent in cortice Cedri?

Parcite apes, nisi triste, nihil de rore legetis.
Infecere mei rores, et pabula questus.
Ah dolor, ah desyderium, non antra, nec horti,
Non imæ ualles, non syluæ, aut flumina seruant,
Non monimenta senis. quin hic quoq; signa dolorũ
Tofus habet memor, et lachrymas, quas ebibit ãte,
Nunc quoq; gutta refert, referunt & saxa dolorẽ.
Ci. Ille quidem flet adhuc, sed multa Faburne leuari
Posse monent, numeriq; monent, et uerba querẽtis,
Quæq; ipse in uultu speculans, & uoce notaui,
Dum uacuam in foribus discreto uimine texit
Fiscellam, & uario solantem se Orphea cantu
Coniuge cum socia pingit, memoremq; querelam
Quæcunq; ad iuncũ ingeminãs, miseratur amãtẽ.
Mox subit, o mea qsnã? heu qs mea uulnera curet?
En audi. Mihi cur? cur o mihi triste minatur
Iris ab exortu? mœrent sata, luget & hortus.
Tãdẽ o tandẽ Aquilo nubes disperget, et austros.
Quinam o qui desyderiũ, et mea uulnera sedet?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit acantho.
Sæuit hyems dira, et pecori ferus ingruit aer,
Atq; Apibus, tandem o tandem mitescet & aer,
Et zephyri uer diffundent, quæ nã aura, qs ægrũ
Solatur ueris tepor, aut noua mulcet irundo?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit Acantho.
Arescunt cœli uitio, atq; uredine prata.
E syluis cadere comæ, tandem o tandem imbres
Restituentq; comas syluis, & gramina pratis.

Quinam o restinguitq; ignes, & uulnera sanat?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit acantho.
Hæc senior. suetam interea nec spernit auenam,
Et pateră exornat nymphis, et mulctra Vacunæ.

Fa. Non amnes Cicerisce, aut hæc quæ flumina cernis,
Decrescunt, non usta calore, augentur ab imbri.
Post cœli tempestates, pelagiq; procellam
Componunt sese fluctus, & nubila cedunt.
Tristitiæ quoq; meta sua est. Meliseus ab antro
Prodibit tandem segetis memor, & memor horti,
Diluet & rastris curas, & falce dolorem.

Ci. Quin potius, quoniam uer appetit, & sua curæ est
Insitio, falcemq; illi, cuneosq; paramus?
Corticæ quoq; etiam lentescat uulnus, & udo,
Quæ super ipse linens imponat glutina libro.

FINIS.

SYNCERIVS, ET ZEPHYREVS PASTORES *Queruntur apud ſepulchrum Mæonis, mox à dolore in uoluptatē cōuerſi, amatoria, ac paſtoralia quædā canūt. ſub ipſius autē Mæonis perſona Pauli Artaldi medici mors deploratur.*

Sy. Ipſe uides, quo tot Zephyree iuuenta, ſepulchrum
Cuncta tulit, ſuperat uix ah, uix eſt ſuper umbra.
Ze. Synceri non umbra diu, non fama, nec ipſa
Extabunt monimenta. rogo uix pauca ſuperſunt.
Mox eadem nox obſcura caligine condet.
Quæ tumulo circum increſcunt uirgulta, uel alto
Ignea uis excuſſa polo, aut manus improba pdet,
Oſſaq; nuda ſolo ſparſa, atq; ignota iacebunt,
Ne poſt oſſa quidem, nec fabula Mæonis ulla.
Sy. Hæc igitur Zephyree dies? hæc ſumma laborum eſt?
Quin potius, quoniam nulli ſunt Mæoni ſenſus,
Mæona nec lachrymæ ue iuuāt, aut carmē, canamus.
Ara uale, cineres magni paſtoris auento.
Nos Mæon, nos te æternum ſaluere iubemus.
Ze. Diſcedens ego terra tibi, quæ Mæona ſeruas,
Et deſyderiū, et lachrymas, meaq; oſcula linquo.
Te Zephyri foueant molles, te lenior aura.
Mæonis & de qua frondeſcet Amaracus urna,
Vſq; fluat liquor ille tibi, quo uulnera & ipſe
Sanabat, quo Naiadum comebat & ora,
Fundebat'q; Deū Ambroſiā per rura per hortos,

A eris & medica purgabat ab arte uenenum,
Q uo fuit & syluis olim tam notus, & urbi,
E t fama superauit Ocrim, iugaq; alta Matesi.
I pse uale æternum Mæon, mihi maxime Mæon.
Sy. Nunc agedum tenues calami, mea dulcis arundo,
Dij cœlo, terris umbræ, nos lenibus auris
C antantesq; fruamur, & ocia læta sequamur.
C ura olerum, studiumq; herbarũ artesq; medendi
V iuentem iuuere, expressi & Mæona succi.
Me compressa iuuant labris labra. Phylli uenito.
I pse inter frondes, coryletaq; densa latebo.
Ze. Oscula me suppressa iuuant. mea Lychni maneto,
Q ua Platani strepit ũbra, sonat leue murmur aquai.
Sy. Non me tam leuat aura Canis sitientis in æstu,
S pirat Aculla sua q̃ quod de pectore anethum.
Ze. Me risus fouet aura Philænidis, aura cachinni,
S ordeat ut Philomela, apiumq; ad septa susurri.
Sy. Vidi ego picta manu, selectaq; fraga legentem,
I nnuit et mihi, serta Deus dũ stringit in umbra.
H ic ibi tum femur hirsutum, setosaq; menta
O bstupui, atq; oculos fruticoso in margine fixi.
Ze. Vidit me, dum poma lego, arrisitq; legenti,
E t dixit mihi Nais, amant & poma Napeæ.
H is ego tum impleuiq; sinum, obstupuiq; papillas,
P ectora dum limis oculis, & colla pererro.
Sy. Suaue ꝑ æstatem ad fontẽ stat ubi unda, canorum
A gmen, & argutas ranarum audire querelas,
V ellera tum crispantem, et cornua lata mouẽtem
C irronem spectare, salit dũ terga Macillæ, (ꝑsan
Mox Rufam, mox Albigenã, mox Thyrsan, et Hy-

A c iuxta residere, cui tua gaudia narres.
Ze. S uaue per hybernum frigus, dum nox silet, ipsum
A d fœnile Boum murmur, cum ruminat omnis
G rex simul, et pastæ suspirant pignora matres,
A udire, & saturi distenta sub ubera fœtus
D um ludunt, petit hic socium, fugit ille petentem,
A tq; una recubare, cui tua pectora iungas.
Sy. H ic Aries uillosus, & hirtis cornibus, aure
Q uadrifida, cui ter gemini lato inguine testes
H orrescunt, hic ipse Aries gregis omnis, & omnis
V ir'q;, pater'q; gregis. Patrem hunc fœtura fatetur
A dmissura uirum. spes est gregis omnis in uno.
Ze. M iraris taurum hũc, patrẽ hũc Lucania, et unũ
I actat, habet'q; uirũ. armenti laus oĩs in uno est.
D ucit ab Herculeo genus, & cognomina Tauro.
H unc Dryades mirantur, amat'q;, & deperit illa,
Q uæ facie tauros, oculis capit aurea ceruos.
Sy. S it modus o` zephyree. instat nox, ite capellæ,
I te & oues, age coge Lacon, age coge Lycarba,
L atratu & reuoca, cessit qui a` matre, iuuencum.
Ze. S yncæri hoc age, lecta sinu dum mespila condo,
I n thyrsum dum sorba suis cum frondibus apto.
H is gaudet tua Sila, probat mea Rufula sorbum.
Sy. E ia eia Saturisca, domum ad præsepia nota.
Q uid segnes? eia ite, eia, nox aduenit, eia
I te domum, insidijs nox opportuna luporum est.

FINIS.

ACON.

ACON ADOLESCENS NAPEN A SE AMATAM, NYMPHIS PRAEfert Naiadibus. illæ ueneno ex oculis emisso, Napen conficiunt. Vertunnus eam in Napum conuertit. Introducuntur itaq; Petasillus & Saliuncus pastores fabellam hanc referentes, deinde quoq; rusticanas quasdam Melisei cantiones decantantes.

PETASILLVS, ET SALIVNCVS COLLOCVTORES.

Pe. E dite Naiades Nymphæ, iam cæ-
dite, uincit
c P ulchra Nape petisq; oculis, ni-
groq; capillo.
V erberat his puer acer Acon, atq;
increpat ore.
I llæ oculis, conceptum atro sub corde uenenum
I nspirant, quo uicta Nape tabescat, ut altis
T abescunt sub sole niues in montibus, & iam
P onit humi lāguētē aīam, mors'q; occupat artus.
H ic ter Acon scidit ora, comam'q; a` uertice uellit,
E t clamore nemus compleuit, questibus auras.
C lamantem Vertunnus opaco e` limite sensit.
A ccurrit pueri memor, & miseratus amantem,
I niecta tellure Napen tegit. Illa repente
I n Bulbum conuersa, solo radicibus hæsit.
V estit eam folijs Deus, & frondescere iussit.
H inc colus, hinc herbosa Nape turgescit in agris.
H æc nobis quondam pueris Meliseus ad ignem

N arrabat, cum rapa senex, poscamq; probaret,
C ontusamq; fabam sparsa condiret amurca,
M isceretq; apio rutam, coriandron aceto.
SA. N on puduit cantorem igitur resonantis auenæ,
C ui tot oues, pecoris tantum, mulctralia tanta,
P ellitum pastorem olitorum accumbere mensis,
V lpicaq;, & ueteres ruptare ad prandia cepas?
PE. I llum cepa recens, uiridisq; cucurbita captum
D ucebat, mentæq; sapor, succusq; sisimbrij,
M unere quo uiridi recubans in cespite mecum
H æc cecinit, ueteres fassus per carmen amores.
H uc ades ô mihi cara, uocat te Ariadna ligustra.
T e myrti, salicesq; uocant. age cara uenito.
I pse tibi tenerum legi seruoq; faselum,
I pse cicer. tibi sepositis rosa floret in hortis.
E n tibi cœruleus cucumis super humite crescit,
C œruleus cucumis deuectus Arangide terra,
H ic ubi nigrides ranæ certare Elephantis
P ræsidio culicũ haud dubitant, et irũdinis atræ.
T e manet hic cucumis. propera, mecumq; recũbe.
Q uin & campano de uellere textus, & umbro
S upparus, & uiridi circum uariatus ibisco
T e uocat. hunc suit Alcidamas, distinxit et Alcon,
H ic & acu Morco similis, quem mater Acilla
I nstituitq; colo, atq; apibus formauit alendis.
S upparus is tibi sepositus blanditur, & instat.
H uc ades. En tibi grex Ariadna occurrit eunti.
D um properas, lætæ plaudunt de fronde cicadæ.
H æc cecinit Meliseus, humiq; hortensia dona
E uellens mentastrum atrox, & sectile porrum,

S ustulit ipse humeris, fascem et redolentis anethi,
M ox sese in monteis, & pascua nota recepit
A d ueteres lauros, fumosaq; tigna Vesevi.
I llinc & mihi fiscellas, & cymbia lactis
M ittit amicitiæ memor, & triuialis auenæ.
I dem pastorum cultor, pariterq; olitorum.
P ost dulceis quandoq; epulas iuuat esse lupinum,
E sse mulas. asprina iuuant, post lene falernum.
E t mea me quoties petit ore Biturrica, quantum
R uta iuuat, q̃ labra iuuant redolentia porrum.
S cilicet ille satur scrutis, & lactibus agni,
A c sale continctis hedorum clunibus, atrum
L audat olus, acreis ruptat de gutture bulbos.
SA. E t nostri Petasille greges sensere canentem
I n syluis Meliseon, adesaq; saxa sonorem
D um referunt, tacitæ cantum stupuere Napeæ,
E t, mirum, fessæ uocem tenuere cicadæ,
P rostrataeq; solo iacuere ad carmina uaccæ,
O blitæ cytisum pecudes, satureia capellæ.
I ncipit hinc. Ariadna Pyro mihi gratior ipso,
Q uod superat uel odore rosas, uel fraga colore,
D um pectus foueoq; manu, tractoq; papillas,
N on me mulctra iuuant, non lactis plena recocti
F iscina, non hedus dum ludit ad ubera matris,
B ucula nõ, cupido dũ blanda admugit amanti.
D esierat, plausere boues, plausere iuuenci
M ugitu, socio responsant antra fauore,
C onuallesq; cauæ resono nemora auia cantu.
Mox iterũ. Dulce inpratis dũ gramina tondẽt,
C ernere capreolos, uariato tergore, pictis

D istinctos maculis. Mater uocat usq; pauenteis,
S ectantur trepidi uestigia matris anhelæ.
L udunt & saturi circum ubera nota gemelli.
S uaue per æstatem liquidam mulcentibus auris,
D um tectæ ramis uolucres connubia miscent,
P andentem'q; alas, caudam'q; ad terga rotantem
P auonem spectare, uocat Iunonius ales
C onsortem thalami, speculosa uolumina uersat,
C auda micat, medijs fulgent sua sydera pennis.
V enit amans, cupidis miscent simul oscula rostris.
I ungit amor geminos, geminataq; gaudia gliscũt.
I nter utrosq; suos Venus ipsa accendit olores.
A t mea cum liquidos Ariadna recedit ad amnes,
A lbentem'q; pedem, nudat'q; ad flumina suras,
G enuaq; sub uitrea candent argentea lympha,
E t fungis Alni candentius, & niue Corni,
P opulus. & niueos quos iactat in aera flores,
T ũ mihi corda liquãt uel mella Sicanidos hyblæ,
M ella fauis Heliconis, & anteferenda Libyscis,
E t succo siculæ stillant quem cortice cannæ.
Finierat. Simæ rupere silentia capræ,
R uperunt et oues, simul & cum matribus agni.
B alatum referunt colles, Gauri'q; recessus,
E t Cumæ uacuæ, et cryptæ graueolentis Auerni,
A ntraq; Musconis, & opaca sepulchra Tuennæ.
Hæc ait, & latis humeris quæ buccina pendet,
I nflat eam labris turgentibus. Illa frementi
I nuoluit cœlum gemitu. Quo concita syluis
E rumpit clamore suum gens horrida setis,
H orrida grunnitu, & tundentibus aera sannis.

I pse manu glandem spargens cicat ore, crepatq́;
O ra per & denteis rictu glans hausta uoraci.
L ambentes catuli circunstant ubera matrum.
M ox abit ad fagos. sequitur simul undiq; pubes
A rmentalis. agris regnat Meliseus in ipsis,
N odoso incũbẽs baculo, et stans imperat. Adstant
V mbronum generosa cohors, turmæq́; laconum,
L atratuq́; lupos arcent, & limine fures.
Hæc memini Petasille. iuuat meminisse. uel urnã
C andentis lactis pretium ferat, o mihi siquis
H unc iterum det uidisse, atq; audisse canentem,
D et calamos modulare, leuemq́; inflare cicutam.
Pe. O mihi siquis eum sistat Vulsonis in antro
R ursus & ad Mopsi salices, aut rura Salenti,
I lle sibi uitulum pretium ferat, eligat agnum
C ornipetam, cui lana pedes descendit ad imos,
R ursus & ipse suos recinat Meliseus amores,
A ut cum Delioli pratis, Minionis ad alnum
H æc dolet, & socias ranæ iunxere querelas.
Ad corylos Ariadna canit, subtegmina ducens.
D um canit, assuetas miscet Philomela querelas.
C oniugis absentes hæc dum suspirat amores,
I ngeminat memorem nati Philomela dolorem,
D unq́; uiri barbam meminit, setosaq; menta,
H ic Philomela grauem sustollit in aera questum.
D unq́; torum queritur, fraudataq; gaudia lecti,
M œsta silet Philomela, facitq́; silentia luctus,
S uspirantq́;, redolentq́;, simul. Quo carmine captæ
F ormicæ, tacitũ dant læta per agmina plausum.
Ad fluuios me torret amor, fax urit ad amnes.

O mecum ueteres ranæ renouate querelas.
Dum tibi promitto noctem, meaq; oscula coniux,
D eliciasq; paro gregis, & noua munera porto,
D um lauor ad fontem, sudataq; pectora tergo,
E t filicem necto crines ac tempora circum,
E cce lupum ad caulas, agnumq; ex ubere matris
E ripit, & tacitus latebrosa per auia tendit.
I pse sequor, noctem in nimbis per inhospita duco,
E t mea te coniux exclamans, pectora plango.
O mecum ueterem ranæ reuocate dolorem.
Dum tibi de uiridi fiscellam uimine texto,
V irgaq; cæruleo miscetur candida iunco,
F lauaq; supremum circundat linea textum,
E t limbum croceo subtexunt flore corymbi,
E cce per impluuium demisso fune, pedumq;,
E t picturatum buxi de fronde galerum,
F iscellamq; decus texturæ, & ruris honorem,
S urripiunt fures. ah monstra pudenda Brigantum.
E xcutior somno trepidus latrante Cynandro.
D um crudo perone mihi pes sternitur alter,
I ngruit atra cohors murmur. Subroditur alter
P ero, nec à morsu pollex defenditur ægro.
E xclamo, lachrymansq; genas, & pectora tundo.
O mecum questus ranæ geminate recentes.
Dum fœtus geminos uaccæ candentis, adulti
S pem gregis, ad fluuios, et prata uirentia duco,
D um mihi promitto soboles, ad aratra iuuencos,
A d mulctram uitulas, ad dolia dona Lyæi,
D umq; sero cytisum uacis, arbustaq; pango,
A tq; serens canto ad sulcos, uinetaq; pangens

A d foueas, ipsi mecum experiuntur & agni.
L udunt ad sentes infirmis cornibus hedi.
A h dolor, ah lachrymæ, sonuere tonitrua cœlo,
D iscurrere faces, ignitaq; tela coruscant.
D e cœlo tacti fœtus, armenta, gregesq;,
E t tactæ uites, auulsa & silua serenti
A ttonitu. Vix ipse super turbatus, & amens
S tragem inter pecorum, frugumq; relinquor, et atris
A mbustus flammis iaceo. Vix colle propinquo
L apsa Pales tutatur. humi tollitq; iacentem.
O mecum solitas ranæ instaurate querelas,
E t luctum geminate, nouosq; intendite questus.
C oncidit hic. Ipsi simul ingemuere iuuenci,
I ngemuere & oues, cumq; ipsis matribus agni.
I ngemuere capræ, ipsis & cum matribus hedi.
D emisere comas quercus. liquere palumbes
E t quercus, frondemq; nuces posuere, columbi
D eseruere nuces, ramos fregere myricæ.
D eseruere & aues nidum, & cum prole myricas,
D eseruitq; & apis flores, roremq; cicadæ.
E t ranæ mutis fecere silentia buccis.
H æc Saliuncus, & hæc referebat arundine clarus,
E t calamis Petasillus, uterq; insignis auena.
I nterea asparagosq; legunt, fungumq; recentem,
B oletosq; sequuntur, & altercantur utrinq;
C onditura suo quæ sit miscenda sapore.
T ecta & uterq; subit, nigro squalentia fumo
H irsuti Labeonis. hic & miscere falernum
A sparago docuit, docuit piper. hic boletis
I ncoctumq; pyrum, mentæ syluestris acernum,

Alliaq; adijcere, & contritum serpillum,
Postremo querulis oleum stillare patellis.

FINIS.

ALD. SVARDINO SVARDO BERGOMATI S.

Summa beneuolentia in te mea, ob dulceis mores tuos, et uitæ integritatē suauiss. Suardine, fecit, ut Pontani nostri hendecasyllabos cura nostra excusos sub tuo nomine emittendos curarem in manus studiosorū. Tum etiam, quia cum Venetijs esses, hendecasyllabos ad te treis & triginta supra centum, quos de te composuerat, misit, ut unà cum Vrania, & cæteris poematis suis mihi imprimendos dares. Atq; utinam tunc id facere licuisset, cum & tu aderas, & ipse uiuebat. præsertimq; cum q̄ maxime id cupere uideretur, & quasi præsagiret, id quod euenit, ut ante è uita discederet, quam characteribus nostris, nostro studio, suos lusus excusos uideret, satis enim & nostro, & illius desyderio fecissemus. Vidisset quantum curæ, studij, laboris doctissimis suis, ac diuinis poematis informandis adhibitum a nobis fuisset. Vidisset lucubrationes suas, suos lusus, sua pignora, amari, amplecti, uenerari a studiosis, ijsdemq; doctiss. Quam quidem rem non accidisse, & tunc tuli moleste, & nunc maxime doleo. Adde quod primo exemplari intercepto, alterum sua ipsius manu perscriptum te absente ad me misit, orans, obsecransq; etiam, atq; etiam, ut accelerarem editionem. Sed uide infortunium, Simo ille philosophus, cui ad me librum dederat, in febrem grauissimam in itinere incidit, paucisq; post diebus Patauij moritur. ijsdem diebus & Pontanum ipsum decessisse renunciatum est. Illud etiam mirabere, anno ferè post, ex quo is obijt

mortem, exemplar ipsum mihi fuisse redditum. Hæc autem ad te propterea publicæ scripsimus, ut nos, quod in hunc usq; diem istæc opera edere distulerimus, & apud te, cuius censuram facio plurimi, & cæteros uel istorum poematum cupidissimos, uel Pontani amantissimos hac epistola expurgaremus. Vale.

IO. IOVIANI PONTANI HENDECASYLLABORVM LIBER PRIMVS.

MVSAM CATVLLI INVOCAT.

Tum Hendecasyllabos alloquitur, & Marinum monet, ne eos comites in balneas secum ferat.

I gris Pieri, quæ places ocellis,
E t cantum colis, et colis choreas,
N igris Pieri grata Dis capillis,
F ormosæ quibus inuident Napeæ,
D um gratos prope Syrmonis amnes,
E t crinem lauis, & comam repectis,
N e tu Pieri, ne benigna desis,
D um lætis salibus, sonante plectro,
A lterno & pede balneas adimus.
Huc huc hendecasyllabi frequentes,
H uc uos quicquid habetis & lepôrum,
I ocorum simul, & facetiarum,
H uc deferte minutuli, citíq;.
Quod uos en pretium, aut manet uoluptas?
I nter lacteolas simul puellas,
I nter molliculos simul maritos
L udetis simul, atq; prurietis,
D um tractat tumidas puer papillas,

C ontrectat tenerum femur puella,
T ractat delitias suas maritus,
T entat delitium suum puella,
E t ludunt simul, & simul fouentur
L assi, languiduliq; fessuliq;,
T unc uos hendecasyllabi beati,
Q uot quot oscula, morsiunculasq;,
Q uot quot enumerabitis duella?
Q uot suspiria, murmura, & cachinnos?
C um furtim liceat sopore in ipso
C ontrectare papillulas, sinumq;,
O cultam & femori admouere dextram.
Hos tu sed comites Marine uitæ,
B aianis quoties aquis lauaris,
T uas ne ueneres, libidinesq;,
E t lusus referant salaciores,
S is & fabula, quod senex, salaxq;,
E t thermas quoq;, balneas & ipsas
I nfames nimio supinus usu.
H anc laudem potius tuo relinque
C ompatri, chorus hunc puellarum
I nceanum sequitur, colunt sed illæ
N on annos ueteli senis, sed aurum.

PVELLAS ALLOQVITVR ADMO-
nens, quid seruare in balneis debeant.

Quæ dulces modo balneas petistis,
E t corpus calidis aquis fouetis,
I nepte facitis nimis Puellæ,
I nepte nimium, parumq; recte,

Quod corpus ſine amantibus fouetis,
Quod ſolæ ſine amantibus lauatis.
Quare conſilium Senis probati,
E t rectum capite, & probum, bonumq;.
G audet blanditijs Amor, iocisq;,
A mplexus petit, oſculis fouetur.
R es eſt mutua, mutuus Cupido.
O dit triſtia, ſolitudinemq;.
Quid ſolæ ſine amantibus lauatis?
Quid corpus ſine amantibus fouetis?
C uras pellite, ſolitudinemq;.
I te in gaudia, mutuos fouete
A mplexus, ſine amante, mutuum nil.
Quare nec ſine amantibus lauate,
N ec corpus ſine amantibus fouete.
I ntraſtis calidas, uocate amantes,
I ntraſtis calidas, fouete amantes.
S int & mutua, ſed nec ipſa muta.
A mplexus cupidi loquantur ipſi,
I niectæq; manus loquantur ipſæ,
E t dens blandulus, ebrijq; ocelli,
S onent oſcula, perſonent cachinni,
V incant murmura cyprias columbas.
H anc legem ſtatuit Venusq;, Amorq;,
H anc legem ſibi balneæ edidere.
N ec ſolæ ſine amantibus lauate,
N ec corpus ſine amantibus fouete.

DE BATHYLLA PVELLA in balneis.

Baianas petijt Bathylla thermas,

D umq; illi tener it comes Cupido,
A tq; unà lauat, & fouetur unà,
D um molli simul in toro quiescit,
A c ludos facit, improbasq; rixas,
S opito pueroq;, lassuloq;
A rcum surripuit Bathylla ridens,
M ox picta latus instruit pharetra,
E t molles iacit huc, & huc sagittas.
N il ò nil reliquum est miselli amantes,
N il his impenetrabile est sagittis.
H eu cladem iuuenum, senumq; Baias.

AD HERMIONEN, VT PAPILLAS CONTEGAT.

Prædico, tege candidas papillas,
N ec quæras rabiem ciere amantum,
M e quem frigida congelat senecta,
I rritas male, calfacisq; quare
P rædico, tege candidas papillas,
E t pectus strophio tegente uela.
N am quid lacteolos sinus, & ipsas
P ræ te fers sine linteo papillas?
A n uis dicere basia papillas?
E t pectus nitidum suauiare?
V is num dicere, tange, tange, tracta?
T e'ne incedere nudulis papillis?
N udo pectore te ne deambulare?
H oc est ad Venerem uocare amantes.
Q uare contege candidas papillas,
E t pectus strophio decente uesti,

A ut, ſenex licet, inuolabo in illas,
V t poſſim iuuenis tibi uideri.
T ithonum Hermione tuæ papillæ
P oſſunt ad iuuenis uocare munus.

AD Marinum Thomacellum de lege balneorum uirginibus dedicatorum.

His uirguncula thermulis lauetur,
N ullam quæ Venerem integella ſenſit.
H is ſe balneolis lauet puella,
N ullum quam tetigit uiri cubile.
H oc ſe fonticulo eluat ſacerdos,
N ullæ quam recreent amoris auræ.
Quod ſiqua laticis ſacri pudorem,
E t caſtum temerarit auſa fontem,
I ratæ timeat Deæ flagellum.
H æc lex eſt tabulæ Deæ dicatæ,
V is hæc thermuleæ dicationis.
S quallent hic latices Marine ſacri,
E t ſerpunt ederæ Deæ ſacello.
N ullæ his uirgineis aquis lauantur,
N ec caſta eſt quoniam, nec integella,
S eu uirguncula, ſeu puella, ſiue
C uſtos romulei foci ſacerdos.

AD MARINVM Thomacellum.

Salaces refugis Marine Baias,
E t fontes nimium libidinoſos.
Quid mirum? ſenibus nocet libido.
A n non o Thomacelle uina proſunt?

Et prodest senibus liquor falernus?
Et prosunt latices Thyoniani?
An non & senibus Marine somnus,
Et prodest requies, soporq; prodest?
Baijs somniculosius quid ipsis?
Quid thermæ nisi lene, molle, mite,
Rorantes cyathos, merumq; poscunt?
Senum delitias, iocos seniles?
Senex ad calices iocatur, idem
Ludit ad cyathum, senile uinum,
Senilis sopor, & quies senilis.
Huc huc en propera Marine, uerum
Huc ipsis sine testibus uenito,
Et lumbis sine. nam quies senile est.
Libido iuuenile, siccitasq;,
Et tecum ueniat sitis, fidelis
Et senum comes, atq; balneorum.
Pergrate accipiere, siccitasq;,
Atq; una sitis accubabit. ipse
Miscebo tibi poculis minutis,
Idem est uario frequens lyæo.
Hoc ætas iubet utraq;, & sodalis,
Hoc & balnea, siculæq; arenæ.

BALNEAE LOQVVNTVR.

Nostrum si titulum Puella nescis,
Hic est, prægrauida recedet aluo,
Qui uenit uacua. hoc habet tabella.
Quod uero officium tuum, meumq;,
Quæ partes, moneam. uirum ipsa tecum

A dducas ualidum, ioci peritum,
C ui telum uiride, & uirens iuuenta.
N ec tu defueris comes iocanti
A ut ore, aut femore, aut manu, iocis'ue.
N anq; & balnea mutuum requirunt.
Nunc ad me uenio, meum'q; munus
Quod sit, subijciam. Tibi senex uir
S i sit, nec ualidus, nec ore gratus,
N ec aptus thalamis, tori'ue rebus,
Qui rursus iuuenis, decens, ualens'q;
I am sit, substituam, salacior'q;
V erno passere, martijs columbis,
C ui rubro caput horreat cucullo.
H æc uis est tabulæ, uigor'q; fontis.
Quare si sapies Marine, cum sis
E ffoetus, fugies repente Baias,
V ites balnea, myrteum'q; littus
E lumbis, tremulus, macer, senex'q;.
S etosum Hectora balneæ requirunt.

AD DEIANEIRAM PVELLAM.

Cur o Deianeira, cur moraris
A uroram cupidis referre terris?
C ur non lumina, petulos'q; ocellos
I n lucem exeris? ac diem reducis?
P ellit Sol radijs suis tenebras,
E t lucem pariter, diem'q; reddit.
T u lucem referens tuis ocellis,
P ellas tristitiam, & grauers dolores,
E t curas abigas benigna amantum.

E t quod Sol radijs, id ipsa ocellis
P ræsta Deianeira, amantibus'q;
E t lucem pariter, diem'q; redde.

AD PETRVM COMPATREM NEAPOLITANVM.

Quod cani tibi compater capilli,
E t toto capite albicant pruinæ,
A mplexus fugiunt tuos puellæ,
I unxisse & femori femur recusant.
Quod nec carminibus suis Apollo,
N ec blandis redimet iocis Thalia,
Quæ nam, quæ tibi compater misselle,
Quæ uita? aut quis erit modus querenti?
H ic est, quem teneræ timent puellæ,
Quem cultæ fugiunt nurus'q;, amor'q;
O mnis undiq;, & undecunq;, & usq;,
V sq;, & undiq;, & undecunq;, & usq;
O mnis horret amor, Venus'q;, hymen'q;.
S ed nil sit tibi Compater molesti,
N ec canos, celerem aut time senectam,
S ed tristes animo repelle curas.
Quod nec carminibus suis Apollo,
N ec blandis numeris dabit Thalia,
I d nummus dabit aureus petenti,
V el te ut lacteolæ petant puellæ.
Quæ tum, quæ tibi Compater beate,
Quæ uita, aut quis erit modus iocanti?
H ic est, quem roseæ uolunt puellæ,
Quem cultæ cupiunt nurus'q;, amor'q;

O mnis undq;, & undecunq;, & usq;,
V sq;, & undiq;, & undecunq;, & usq;
O mnis ambit amor, Venusq́;, hymenq́;.
F elix canicies, senecta felix.
C ui canæ nitet aureus capillus,
C ui flauæ riget aureus Priapus.

LAETATVR REDITV
FRANCISCI Aelij.

E Roma meus Aelius reuisit
D ulcem Parthenopen, lares paternos.
O lucem niueam, diemq́; faustum.
A ntiquum uideo, & bonum sodalem,
E t caram teneo manum, fruorq́;
G ratis colloquijs, fruor cachinnis,
E t lætis salibus facetijsq́;.
O uere niueum, diemq́; faustum.
Quid non pro reduci libens amico
P ersoluam? puer, i, uoca sodales
A lbinum, Elysiumq́;, compatremq́;,
E t dulcem Altilium, bonum Marullum,
A d cœnam ueniant, bibamus uncti,
V ncti, permadidi, atq; lippientes.
A lbinus numerum nouem sororum,
A t monstra herculea ebibat Marullus.
B is septem uolo Compater puellas
I unonis. uolo quot Deæ marinæ
C inxerunt niueæ latus ministræ,
C um Troiam peteret misella mater,
D uctet Altilius ciens coronam,

S altans Elysius bibat, quot olim
D idonis famulæ penum struebant,
D um cœnam profugo parat marito.
M e tot pocula, totq́;, totq́;, totq́;,
T ot me pocula inuerint bibentem,
T ot carchesia lauerint madentem,
Q uot quot Di simul, & Deæ biberunt
A d mensam Oceani patris uocati,
A ut quot, dum illa canit senex Homerus,
S iccauit calices, releuit obbas.
D ulce est ob reducem madere amicum.

AD ACTIVM SYNCERVM.

Q uid cantus siculæ iuuant auenæ?
Q uid cantor Melisæus? aut amanti
P rosunt parthenuæ tibi myricæ?
A ut quid capreoli? decem'ue mala?
A lbo capreoli liti colore,
A ureo mala, tibi quid, ò quid Acti
P rosunt? aut gemitus tibi columbæ?
A ut quid sibila murmurantis austri?
Q uare ó Mænalium nemus relinque,
A tq; istas Amaryllidas, Teuennæ
C ultrices gelidæ, aridi & Tanagri,
E t Baias cole, myrteumq́; littus,
E t littus cole, myrteasq́; Baias,
H ic fas est iuueni, hic licet puellæ
C ertatim teneros inire lusus,
H ic & basia, morsiunculasq́;
S urreptim dare, mutuos fouere

A mplexus licet, & licet iocari
I mpune ad cyathos, choros, lucernas.
B aianæ hoc statuunt lauationes,
H ic seni liceat mihi duella,
E t rixas iuuenum, & puellarum
A d pacem lepidam, & iocum uocare,
M iscere & lachrymis iocos, iocisq;
R ursum lachrymulas. queretur Agnes
D emorsam sibi lingulam. licebit
A gneti tenerum proci labellum
I nsignisse nota, dolebit Aulus
N egatum sibi basium. licebit
T riplex basiolum dedisse amicæ.
I rata est quoties Lyco Lycella,
P ossum compositas ligare leges,
P ossum fœderibus ligare amanteis,
V t cœnent pariter, lauentur unà,
A tq; uno simul ut toro quiescant,
C oniuncto & simul ore suauientur,
E t somnos agitent quiete ut una.
H as & delitias, & hos lepores
P ræstarint tibi balneæ salubres,
B aiani dederint tibi recessus,
V t dicas, siculæ ualete auenæ,
V mbroso ualeat Teuenna monte,
M eme balneolæ beent beatæ.
N am Baias homines colunt, Deiq;.

VXOREM, AC LIBEROS INVITAT ad diem natalem celebrandum.

Dulces filiolæ, paterni ocelli,
D ulcis nate, patris tui uoluptas,
E t coniux requies senis mariti,
M ecum templa pijs adite uotis,
N atalis meus est, deos rogate,
A tq; hunc, atq; alios agamus annos
F austo sydere, candidis lapillis,
D um caros mihi redditis nepotes,
Q ui blanda oscula, balbulasq; uoces
I ncompto simul ore blandiantur,
I nculto simul ore suauientur,
M ox conuiuia uillula propinqua
S ecuris animus, dolore pulso
N octurnas ineamus ad lucernas.
H ic patri liceat seni falernum
D iffusum cyatho minutiore
R oratim ingeminare ter, quaterq;,
D um lassos oculos sopor reclinet.
At uos, quis pudor eripit lyæum,
N atiuaq; sitis leuatur unda,
D ulci intingite melle, cinnamoq;,
H æc sunt pocula uirginis Dianæ,
S iquando ad superûm dapes uocatur.
T u myrtum foribus, rosamq; mensæ
A ppone, & uiolis humum colora,
R esperge & cyprio domum liquore,
N ec desit lyra, eburneusq; pecten,
Q ui gratas genio citet choreas.
E t dulces genium decent choreæ.
H unc uos, hunc hilares rogate, mentem

D et recti cupidam, simul'q; honesti,
P ermittat'q; alia a' deis regenda.

AD Ariadnam uxorem.

Vxor deliciæ senis mariti,
E t casti thalami fides, amor'q;,
P er te uel uiridis mihi senecta est,
Quem curæ fugiunt senem seniles,
Qui seram supero senex senectam,
E t canus iuuenum cano furores,
S ed tanquam redeat calor iuuentæ,
E t sis cura recens, amor'q; primus,
E t primus furor, impetus'q; sæuus,
A ntiquas uolo suscitare flammas.
Qualis floridulo nitens in horto
N on dum puniceas comas reclusit,
E t iam puniceas comas recludit,
A t rarum decus explicare quærit,
Quæ læto rosa ramulo refulget,
T alis purpureis genis, & ore,
V t quæ non tenerum cupit maritum,
S ed iam iam tenerum cupit maritum,
C ui prima oscula dedicet, suum'q;
F lorem uirginei dicet pudoris,
S uspirans uiduo puella lecto
F ulgebas mihi, primulos'q; amores
S pirabas oculis, sinu'q; blando
A fflabas Arabum suos odores,
F undebas Charitum suos honores,
E t lætum Gnidia, deæ nitorem,

Qualis fulgidulo renidet ore,
Quae cano uehitur decora cycno,
Cum compsit caput, & coma repexa
Procedit thalamo, nouosq; amores,
Et nouas parat excitare flammas,
Spirant omnia, qua comam reflectit,
Splendent omnia, qua reflectit ora,
Talis, qua niueos pedes ferebas,
Et qua splendidulos moues ocellos,
Et qua per uacuum reflectis ora,
Spirabas cyprios, tuosq; odores,
Stillabas Syrium, & tuum liquorem,
Omnisq; ambrosiam refragrat aura.
Qualis de croceo toro resurgens
Mane Aurora nigras repellit umbras,
Quum lucem simul, & diem reportans
Irrorat teneros benigna flores,
Et spargit uarios humi colores,
Rident prata, canuntq;, concinuntq;,
Et frondes, syluaeq;, ramuliq;,
Talis de thalamo uocata, quando
Ad molles Thyasos uenis, canisq;,
Pellis tristitias, metus, dolores,
Rixas, murmura, turbidos tumultus,
Irrorans animis quietem, amores,
Ludos, laetitias, iocos, lepores,
Lusus, gaudia, candidamq; pacem,
Et spargis Veneres, Cupidinesq;.
Rident omnia, & aerem serenas,
Et qui te iuuenis uidet, senexq;,

E t quæ fœmina, ſeu uidet puella,
O ptatum cupiunt tibi maritum,
F elices tibi nuptias precantur.
T unc, ut de tenui ſolet fauilla
C reſcens igniculus, focum repente
F lammis corripere, aridiſq; lignis,
Q uodcunq; adijcies, edit, uoratq;,
S ic me de tenui leuis fauilla
C onceptus calor, & nigris ocellis
I mas corripuit uorans medullas.
V rebat roſeus per ora fulgor,
V rebat niueus per ora candor,
V rebat coma, myrteus capillus,
V rebat roſeis latens papillis,
M ox curſans amor huc, & huc, & illuc,
E t per guttura, per genas, manusq;,
E t per colláq;, lucidamq; frontem,
E t per pectora, candidoſq; denteis,
V t iam non amoris, ſed ignis eſſet,
Q ui ſeram quoq; calfacit ſenectam.

AD BATHYLLAM DE AMARACO COLENDA.

Et mollem cole Amaracum Bathylla,
E t multo madidam foue liquore,
E t ſparſas digitis comas repone,
A tq; illas patulam reflecte in umbram,
L uſum, & delitias tuæ feneſtræ,
E t rarum cupidi ſenis leuamen,
D um te proſpicit hortulos colentem,

T ondentemq; comas, simulq; ramos
I n conum docili manu prementem,
M iratur digitos, stupetq; ocellos.
E t totus miser hæret in papillis,
F rigensq; æstuat, æstuansq; friget,
I nfelix simul, & simul beatus,
F elices sed apes, nemus beatum,
Q uæ circumuolitant, leguntq; flores,
E t rorem simul, & tuos labores
I n tectis relinunt, liquantq; nectar.
O qui mopsopij liquoris auram,
H yblæ & quæritis, & ualere hymetum,
H yblam & dicite mel bathyllianum,
I te, & quærite, sordet Hybla, sordet
V ertex atticus, & liquor Panhormi,
I te, & quærite mel bathyllianum.

AD BATHYLLAM.

Cum rides, mihi basium negasti,
C um ploras, mihi basium dedisti,
V na in tristitia libens benigna es,
V na in lætitia uolens seuera es.
N ata est de lachrymis mihi uoluptas,
D e risu dolor. o misselli amantes
S perate simul omnia, & timete.

AD Alfonsum ducem Calabriæ.

Caræ mollia Drusulæ labella
C um dux magne tuis premis labellis,
V no cum geminas in ore linguas,

I ncludis simul, & simul recludis,
E ducisq; animæ beatus auram,
Quam flat Drusula pectore ex anhelo,
C ui cedunt arabes, syriq; odores,
E t quas idaliæ deæ capilli
S pirant ambrosiæ, cum amantis ipsa
I n molles thalamos parat uenire.
D ic Dux maxime, dic beate amator,
N on felix tibi, non beatus esse?
N on uel sorte frui deûm uideris?
I dem cum tenero in sinu recumbis,
E t iungis lateri latus, genisq;
C omponisq; genas, manusq; leui
H æret altera collo, & altera illas,
Quas partes pudor abdidit, retractas.
M ox post murmura, mutuosq; questus,
P ost suspiria, & osculationes,
I mis cum resolutus à medullis
D efluxit calor, & iacetis ambo
L assi, languiduliq;, fessuliq;,
I gnorasq;, tuæ ne, Drusulæ'ne
T uus pectore spiritus pererret,
T uo an spiritus illius recurset,
V terq; an simul erret hic, & illic.
D ic Dux maxime, dic beate amator,
N on sordent tibi regna? sordet aurum?
N on unus tibi cœlitum uideris?
E t cum lactolo sinu quiescens
F essus languidulum capis soporem,
C arpis dulciculum beate somnum,

N on fallor, tibi credo dormienti
O currit Charitum nitens figura,
O currit Veneris decora imago,
M iraris faciem, genas, capillum,
D entes, oſcula, candidamq́; frontem,
N igra & lumina, petulos ocellos,
C olla & candida, ueſculas papillas.
A t cum te placidus ſopor relinquit,
R eliquit Charitum nitens figura,
R eliquit Veneris decora imago,
S ola & Druſula lectulo remanſit,
Q uas ſomnus Veneremq́;, Gratiasq́;
O ſtendit tibi, quas quies ſopora,
N on'ne his Druſula par tibi uidetur?
V nam'q; has tibi Druſulam referre?
D ic dux maxime, dic beate amator,
N on credis ſimul & deas dolere?
A tq; uni tibi & inuidere diuos?

SODALES Inuitat ad Martinalia.

Martini ſacer eſt dies, abite
C uræ peruigiles, uenite ſomni,
Q uicquid ſollicitum, recedat à me,
D ulces undiq; perſtrepant cachinni,
H ac nil luce bibacius ſit unquam,
N il his ſomniculoſius tenebris,
S ed ſomnos pater excitet Lyæus.
F eſtina puer, i, petrucianas
C ellas ictibus uſq; uerberato.
I llas nam pater incolit Lyæus,

I llinc promitto, quas uolo quietes.
C retensis fluat hinc, & inde, Bacchus,
H inc illinc liquor aureus Falerni.
C ertent Massica Cæcubis racemis,
E t lenis Chios, ac seuera Lesbos,
A c uernacia Brutijs dyotis,
F undat regia Moream Panhormus,
S ed nec Corsica, Barolumq; gratæ
B acchi delitiæ, aut madens Tarentum,
N on dulces mihi funditent lagænas.
M itte & Melphia, Clariana mitte.
M uscatum mihi mittat hæc, & illa,
R aros postulat hæc dies liquores.
N ardo non sine, cypriáq; Myrrha.
T u Scalam pete non nouum sodalem.
D ic è scriniolo, sinuq; amatæ
V xoris, mihi cyprios odores,
Z abeti quoq; proferat liquores.
H eu quod frigida me grauat senecta.
N on non hæc sine uinula puella
A biret mihi nox, adest Lyæus,
A dest lætitiæ pater. ualete
T ristes excubiæ. sopor uenito.
M isce nunc cyathos puer repostos.
S ic somni pater imperat Lyæus.

DE NVPTIIS Ioannis Bran-
chati, & Maritellæ.

Branchato Maritella copulatur.
D ulcis coniugij bonum sit omen,

S it felix simul & uiro, & puellæ,
E t natis pariter, nepotibusq́;.
N ascatur similis puer parenti,
N ascatur similis puella matri,
G ratus castaliæ puer choreæ,
G rata & dulichiæ puella diuæ.
H æc nos coniugibus bene ominemur.
N unc qualis tibi sit futura pugna,
B ranchate accipias, nouus maritus
C um sis, & noua cum tibi sit uxor,
I ntras cum thalamum quiete prima,
N e statim uenias ad arma dico,
S ed blandis precibus, iocisq́; blandis
P ertentes aditum, cachinnulisq́;
M isce his oscula, nunc petita blande,
N unc furtim tibi rapta, nunc negata,
Q uæ per uim capias. nec erubescas
M ox ad lacteolas manum papillas
T ractans inijcere, ac subinde collo
I mpressum tenero notare dentem.
N ec non & tumidum femur, latusq́;
T ractabis niueum, manuq́; leui
A d dulcem uenerem uiam parabis.
N am dulcis ueneris manus ministra.
P ost blanda oscula, garrulasq́; uoces,
D ulcesq́; illecebras, iocosq́; molles,
P ost tactus teneros, leuesq́; rixas,
C um sese ad cupidos resoluit illa
C omplexus, simul & timet, cupitq́;,
T unc signum cane, tunc licebit arma

T otis expedias amicæ castris,
T elum comminus hinc, & inde uibrans,
D um uulnus ferus inferas amatum.

DE FANNIAE Labellis.

Si quæris Venerem, Cupidinemq́;,
D ulcis Fanniolæ labella quæras.
H ic sedes posuit suas Cupido,
H ic lætas agitat Venus choreas.

LOQVITVR Puella fuscula.

Quod sim fuscula, quod nigella, & ipsæ
F usco in pectore nigricent papillæ,
Quid tum? nox nigra, fusculæ tenebræ,
N octurnis colitur Venus tenebris,
O ptat nox Venerem, Venus tenebras,
E t noctes Venerem tenebricosæ
D electant, pueri in sinu locatæ
L usus dum facit, improbasq́; rixas.
E rgo his in tenebris latebricosis,
H is nos in latebris tenebricosis
L ecto compositi, quiete in una
D uctemus Venerem, toroq́; iuncti
C ondamus tenebras, sopore ab ipso
D um Solis Venus excitet sub ortum.

MORTEM sibi imprecatur ob Zelotypiam.

Quis hæc, me miserum, labella suxit?
Quis has, me miserum, genas momordit?

Quis collo, ah miserum notas reliquit?
Quis ah, quis teneras manu papillas
Tractauit digitis, manuq́; pressit?
Quis candentia gutture ex eburno
Accepit spolia ore, dente, labris?
Quis felix animam beatus?udo
Quis de pectore rettulit saliuam?
Quis ò cætera, sed quis, ah quis?heu
Me me iam miserum iuuat perire.
Quis stricto pugione pectus haurit?
Hic hic est dolor ense finiendus.

TVRTVRES ALLOQVITVR,
Sciscitans eas de amoris natura.

Quæ ramo geminæ sedetis unà,
Atq; unà canitis uagæ uolucres,
Vnà & gutture luditis canoro,
Cum uobis amor unus, una cura,
Vnum sit studium, & fidele amoris,
Nostri nam uariant subinde amores.
Vos blandæ uolucres, amoris instar,
Exemplum fidei iugalis unum,
Quæ uis, obsecro dicite est amoris,
Tam constans male, dissidensq́; secum?
Nam si pascitur è calore, & igni
Cur, ò cur miseri subinde amantes
Frigescunt simul, & tremunt, geluq́;
Toto pectore sanguis obrigescit?
Sin est frigida uis, geluq́; ab ipso
Horrescit simul omnibus medullis,

C ur, ò cur miseri subinde amantes
V runtur tacito calore, & igni?
T oto & pectore sanguis ustulatur?
Q uen hæc tam varians subinde uisi ut
A lternis calor imperet geluq;?
V os ò dicite blandulæ uolucres,
E xemplum fidei, atq; amoris unum.

DE FVL gentissimis Lucallæ papillis.

Cum molles digitos, acumq; miror,
M iror artifices manus, opusq;
I nter fasciolas, papillulasq;
O bliquis oculis repente uidi.
Q uid uidi? uideo? an uidere credo?
S ed certe uideo, en uidetis ipsi
P ulchro è pectore, gemmeis papillis
L ucallæ, radium refulse solis.
N ox est conscia, quæ repente luxit,
Q uæq; expalluit illico lucerna,
A d quam tum digitos mouebat ipsa.
Q uod ni fasciolis, papillulisq;
A dmosset teneram manum repente,
F ulsisset roseus dies repente,
F ulsissent mediam diem tenebræ.
F ert Lucalla diem sinu corusco, &
S plendet pectore candicante solem.

AD PETRVM Summontium.

Baianas petijt Neæra thermas,
N eæram sequitur Venus, Cupido

I t matri comes, it Iocusq́; Amorq́;
S uccedunt Charites, præit Neæra.
H æc acreis oculis iacit sagittas,
I ncensas Venus excutit fauillas,
A t suspiria suscitat Cupido,
C it curas teneras Iocus, leuesq́;
E t risus mouet, & serit lepores.
T orquet spicula, tendit acer arcum
I nnitens Amor, hucq́;, & huc, & illuc
S pargit uulnera, funditat uenenum.
A t blandæ Charites canunt, leuantq́;
C uras sollicitas, linuntq́; plagas,
M iscent & lachrymis iocos, Neæra
I psa inter Veneres, Cupidinesq́;
I ncedit dominans, regitq́; euntes,
E t legem statuit Deis, Deabusq́;.
O felix (mihi crede) Petre, felix,
C ui formosa Neæra, cui Cupido,
E t Cypris fauet, & fauent Amores,
C ui blandæ Charites parant choreas,
E t motus numeris, modosq́; miscent.
O felix iterum, & quater beate
S ummonti. tibi lactæ puellæ
P rætendunt teneros sinus, Neæra
P ræfert oscula, mordicat labella.

DE ALTILIO.

Comptis Altilius placet puellis,
I ncomptæ Altilio placent puellæ.
I ratam quia fecerit Dionem

C ano candidior puella cycno,
Quam totis amor insidens medullis
F ulgentis pueri iusserat calore.
O blatum sibi dum suauiari,
D um leui cupit hinc, & inde collo,
V traq; & simul implicare palma,
H ic trux Altilius reflectit ora,
E t dextra cupidas manus repellit,
A c uerbis ferus, improbus minatur.
T unc illa in miseros abit dolores,
E t largus abit imber ex ocellis,
T orpent pectora, mens'q;, corculum'q;,
S emi & mortua lectulo recumbit
V ltricem in puerum imprecata Diuam.
I ncomptæ Altilio hinc placent puellæ.

DE MARVLLI AMO=
RIBVS.

Musæ, quas adamat meus Marullus,
A ut si quæ redament meum Marullum,
M usæ dicite, nanq; amare certum est.
N ostis delitias puellularum,
N ostis, quæ Veneres, Cupidines'q;
A rgutis iaculetur ex ocellis.
Quæ spirat casiam'q;, cinnamum'q;,
M inistrat pharetram, faces'q; Amori,
P ulchro pectore dia Septimulla
H æc illa est, quam adamat tuus Marullus,
Quæ contra redamat suum Marullum,
F elix copula, mutui calores.

DE AMORIbus Francisci Caracioli.

Quid Caraciolus meus sodalis,
Quid Franciscus agit meus? calet'ne?
Quid ni? cui tener ignis usq;, & usq;,
V sq; & mollibus ardet in medullis,
V sq; & fulgidulis micat fauillis.
C rudelis pueri impias sagittas.
I mmanem pharetram dei minacis,
A bsens uritur hic amans misellus,
A bsenti rapitur misellus igni,
A rdenti miser ustulatur aura,
E t trux Harmosine faces ministrat,
E t ridet simul, & dolet querentem,
P romittit simul, & negat roganti.
O quam difficiles, grauesq; amores.
Sed tu, si sapias meus sodalis,
C ontemne Harmosinas, Myrosinasq;,
E t dulces tibi quære Posthumullas,
A d quas tu uenias meridiator,
E t nocturnus eas, eas diurnus,
C um quis in socio toro quiescas,
I n quarum tenero sinu recumbas,
O ptatos capiens simul sopores.
P ost gratam Venerem, leuesq; rixas,
C um sese improbulus remisit ardor,
L anguent corpora, succidunt ocelli,
E colloq; graues cadunt lacerti,
E t mutæ reticent in ore linguæ.
T um felix (mihi crede) tunc beatus,

Tum luces tibi fulserint serenæ,
Tum noctes tibi luxerint beatæ.
Quærunt ludere, non dolere amantes.

AD STELLAM PVELLAM.

Dum furtim mihi conniues ocello,
Flectis mox aciem, simulq; rides,
Post hinc & uariat color per ora,
Et suspiria lassa sentiuntur,
Stillatim mihi corda deliquescunt,
Sudor tempora frigidus pererrat,
Et passim tremor ossibus uagatur,
Vt sensus animum repente linquant,
Vt fiam miser, & beatus unà.
Sed iam plus solito nitescit aer,
Iam lux candidior diem serenat.
Cur ah cur tenebræ repente nobis,
Cur nox exoritur? nigrescit aura?
An sentis miser, an misellae sentis?
Stella est ad speculam, refulsit in te,
Solem lumina uicta pertimescunt,
O claras medio die tenebras,
O lucem sine nube nigricantem.

DE MARVLLI MVNVSCVLIS.

Misit caseolos mihi Marullus,
Cumq; his uersiculos uenustiores,
Quales Mænaliæ canunt puellæ,
Vnà cum gelido lauantur amne,
Quales Aoniæ canunt sorores,

C um lætas agitant simul choreas.
P ar est uersiculis referre uersus,
Quid pro caseolis referre par est?
O randa est mihi blanda Septimilla,
V t pro caseolis uelit referre
C entum basiola, & catulliana,
C entum suauiola, atq; lesbiana.

AD CHARITEVM.

Sunt gratæ in tenebris faces, in æstu
A fflatus leuior recentis auræ,
D efessis sopor, instrepentis undæ
L anguenti sonitus, sitiq; pressis
S tillans è patera fluente lympha.
E st grata & senibus quies, merumq;.
N ec ergo iuueni sopor, nec aura,
N ec riuus strepitans, quies, merumue
A ufert tristitiam, aut leuat dolores,
S ed risus teneræ procax puellæ,
P etisq; ex oculis remissa flamma,
A fflat quæ ueneremq;, gratiasq;.
S ed dulces recreant leporis auræ,
E t molles choreæ, & modi canori.
F elix Endimion suopte somno.
N on curæ uigiles amoris illum
T orquent, sollicitudo nec diurna,
N on suspiria, garuli ue questus,
Quem cœlo dea dum petit relicto,
D um Lamon petit, & suos amores,
S opitum placido toro titillat,

S opito illecebras facit, iocos'q;,
S opiti immoritur labris, genis'q;,
P arcit sed placidæ tamen quieti.
A t te balneolæ tuæ bearunt,
B eauit Veneris sopora myrtus,
B earunt Charites deæ ministræ,
E quis, ò Charitee nomen hauris,
N e dum balneolis frequens lauaris,
D um myrtos canis, & canis Dionen,
E t Lunæ reuocas per ora nouem,
I llam composito toro locauit,
E t lætam gelida stertere in umbra,
E ffulsit'q; nouo decore Luna,
A c nudis iubar extulit papillis,
C uius roridulo è sinu beatæ
S pirabant rosei liquoris auræ,
C uius de teneris fluens labellis
S tillatim ambrosiæ liquebat humor,
Q uo myrtos ubi, lectulum'q; & ipsum
A fflauit, zephyrum'q; ab ore ciuit,
I n te delitias suas refudit,
R efudit cyprium, & syrum liquorem,
A c tecum uiridi iocosa in umbra,
T ecum'q; aßyrio beata lecto
L udit idaliæ iocos palæstræ,
E t tecum placida cubat quiete.
F elix balneolum lauante Luna,
F elices'q; dea iocante myrti,
F elix lectule lusitante diua,
F elices Charitec amante Baiæ.

AD MASIVM AQVOSAM.

Ne tu ne pete balneas Aquosa.
Quin molles iubeas ualere Baias,
Et littus madidum, ebriosq; fontes,
Nil illis petulantius lacunis,
Infractum magis, impudentiusq;.
O iam iam pete balneas Aquosa,
Et littus tepidum, & lacus salubres,
Nil Baijs moderatius seueris,
Ad quas palladius chorus migrauit,
Migrauit studium pudoris omne,
Migrarunt simul attici lepores,
Atq; artes itidem bonæ migrarunt,
His postquam Hippolyte lauauit undis,
Quam musæ erudiere, comitasq;,
Fouit cecropio sinu decorq;,
Atq; unà pudor arte temperarunt,
Et uirtus numeros suos per omnes
Exorans, solio suo locauit
Reddentem populo, patriq; iura.
Hinc mores dominæ sequuntur undæ,
Vt nil sit mage balneis seuerum,
Nil Baijs moderatius sit ipsis.
Quo circa cole balneas Aquosa,
Et littus medicum, atq; aquas salubres,
Quas & Pierides colunt puellæ,
Quis & se Cicero, Maroq; lauit,
Dum hic Anchisiaden canit uagantem,
Illic Socraticos refert libellos.

DE ALBINI *Munusculis.*

Nolo caseolos ducis tenacis.
V *ani caseoli ducis ualete.*
D *ucis caseolos nihil moramur.*
D *ucis caseoli ualete, abite.*
A *lbini uolo dona liberalis.*
A *lbinus mihi carduos sicanos,*
A *lbinus mihi salsulas oliuas,*
A *lbinus mihi mella, saccarumq;,*
Q *uin & fasciculos dedit rosarum.*
P *romisit quoq; cyprios odores,*
M *issurus quoq; myrteos liquores.*
V *ani caseoli ducis ualete.*
N *il iam caseolos ducis moramur.*
A *lbini uolo dona liberalis.*
A *lbinum faciles ament puellæ.*
A *lbino faueat uenusq;, amorq;.*
A *lfonsum tetricæ doment puellæ,*
A *lfonso noceat uenusq;, amorq;.*
S *int & Drusula, Drusulæq; ocelli*
I *rati nimis, atq; sæuientes.*
E *t cepas simul, alliumq; ructet,*
S *iquando ad thalamum uocabit illum,*
P *rofessus dare, quod mihi recusat,*
P *aucos caseolos, inane donum.*

IO. IOVIANI PONTANI HENDECASYLLABORVM LIBER SECVNDVS.

AD MARINVM THOMACELLVM.

E t fontes calidos amant camoenae,
E t musae calidis aquis lauantur,
E t musae placidos colunt recessus,
E t dulces numeros amant camoenae,
E t musae choreis, choris camoenae
T raducunt rapidos per antra soles,
E t soles rapidi tepent per antra,
D um musae placidas agunt choreas,
D um molles agitant choros camoenae.
N obis tristitiae, grauesq; curae
M ulcendae numeris Marine, & inter
L udendum cyathos, bene ominemur,
P ax est Italiae futura, pacem
E t uina, & choreae, & Venus sequuntur.
H ac & balnea lege sunt colenda.
A dsitis charites seni iocanti.
A dsis Syrmio ò insularum ocelle,
A dsitis cineres Catulliani,
C antu dum senium leuo molestum.
N e tu ne calidas Marine Thermas
I ntres cum tenera senex puella,

N il habet socium senex puellæ,
A sene omnimodis puella differt.
P ro thermis pateræ, & merum, lagena
A dsit pro tenera tibi puella,
A dsit Melphiaci cadus lyæi.
T hermæ nam iuuenes decent, tabernæ
L enææ inualidos senes, is ipse es
A rens, frigidulus, minutulusq;,
C ui pendet cucumis, rigentq; uenæ,
Quæ Bacchum sitiant madentiorem.
A mabo puer hos minutiores
I rrora calices, Marine sume,
N am quotquot calices tibi propinas,
T ot diuos tibi feceris propinquos.
E t quotquot cyathos tibi litabis,
T ot aras statues dijs benignis.
H æc sunt deliciæ, hæc senum uoluptas.

AD ELYSIVM Gallucium.

Blandis uersibus Elysi iocamur,
B landis concinimus modis amores,
E t blandis animum sonis leuamus.
M irum? blandus amor. Cupido blandus,
E t blandus iocus est, Venusq; blanda.
S unt blandæ charitesq;, gratiæq;.
B landis templa deûm sonis adimus,
E t blandis precibus Iouem precamur,
L ux blandissima temporum magistra,
V ale sæue rigor, seueritasq;,
V ale durities Catoniana.

Nil,blandum nisi,quæritat uoluptas,
Te,te si mihi cara Phanniella
In molli sociam dabis cubili,
In nostro uenias sinu fouenda,
Sic istæc tibi suxerim labella,
Sic istas tibi suxerim papillas,
Sic omnem tibi sanguinem resugam,
Vt matri redeas dolor querenti,
Vt quæ te peperit,nec ipsa norit,
Sucto gutture,pressulis labellis,
Sucto pectore,suctulis ocellis.
Ac ne pallia sint molesta nobis,
Nudis corporibus cienda pugna,
Nudo pectore,nudulis papillis,
Nudo pectine,nudulisq; coxis,
Et nudis pedibus,genuq; nudo.
Ac si fert patulis furor fenestris,
Nulla ut uulnera in irritum petantur,
Vt nulli in uacuum ferantur ictus.

DE ANDREA Contrario.

Dilexit iuuenem Thalia,quem nunc
Senem candida diligit Sophia.
Monstrauit iuueni Thalia cantum,
Nunc seni sapientiam Sophia.
Cantauit iuuenis modos Thaliæ,
Nunc senex sapientiam reponit.
O felix iuuenis,senexq; felix
Contrari,o iuuenem,o senem beatum,
Quem doctus puerum erudiuit Aon,

Nunc senem erudiunt graues Athenæ
Casto pectore, moribusq; castis.

DE FOCILLAE Puellæ ocellis.

In tuis amor insidens ocellis
Mira cœpit ab arte uulnerare,
Nec suetas pharetra iacit sagittas,
Nec tendit ueterem recuruus arcum,
Sed cum lumina, petulosq; ocellos
Huc, illuc agis, & subinde rides,
Istis utitur ille tunc sagittis,
Istis corda quatit, feritq; amantum,
Isti spicula sunt, facesq; ocelli.
Quoscunq; aspicis ipsa, uulnerantur.
Omneis uulnerat, aspicis quot ipsa.
Omneis ustulat, ipsa quos tueris.
Isti sunt oculi faces amoris.
At tu ne pereas tuis ocellis,
In te neu proprijs amor sagittis
Vtatur, speculum Focilla uita,
Ne te cum in speculo uides, probasq;,
Ex ipso speculo, nigrisq; ocellis
Excussas amor ingerat sagittas,
Atq; urare tuis misella flammis.
Sit tibi & speculum, fuit quod olim
Narciso uitrei figura fontis.

AD Focillam de capillis ad frontem sparsis.

Quid sparsam digito comam reponis?
Effusumq; uage legis capillum?

A n ne ut excrucies Foalla amantem?
V t perdas miserum senem puella?
N e tu ne mea collige, euagari
A d frontem sine, diffluat capillus
C ircum tempora, uentilet'q; crinis,
A uram qui pariat, faces ut ipsas,
B landis quas iacularis ex ocellis,
S uccendas, agitans & huc, & illuc.
E xtinctum ut reuoces senis calorem.
I am tu iam mea collige, & repone,
C rinem contege, subliga & capillum,
A uram ne citet, excitet'q; flammas,
Q uæ nostrum prope pectus ustularunt.
V os, o uos teneræ precor puellæ,
Q uæ myrtos, & amaracum rigatis,
H oc uos, hoc miserum rigate pectus,
I gnis quod procul ardet ab medullis.
E n flammas simul, en simul sagittas
I psæ cernitis, hoc rigate pectus,
I psæ extinguite, & usq; subrigate
E t flammas simul, & simul sagittas.

AD IOANNEM Pardum.

Inter Socraticos licet libellos,
A tq; inter studium decet Sophiæ
M iscere & teneros amica lusus,
O Parde aonidum comes Dearum.
Q uare nec medicos lacus, nec hortos
B aianos fuge, myrteum'ue littus.
M yrtos nam Maro, balneas & inter

A eneam cecinit, petit profundi
D itis dum hostia, dum parentis umbras,
E t prolis seriem accipit futuræ.
M yrtos & Cicero tuus frequentans,
F ontesq;, & celebres agros Sibyllæ,
O rnauit latium potente lingua,
D etraxit spolia atticæ & camœnæ.
H as Marcus coluit pater Senatus,
T errarum & dominus, parensq; Romæ,
A tq; omnis sapientiæ Magister.
H as & tu cole Parde. nam seueram
Q uandoq; & iocus addecet sophiam,
E t ludit sapiens, dies & ipsi,
E t Soles uariant, itemq; Lunæ,
E st & tristitiæ lepor leuamen,
B aianis lepor, & leuamen undis.

AD FOCillam de cohibendis ocellis.

Lasciuos cohibe Focilla ocellos,
N e perdas miseros uidendo amantes.
S ummissos nec habe Focilla ocellos
N e perdas miseros pudendo amantes.
I ratos quoq; comprimas ocellos,
N e perdas miseros minando amantes.
N e sponde faciles benigne ocellos,
D e spe ne perimas benigna amantes.
N e tingas lachrymis misella ocellos,
L uctu ne perimas misella amantes.
N oli (crede) Focilla, crede, noli
I stos exerere ò Focilla ocellos.

I sti quicquid agunt Focilla ocelli,
S unt incendia, sunt Focilla amantum,
F unus (crede) Focilla sunt amantum.

AD FOCILLAM.

Si rides, Veneres Focilla rides,
S i cantas, Veneres Focilla cantas,
S i saltas, Veneres Focilla saltas.
D emum sunt Veneres Focilla, quicquid
L udisq́;, & loqueris, facisq́;, agisq́;.
A t cum nudula lectulo recumbis
I nter delicias, libidinesq́;,
T unc non es Veneres, Venus sed ipsa.
V enus, ne dubita, Focilla tunc es.

AD FRANCISCUM PUCCIUM.

Quid fontes calidos, nemusq́; auernum
P ucci, quid medicos petis recessus?
B aianos habitant sinus Amores,
B aianum Veneres colunt recessum,
B aianis Charites aquis fouentur.
A duersis cupis an Dijs ualere?
I ratas tibi & excitare Baias?
Quin Pucci mihi care, care musis,
C um primis Veneri, Cupidiniq́;
H oc, sis, hoc age pro tua salute.
V nam Sulpitiam precare, & uni
R em sacram facias, roges & unam,
T reis ut Ambrosiæ benigna guttas
S piret de teneris tibi papillis,

A fflatus totidem fragrantis auræ,
H is risum adijciet benigniorem.
S ic à Sulpitia salus petenda est,
V no quam liceat tamen parare
F urtim basiolo repente rapto,
D emorsis labijs, & ore hiulco,
S pirantisq; animæ reflante flore,
S ic fient tibi balneæ salubres.
V na in Sulpitia salutis est spes.

AD CONSTANTIAM.

Insedere tuis apes labellis,
I n labris residens tuis Melissa
H yblæum liquat, atticumq; rorem,
Q uem stillent paphiæq;, gratiæq;.
O qui castalios lacus poetæ,
Q uiq; & thespiadum sititis amnes,
H inc & castalij lacus liquores,
H inc & thespiadum petatis undas.
H as Constantia mollibus labellis
I nstillat, quibus atticæ camœnæ
R orarunt uenerem suam, charinq;,
Q uæ musis comes, & comes poetis.

IO. PARDVS AD PONTANVM.

Pontane optime, semper haud uocati
C ui Dij comiter assident, Deæq;,
C ui sales nitidi, facetiæq;
S emper dulcibus insident labellis,
C ui perlucida, multiplexq; uena

A ut iunctæ pede uocis, aut solutæ,
D ij magni, ut lepide, ut fluit decenter,
S ic sentis male de tuo sodali?
S ic durum potes, ac putare ineptum?
V t me ad balneolas tuas uocare
T e sit suppuditum, inuenuste, inepte,
H ac in re modo, non uenuste, inepte,
H ac in re male, salse uise ubiq;,
C um sis salsior atticis salinis.
M é ne non decet his locis inesse?
V bi tu pater es seueritatis,
V bi tu Cato seculi ipse nostri.

AD FOCILLAM.

In somnis tenerum mihi labellum
O ffers dum male, suauiorq́; utrunq;,
D ecursim lachrymæ tibi exciderunt,
E t largo faciem madore tingis,
A tq; has dum lachrymas madenti ab ore
D etergo simul, & simul relingo,
S urreptim mihi, mordicusq́; linguam
E xceptam rapis, obterisq́; dente.
M ox risus lachrymis, iocosq́; miscens,
H æc nos ludicra, imaginesq́; noctis
H as, inquis, simul in die uicissim
E t ueras faciamus, & probemus,
H is te in iudicium uoco, fidemq́;
E n linguam tibi, porge mi labella.

AD FOCILLAM.

Ni reddis mihi uitreos ocellos

Caecae praesidium meae senectae,
An est, cur ego non tuis papillis
Manus inijciam? traham'q; prensas
Vsq; ad basiolum, supina quod des?
Quod des ipsa supina, quod supina
Ceruice excipias, quod ore hiulco,
Quod'q; ipse eripiam tibi supinus.
Atq; illud maneo, supina uites,
Ne lapsis pedibus ruas repente,
Aut in scriniolo renisa restes.
Nam nec sat fuerit uocare matrem,
Furtum & reddere, supplicem'ue flere,
Sed nudo (mihi crede) crure, coxa,
Nudo pectine, & usq; ad umbilicum
Senem perpetiere uerpulentum.
Et clames uolo, reddo, reddo, reddo,
Pro quo sic ego, subdo, subdo, subdo.

AD FOCILLAM.

Promissum mihi suauium dedisti,
Quod mox dum repetis reuendicatum,
Clauso in scriniolo obserans locasti,
Nunc furto quereris subinde plorans,
Surreptum tibi ne puella, ne fle,
Vel triplex tibi basium rependam,
Vnam si mihi lachrymam resolues.

AD FOCILLAM.

Lasciuos male temperas ocellos,
Nec nostrae miseret tamen senectae,

Quantum uis iuuenes ama, foueq́;,
Dum ne me fugias senem puella,
Atq; hos, atq; alios ames licebit,
Dum ne me abijcias puella amantem.
Nolo delicias, libidinesq́;,
Amisi uenerem, libidinemq́;,
Lasciuos oculos uolo, precorq́;,
Lasciuos quoties reflectis in me,
Et rides simul, & doles, ocellos,
Inspiras iuuenis mihi uigorem,
Quin omnem simul exuo senectam,
Si ter blanda Focilla suauiaris,
Si linguam tenero sub ore sugis,
Si collo quoq; complicata pendes.

AD Franciscum Pudericum.

Quid Baias Puderice, quid'ue fonteis
Suspiras tepidos, amoris expers?
Baias nam Veneres Cypro relicta,
Relictis Charites procul Cytheris,
Desertis Paphiae Vrijs uetustis
Migrarunt, amor & migrauit una,
Et blandus iocus, & tener Cupido,
Altrixq́; & iuuenum, & senum uoluptas.
Quod si tu Puderice uina, coenas
Suspiras, cupis & sales procaces,
Nimirum Capimontij recessus
Praestent hoc tibi, praestet & rosarum
Cultrix Antiniana. nanq; Baias
Qui dulceis celebrant, ament necesse est.

AD FOCILLAM.

Accedis quoties ſacras ad ædes,
I nuiſisq́; deos, adisq́; templa,
T ecum ne comitem Focilla amorem
A dducas, moneo, domi'q; clauſum
S eruari in thalamo iube, caueq́;,
N e diuos, homines'q; amore captos
A d rixam cieas, uoces'q; ad arma,
E t ſis cauſa tuæ uolens rapinæ.
Quid demens moneo? nec ipſa amorem
I ſtis uulnerat uſq; qui ex ocellis,
I nuitum fugies, amor nec ipſe
T e te deſeret, aut comes relinquet,
R egnum qui tenet in tuis ocellis.
H os tu ſed tenui Focilla uelo
C ompreſſos tege, molliter'q; ueſti,
N ubem'q; obijce tenuiore uitta,
F lammas ne iaculentur, & ſagittas.
S ic & calfacies Focilla amanteis,
N on ures tamen impotente flamma.
Quid tum, quid miſero ſeni, calor quem
I am iam deſtituit, Focilla fiet?
F iet quid miſero ſeni Focilla?
Quem frigus prope congelauit omnem,
Cui longe eſt opus uſtulante flamma.
I am furtim miſero reclude uelum,
O bliquis refoue & Focilla ocellis,
F urtiuo & refoue ſenem calore,
Quo primam referet uigor iuuentam.

AD FOCILLAM.

E risu in lachrymas Focilla uertis,
A uertis quoties grauata ocellos,
I n risum è lachrymis Focilla mutas,
C onuertis quoties benigna ocellos,
Q uels pacem geris, & geris duellum,
Q uels & tristitiamq; gaudiumq;.
C ur ò cur tenebræ repente obortæ?
C ur lux destituit? dies nigrescit?
O biecit ne oculis Focilla uelum?
E t lucem obuoluit tegente uitta?
O iam detege iam Focilla uelum,
E t uittam remoue, & reclude ocellos,
Q uels lucem simul & diem ministras,
E t lucem pariter, diemq; redde.

AD PETRVM Summontium.

Ducit dum choreas Neæra, linquunt
E t prata, & uirideis agros Napeæ.
P ulsat dum citharam Neæra, currunt
A d plectrum driadesq;, oreadesq;,
C antat dum ad numeros Neæra, cultæ ad
C antum Naiades ruunt frequentes.
M iscent hinc thyasos, Neæra ducit,
E t ducit simul, & canit, canenti
A ssurgit nemus, assonantq; ripæ.
E t littus resono fragore plaudit,
P laudit cæruleis Auernus undis,
G aurus de specula superbus alta

E ffundit uiolas, rosas, Cyperos,
E t myrti teneros, thymiq; flores,
V nam & balnea consonant Neæram.
D ic o dic age Petre, quæ uoluptas?
Q uæ mens tum tibi? non beatus esse?
N on Dis persimilis tibi uideris?
Q uid? cum de charitum manu capillum
O rnatu, ambrosiæ & comam liquore,
I n te dulciculis tuens ocellis,
I n te lacteolo sinu refusa
I nstillat placidum tibi uenenum,
E t uultu, & labijs, & ore hiulco?
A n non inuideant dij tibi ipsi?
N on quod dij dederint, dedit Neæra,
I ndicas etiam ut dijs duellum.

SVM montius amator ad Neæram.

Stillant de roseis tibi labellis
H yblæi simul, atticiq; rores.
S pirant de roseis tibi papillis
V na coricij, syriq; odores,
V ernos & zephyros, recentem & auram
A fflas ambrosio Neæra ab ore.
T ecum ergo Syriam Neæra, hymetumq;,
A c defers zephyri recentis auram.
Q uin ipsas charites Neæra, & ipsam
D um rides, Veneris refers figuram.
I stam sed remoue Neæra dextram,
N e me ne digitis Neæra mulce,
I stis arciculis, sinistra & ista

Quicquid contigeris, repente prurit,
Et quicquid digito, ah miser liquesco,
Et quodcunq; manu Neæra tractas,
Imis intima pruriunt medullis.
Pruritum digitis Neæra præfers,
Pruritum manibus Neæra misces,
Prurigo tua dextera est Neæra.

AD ANTONIVM GALATEVM MEDICVM.

Gauranæ Galatee te puellæ
Expectant, calidis laues ut undis.
Expectant medicum salubre littus.
Lætentur medico iocante Baiæ.
Exultent medico lauante thermæ.
Qui risus tamen inde? qui cachinni,
Senex herniolose dum lauabis?
Qui lusus tamen inde? qui lepores,
Senex uentriculose dum natabis?
His te nec medicum dolere par est,
Risus qui soleas ineptiores,
Vlisci, calido fluore uentri
Iniecto, & liquidæ madore maluæ,
Tum beta, atq; oleo, sale, atq; melle.

AD PETRVM GRAVINAM.

Mecum si sapies Grauina, mecum
Baias, & placidos coles recessus,
Quos ipsæ & Veneres colunt, & illa
Quæ mentes hominum regit uoluptas.

Hic uina, & choreæ, iocíq; regnant,
Regnant & charites, facetiæq;.
Has sedes Amor, has colit Cupido.
His passim iuuenes, puellulæq;
Ludunt, & tepidis aquis lauantur,
Cœnantq;, & dapibus, leporibusq;
Miscent delicias uenustiores,
Miscent gaudia, & osculationes,
Atq; unà socijs toris fouentur.
Has te ad delicias uocant camœnæ,
Inuitat mare, myrteumq; littus,
Inuitant uolucres canoræ, & ipse
Gaurus pampineas parat corollas.
Quis cum dulciculæ accubans Philenæ,
Ad mensam calices madentiores
Exicces bibulus, cıtesq; somnum.
Hæc te, dum tenero in sinu quiescis,
Dum lento caperis sopore, molli
Amplexu foueat, uocetq; somnos
Et cantu, & numeris, strepente & aura,
Componatq; genis genas, & ori
Os blande admoueat, quiete & una
Coniungat placidos & ipsa somnos.
Hæc Baiæ dederint tibi Grauina,
Hæc capta illecebris tuis Philena,
His in delicijs ages beatus,
Mecum dum placidos colis recessus.

INVITANTVR Pueri, & puellæ
ad audiendum Charites.

Ad myrtum iuuenes uenite, myrti
L ætæ dum charites canunt sub umbra.
A d myrtum teneræ simul puellæ,
L udunt dum charites, uenite cultæ.
C antant dum paphiæ, chorosq́; ducunt,
E t sponsæ, & iuuenes fauete linguis.
I ncidit choreas Venus. puellæ
I mmustæ pueris agant choreas.
I ncidit choreas Amor. iuuentus
M isti uirginibus choros frequentent.
L ibertas sua balneis tributa est.
C ustodes abeant. senes ualento.
A dsint blanditiæ, ualete curæ,
E t rugæ ualeant seueriores,
T oto & littore perstrepant cachinni,
I psa & balnea molliter susurrent,
E t lusus teneri, & leues lepores.
L ibertas iubet hoc, Venusq́;, Amorq́;.
D um lux est, pueri, puellulæq́;
E xercete oculos simul procaces,
E xercete iocos benigniores,
E t suspiria grata blandiantur.
A t dum nox silet, & tegunt tenebræ,
I n molli thalamo mouete rixas.
A mplexu in cupido ciete pugnas.
N ullus sit lateri modus, pudorue.
C ertent oscula, morsiunculæq́;.
L ibertas iubet hoc, Venusq́;, Amorq́;.
M ane roscidulis nitescit ortis
F rondenti rosa ramulo, recentem

A fflans è folijs benigna odorem,
A tq; hanc horridulo colonus ungui
D ecerptam uariæ implicat coronæ,
V ertitq; in proprios odoris usus.
M anat roridulis fluens puellæ
L abris ambrosius liquor, fragratq;
S tillans idalium per ora nectar,
A rdor quo iuuenum, sitisq; amantum
L enitur socio simul cubili,
I ungunt dum cupidos sinus, & unà
M iscent humidulas per ora linguas,
S tillatq; è roseis fluor labellis.
H unc, hunc ò iuuenes licentiores,
H unc florem legite, hoc liquate nectar,
V obis ambrosii fluant liquores,
V obis assyrij fragrent odores,
E t suctis liquor effluat labellis,
L ibertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
V os ò, uos alios item liquores
H aurite, atq; alios puellæ odores,
N ouas ambrosias, nouumq; nectar,
A fflatusq; animæ fragrantiores,
H os flores legite, has rosas liquate,
V obis lectulus has rosas parabit,
S pirans Assyriam simul, Cyprumq;,
H os flores simul, & simul liquores
A fflabit thalamos, torusq; cultus.
H os ergo thalamos, torosq; nuptæ,
E t sponsæ colite frequentiores,
C ompressu, illecebris, sale, & titillis,

L usu, & mollitie procaciore,
H is rixas simul, & iocos feratis,
L ibertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
D ens rixas moueat, manus titillans
E t lites ciat, & leueis querelas.
A st os & lepidos sales, & ipsæ
L inguæ suauiloquos strepant susurros.
A dmotæ tepido sinu papillæ
P acem concilient, iocosq; paci,
E t lusus similes, iocisq; uerba,
A mplexus simles & his, & illis.
L ibertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
S ed iam Sol rapidos mouens calores
N os oci admonuit meridiani.
Q uo circa iuuenes, nurusq; comptæ
P ost dulceis numeros, choris peractis,
I te hinc in thalamos meridiatum,
I te in gaudia, mutuosq; lusus.
N ullus delicijs modus sit, ignem
S uccensum idalia fouete lympha,
Q uo fessas sopor irriget medullas.
H oc ipsa otia nam meridiana,
E t mulcens simul imperat uoluptas,
H oc nati Veneris, Venusq; mater.
I te, atq; unanimes fouete somnos.

DE IOANNE PARDO.

Dulces balneolæ, tepensq; littus,
A c Baiæ eliciunt repente Pardum.
Pardum'ne eliciunt repente Baiæ?

Pardum num Venus, aut trahit Cupido?
Infirmam o' ſapientiam, cui ipſi
Præſcribit Venus, imperat Cupido,
Et natus puer, & puella mater.
Ergo mœoniæ caput palæſtræ
Ducetur Veneris ſuperba pompa?
Ducetur pueri nouus triumphus?
Spectatam o' ſapientiam omnis æui.
Baias iam properat meus ſodalis.
Baias Mopſopiæ caput ſophiæ,
Et thermas petit. euge dulce littus,
Dulces balneolæ, lacusq; auete,
Orbis deliciæ, Theatrum amantum.

AD MANLIVM Rallum.

Manli deliciæ attici leporis,
Atq; idem latiæ lepos camœnæ,
Cantas dum teneros Lycinnæ amores,
Et Coi numeros refers Philetæ,
Dum molleis Veneris reponis igneis,
Quos dulcis tibi ſuggerit Tibullus,
Nos Manli ſenio grauante preſſi,
Miſeni aut placidis uagamur oris,
Baiarum aut placidis aquis lauamur,
Et cultis genio fouemur undis,
Hortorum aut reſides tenemur umbra,
Quos noſtra Antiniana, quos Patulcis
Ruris deliciæ Maroniani
Oblectant teneri lepore cantus,
Quos ſeptem aſſiduis ſimul choreis

I llustrant cypriæ Deæ ministræ.
S eptem nam Venerem colunt puellæ,
M olles, dulciculæ, leues, tenellæ,
F ormosæ comites, decora pompa.
H æc curas abigens, molestiasq;,
I ucundi memor, & memor leporum
M iscet delicias, facetiasq;,
L udorum admonet, admonet iocorum,
A tq; ore, ac teneris procax labellis
A fflat blanditias, mouet titillos,
E t circum omnia lusibus serenat.
I lla & munditiem, leuesq; cultus,
E t curat nitidos beata comptus,
V nius studium nitellæ, & unus
O rnatus amor, elegantiæq;.
A h labes ualeat, ualete sordes.
H uic sola & species, decorq; solus
E st curæ, ratioq; & una formæ.
S pectari cupit undiq;, & probari,
Q uis cultus deceat, colorq; qualis,
Q ui comptus niueos honestet artus,
O mnisq; in tenero decore cura est.
H æ gratæ idaliæ Deæ ministræ
A ssistunt thalamo, coluntq; diuam,
H æ gratæ comites uagantur unà,
A tq; unà uarias agunt choreas.
H inc nomen charitesq;, gratiæq;.
A t petis oculis, decente nutu
G audens Opsiglycêa quamq; blandis
L ætatur Chariotaris susurris,

S olers illecebris, faceta dictis,
Quæ gratis animos iocis titillat,
D iuersas Veneri faces ministrant,
A tq; ignes uarijs fouent Venenis,
E t uel melle linunt, linuntue felle,
A ut acri modo temperant dolore,
A ut spe, aut lætitia, modo ex utrisq;
I nspersos relinunt, simul'q; miscent
I mmite, & placidum, nihil'q; linquunt,
Quod sensus moueat, uices'q; amantum.
H inc cantu tenero, fide & iocosa
I nsignis Gelopœia, nobilis'q;,
E t risu, & lepidis decens cachinnis,
A tq; exculta sinum, comam repexa,
P assu composito, decora gestu,
O mnesq; ad numeros, modos'q; prompta
F ormosis Pasirithmie lacertis,
H amatas acuunt manu sagittas
I mmiti puero, nouant'q; tela,
Quæ mox idalijs premunt lacunis,
T ingunt & medico recocta succo.
C rudeles calami, truces sagittæ,
C uspis queis adamantina, ast inertes,
Queis est plumbea uena. ter beati
F elices quater hic, & ille, quem'q;
F ixit cuspidis aureæ pharetra.
I nfelix nimium, mali'q; fati,
H æsit cui lateri æreum uerutum.
H ic tot perpetietur ipse, tot'q;
A rtes, quot rapidæ, & leues puellæ,

Quot quot longo in amore sunt labores,
Vt possit miser omnibus uideri.
An Manli paphiæ tibi ministræ
Strinxere aureolam liquore pennam
Intinctam Cyprio? hinc tibi Lycinna
Et risu facilis, benigna & ore,
Atq; uni tibi se beata comit,
O felix amor, o poeta felix.

DE FABIO LOPITIO.

Quæris qui Fabium, Lopitium'ue,
Illum quærere desine in theatris,
Aut urbis plateis, foro, aut palæstris.
Musarum hic tacitos colit recessus,
Et Puci ædiculas sibi sacratas.
Illic aonios legit libellos,
Ediscens elegos Propertianos,
Admirans numeros tuos Tibulle,
Et quos ad citharam refert Corynna,
Aut magni ad lituos canit Maronis,
Diuini aut Ciceronis haurit artes,
Curans Socraticæ instituta uitæ.
Hic quæras Fabium, Lopitium'ue.
Nam Puci hospitium colunt camœnæ,
Musarum Fabius colit recessus.

AD PETRVM Paulum Sarranum.

Effingis ueteres Petre, & recenteis
Formas grammaticos, nec est inuentus,
Cui plus debeat ipsa, siue morum

M ira simplicitate, seu bonarum
S umma cognitione litterarum.
I dem Paule nouos colis poetas,
O bseruas ueteres, facis'q; & ipse
V ersus, ac numero uenustiore,
N escis nec ueteris larem sophiæ,
H unc ergo tibi Petre Paule nostrum
C ommendo Ioui anulum quatrimum,
E t matre ingenua indole & pudenti,
H unc dignum institue & patre, & camœnis.

AD MARINVM THOMACEL
lum, & Petrum compatrem.

Annos sex nouies Marine amici
V nà uiximus integello amore.
A nnos tot pariter, quiete & una
T erni Compater egimus, nec ullas
S ensit noster amor per hæc querelas,
E xemplum fidei, atq; amoris unum.
H anc mentem, hos animos sibi requirunt
L ucrinæ quoq; balneationes,
H anc legem & cyathi frequentiores.
Qua re hoc nunc agite o mei sodales
A equatis numeris, tenore eodem
S cyphos tergeminemus, & trientes,
S it triplex acies, triplex'q; Mauors,
A c Marte in medio, calente rixa,
T ernas i Puer, euoca & puellas,
N ostram ut calfaciant simul senectam,
Quæ'q; inter pateras, furore in ipso,

P acis commoneant, serantq́; lusus,
I nterq́; oscula mollibus labellis
I ncludant animæ senilis auras,
C ontingantq́; animæ uirentis aura.
H æc est illa Marinę lenis aura,
F lat quæ de teneræ sinu puellæ,
Q ua mulcet iuuenum Venus calores,
S enum & frigida corda consocillat.

AD VXOREM.

Oblita es thalami, toriq́; nostri,
O fallax senij mei leuamen,
C onnubij immemor, immemorq́; amorum,
O fallax amor, o nihil fidele.
E rgo sub tremula miser senecta
A te destituor, mihi nec ipsa
I nsomnis ueniens, leuas senectæ
I psius grauidas dolore curas,
N atum nec memorem senis parentis
A h dura esse sinis. ualete uterq;
H as uobis sine perferam procellas
L anguens, frigidus, atq; destitutus.
V ana ò nomina, spesq́; liberorum.
H eu res coniugij parum fidelis.

DE ANNIBALE FAMATIO IN BALNEIS.

Dic ò dic puer, Annibal ne lauit?
L auit, sed latitat puellæ in ulnis.
H ic Famatiolus latet, litatq́;

P ersoluens Veneri sacrum, quod olim
V ouit pro teneræ salute Hyellæ.
T u ne pollue sacra, ne ue turba.
V erum ipsas Charites uidere fas est,
V nà dum uiolas legunt, rosasq́;,
E t gratas Veneri parant coronas.
M olles en digitos, manus tenellas,
E t quis de niueis nitor papillis?
Q uem ore è roseo refragrat aura?
I am Famatiolum litasse uerum est.

DE FOEDERICO REGE AD Balneas accedente.

Q uid, quod plus solito serenus aer?
E t gramen uiret, & nitescit arbor?
Q uid, quod plus solito canunt uolucres?
C antant gutture leniore cycni?
P rogne & lugubrioribus querelis?
E n spirant Zephyri salubriores,
E t rident pelago silente arenæ,
N ullo & murmure littus obstrepescit.
E n ducunt choreas per arua Nymphæ,
E t musæ numeris suis sequuntur,
I psa & balnea perstrepunt cachinnis.
A n non, adueniente Fœderico
I psa & balnea molliter cachinnent?
I psa & littora suauiter susurrent?
A gnoscunt dominum suum lacunæ.
R egem balneolæ suum salutant,
A ssurgunt & hero suo liquores,

A duentat decus elegantiarum,
E t flos aduenit omnium leporum.
I llum deliciæ sequuntur omnes,
I llum munditiæq; gratiæq;,
E t sceptro species potente digna.
N e, ne balneolæ timete, ne, ne
M auortem socium, trucesq; uultus.
M auortem socium nihil timete.
I ussa nam timet ipse Fœderici,
P aretq; imperio, & ueretur illum,
F elices domino lauante Thermæ,
F elices & hero lauante Baiæ,
O felix spatiante rege littus.
M yrti dicite, Io euge Fœderice,
E uge Io canite, euge Fœderice.

DE Marte in balneis lauante.

Mars ne in balneolis? ualete castra,
M ars ne hic ipse lauat? ualete bella,
C umq; illo est Cytherea? pax adesto,
H oc sors imperat ipsa Fœderici.
T u uero Venerilla dulce cœli,
E t terræ decus, unicum & leuamen,
M olles illecebras decoro amanti,
B landos Marticolo tuo susurros
F ac, & delicias, libidinesq;,
M isce & suauia, iunge dulce murmur.
H is lusus adhibe beatiores,
M ox tinge Ambrosio liquore fessum,
S omnus quo placidus per ossa serpat,

E t belli rapidus furor quiescat.
H oc hoc te rogat ipse Fœdericus.

DE BATHYLLA.

Lauit delicium meum Bathylla,
L auerunt charites simul, Venus'q;
I ntrans balneolum lauat'q;, & hæret,
Quæ sit de numero, choro'q; quarta,
Quæ nam sit charis, extera aut puella,
V nus cum decor esset, una forma.
D um'q; hæret dubitans, & hanc, & illam
P er risum'q;, iocum'q; suauiatur,
S pirauit roseo Bathyllæ ab ore
F ragrans Ambrosii liquoris aura,
Quæ iam de charitum coma suesset
S pirare, artifici manu reposta,
S tillatim & medico liquore tincta.
T unc ridens Cypris extera ò puella
V icisti charites meas, ab arte
Quis spirat coma, cum tibi è labellis
S tillent Ambrosiæ perennis auræ.

DE Hieronymo Carbone patricio Neapolitano.

Cur ille in fluidis calescit undis
C arbo? cur fluidus liquor coruscat?
C arbo cur tepet? incalescit unda?
A n non & Venus è liquore nata
I gnescit face? uis amoris hæc est.
E rgo balneolis meus sub ipsis

C arbo, aut æstuat impotente flamma,
A ut rursum nimio è gelu tepescit,
V t frigus modo nunc calor recurset,
T abet nobilitas amore uicta.
T u uero Theonilla dum lauaris,
F eruentem simul, & simul tepentem
C arbonem cole sic tibi è capillis
S tillent semper amoma, sic ab ore
S pirent ambrosiæ liquentis auræ.

AD TERINAM.

Tecum si liceat uelim Terina,
M e tussis licet & premat grauedo,
T ecum has frigidulas fouere noctes.
O noctes mihi ter quater beatas.
O somnos sine fine prurientes,
M ecum sub tepido Terina lecto,
M ecum sub teneris fouebis ulnis,
M ecum roscidulis procax labellis,
E t suges simul, osculaberisq;.
O noctes mihi ter quater beatas.
Ne tu ne digitis Terina sæui.
N e sæui aridulo Terina dente.
A h quid pallia lectulo excidere?
A h quid lectulus ipse subtremiscit?
N e sæui rogo, ne Terina sæui.
Sic sic ò mea sæuias licebit.
H ac mecum ratione litigato.
N unc uinci patiare, nunc repugna,
E t nunc oscula porge, nunc negato,

N unc risum lachrymis, iocisq; fletum
M isce, & dulcia uerba tinge amaris.
Hæc cum feceris o Terina, mox te
A d lusus placidos resolue mecum,
C omplexa & teneris senem lacertis
L udas delicias uenustiores,
D icas blanditias procaciores,
F ingas nequitiam proteruiorem,
E t ludos age fac licentiores,
E t noctem quoq; duc amantiorem,
D um lassis sopor instet ex ocellis.

AD SVARdinum Suardum.

Et noster quoq; balneas frequentat,
C umanum colit & sinum Suardus.
A deste hendecasyllabi lauanti
R omano & sale, & attico lepore,
M ulcete & placidos sinus legentem,
E t cantu & numeris Catullianis.
Ne tu ne mea Syrmoni desis,
I ntactos calamis modos referre,
O blandis comes, atq; amica cycnis
D ic o dic aliquid meo Suardo,
Quod dulce & lepidum, quod & uenustum.
S ic nostra Antiniana, sic Patulcis,
N unquam non roseas tibi corollas,
N unquam non tibi myrteos liquores
G ratæ sufficiant, & usq; lætas
S ebetus salicum ministret umbras.
Regnabat Veneris puer, iugoq;

H eroas, superos, Iouem'q; & ipsum
V ictor subdiderat, coegerat'q;
V ictos, seruitium pati superbum.
S upplex Acrisii ad fores iaceret
R egnator superûm futurus imber,
D uctaret niueos greges Apollo,
A mphriso teneras leuante curas,
N eptunus liquidos subiret amnes,
E leæ ut foueat sinum puellæ,
E sset Persephone rapina Ditis,
L udus Mars Veneris, senex equinos
A h diuûm pater induisset armos.
I re ad latmidas osculationes
O rnato properaret ore Luna.
E rgo hinc uulnifico superbus arcu,
P rostrator'q; hominum, deû m'q; uictor,
E t cœli domitor puer, soli'q;,
A usus Pallada, Palladis'q; pectus
I ntorto penitus ferire telo,
I nnisus'q; humeris manu, genu'q;,
L unato iaculum tetendit arcu.
I rato minitante uulnus ictu
A uertit dea tortilem sagittas,
A c uanas iaculi refregit iras
P rætenta ægide, Gorgonis'q; crine,
Q uo uiso, pueri repente ocelli
A fflati tacito ueneno ibidem
O bducunt tenebras, uocat'q; matrem
I nfelix puer, obtegit'q; uultum,
E t flens lumina capta pergrauatur

Infelix

I nfelix amor, abdit & pharetram
A h mœrens Amor, ah puer misselle,
E t cæcus simul, atq; inermis erras.
A h terræ domitor, simul'q; cœli
R ideris pariter dijs, uiris'q;
I mbellis pariter, puer'q;, Amor'q;,
I nfelix iterum puer, deus'q;
D elapsæ interea polo sagittæ
I ussu Palladis, ægidis'q; tractu,
Quæ fixæ steterant, rotante penna
S axosi procul Ansuris recessu
S ubsidunt parili simul ruina.
H ic illas dea uertit in uirentis
S yluam suberis, ac referre iussit
A tro cortice, fungidis'q; uenis
C onatus fragiles, minas'q; inanes,
E t uanos sine uiribus tumultus.
I n fungos igitur repente uersæ
E gerunt faciles solo meatus,
E gerunt teneras repente fibras,
M ox sese tenues agunt in auras;
S urgunt'q; in solidum subinde robur
S cabro cortice, fungidis'q; libris,
Quo post in soleas, pedum'q; in usus
V ertant obprobrium perenne secli.
Quid sæuis dea? Quid fremens minaris?
A ut cur ægida concutis'q; parmam?
N am mater pueri dolore uicta
P hœbum consuluit. recludit ille
F atorum seriem, docens salutem

B adianis fore fontibus petendam.
Q uod mox contigit annuente fato,
C umanos puer ut sinus pererrans,
I ntrauit placidos lacus, & ipsis
L auit fontibus, ac calente lympha.
T er ludens, oculos puer lauabat,
T er natans, puer ora surrigebat.
I lli candida lux repente fulsit.
F ulserunt nitidæ ad latus pharetræ,
E ffulsit nitor aureus metalli.
F ulserunt nitidi lacus, sinusq;,
F ulsit plus solito serenus aer,
E t toto micuere littore undæ.
T um felix amor, & puer, deusq;
T inxit spicula feruidis in undis.
M ox læto pariter salutat ore.
S aluete ò liquidi lacus, & undæ.
S aluete ò latices mihi salubres.
O salue mihi Tulliana lympha.
D e cuius merito resumo tela,
C uius munere & hic resurgit arcus.
Q uo sitis memores meæ salutis
H ocq; ut secula, posteriq; norint,
Q uæ uis est mihi, quæ meis sagittis,
H æc ipsa & tibi sit salubris unda,
Q uæ uis est mihi, quæ meæ pharetræ.
S it uobis latices, bonæq; thermæ.
M ecum uos pariter fouete amantes,
E t curas iuuenum, & puellularum.
M ecum hos & capite, & tenete captos

G ratis illecebris, leporibus'q;
N unquam blanditiæ, ioci'q; desint,
E t nunquam choreæ, leues'q; cantus,
S emper desidiæ, libidines'q;,
E t cœnæ, & lepidi sales, & ipsæ
A ssint nequitiæ, procax'q; lusus.
O dulces mihi balneæ & salubres,
D ulces balneolæ, uenustulæ'q;.
I psa & littora, & ipsi ament recessus,
E t tellus amet, atq; ament lacunæ.
D ixit, mox residem tetendit arcum,
E t strinxit uolucres manu sagittas,
Q ueis & flumina fixit, & paludes,
E t colleis simul, atq; opaca lustra.
C onfestim uolucres simul, feræ'q;,
E t pisces simul in furorem adacti,
S enserunt pueri trucem pharetram,
S enserunt syluæ'q;, flosculi'q;,
B aianis amor ipse ut insit undis.
Hæc ludens mihi Syrmonis. at tu
S ic nostras cole balneas Suarde,
S ic nostri lege littoris recessum,
V t leges teneas Amoris, ut te
E t littus sciat, & sciant lacunæ,
E t colles quoq; sentiant te amare.
Q ui Baias colis, & colas amores.

SALVTEM DICIT Hendecasyllabis. hinc rogat lectores, ut suo cineri bene precetur.

Auete Hendecasyllabi, meorum
A uete illecebræ, ducesq; amorum,
A uete ô comites meæ senectæ,
R uris deliciæ, atq; balnearum.
S it lusum satis, & satis iocatum,
E t finem lepidi sales requirunt.
E st certus quoq; terminus cachinnis.
E rgo qui iuuenes meas legetis
N ugas, qui teneræ iocos Thaliæ,
O ptetis cineri meo quietem.
Sit tellus leuis, & perenni in urna
N on unquam uiolæ, rosæq; desint,
T ecumq; Elysiis beata campis
V xor perpetuas agat choreas,
E t sparsim ambrosii irrigent liquores.
Sic uobis in amore nil amarum,
N il insit nisi dulce. sic amando
E t noctes pariter, diesq; agatis,
A ssistat lateri & comes uoluptas.

IOANNIS IOVIANI PONTANI TVMVLORVM LIBER.

TVMVLVS DRVSILLAE.

V ne etiam Drusilla iaces? te ne improba Cloto
A bstulit? an dubitem numina & ipsa mori?
T ecum deliciae, tecum ueneresq́;, iociq́;,
Et decor, & cultus, munditiaeq́; iacent.
B landitias, charitesq́; omnes extinxit auarum
Funus, & ex ipso est funere inermis Amor.
O tia Amor, Venus otia agit. discedite amantes.
Bella uacant iuuenum. Libera corda uacant.
S ed nec bella uacant, nec Amor sua perdidit arma.
Transtulit in superos tela, facesq́; Venus.
N unc superos Drusilla feris, nunc spicula mittis.
Tela oculis, oculis retia, & ore paras.
I uno Iouem, Citherea tuum complectere Martem.
Coelum amat. an cessas Drusula? tende, feri.
I unonem spernet coniux, dirceius Heben.
Ius tibi cedet Amor. cedet & arma Venus,
I ura dabis superis. superi tua iussa sequentur.
Ipsa sedes, uulgus sternitur ante pedes.
S ed nec iura dabis, nec dij tua iussa sequentur.
Ipsa iaces. tellus & breuis ossa tegit.
L aetatur Iuno cuius prece sedula Cloto

Sustulit.i demens, & uenerare Deos.

TVMVLVS Luciæ filiæ.

L iquisti patrem in tenebris mea Lucia, postquam
E luce in tenebras filia rapta mihi es.
S ed nec tu in tenebras rapta es, quin ipsa tenebras
Liquisti, & medio lucida sole micas.
C œlo te natam aspicio. num nata parentem
Aspicis? an fingit hæc sibi uana pater?
S olamen mortis miseræ. te nata sepulchrum
Hoc tegit. haud cineri sensus inesse potest.
S iqua tamen de te superat pars nata, fatere
Felicem quod te prima iuuenta rapit.
A t nos in tenebris uitam, luctu'q; trahemus.
Hoc pretium patri filia quod genui.

TVMVLVS Angelinæ Senensis.

N e cœlo idalium sydus, ne quærite amantes.
Occidit ipsa, latet uicta dolore Venus.
L ugent te Angelina Deæ. flet gratia, Amor'q;.
Deseruit tristem tristis & ipse Senas.
E xtinxit'q; faces puer, excussit'q; pharetram,
Et decor humatas traxit in ore notas.
M undiciæ, cultus'q; nigra sub ueste pheretro
Intulerant. ducit funera acerba pudor.
V t posita est tumulo, cunctæ planxere puellæ.
Abrupit flauas blandida Nympha comas.
H as inter Iunipra graui superata dolore
Mœsta silet, lachrymæ pulchra per ora fluunt.
I psa lauat corpus lachrymis, ungit'q; liquore

Quem niger è lento palmite fundit Arabs.
I psa uale extremum peragit dum, uoce retenta
Concidit, & uisa est se quoq; uelle mori.
D ij factum aspexere, breui nam tempore surgit
Iunipera è lachrymis Iuniper orta tuis.
M ansit Arabs odor in ligno. de cortice amaras
Quæ referat lachrymas, nunc quoq; gutta cadit.
Qui sparsi crines tumulo iacuere peremptæ,
Nunc uestit ramos horrida fronde coma.
D is pietas, Iunipra tua est accepta sorori.
Contingit per te nanq; perennis honos.

TVMVLVS IESELMINAE.

P arce hospes uiolis. manes ne læde sepultos.
Si nescis, flores hi quoq; numen habent.
Quæ uiolæ nunc sunt, fuit olim culta puella,
Vota parum felix soluere quæ nequijt.
V ouerat amplexus primos, atq; oscula prima,
Et primos flores hoc Hymenææ tibi.
N on passa est Lachesis. miseri posuere parentes
In tumulo, & mœstis thura dedere focis.
C ertarant quæq; ora rosis, quæq; oscula gemmis,
Atq; oculi, per quos bella parabat Amor,
T abuerant, immane nefas, tenuesq; papillæ,
Scilicet optasset quas Cytherêa sibi.
T um memor ipse sibi uotos Hymenæus amores
Transtulit in florem corpora uersa nouum.
P ro cute subrigust cortex, proq; ossibus hæsit
Stipes, & è fibris fibra renata sua est.
P lurima quæ fuerat Nymphæ coma, plurima mansit

Et densum folijs præbet opaca nemus.
S parsus & in toto fuerat qui corpore candor,
Nunc multo niuei floris honore nitet.
M ansit odor, mansit'q; alio sub corpore nomen.
Hoc uoti pretium dia puella tulit.
I eselmina fuit nomen. flos dictus ab illo est.
Quisquis amas, tumulo parce, nemus'q; cole.

TVMVLVS VIOLANTHIS.

H. Quæ n'hic uirgo iacet? M. Cuius de funere mœrens
H. Fregit Amor pharetram, dissecuit'q; genas.
H. Quis comes in tumulo? M. Lusus, ueneres'q;, ioci'q;.
H. Quis tam demisso qui madet ore? M. decor.
H. Quod nomen? M. Violanthis. H. Origo nois unde est?
H. Surgebant uiolæ fixit ubi illa pedem.
H. I mmanē Lachesin, qđ nunc rapis, heu breuis est fons
Quem neq; ros posthac, lympha nec ulla riget.

TVMVLVS AVRAE.

T ecum unà mea nata mori, mater'q;, pater'q;
Debuimus, tribus hæc ut domus una foret.
N ata patri, nata matri, & soror una sorori,
Dic ah dic miseris nata soror'q; ubi es?
H as pater infelix lachrymas, miserandaq; mater
Exoluit, crines hos soror atra tibi.
N ata audi. pater hic genuit. dedit ubera mater,
Et tenera infelix pressit ad ora soror.
N on audis. nil dona mouent ingrata, nec usquam es.
Nec pietas, aut est ullus in orbe Deus.
T erra tibi has lachrymas miserorum dona parentum

Mobilis, at uoces aura sororis habe.
Aura tenes, quod adhuc nomen miserabilis auræ
Terra quod heu cineres uiscera nostra tegis.

TVMVLVS ELYSIAE.

Quæ potui, lachrymans persolui funera mater,
Et tibi quæ nollem filia dona dedi.
Nam tecum quamuis primo cum flore iuuentæ
Optarim cineres contumulasse meos.
Sed uetuere Deæ. Natura sæuior illis,
Et proprio quod non ense iacere licet
Hæc Ariadna tibi soluit cum coniuge grato.
Aeternum, ac felix mater Elisa Vale.

TVMVLVS SANTIAE.

Quod uitam sine me coniux inuitus agebas,
In lucem ipse artis munere restituis.
Sic tibi nec sine me uita est ingrata futura,
Nec mors quam fuerat, tam sit acerba mihi.
Sed neq; me ad lusus, uel ad oscula grata uocabis,
Mutua ne'ue etiam uerba referre putas?
Nam corpus pictura refert, non corporis usum.
Atq; hæc nunc uates, Santia non loquitur.

TVMVlus Antonij Panhormitæ.

Siste hospes. fas est cantus audire Dearum.
Grata mora est musæ nam loca sacra tenent.
Antoni monimenta uides. hinc templa frequentant.
Ille fuit sacri maxima cura chori.
Illum sæpe suis medium statuere choreis.

Duxit compositos arte docente choros.
S æpe lyram cessit Clio, cessere sorores.
Concinuit teneros uoce, manu'q; sonos.
E xtinctum fleuit'q; Aon, fleuit'q; Aganippe.
Sebetus miseros egit in amne modos.
S irenes quoq; de scopulis miserabile carmen
Ingeminant. planctu littora pulsa sonant.
P ierides tristem ad tumulum effudere querelas,
Pierides passis post sua terga comis.
H inc creuit desyderium, nec cura recessit
Vatis, at extincto uate recessit amor.
C onueniunt nunc ad tumulum, celebrant'q; choreas,
Et memorant lusus magne Poeta tuos.
E n audis, sonet ut lenis concentibus aura?
Vt strepat applausu concita terra pedum?
H æc uati memores Musæ post fata rependunt.
Carminis hoc meritum est, num satis? hospes abi.

TVMVLVS THEODORI.

S ume lyram. dic Musa modos dũ condimus umbrã,
Et puer, & coluit numina uestra senex.
I ndignus tellure, Deos Theodore petisti.
Sera quidem, tamen est longa parata quies.
V irtute, ingenij'q; bonis hoc ipse parasti,
Vt cœli aspiceres aurea tecta senex.
N os artus terra tegimus. tu caste sacerdos
Da requiem. Aeternum iam Theodore Vale.

TVMVLVS Francisci Hauriæ.

M anibus hoc sacrum est. Manes ne læde uiator,

Sed terram cineri quæso precare leuem.

H auria Franciscus iacet hic, iacet ipsa uoluptas,
Delicias'q; orbis inuida claudit humus.

H eu fatis inuise puer, fallax'q; parentis
Spes, & germanæ cura, dolor'q; tuæ.

T u ne puer miseræ subito tam erepte parenti?
Heu nimium misero mors properata tibi est.

Quod si certa suas referunt post semina messes,
Nimirum hæc casiam, thuraq; terra dabit.

TVMVLVS Compatris.

C. D ic Tumulo pia uerba. feres pretium. Iacet hic, qui
Non sensit liteis, iurgia'ue ulla domi.

H. M acte uir ingenio spiret uer, floreat urna,
Dent pacem & cineri numina. da pretium.

C. D o pretium. fuge uincla tori. fuge iura mariti.
Non tibi erunt lites, iurgia'ue ulla domi.

H. D ucta est. coniugium subij, succurre marito.

C. Ducta est Parthenope si tibi, uiue Senis.

H. M acte iterum tibi uer spiret, tibi floreat urna,
Et pascant manes Attica mella tuos.

C. C ompater hanc legem statuit. connubia uita.
Connubijs nanq; est addita rixa comes.

H. I ncrescant tumulo uiolæ, nascatur amomum,
Vestiat & cineres spica Cilissa tuos.

TVMVLVS Penthesileæ Sororis.

S eptennem te fata soror rapuere parenti,
Dum tener in cunis ubere matris alor.

N on sensi tua fata, tamen consueta petebam

O scula, consuetos blanda per ora modos.
S æpe sinum, dulceis'q; iocos, teneros'q; cachinnos,
Et uultum, & gratis illita uerba sonis.
S æpe etiam lachrymis, quod abes, & uoce querebar,
In somnis etiam sæpe petita mihi.
E t risi quod ades, fleui quod abire parabas.
V beraq; ex ipso reppulit ore dolor.
S enserat hoc nutrix, fingit uocem ipsa sororis.
Admoui repetens ubera ad ora mihi.
H oc potui soror in cunis præstare peremptæ,
Nunc titulum, et lachrymas uerbaq; fratris habe.
S parge puer uiola tumulum, diffundito Nardum.
Fumet odorato myrrhaq;, thus'q; rogo.
A ccipeq; & lachrymas fratris soror, accipe questus.
Atq; etiam, atq; etiam Penthesilea Vale.

TVMVLVS Leonardæ Auiæ.

H. D ij manes saluete, an quas hic conditis umbras?
M. Salue hospes, sanctam condimus hic animam.
H. Quis titulus? Ma. Leonarda iacet Pōtana sepulchro.
Post centum, ac denas conditur hic segetes.
H. C ustodes quis uos statuit? Ma. probitas'q;, pudor'q;.
Constituit tumulos an Dea? Ma. constituit.
R elligio tumulos statuit. iunere puellæ
Pierides, quoniam cura nepotis erat.
T u requiem cineri optato. Sic fata quiescant
Et tua. uis ne aliud? Ho. iam'q; ualete, abeo.

TVMVLVS PATRIS.

I n tumulo situs est uatis pater. hoc satis esset,

Sed pater ipſe ſuis laudibus auctus erat.
N on eſt quod tumulo exoptes, cœlum ille petiuit,
Sed uenerare pijs oſſa repoſta locis.
A nte diem rapuit Iacobum mors. filius illi
Quæ nequijt cunis, dat modo iuſta ſenex.

TVMVLVS VENERILLAE.

H os tumulos ne temne precor, ne temne uiator.
Sic tua contingant gaudia, ſi quid amas.
D a requiem & cineri. Virgo iacet. huic ſua quondã
Regna ferus ceſſit, matre uolente, Puer.
S pirabat ueneres oculis, afflabat amores
Ore ſinu charitas, deſidiamq; genis.
C ontulerat ſtudium formæ nihil, & tamen illi
Sæpe comam finxit, pinxit & ora Venus.
C onſuluit ſpeculum nunquam. Cytherea negarat,
Ne flammam è facie duceret ipſa ſua.
R iſiſſet blandi paſſim comitantur amores,
Ridebat fuſo gratia & ipſa ſinu.
H anc iuuenes arſere, ſenes cupiere, puellæ
Optauere marem. Qui uidet, ille perit.
P erſephone inuidit, uellitq; a uertice crinem.
Illa cadit. cecidit forma, decorq; ſimul.
I pſe amor, ipſa Venus miſero incubuere pheretro.
Planxerunt charites pectora nuda manu.
V t ſpolia, effigiemq; uidet plutonia coniux,
Pœnitet, & ſpecie uincitur inuidia.
F annia dicta fuit uati, Venerilla puellis.
Quisquis amas, tumulo ſerta, roſamq; dato.

TVMVLVS Henrici Puderici.

Quid satis huic hospes cineri feliciter optes?
Cui fuit ex omni parte probata fides.
Cognatis, patriæ bonus, & uir commodus agris,
Vtilis & bellis parq; domi, atq; foris.
Detractum Henrico nihil est sub iudice morum,
Quo merito iactat se Puderica domus.
Dic igitur pia uerba simul cum thure sacerdos.
Da nardum. huic tumulo dicere non sat aue est.

TVMVLVS Harmosines.

Harmosine iacet hic. fractos quos respicis arcus,
Et sparsos crines, atq; sine igne faces,
Arcus fregit amor, Charites sparsere capillos,
Extinxitq; suas ipsa Erycina faces.
Quæ tumulo increuit laurus myrtiq;, rosæq;,
Pieridum è lachrymis noueris esse satas.
Harmosine extincta est, sensusq; extinctus amandi.
Nemo amat, & numen desiit esse Venus.
Infelix quid ages uates? i, desere cœtum,
Et pete inhumanis lustra habitata feris.
Frange lyram, contemne deos, lucemq; perosus,
Noctem ama, & à somnis gaudia posce nigris.

TVMVLVS Thermionillæ.

Hunc tumulum, siquis tumulũ uocet hunc, ubi Nais
Syluicolis habitat Nais amata procis,
Hunc tumulum cultæq; nurus, teneræq; puellæ,
Et multo ueniens thure frequentat anus.

N ai doce causam. nam te pars tangit honoris.
Sic ego sic roseo Naias ore refert.
D octa lyra, docta & cantu, spectanda choreis,
Et præsignis acu Thermionilla fuit.
H anc multi petiere, & multos ipsa petiuit,
Ausa dare & cunctis, ausa rogare prior.
C ui pretium sine honore fuit, primaq; iuuenta
Exegit gratis munus amoris amans.
I nde ubi ruga genas laxauerat, aduocat arteis
Sedula, & ignotas tentat inire uias.
M unera dat, blandasq; preces ad munera iungit,
Et precibus gratos adijcit apta modos.
A nte hanc indoctæ iacuere ad uota puellæ,
Et nulli motus, linguaq; muta fuit.
P rima leues agitare nates, tremulumq; mouere
Scit femur, & gratas continuare uices.
E t docet inter opus miscere ad gaudia rixas,
Et querulum murmur, uerbaq; digna iocis.
O scula nunc repetita dare, ac repetita referre,
Et nunc pugnaces opposuisse manus.
P rima Arabum molli de pectore fudit amomum,
Pestanam & cypria miscuit arte rosam.
E t leuem erasa uellit lanugine pubem.
Vt nunc ars hæc sit, quæ rudis usus erat.
A t postquam confecta situ, confecta senecta
Tabuit, & nullum comperit arte locum,
V rbe procul licta, molleis concessit in hortos,
Deliciasq; petit rubre Priape tuas.
S acra dei multa cum relligione ministrat,
Et pleno felix pectore numen habet.

Hanc adeunt quæcunq; optat, uel amare recusat,
Atq; redit uotis utraq; plena suis.
Ipsa uelit, faciles educit carmine partus.
Fœcundam & sterilis quæ fuit ante, facit.
Ipsa uelit, sæuas compellit amare nouercas,
Hippolyto partes sollicitante suas.
Longum est enumerare. Cytæida uicit, & illam,
Quæ potuit fratris spargere membra sui,
Quæ potuit nautas in mille nouare figuras,
Tantum illi nomen marsicaq; herba dedit.
Hinc tumulum cultæq; nurus, teneræq; puellæ,
Et multo ueniens thure frequentat anus.
Ipsa ministerijs data sum comes, & mea certa
Nota fides. Vni fidit & illa mihi.
Si meritum quæras, utraq; est accepta Priapo,
Prostratæ & pretium uirginitatis habet.

TVMVLVS MIRTILAE Puellæ Neapolitanæ. Amator ad tumulum queritur.

Hic soli mihi flere licet, tu laurus, & unà
Myrtus ades, paucis & lapis iste notis.
Parue lapis, quem flore nouo, quem thure sabæo,
Et ueneror multa tum prece, tum lachryma,
Tu mea, tu miseri tumulo male contegis isto
Gaudia, & exultas sæue dolore meo.
Redde meos, mihi redde meos, redde improbe amores.
Quid iuuat è lachrymis immaduisse meis?
Immadeas. maduisse iuuet. Si non mea flendo
Lumina siccatæ deficiunt lachrymæ.

Sed

S ed lachrymas tibi habe. nec. n. queror. accipe odores.
Accipe cum fletu munera mista suo.
V nguenta, atq; rosam, & costum properate puellæ,
Et uiolam, & mitis spargite ueris opes.
S pargite opes Arabum, lachrymas ego. tu lapis illas
Ebibe, & in rorem lumina abite nouum.
R ore nouo madeat tellus, quæ contegit ossa,
Ossa pios manes, numen & ossa meum.
A t tu perpetua laurus quæ fronde uirescis
Tu myrtus, de qua Myrtila nomen habet,
F undite odoratos flores, syluamq; perennem
Ad tumulum lachrymis crescite & usq; meis.
C rescite iam in latices. liquidū iam soluor in amnē,
Iam fluo. sed fluidum me tamen urit amor.

TVMVLVS BARCAE Ancillæ.
ipsa loquens inducitur.

P athma mihi in patria nomen tellure, Ioanna
Hic fuerat, Mauro Barca uocata seni.
S eruiui Mauro, ingenuam me patria uidit.
Hic domini laribus ius uel herile dedi.
M undicijs placui dominæ, fusoq;, fideq;
Demerui dominum sedulitate, & aqua.
N ec musis non cara fui. me carmine musæ
Donarunt, tumulo qui mihi uenit honos.
D ulcis hero, dulcisq; heræ, Charitum quoq; cura,
Et cura Aonidum scita Ioanna fui.
I psa manu dominæ pheretro collata, deditq;
Ad pheretrum lachrymas, qui mihi fuuit, herus.
Quemq; sinu tenerum foui, cui garula lusi,

Ad cunas locat hac natus herilis humo.
I lle mihi inferias, ille & funebria soluit,
Digne parens nato, digne parente puer.
T erra mihi sit, & aura leuis, natoq;, patriq;.
Sis memor, & Barcæ sis mea dulcis hera.

TVMVLVS Ariadnæ Saxonæ Vxoris.
Viator, Vmbra, & Hiacynthus
colloquuntur.

Vi. Vnde rosæ ad tumulos? unde hæc uiolaria? nunqd
Hi tumuli & uiolas, & peperere rosas?
Vm. Ver tribuit sua iura, simul tribuere Napeæ.
Hinc cineri, hinc uiolas, hinc peperere rosas.
I psæ & acidalio Charites de fonte liquorem,
Ipsa & acidalio rorat ab amne Venus.
H inc uiolæ florent. hinc roscida lilia canent.
Hinc tener ipse tuo flore Hiacynthe nites.
E t nitet, & queritur morienti flore Hiacynthus,
Suspiratq; nouo iure dolore puer.
E n audis, lachrymosa uolant suspiria, & udis
E folijs sese flebilis aura ciet.
Hi. F ormosæ quondam dominæ mihi cura uacabat.
Hinc mihi tuta æstas. hinc mihi mitis hyems.
M e dominæ faciles digiti, studiumq; colebant.
V er mihi sic semper, rosq; perennis erat.
E xtinctã flerũt Nymphæ. Venus aurea q̃sta est,
Terq; comam euellit, ter scidit ipsa genas.
I nde mihi, & nitidus cecidit flos, & mihi tristis
Venit hyems, perijt qui fuit ante, nitor.
Vi. F elices tumuli, cinis at felicior. en tu

Dic puer, unde nouus qui tibi uenit, honor.

Hi. Arebam dominæ interitu, ſed cõiuge adempta
Vir mihi de lachrymis ſubuenit uſq; ſuis.
Hic tumulo ex oculis rorem diffundit amicum.
Hic cinerem ex oculis imbre fluente riget.
Hinc redeo in florem. flos hinc ad buſta reſurgit,
Scribitur & folijs nota querela meis.

Vi. Felices tumuli, cinis & felicior. heu quæ
Sors dominam eripuit mœſte Hiacynthe tibi?

Hi. Inuidia eripuit dominam, Lucrinide in unda
Dum lauat, & calidis nuda fouetur aquis.
Obſtupuit forma Nymphæ Miſenia, & atro
Inuidia infectas felle uenenat aquas.
Hinc rapta eſt. fleuere Deæ, lachrymisq; dolorem
Teſtatæ. ad tumulos inde perennis honor.
E lachrymis uiolæ, lachrymisq; roſaria uernant,
Et mihi de lachrymis hic quoq; creuit honor.

Vi. Vſq; fluant lachrymæq; tibi, uiolisq;, roſisq;,
Vmbraq; flebilibus uſq; rigetur aquis
Dic age de lachrymis ſate flos, dic ô puer alte
De lachrymis titulum, dulceq; nomen heræ.

Hi. Illa tori benefida comes, cuſtosq; pudici,
Cuiq; & acus placuit, cui placuere coli.
Quæq; focum, caſtosq; lares curauit, & aræ
Et thura, & lachrymas, & pia ſerta dedit
In prolem ſtudioſa parens, & amabilis, uni
Quæ ſtuduit caro caſta placere uiro,
Hic poſita eſt Ariadna. Roſæ, Violæq; niteſcant.
Quæ poſita et lachrymis. hic mihi ſurgat honos.

Vi. Vrna crocum dominæ fundat, diſtillet amomum

Ad tumulum, & cineri spica Cilissa fluat.

TVMVLVS Christianæ matris.

Optabunt tibi Christiana Musæ
Ad bustum bene, nec mihi negabunt
Ad matris tumulos adesse flenti.
Has lactis pretium tibi quotannis
Ex uoto lachrymas parens dicamus.
Hos questus tibi pro labore, & æstu,
Pro puerperij damus dolore,
Pro casta simul institutione,
Pro linguæ studijs, boniq; cultu.
Et desyderium tui perenne,
Et suspiria pectoris uouemus
Cum luctu, gemitu, dolore, & æstu.
Nec musæ numeros negant querenti.
Quod uiuis bene, quod deos uereris,
Quod castum colis, & probas modesta,
Hinc te Pierides puellæ amarunt,
Amauit dea uirginum magistra,
Atq; hinc te ad socios choros uocarunt,
Inter quos agis, & beata ludis.

TVMVLVS Lucilij filioli. Præfica puellas alloquitur in funere. Puellæ respondent.

Pr. Infanti lachrymam ad tumulos, floremq; puellæ
Spargite. num et uestro est dignus honore rogus?
P. En flores. Nardũ ad tumulos, balneumq; liquamus

Ipsæ etiam lachrymæ sponte per ora fluunt.

Pr. N il infans, ore infanti, uix uagit. at ipsæ
Munera uestra pijs sedulæ obite modis.

P. L ucilli tibi lux nomen dedit, & dedit ipsa
Mater stella tibi, stellaq;, lux'q; simul.

E ripuit nox atra, nigræ eripuere tenebræ.
Vixisti uix quot littera prima notat.

H os ne dies? breue tam ne tibi lux fulsit, & auræ
Maternum in nimbis sic tenuere iubar?

I nfelix fatum, puer heu male felix, heu quod
Nec puer es, nec lux, nec nisi inane quid es.

P. S it uobis uer perpetuum, ac sine nube puellæ
Lucilli, & cineri spiret inustus odor.

NVTRIX SOMNVM INVITAT.

Omne ueni, tibi Luciolus blãditur ocellis,
Somne ueni, uenias, blandule ſomne ueni.
Luciolus tibi dulce canit. ſomne optime, ſomne
Somne ueni, uenias, blandule ſomne ueni.
Luciolus uocat in thalamos te ſomnule ſomne
Somnule dulcicule, blandule ſomnicule.
Ad cunas te Luciolus uocat. huc age ſomne
Somne ueni ad cunas, ſomne age, ſomne ueni.
Ad cubitum te Luciolus uocat. eia age ſomne
Eia age ſomne ueni, ſomnule blande ueni.
Luciolus te ad puluinum uocat, inſtat ocellis.
Somne ueni, uenias, eia age ſomne ueni.
Luciolus te ad complexum uocat, innuit ipſe,
Innuit, en uenias, en modo ſomne ueni.
Veniſti bone ſomne, boni pater alme ſoporis,
Qui curas hominum, corporaq; ægra leuas.

NVTRIX cum tribus ſororibus infantulo uagienti blanditur.

E uagi, ne blande puer, ne paruule uagi.
Blanda uocat blandum Lucia Luciolum.

Ne nagi, ne lachrymulis corrumpe misellis
Turgidulosq; oculos, turgidulasq; genas.
Ecce tibi balbo ore sonat, blæso ore susurrat
Eugenia, & dulces garit in aure iocos.
Ecce tibi inflectens molleis Aurelia uoces,
Fabellas bellas, carmina bella canit.
Ne nagi mellite puer. tibi Luscula ludit,
Gestit & ad cunas blanda Catella tuas.
Curtiolus tibi subsultans. en se erigit, en se
Iactitat, en teneri cruscula lambit heri.
An lingis lasciue genas. ah Curtule Curti
Ipsa tibi irascar Curtule Curtiole.
Tu ne genas, tu ne ora? meus est puer, improbe Curti.
Luciolus meus est improbe Curtiole.
Improbe, an ne audes? ah risit Lucius, ah se
Iecit in amplexus Lucius ipse meos.
En pectus formose tuum mihi dulcia iunge
Oscula, & in solito molle quiesce sinu.
hAs ego Luciolo mammas, hæc ubera seruo.
Dextera mamma tua est, ipsa sinistra mea est.
Singultit sed Luciolus, mutare licebit.
Ipsa sinistra tua est, dextera mamma mea est.
Vtraq; sed potius tua sit, iam desine flere,
Desine, dextra tua est, mamma sinistra tua est.
Risit Luciolus, mammasq; utrasq; momordit.
Tu ne meas mammas credule, tu ne meas?
Iam sæuit quod dico meas. ne candide sæui.
Hæc, atq; illa tua est, utraq; mamma tua est.
Nunc Luci nunc sugge ambas, ne quis malus illas
Auferat, & clauso scite reconde sinu.

O Ra quis, aut qs labra mihi, linguã'q; momordit?
Lucius improbulus, Lucius ille malus.
Quis collum, mammas'q; meas, pectus'q; momordit?
Lucius ille malus, Lucius improbulus.
N e posthac, ne tange puer, cui basia seruo,
Labraq;, cui linguam Antinoo Antinoo.
I am properat Lisella. pedum uestigia sensi.
Ecce uenit nudo Lisa parata sinu.
E n tibi lacteolæ Luci formose papillæ,
En tibi turgidulo plena mamilla sinu.
T ota tibi tua Lisa uacat, tua Lisula tota est.
Sume uenuste puer ubera, carpe sinus.
C arpe sinus formose tuos, somnum'q; capesse.
Dicetur cunis Nenia grata tuis.
P Allidus Eumonius puer est, Tityus'q; nigellus.
Vagit & hic noctes, uagit & ille dies.
L uciolo roseus color est candore refusus,
Nec uagit noctu, nec strepit ille die.
D espuit Eumonius mammas, tundit'q; papillas,
Oscula dat tumidis Lucius uberibus.
N on Tityum Fabella iuuat, non nenia Lippæ
Nenia Luciolo, uerbaq; ficta iuuant.
R idet & insomnis, & Lisæ Lucius hæret,
Auferat & ne quis callidus ipse timet.
N E latra, ne pelle bonum bona Luscula somnum,
Et tibi nam somnus Luscula gratus erit.
I ngredere ò bone somne, nihil bona Luscula latrat,
Luscula Luciolo, Luscula blanda tibi est.
I nnuit ipsa oculis tibi Luscula, Lucius ipse
Innuit, & dicit somnule leuis ades.

L usciula iam dormit, stertit quoq; bella catella,
Et sua Luciolo lumina fessa cadunt.
D ormi Luciole, Luci dilecte quiesce,
En canit ad cunas garula Lisa tuas.
M ulcet languidulos, saturat quoq; somnus ocellos,
Somnus alit uenas, corpora somnus alit.
E t sedat curas, requiem'q; laboribus affert,
Odit tristitias, grandia semper amat.
S omne bone o cunctis, adsis mihi candide somne.
Somne bone & pueris, somne bone & senibus.
I pse mihi tumidas satura bone somne mamillas,
Vbera Luciolo quo mea plena fluant.
S entit Luciolus, dormit'q;, & ridet, & optat,
Et mammas digitis prensitat usq; suis.
E uge puer, sitibunde puer, cape lassule somnos.
Mox tibi iam uigili lacteus amnis erit.
e Xcitus e somno meus est puer, huc age Lisa,
En age delicias accipe amate tuas.
E t sitit, & ridet, dulces & uertit ocellos
Ipse tibi, uultus aspice cara tuos.
H is pro blanditijs teneras da Lisa papillas
Luciolo, amplexus quos parat ipse tibi.
A n refugit mala Lisa, nihil mala Lisa ueretur.
Carpe puer plenos ubera carpe sinus.
S uge ambas, submorde ambas, ne parce, papillas.
Vbera Luciolo stulta negare potes.
S cinde comas, contunde sinus, distringe capillos.
Tu ne meas fugias improba serua manus?
C ui pectus, mollem'q; sinum, teneras'q; papillas
En cape delicias tinnula plectra tuas.

S ed quisquam nostra puer hic ceruice pependit.
Mentior, an certe est Lucius improbulus?
I mplicuit collo simul, & simul oscula sumpsit,
Improbulus non iam, sed probus ipse puer.
s Cite puer, mellite puer, nate unice dormi
Claude tenelle oculos, conde tenelle genas.
I pse sopor non condis ait, non claudis ocellos
En cubat ante tuos Luscula lassa pedes.
L anguidulos (bene habet) conditq; & claudit ocellos
Lucius & roseo est fusus in ore sopor.
A ura ueni, foueasq; meum placidissima natum.
An strepitant frondes? iam leuis aura uenit.
S cite puer, mellite puer, nate unice dormi,
Aura fouet flatu, mater amata sinu.
q V is puer hic? age Lisa tuas absconde papillas
Hic puer, en illas subripuisse parat.
L isa tege, en tege Lisa tuas, tu ne improbe, tu ne
Lucioli mammas subripuisse paras?
L uciole huc propera, propera nunc candide Luci,
Ille malus properat, tu prior anteueni.
V icisti, atq; hanc ore premas, hanc corripe dextra.
I puer hinc alias, i pue' quære alias.
f V scula nox, orcus quoq; fusculus, aspice ut alis
Per noctem uolitet Fusculus ille nigris.
H ic uigiles captat pueros, uigilesq; puellas.
Nate oculos cohibe, ne capiare uigil.
H ic captat seu quas sensit uagire puellas,
Seu pueros. uoces comprime nate tuas.
E cce uolat, nigraq; caput caligine densat,
Et quærit natum Fusculus ille meum.

O re fremit, dentes'q; ferus, iam dente lacessit,
Ipse uorat querulos, peruigiles'q; uorat.
E t niger est, nigris'q; comis, nigro'q; galero,
Tu puerum clauso Lisa reconde sinu.
L uciolum tege Lisa ferox quos pandit hiatus,
Quas'q; aperit fauces, ut quatit usq; caput.
M e miseram, an ferulas gestat quoq;? parce, quiescit
Lucius, & sunt qui rus abiisse putent.
R ura meus Lucillus habet. nil ipse molestus,
Nec uigilat noctu, conqueritur'ue die.
N e sæui, hirsutas'q; manus tibi comprime sæue,
Et tacet, & dormit Lucius ipse meus,
E t matri blanditur, & oscula dulcia figit,
Bellaq; cum bella uerba sorore canit.
l Isa ueni, expectata ueni, quid lenta moraris?
En age quid cessas? nil remorata ueni.
E t sitit, & uagit, tibi nunc conuitia dicit
Lucius, & caros quæritat usq; sinus.
A h simulant ambo, simulate & perfide Luci,
Fallax Lisa nouis insidiosa modis.
I psa tibi eripiam mammas tibi subdola natum
Subdola quæ fugias, perfide qui renuas.
p Vpe meus, pupille meus complectere matrem,
In'q; tuos propera pupule care sinus.
P upe bone, en cape care tuas mi pupule mammas,
Pupule belle meus, bellule pupe meus.
S ugge, canam tibi neniolam. ne nenia non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?
P upe meus pupille meus, ne nenia non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?

B elle meus,mellite meus,ne Nenia,non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?
S omniculus tibi iam lassis obrepit ocellis,
Dum tibi nate placet Nenia nota nimis.
P upe meus,dormisce meus,ne Nenia nostro
Da noctem nato Nenia somniferam.

I. IO. PONTANI EPIGRAMMATA.

Icini moneo,bene,ac pudice
u Seruetis mihi uos meam puellam,
Ne se conferat ad suos amicos,
Quos omneis amat impotente amore,
N ec mirum,quia mentulatiores.
Quin & si cupitis probi uideri,
T aleis passeribus salaciores
L onge à coniugibus mouete uestris.
E t tu si sapis ò puella nequam,
I stos desere pessimos amicos,
E t mecum maneas bona,& pudica.
N am iuro tibi per tuam Serapim
T ecum continuas iacere nocteis
I n multa recubans fututione.

Deprecatio ad Deam noctis.

n Ox amoris conscia,quæ furenti
Ducis optatam iuueni puellam,
G rata dis magnis,& amica castæ
Nox bona Lunæ.

Quam colunt unam Genius, Hymenq́;,
Et suo gaudens Erycina nato,
Cum ferus diras acuit sagittas,
Sumit & arcum.

O puellarum decus, & uoluptas
Sentit à te qualia dona lectus,
Lectus expers te sine basiorum, &
Deliciarum,

Quas simul iuncti faciunt amantes,
Dum cubant complexibus obsequentes,
Et terunt compacta labella labris
Dentibus, atq;

Lingulas suggunt, animiq́; florem
Ore deducunt querulo, pariq́;
Concidunt motu, resoluta postquam
Grata libido est.

Tu quies rerumq́; hominumq́; sola,
Tu graues curas, & amara fessæ
Amoues menti, & refoues benigno
Pectora somno.

Tu redis mundo redimita frontem
Syderum sertis, & amica blando
Rore perfundis uiolaria, agros
Frugibus explens.

Da meis finem dea quoq; uotis,
Vt quod optamus liceat potiri,
Ne uoret tristis penitus calentes
Flamma medullas.

AD PERILLAM Puellam.

Solatiolum meum Perilla,
o Dic quid Cinnama nostra rure facit
Hos sex continuos dies. ualet'ne?
N am quidam mihi pessimus cinædus
D ixit, quod tenerum pedem catella,
D um ludit, nimium procace morsu
I lli presserat, & domi manebat
E xpectans medicos ab urbe missos.
Q uare te rogo per tuos ocellos,
I llos præuenias, probéq; cures
N equa se nimium licentiosos
P ræstent, dum cupiunt boni uideri.
N am brachis sine, pallio tumente,
A rrectos manibus gerunt priapos
I nfestos pueris, puellulisq;.

In Antonium, qui suam puellam læserat.

Ntonine Cinædule
a Huc ad nos redeas. nanq; per Herculem
I stas turpiculas nates
S i te prenderimus, iam usq; adeo malis
V irgis exagitabimus,
Q uod culum referes hinc lacerum tuum.
A udes in media uia
M e præsente meæ comminitarier?
A udes tu niueas rosas
E nostræ gremio tollere Cinnamæ?
P ost hæc tam male pallium
N ixus surripere? atq; in teneris manus
C ommiscere papillulis?

Quod si compulerit me furor improbus,
Disces postmodo quid siet
Tam bellas manibus lædere fœminas.

In malum poetam, quem mutato nomine
Vtricellum uocat.

nOn sunt carmina, sed cacationes
Quæ se scribere iactat Vtricellus.
Est merdosius omnibus latrinis,
Quod se scribere iactat Vtricellus.
Obthura miserum camœna nasum,
Ne te carmina tam cacata lædant.
O merdosa poemata. ò quid unquam
Erit, uel fuit his magis cacatum?
Quamprimum medicos mei sodales
Ad me ducite. nam maligna febris
Dudum me tenet, ut dij, deæq;
Isti dent mala multa, qui nec unquam
Scribit carmina, sed cacationes.

De improbitate puellæ suæ.

iRata est quoties mihi puella,
Tristis me uocat aridum poetam,
Et lassum minima fututione
Indoctum Veneris, maliq; penis.
Post hæc in triuijs, in ore uulgi,
Irridentibus omnibus puellis,
Dicit tam male me esse mentulatum,
Quàm uel pumilio, puer ue trimus.
Quamobrem constitui meas querelas

D eferre ad Venerem, inq; ius uocare.
N am quis tam patiens amator esset?
Q uod si sensero mihi ius negari
H ellespontiacum deum precabor,
P artes suscipiat meas, uelitq;
P ro me, quod minimum, facillimumq; est,
V lcisci iniurias manu seuera.

CVI Donaturus sit suam columbam.

C Vi uestrum niueam meam columbam
Donabo ò pueri? tibi ne Iuli?
A n Celsi tibi? an tibi Nearche?
N on uobis dabimus mali cinædi.
N on uos munere tam elegante digni.
Q uin ite in miseram crucem, diuq;
C oncisis maceremini mariscis,
I nsulsi, illepidi, & parum uenusti.
S ed cuinam cupis ò columba munus,
D eferri? scio, nam meam puellam
A mas plusquam oculos tuos, nec ulla
V iuit mundior, elegantiorq;.
H æc te in delicijs habebit, hæc te
P ræponet nitidis suis ocellis,
N ec tanti faciet suam sororem.
H uius tu in gremio beata ludes.
E t circunsiliens manus, sinumq;,
I nterdum aureolas uoles papillas.
V erum tunc caueas proterua ne sis.
N am pœnas dabis, & quidem seueras.
T antillum modo tam uenusta poma

S eces unguibus. est enim Dionis
T utelæ hortulus ille dedicatus.
N umen lædere tu tuum caueto.
I mpune hoc facies uolente Diua,
V tdum te roseo ore suauiatur,
R oseum luteolis premens labellis,
M ellitam rapias iocosa linguam,
E t tot basia, totq; basiabis,
D onec nectarei fluant liquores.

Antonio Panhormitæ Poetæ inuitatio ad risum.

a Ntoni decus elegantiarum,
Atq; idem pater omnium leporum,
V nus te rogat ex tuis amicis
C ras ad se uenias, ferasq; tecum
Q uantuncunq; potes facetiarum,
E t quicquid fuerit domi iocorum.
N am risus tibi tantum apparauit,
Q uantum Democrito diebus octo
P rofundi satis, & super fuisset.
Q uod tecum patulo cupit palato
P erridere suapte risione,
C ondita leuitate, ineptijsq;.

AD Musam, ut deosculetur Petrum compatrem, sodalemq;, & à se ante alios dilectum.

s Excentas modo basiationes,
Da nostro mea compatri Thalia,
Q uem nos plus oculis amamus unum.
N anq; est dulcior attico liquore,

E t quem Siciniæ tulere cannæ.
A c nostris prope carior medullis.
Q uando non alius sodalis unquam
D ilexit magis unicum sodalem,
Q uàm nos ille amat, atq; amamus illum.
S i non sunt satis hæ osculationes,
F ac sint mille ducenties ducentæ.

IVLIO FORTI SICVLO.

Vli pars animæ secunda nostræ,
i Quid non me pateris meas camœnas
Omneis proijcere ignibus cremandas?
Q uarum depereunt graues labores,
E t perdo miseras simulq; chartas.
N am quamuis ueterum diesq;, noctesq;
E uoluam monimenta Iuliorum,
A ttritiq; adeo mei libelli,
V t nil à solea deesse credas,
S emper nostra tamen Thalia friget,
C uius nequitias, ineptiasq;
N olis lædere, uel putare nullas,
N ec me sordidulum uoces poetam,
S i non posthabito facetiarum
L usu, carminibus uacem seueris.
N am cum desierint graues Catones,
E t sint tempora Busuluniana,
A equum quis putet esse, laude sacra
S cœlestos cœlebrare Tarracones?

Ad Cinnamam de eius inclementia.

VERSVS MIVRI.

Cquē lachrymulis impones Cinnama mōdū?
e Quādo mi misero requem dabis īproba? uīdes
Ignibus exuri me, nec tu proÿcis āquam.
C rudelis quæ nec tuo amanti porrigis ōpem,
E t nec tantillum miseret te perfida mēi.
O ego non felix, qui tam crudeliter āmo,
N ullaq; me redamat, sed contra mi male cūpit.

A D Seipsum exhortatio ad nouos amores.

Vingentas solitus cum sis flagrare puellas,
q Nunc ab amore tuo quid Iouiane uacas?
An quia difficilem sese tibi Cinnama præbet,
Iurauit'q; tuum perdere uelle caput?
C um tot sint faciles, tot sint in amore benignæ,
Quære aliquam ex illis, quæ uelit esse tua,
Quæ tibi se dedat, quæ sit tibi carus ocellus,
Sit'q; quater plusquam Cinnama cara tibi.
Quæ'q; tibi dicat, mea lux, mea uita, meus flos,
Liliolum'q; meum, basiolum'q; meum,
C arior & gemmis, & caro carior auro,
Tu rosa, tu passer, tu mea ficus eris,
T u'q; meus pecten, meus annulus, atq; meum cor,
Mel'q; meum, & præ te nil iuuat esse meum.
E t quingenta simul capiat tunc basia raptim,
Et sine mente furens, pauca fuisse querens,
E t linguam clauso diffuggens ore trementem,

Serpentem serpens te putet esse suum.
T unc dices, amor est succo iucundior omni,
Melle quoq; est dulci dulcior, & melior.
N ec tibi quingentas fuerit sat amare puellas.
Nil numerus certe, nil in amore ualet.

AD MVSAS.

Nymphæ, quæ nemorum comas uirenteis
A tq; undas Aganippidas tenetis,
E t saltus gelidos uirentis Hemi,
V os ò Thespiadum choros dearum
V estris me socium choris, & antris
V ulgi auertite dentibus maligni,
E t me castaliæ liquore lymphæ
S parsum cingite laureis corollis
C antantem modo sapphicis labellis.

Ad Fanniam.

Amabo mea cara Fanniella
O cellus Veneris, decus'q; Amoris
I ube istæc tibi basiem labella
S ucci plena, tenella, mollicella.
A mabo mea uita, suauium'q;
F ace istam mihi gratiam petenti.
A h quid lenta tuum times maritum?
N e time, leuiter suauiabor,
A pes ut tenero studens liquori
L ibat summa Thymi, aut crocon rubentem,

S umma uix tibi suxerim labella,
I sttc dico labella mollicella.
Quæ me tam facient cito beatum,
Quàm fiam cito, si neges, misellus.

Ad Laurentium Miniatum.

Vxoris nitidæ beate coniux,
C unctis coniugibus beatiorq́;,
Quid sentis age de meo libello
N obis dissere, nunquid à Catullo
Quemq̃ uideris esse nequiorem,
A ut qui plus habeat procacitatis,
N on dico tamen elegantiorem.
S ed certe meus hic libellus unum
D octum post sequitur suum Catullum,
E t Caluum, ueteremq́; disciplinam.
N on multo minor est nouis poetis.
S altat uersiculis canens minutis
H oc, quod non sonuere mille ab annis
M usarum citharæ, & Lyæi puellæ.
Qui si euadere putidam culinam
E t tegmen poterit negare Thynnis,
F etenteis neq; uestiet Siluros,
S tudebit pueris placere ineptis,
S iqui castaliæ specus liquores,
P arnasi neq; dum bibere fontis,
D octas sed fugiet manus uirorum,
E t qui Castalio sinu recumbunt,
C ontentus Miniate, si molestus
N on sit uel tibi, uel tuæ Cicellæ

De. L. Coruino Episcopo Triuentino.

Nymphæ Gaurides, accolæq; Auerni,
Quæ fontes colitis salubriores.
Nymphæ cœruleæ decus lacunæ,
Quas Bacchus fouet, & fouet Dione,
Vos Nymphæ ueteri, & bono sodali
Coruino & tenera comam cypero,
Et molli uiola, & uirente myrto,
Casta & tempora subligate lauru,
Qua Phœbo sacer, & sacer camœnis
Intret balnea cognitus sacerdos,
Coruino & nemus, assonent & auræ,
Tota & littora sentiant poetam.

Ad Marinum Tomacellum.

Et uino Venus, & uiro puella
Et ludo iuuenis, senex quiete
Et gratis animus iocis fouetur.
Quo circa cole balneas Marine.
Hic uina, hic requies senem, iocus'q;
Effœtum foueant. manus procaces
Ludent in Venerem. Venus sed ipsa
Adsit rancidulo seni. puella
Postquam obdormieris, parem requirat,
Quicum lusitet, excitet'q; pugnam,
Et rixas agitet ferociores.
Nam tactu, & querulo Venus susurro
Exercenda seni. senex papillas
Contrectet digitis, iocetur ore,

V oce & pruriat, & gemat senile.
H oc tantum liceat iuuenta neruis,
E t tento ualet, & ualet duello.
H æc ergo iuuenis mouebit arma.
E t lingua, & digitis ualet senectus,
H as te delicias mouere oportet.
A st uina, & Venerem, & suam quietem
I nstillent tibi balneæ salubres,
I nfundant tibi thermulæ beatæ.
H is ludis animus senis leuandus.

IAMBICI.

Tranquillam neptem bimestrem alloquitur
in obitu Lucij filij.

Vi tui Tranquilla delicium, & quies
a Orbi senis, quem fles misella? mœstula
Quem fles? patrē ne, quē extulisti infantula?
S entis an hæc in matris ulnis? an meis
E t ipsa deflens assonas conquestibus?
O inditum naturæ, & homini ad insitum
S emen patrisq;, auiq;. Tranquilla hinc dolet.
P atrem dolet misella, auoq; condolet.
S ed quid, quod arrides, quod adnutas auo?
S enis leuamen unicum, an solari auum,
P ostquam patrem luxti, studes mea neptula.
R idet meum deliciolum. ride mea
R ide uoluptas. osculare auum tuum,
E t hoc leuaminis genere senem foue.
L eua meum luctum, leua sordeis meas,

S enem'q;,auum'q; ab ægritudine alleua.
C aducus ipsa es flos,mihi Sol occidit.
F lori timenda nebula,tenebræ autem seni.
V ita occidua senis,caduca infantulæ.
C erti nihil uitæ tibi est neptis mea,
A t certam auo mortem minantur singula.

Conqueritur de Lucij filij morte cum Tranquilla nepte.

Senij leuamen unicum neptis mei.
V bi est pater tuus misella?mortuum
Q uem nescias misella?nec iam sentias
A etate in ista primula?dieculis
P aucissimis è matris aluulo edita,
R ubicundula,& nutricis alludens sinu.
H eu heu genus hominum caducum, & languidum
I n germine ipso,uitæ in ipso limine
P uer interit.natum senex effert pater,
A uus patrem tuum,misella neptula
E t ipsa patrem infantula in cunabulis.
V iuit'q; auus confectus annis,ipsaq; in
C repundijs uagis,mali tui inscia,
S ortis'q; uenturæ.dolor,dolor adigit
A uum,patrem,senem'q; sorte de hac queri.
M iseram senectutem meam miserum senem.
A t tu misella,forte auum si amiseris,
H oc destituta uinculo arasces,uelut
C rescens Amaracus liquore si suo,
S uo'q; sole non alatur,interit.

Tranquillam neptem alloquitur.

Tranquilla quid rides mali tui inſcia?
A uum quid ad riſum allicis iocis tuis?
I ocaris amens in paterno funere?
S apere ſed hoc eſt, uita nanq; omnis, merus
L uctus, mera eſt miſeria. Ride neptula,
F urare penſulum hoc nouercæ, & quantulum eſt
I pſum neas tibi, offulam ægritudini
S ubduc & hanc, ut iſta quamuis paruula
L ux in tenebris emicet. nox cætera eſt.

Conqueritur apud roſas de morte
Lucij filij.

Quid ò roſæ, quid laſſulæ reflectitis
C aput, comæq; decidunt è uertice?
H onosq; folijs deciduus omnis perit?
V obis nec aer officit, nec aeris
N ocens flatus, uernus tepor ſed uos fouet,
A uræ ſalubres uentilant, nox udula
H umore tingit roſcido. quid heu, quid eſt,
Q uod languidæ, quod laſſulæ reflectitis
C aput, comaſq; honos & omnis concidit?
L ugetis an uos Lucium colonulum
Q ui uos colebat aureis raſtellulis?
A rgenteis qui uos putabat falculis?
H eu heu miſer parens, miſer quid agam ſenex?
S enex miſer, pater miſerior quid nam ages?
S enex quid aget? aut quid pater miſerrimus?
L ugete mecum ò hortuli miſerrimi,

L ugete amaraci, fleant & lilia,
F leantq́; myrti longe amatum uillicum,
L auriq́; cultorem suum arescentibus
F olijs, comisq́;, & ramulis mœrentibus.
Q uis uos misellæ arbusculæ? quis herbulæ,
C olet, rigabit? quis manu tenerrima
A sole, ab æstu, aut ab gelu tuebitur?
Q uis noxias aut bestias, aut impetum
C œli procellosum sacro abigat carmine?
H eu heu misellæ arbusculæ, heu heu herbulæ,
M iselli & horti mortuo colonulo
S qualebitis, tabescet & uester decor.
H onos peribit omnis. Ah senex miser
S ic ipse tabesces, agro uelut obsito
T abescit arens truncus igne ab lentulo
C orreptus in cinerem qui abit, ac sensim, sine
N itore, flamma luce adempta fumigat.

Conqueritur cum Amaraco
de morte Lucij filij.

Folijs quid heu Amarace, heu quid floribus
N udata squales mœstula? heu quid languida
A rentibus comis, & horrido sinu,
L ugubri amictu fles misella Amarace?
A n ipsa flere arentibus potes genis?
D eest enim te qui rigabat, & tuus
C olonus ille argenteo qui uasculo
L iquorem amatum funditabat, & tuam
S itim leuabat, & leuabat syderis

R abiem Erigonij. At ego misella Amarace
T uam sitim meis leuabo lachrymis.
C ape has misella lachrymas mœsti senis.
M emor osculorum en illius fundo tibi
T ercentum amaras pro liquore lachrymas,
P ro rore guttas salsulas totidem alteras
A mplexuum memor alteras, & illius
M emor leporum, & comitatis blandulæ.
H is tu uirescœs, & nouam indues comam
B eata Amarace, folijs nouis, nouo
A mictu. at ego senex subarescam miser
H umore uacuus, sæpe uelut in arida
A sparagus igne afflatus, aut de fulmine
T acta arbor elanguescit ab radicibus.

Cupressus loquitur.

Misella Cupressus puer quondam fui.
M ater rigabat me tenellam lachrymis.
E xin adulta lachrymis creui senis.
Q uem me daturam creditis fructum? nisi
H eu heu pater miselle nato mortuo
A etate in ultima, heu adempto filio,
H eu heu miselle, hoc lachrymarum præmium.

FINIS.

DE LAVDIBVS

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE LAVDIBVS DIVINIS.

De mundi creatione ad Antonium Panhormitam.

O c cœlum, quæq; obliquo distincta meatu
h S ed certa ferri sydera lege uides,
T elluremq; suo libratam pondere, circum
Quam cingit rapidis Ennosigeus aquis,
S pirantisq; auium tractus, fusumq; superne
Qui cuncta ætherio temperat orbe Iouem,
A ntoni Deus è nihilo, Deus omnia fecit,
Et formam rebus iussit adesse suam.
I pse sua uoluit cœlum splendescere luce,
Et terras cæcæ noctis habere uicem.
A ccenditq; diem claro de lumine Solis,
Solis & auratum mane redire iubar.
A lternisq; atræ lucem concedere nocti,
Temporaq; hinc spatijs ire coacta suis.
B issenisq; uagum compleuit mensibus annum,
Vt tamen in parteis quattuor omnis eat.
N anq; ubi Sol nostro languens sese eripit orbi,
Frigidaq; hibernis terra madescit aquis,
S æuit hyems incana gelu, riget horrida bruma,
Tum tellus fœtu concipit aucta suo.
A st ubi uicinos Sol ipse recurrit ad ortus,

Excursu & parili nox'q;,dies'q; ruunt,
T erra suas ostentat opes,& diuite gemma
Vestit pampineas uitis opaca comas,
L udit & in pratis uarium uer,ludit & æstas
Torrida,& ipsa suas sedula curat opes.
H æc frumenta manu legit, hæc & in horrea condit,
Quæ mox uersa rotis parca colona terat.
H inc cedente die,longe & crescentibus umbris,
Autumnus pleno fert sua poma sinu,
A c Bacchum plenis docet expumare lacunis,
Sordida dum celeri sub pede musta fluunt.
S ic statuit pater ipse hominum,rerum'q; creator,
Annua perpetuas munera obire uices.
Quin etiam spirare suis de partibus orbis
Ventos,& patrijs nomen habere locis.
N anq; ab hyperboreis Aquilo uolat impiger antris.
Excitat oppositas humidus Auster aquas.
E oos ciet Eurus equos,at mitis ab orbe
Hesperio zephyrus lenia flabra mouet.
I dem etiam occultos alta ad conuexa uapores
Sustulit,ac terræ uertit in auxilium.
V nde cadunt imbres,& matutina pruina,
Et grato sitiens rore madescit humus.
A n non & summo decurrunt uertice riui,
Et caua muscosis fontibus antra sonant?
V nde sitim pecudes'q;,feræ'q;,armentaq; sedent,
Temperet & riguum cœrula lympha solum.
Quando aer quoq; nimbosis inclusus in antris
Cogitur in laticem frigore,& inde fluit.
N equa igitur mundi regio uacet,implet & undas

Piscibus hi campo liberiore natant,
Ac gregibus uarijs ingentia regna frequentant,
Nullaq; squamigera gente lacuna caret.
Alitibus'q; auras celebrat, quibus indit & alas,
Et corpus penna uersicolore tegit.
Induit & uirideis frondenti gramine colles,
Et nemora arboreis uelat opaca comis.
Communem & statuit uictum è felicibus agris,
Pomaq; frugiferis ducit ab arboribus,
Quò uarios usus homini, pecori'q;, auibus'q;
Præstent, ac uitæ munera certa ferant.
Etiam quadrupedes fœtus, obnoxia morti
Corpora, plumosos ediderat'q; greges.
Tum deus humanos effingere molliter artus,
Membraq; de tenui ducere cœpit humo.
Cunctaq; formarat studio perfecta magistro,
Quæq; artem referant, artificem'q; suum,
Mox auram æthereo de fomite fundit in illum,
Viue ait, & proprio membra labore foue.
Arcanæ mox partem animæ de mente profunda
Libat, & erecti spirat in ora uiri.
Dux ait hæc hominum generi sit, & ipsa magistra,
Et sua constituant hac duce, se'q; regant.
Hac ualidas ponant urbeis, hac iura notarint,
Hac cœtus pariter, iustitiam'q; colant.
Coniugium ac thalamos discant ratione magistra
Seruare, & casta relligione focos,
Atq; arteis tractare bonas, & munera cœlo
Digna, & qui factis nomen ad astra ferant.
At postquam immemores recti, cœlestia dona

Vertere in facinus, perniciemq; suam,
I mmemoresq; boni, spreta pietate, fideq;,
Admorunt proprias in sua fata manus,
C rassati & patrium in iugulum, cædesq; suorum,
Miscuerunt Stygio pocula tincta lacu,
I nq; uirum sæuit coniux, in pignora mater,
Prò scelus, ac miscet fasq;, nefasq; furor,
H æc pater ut celsa miserans prospexit ab arce,
Sisteret ut sceleri, criminibusq; modum,
P rogeniem in terras summo demisit olympo,
Quæq; hominis gereret munia, quæq; Dei.
H æc cœli secreta, & inenarrabile patris
Consilium explicuit, quæ bona, quæ ue mala,
Quæ uitanda homini, quæ uitæ forma sequenda,
Quæq; bonos maneant præmia, quæq; malos.
D eniq; mortem obijt, uitæ dum consulit ipsi,
Atq; suo in cœlum sanguine fecit iter.
Quò magis admiranda dei clementia summa est,
Cui fumet quicquid terra Sabæa ferat,
Quicquid Arabs. date thura focis, costumq; cremate,
Et date cum multa thurea dona prece,
P ieriosq; adhibere modos, & carmina dignum est,
Antoni quæ te gloria prima manet.
H yblæo cui rore madent & labra, cui amnis
Castalius pleno gurgite fundit aquas,
N isæiq; hærent insigni fronte corymbi,
Et coma Pieria fronde reuincta uiret,
F elicemq; animum in pascis pietate, fideq;,
Nilq; tibi uera est relligione prius.
Quodq; decet, bona cuncta deo, iustumq;, piumq;

Ascribis, nostræ sed mala nequitiæ.

Hymnus ad diuam Mariam.

Q Visquis ades, dic læta dies hic festus agatur,
In lucem qui te diua Maria dedit.
L uce sacra ponant uenti, mutescat & aer,
Aequoraq; irato murmure nulla sonent.
P acem agitent elementa. iubet deus. ò mihi dulcis
Gratia laudandæ sis comes ipsa deæ,
S is aurora comes sacræ prænuntia lucis,
Præferat & roseas lucifer ipse faces.
T u Tyrios redimite sinus, tu magne sacerdos
Sacra cane, & sacris ora resolue modis.
E t pius assistat circum chorus, & bona dicat
In numerum sancto uerba canenda die.
I pse ego quod possum, tanti natalis honores
Voce feram, & patrio carmine digna canam.
T e nascente, hominum melius nil secla tulere,
Vt nato maius nil peperere tuo.
Q uaq; die genita es, illa lux candida primum
Fulsit, & è tenebris clara reluxit humus.
T unc magni concepta dei, secretaq; pandi
Cœpere, & uatum certior esse fides.
T unc laxæ patuere fores, tunc limen olympi
Panditur, & cœli libera facta uia est,
I nterdicta prius, q summi edicta tonantis
Spreuerit anguineo fœmina, uirq; dolo.
S alue sancta parens Christi, salue inclyta uirgo,
Vnica sollicitis spesq;, salusq; reis.

T u miseris rapido iactatis æquore nautis,
E cœlo aspirans aura uocata uenis.
T u pressis longo populis belloq;, fameq;
Prospicis, & pacis dona benigna refers.
T u fessis tranquilla quies, gratumq; dolenti
Solamen, teq; est auspice triste nihil.
P er sacros uteri fœtus, castumq; cubile,
Perq; dei genitus quæ tulit ore tibi,
P er dulces nati lusus, pueriliaq; ora,
Perq; sinus, è queis lac Deus ipse bibit,
P er te, quæ solita es uota exaudire precantum,
Te rogo, per nomen casta puella tuum,
D a pacem dea, da fessæ requiescere genti,
Et nos à sæuis eripe turbinibus.

Hymnus ad diuum Ioannem Baptistam.

F Elicem, que prima nouo te lumine uidit
Nascentem eois fluctibus orta dies.
F elicem, quæcunq; tibi dedit ubera nutrix,
Et qua reptasti, terra beata, puer,
Q uiq; tuos primi monitus hausere loquentis,
Et quorum infuso corpora rore lauas,
S ed longe ante omnes fortunatissima mater,
Et quo nec toto est maior in orbe parens.
N am quid ego de te primum mirer'ue canam'ue?
Q ui'ue meo fuerit primus in ore sonus?
A n quia diuinos partus, Christumq; canebas,
Q uiq; deo esset honos, quæq; paranda uia?
A n quod felicem terris agnumq;, hominemq;,

Atq; salutiferum dicis adesse Deum.
V el quod Iordanis dominum lauis amne beato,
Fluxit & è manibus mystica lympha tuis?
H oc ego de te ausim proles diuina Ioannes,
Quod tibi uiridico præstitit ore Deus,
F œmineo neq; conceptu, neq; matris ab aluo
Maiorem tete secla tulisse uirum.
T u nobis ades ò hominum princeps'q;, pater'q;,
O qui rore tuo crimina nostra lauas.

Hymnus ad Virginem Dei matrem.

q V æ tellus extrema tuos sol exerit ortus,
Quæ tegit occasus ultima terra tuos,
Qui Rhenum, patriæ'q; bibunt Mæotidis undam,
Phœbæis'q; urit quos plaga fusca rotis,
T e cuncti regina deûm metuunt'q;, colunt'q;,
Et celebrant nomen diua Maria tuum.
T e uasti metuunt fluctus, te nubila cœli,
Aeolij'q; etiam carceris antra timent.
T e, nascente die, te, sol dum conditur undis,
Omnia te meritis laudibus accumulant.
N anq; tibi secreta dei mandata per auras,
Candidus augusto nuntius ore tulit,
P rogeniem'q; Deûm cœlesti concipis ortu,
Conceptum & nono sydere uirgo paris.
C ui'q; sacri reges cœli noua signa secuti
Aurum, & Panchæo munera odore ferunt.
A tq; ubi nostra sua deleuit crimina morte,
Et mœstam insonti sanguine tinxit humum,

V idisti è tumulo mira prodisse figura,
Veraq; pacifero uerba referre sono.
S candentemq; patris mox ad cœlestia tecta
Sublimem, & dextra parte sedere deûm.
T um sacer è summa diffusus spiritus arce est,
Et tua diuinus corda repleuit amor.
H inc terris erepta tuis ascendis olympum,
Aurea sydereo uertice serta gerens.
C ui liquidi circum cantus, thyasiq; deorum,
Et sonat aurato pectine pulsa chelys.
F atidici occurrunt uates, castiq; parentes,
Et tibi tum cœli regia tota uacat.
I psa patris, natiq; sinu gestata corusco,
Inter mille Deûm numina prima micas,
Q ualis ubi oceani nitidum iubar extulit undis
Inter sydereos candida luna choros.
I am cœlum sublime patet, iam despicis æthram,
Lucida sub pedibus sydera cuncta premens,
S tellantis cum iura capis consortia mundi,
Et datur humani cura patrocinij,
C onciliasq; deum nobis, facilemq; precando
Efficis, & populis prospicis usq; tuis,
P rospicis & pacis rebus, rerumq; quieti,
Ac mala in aerios cogis abire notos.

Hymnus ad Diuam Mariam.

i P sa meis assis numeris dea, nec tibi festo
Quæ damus, hæc spernas munera parua die.
P arua mouent superos, dum sint & casta, moueri

Ipsa docent aris pendula dona tuis.
Dum canimus, fument Syrias altaria flammas,
Atq; cauo resonet tibia multa tholo.
Iam noua progenies cœlo uentura supremo
Legerat ipsa uterum uirgo pudica tuum.
Ergo alto delapsa polo uox nuntia, castos
Fœcundat'q; sinus, insinuat'q; deum.
Et quem non spatijs immensus colligit æther,
Non totum cœli circuiere nouem,
Hunc tu uirginea conceptum mater in aluo
Fouisti, externo post paritura solo,
Non Tyrio subnixa toro, sponda'ue nitenti,
Cui tenue hospitium uix casa parua dedit,
Cui stramen tenero dedit incunabula, & ipsa
Arida uix primos præbuit herba toros.
At cœli partum ingentem, atq; ingentia mundi
Pignora monstrarunt sydera luce noua.
Luce noua emicuit cœli decus. aurea flauo
Aurora insolitum fudit ab axe diem.
Quin matutini sonuere per aera cantus,
Duxerunt placidos numina & ipsa choros.
Astabant natum circa matrem'q; ministri,
Et nato & matri sedula turba fauet.
Illa plus solito fulserunt sydera nocte,
Splenduit & solito clarior orbe dies.
Non pelago incumbunt uenti, non aere nubes,
Pax cœlo est, terris pax quoq;, pax'q; mari est.
Ipse etiam infernis lætatæ in sedibus umbræ,
Qui'q; pij uates hæc fore prodiderant.
Per te igitur diuina parens, humana salutem

Senserunt, per te ianua aperta poli est,
A ffari & coràm licuit dominumq́;, Deumq́;,
Atq; subisse hominis membra, uidere Deum.
O uotis spes una pijs, ò dulce leuamen,
Præsidium & miseris diua Maria reis.
I n cuius gremio uagiuit paruulus infans,
Arrisitq́; pio dulcis in ore Deus,
B landaq; materno suspendit brachia collo,
Figens diuinis oscula sacra genis.
E t modo carpebat nitidis alimenta papillis,
Infantiq́; tuum lac bibit ore Deus.
E t modo blanditias puerili expresserat ore,
Inq́; sinu grata membra quiete leuat.
T u pia, tu uirgo non ulli obnoxia culpæ,
Non ullum casto pectore crimen habes.
E rgo tu præsens nostris succurre periclis,
Subsidium & fessis prospera rebus ades.
A spice nos, facilisq́; ueni pede diua secundo,
Et populi exaudi uota, precesq́; tui.
S it bellum, pestisq́; procul. pax candida nobis
Assit, nec fructus terra benigna neget.

Hymnus ad Christum redemptorem.

a nnua iam redeunt patrijs solennia sacris,
Et sanctum referunt tempora certa diem.
L uce bona simul & pueri, innuptæq́; puellæ,
Et simul assidua fœmina, uirq́; prece
S olennes celebrate aras, atq; ore fauete,
Omnia & æterno sint operata Deo.

P rodeat in Tyria spectandus ueste sacerdos,
Et chorus ornatus prodeat ante fores,
V elatiq; comas, albenti & tempora lino,
Decantent laudes maxime Christe tuas.
T e sors dura hominum generis, te cura laborum
Immitem subigit mortis obire uicem,
D um trunco affixus, cuneo & traiectus aheno,
Sensisti geminum uulnus utraq; manu.
S ensisti fixas ferrato stipite plantas,
Horruit & capiti spina cruenta tuo.
E t caua mortiferum senserunt ilia ferrum,
Vulnere manauit lympha, merumq́; tuo.
C umq; sitim cuperes nostra sedare salute,
Torpuit arenti fellis in ore sapor,
A tq; inter geminos crudeli sorte latrones
Iudeæ pateris iurgia sæuitiæ,
D onec defesso decedens spiritus ore
Clamauit, quid me deseris alme pater?
H inc manes, Stygiosq́; lacus, loca tetra silentum
Inferniq́; subis limina dura fori.
I nde pias animas, & coelo digna secutas
Eximis, & superûm munera ad alta uocas.
T ertia lux aderat, roseo cum lætus eoo
Surgis, mox uictor sydera clara petis.
C onsortemq́; capis patrio cum numine curam
Dextra tenens, dextro conspicuusq́; loco.
H unc igitur precibusq́; pijs, studioq́; fideli
Placemus, nostro det ueniam sceleri,
D et pacem, mala cuncta procul, morbosq́;, famemq́;
Pellat, & hostiles det superare manus.

Hymnus ad Diuum Franciscum.

n Imboso quisquis speculans de monte sacerdos
Francisci felix rura, nemus'q; tenes,
D iuinum'q; colis tam sancti carceris antrum,
Paruaq; at ingenti tecta habitata uiro.
H ic ubi nudus, inops, saxo uix tectus adeso
Hiberno statuit sub Ioue ferre niues,
H umana expertus quantum patientia posset,
Duraq; paupertas, propositum'q; tenax,
A tq; inter syluas, atq; inter lustra ferarum,
Efferat ut nomen maxime Christe tuum,
C um uolucres cinxere uirum pia uerba sonantem,
Auritæ ante pedes & stupuere feræ.
H uc aures aduerte, neq; hæc mea dicta sacerdos
Despice, ueridica quæ tibi mente feram.
N on auro splendente domus, gemmis'q; superba,
Nec quæ puniceo lana colore rubet,
N on centum uersata iugis felicia campi
Iugera, nec Cresso palmite diues ager,
A ut gregis innumeri fœtus, aut merce Sabæa
Niliaco rediens littore plena ratis,
N ec tam quæsiti multo sudore triumphi,
Subditaq; imperijs oppida mille tuis
F elicem efficient, quamuis numerosa parentem
Stirps obeat, plenas exhilaretq; domos,
Q uàm læta, & sanæ paupertas conscia mentis,
Paupertas forti regna, decus'q; uiro.
Q ua uel Achimenios luxus, regnum'q; Phrahartis
Exuperat uestri gloria magna patris.

C ui sæui cessere ignes, uictus'q; refugit,
Qui capit assiduo pectora nostra dolo.
S cilicet & fraudes, & noxia crimina uicit,
Eiecit'q; animo turpe nefas'q; suo.
Qui uarijs mandata Dei uirtutibus implens,
Inclyta militiæ signa, decus'q; ferat,
L abentem'q; aciem Christi, pietate, fide'q;
Sistat, & hostileis ense refringat opes.
S alue igitur patriæ'q; parens, dux'q; optime gentis,
Quæ sacra pro Christi nomine bella gerit.
M acte animo Francisce, grauem qui primus in hostẽ
Irruis, & Christi munera uictor obis.
V ulnera Iudaico qui quondam illata furore
Excipis, & pretium est hoc tibi dulce datum.
H æc gestata tibi sunt laurea serta triumpho.
Hæc spolia, hæc gentes, hæc tibi currus erunt.
D esino. nam leuius Libycæ numerentur arenæ,
Ocyus & medio quæ salit alga mari.

Hymnus ad diuum Dominicum.

S ol oritur. uenit ecce dies. cape thura sacerdos,
Cultaq; diuino carmine templa sonent,
A raq; Tyrrheno niteat uestita paratu,
Fumet odorato myrrhaq;, thus'q; foco.
V os castas adhibete preces, nam castus & ipse
Dominicus. casto sint sacra casta uiro,
I n quo num pietas, an iustæ conscia mentis
Simplicitas, dubium est, sit prior, an ne fides.
C uius inhæserunt humeris labentia Petri

Culmina, & immoto corpore sistit opus.
O ptimus assertor Christi, sed quo neq; maius
Hesperia, aut melius Corduba docta dedit.
A c ueluti numero stellas comprendere non est,
Quantaq; in Oceani littore arena iacet,
S ic neq; Dominici laudes æquare canendo,
Concipere humano nec queat ore sonus.

Hymnus de Christo ad Paridem Ferrariensem.

Q Vod uarios pelagi casus, cœliq; procellas
Exuperas, nanti quod data terra tibi est,
O ceaniq; minas, & sæua pericula uincis,
Ac sospes patrio redderis Eridano,
H æc Pari nõ ars ipsa hominum aut solertia præstat,
Non labor, at summi cura paterna Dei.
Quantula enim nostra est industria? cede periclis,
Cede mari, Christi ni pia dextra iuuet.
I lle regit nostros cursus, auramq; ministrat,
Sollicitæq; offert littora tuta rati.
Quare age thure pio, flammisq; liquentibus aras
Ipse adole, & plena fumet acerra manu.
A dstet conspicuus Tyrrhena in ueste sacerdos,
Et peragat patrijs mystica sacra modis.
P ax homini, tibi Christe decus, tibi gloria soli,
Vera Dei proles, uerus & ipse Deus.
T e colimus. tibi diuinos largimur honores,
Et nomen felix ducimus esse tuum.
T u casus, tu damna leuas. tibi munera terræ,
Et tibi se fontes, se tibi debet aqua.

His igitur placare Deum, superosq; memento,
Et sua cum pura soluere uota prece.
Nil auro diuis opus est, sed mente, fideq;.
Hæc nos una homini copulat, illa Deo.

Alfonsus Calabriæ Dux Diuo Georgio trophæũ erigit, ob superatos ad Hydruntem Turcas.

Haec tibi capta manu Turcæo ex hoste Georgi
Dedicat Alfonsus, quæ tibi uota refert,
Arcumq; & pharetras, ferrato et pondere clauas,
Ensesq;, & clypeos, telaq; abacta uiris.
Accipe bellorum deus, armorumq; magister
Annua quæ aurato munere persoluam.

Idem Alfonsus, ob recuperatum regnum Neapolitanum, & res procerum compositas.

Alfonsus dicat hæc uictor tibi Diue Georgi,
Quod patri, & patriæ libera iura refert.
Quod post compositos proceres, quod pace recepta,
Et regni, & patriæ munera constituit.

Ad amicos Hierosolymam proficiscentes.

Nec mihi Iudæas urbeis, Solymumq; recessum,
Nec spes Bethlemum est posse uidere larem,
Quæq; meo prima est animo mentiq; uoluptas,
Turcaico certa est omnis adempta metu.
Quod possum, cum prima nouo se lumine tollit
Aurora, & terras detegit orta dies.
Tum lucem, lucisq; iubar, solemq; saluto,

Hæc loca quæ curru lustrat, obit'q; suo.

I llius & radios ueneror, qui rura nemus'q;
Et fontem Christi, dulciaq; arua uident,
F elicem'q; locum, iacuit quo rector olympi,
Et quam diuino sanguine tinxit humum.
H ic ubi crudeli traiectus brachia ferro est,
Fixit & immeritos cuspis adacta pedes,
H ausit & immeritum latus heu ferratile telum,
Diluit & fusus crimina nostra cruor.
A t uobis, qui longa uiri tranare paratis
Aequora, & in Pharijs sistere uela uadis,
D irigat audacem cursum, Zephiros'q; ministret
Christus, cui parent sydera, terra, fretum,
V ictores'q; Palestina uos sistat in arce,
Et patrium redigat sub ditione solum.
T unc ego syderos'q; duces, uictriciaq; arma,
Et parta insigni laude trophæa canam.
I pse deus mihi carmen erit, deus inclyta ducet
Signa, & cedentes proteret ense globos.
I pse alto inuectus curru sternet'q;, ruet'q;,
Dum cadat effosso fiens Saladinus equo.
H æc ego. uos agite ite uiri, pugnate frequentes,
Et spolia Aßyrio ex hoste referte domum.

Hymnus ad diuum Augustinum Carthaginensem.

d Et monstra infelix tellus Maßylla, det angues,
Et libycas pariat Punica terra leas.
A rescant sitiente solo Nasamoniaca tesqua,
Fundit et & nullas gleba Libystis aquas.
D um tamen Augustine tuos non deneg t ortus.

Læta sit & partu Cinyphis ora tuo.
V nde illi inuideant & felix Lydia, & arua
Quæ rigat auriferis lucidus Hermus aquis.
I nuideat latis audax Germania terris,
Diues aquis, populis diues & ipsa suis.
N il etenim Augustine tulit te te Africa maius.
Cuius ab ingenio creuerit alma fides.
P er te relligio Christi stetit integra. per te
Diuinæ legis mystica operta patent.
T u secreta dei pandis, tu tradita patrum.
Et uerum, & pietas manat ab ore tuo.
E t pater, & patriæ princeps, & maxime rector,
Accipias uoces diue benigne meas.

Hymnus ad diuum Benedictum.

h Vc ades ò Benedicte, meos neu despice cantus,
Huc ades Orphea diue canende lyra.
V re puer costum Assyrium redolentibus aris,
Vre & odoratis plurima thura focis.
D igne senex populi precibus, uotis'q; potentum,
Digne senex, aræ cui sacra mille parent.
M ille canant pater euge pater Benedicte, tibi omnis
Turba, chorus'q; omnis cantitet euge pater.
H ic uel mille aras tibi maxime Christe dicauit,
Mille arces, mille & mœnia, mille tholos.
P rimus & hic Italæ posuit sacraria genti,
Et clausit sacros mœnia in una choros.
H uic & sæuities concessit barbara, & hostis
Armatus muti uictus ab ore uiri est.

T ot'q; uirum ductor, & tantis inclytus actis
Prostratus geminos corruit ante pedes.
Quid maius radians uidit sol? & tibi plausit
Christus, & è cœlo nuntia signa dedit.
I nstaura iam thura puer. cane sancte sacerdos.
Ingeminent laudes tympana pulsa nouas.

AD LIBRVM.

I munus lepido meo sodali
N on dura nimium libelle fronte,
S ed qualem tenere uolunt puellæ
I nter blanditias, iocos'q; molleis
C aris coniugibus suis inesse.
L egem uersiculis dedere nostris
A etas, & male sobrius magister,
V t tantum teneras ament puellas,
V t sint uirginibus nihil molesti,
V t molles, lepidi, leues, iocosi.
Q uos uxor canat in sinu mariti,
Q uos coniux legat in sinu puellæ,
Q uos discant pueri, senes & ipsi,
S iqui sunt pueris ineptiores,
E t castos fugiunt, timent'q; uersus.
N unc ad te redeo libelle, felix
I felix, pete nobilem sodalem,
I nter nequitias amoris omneis
L udentem in gremio suæ Cicellæ,
C uius lacteolo sinu tumenti
S urgunt aureolæ duæ papillæ,

Quas fecit manibus suis Cupido,
Maternas imitatus ipse mammas.
O quid coniuge dulcius uenusta?
Aut quid carius optimo marito?
Quales sunt Miniatus, & Cicella.
Sed ne te nimium morer libelle,
Festina Miniatum adire nostrum,
Qui te tam facili uidebit ore,
Vt post millia basiationum,
Dignum te faciat sinu Cicellæ.
Hanc tu malueris libelle sedem,
Quàm si scrinia Regis ampla dentur.

FINIS.

* a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z aa bb cc dd ee ff gg hh.

Omnes sunt quaterniones.

Venetijs in ædibus hæredum Aldi Manutij, & Andreæ soceri, mense Augusto, M.D.XXXIII.

AL DVS

18.f